PHILIPPICÆ
QVATVOR · IOHANNIS
Cochlei, in Apologiam Philippi Melan-
chthonis ad CAROLVM V. Im-
peratorem Romanorum, pium,
fœlicem, triumphatorem, ſem-
per Auguſtum.

LIPSIAE.

M. D. XXXIIII.

AD LECTOREM.

NOn quis dicat, ſed quid dicatur, attende pie Lector. Neq; inter legendum hic, artem aut ingenium (quæ laudis gratia oſtentari ſolent) obſerua, ſed ueritatem potius & iuſtitiam, de his enim non de illis cum Philippo contendo, quas & unice hac in cauſa præ oculis habendas duco, ne ulla te fallat perſonarum acceptio, aut fauor humanus, odiumue iniquum. At quatuor tantum Philippicas, quas ante triennium ſcripſi, nunc edo: multo plures ſane editurus, ſi Deus dederit, ubi Eccleſiæ cauſa exigere uidebitur. Bene uale, & animam tuam in Eccleſiæ gremio cuſtodi.

REVERENDISSIMO IN CHRISTO PATRI AC DOMINO, Dn. Petro Epiſcopo Cracouienſi, ac inclyti Regni POLONIAE ſummo Cancellario, Domino ſuo Gratioſo, Iohannes Cochleus S. D.

REVERENDISSIME IN CHRISTO Pater ac Domine, Ornatiſsime Præſul, etſi nulla mihi apud Reuerendiſſ. Dignitatem & Celſitudinem tuam ſit meritorum prærogatiua, aut ullius officioſi obſequij commendatio, nec ulla intercedat noticia familiaris, quæ mihi fiduciam præbere poſsit ſcribendi citra ruborem ad tantum Præſulem, tantæ autoritatis & eminentiæ uirum: Chriſtiana tamen charitas & urgens conſcientiæ meæ ſollicitudo, cogunt me hoc periculoſo tempore, & ad plæroſq; magnos uiros, poſthabita uerecundia, ſcribere, ut à uulpium fraudibus & luporum inſidijs, quæ nunc longe lateq; tenduntur, in tempore præmoneantur. Iubet enim lex diuina, ne diſ-
Deut.22 ſimulem aut negligam, ubi uidero bouem aut ouem fratris mei errantem, etiam ſi non ſit propinquus frater meus nec nouerim eum, illi animal ſuum reducere, aut ſi ceciderit in uia, ſubleuare cum eo. Et
Exo.23. quod amplius eſt, ait in alio loco. Si occurreris boui inimici tui aut aſino erranti, reduc ad eum. Si ergo ne bouem quidem aut aſinum fratris, etiam ignoti & inimici, negligere, ſed reducere aut ſubleuare debeo, quem aberraſſe aut cecidiſſe uidero, quanto minus diſsimulare aut præterire debeo, ubi uidero homines errare aut cadere? Ait enim
1.Cor.9. Apoſtolus. Nunquid de bobus cura eſt Deo? An propter nos utiq; hoc dicit? Nam propter nos utiq; ſcripta ſunt. Cum igitur intelligam quoſdam Nobiles è Poloniæ regno adoleſcentes, Vuittenbergæ iam diu audire & Lutherum & Philippum Melanchthonem, publicos & manifeſtos fidei & religionis Catholicæ hoſtes & impugnatores, & per hoc aberrare & in damnabilem ac damnatam hæreſim cadere eos metuam atq; exiſtimem, urget me per legem diuinam conſcientia, ut uobis ouium Chriſti paſtoribus & catholici regni ſpeculatoribus, indicare ſatagam, quo curetis oues ueſtras ex tanto periculo reuocare ac domum reducere, quas ego uobis reducere non poſſum. Quoniam

uero

uero longa eſt inter nos terrarum intercapedo uiarumq; diſtantia, quæ non præbet mihi commoditatem præmonendi uos Dominos Prælatos & Paſtores literis priuatis, decreui publicis iſta denunciare libellis, qui per Bibliopolas in Regnum ueſtrum exportari poterunt. Video enim hoc maxime moliri Philippum iſtum, ut ad externas nationes Lutheri doctrinam quouis modo propaget. Cum autem ſciat, Regio apud uos cautum eſſe Edicto, ne Lutheri libri in Regnum uenales importentur, reperit aſtuta uulpecula aliam decipiendi uiam, alliciens ad ſe adoleſcentes politiorum literarũ cupidos, per quos poſsit externis Regnis Lutheri ſui uenena immittere. Quod ſiquis eorum proditus fuerit, ſcribet nomine eius Apologiam, qua & illum excuſando ſuis recõciliet, & per eum multos alios in Lutheriſmum trahat. Nunc enim ſimilem cum Scotis ludum ludit. Etenim nactus é Scotia anno ſuperiore Apoſtatam unum, mox cœpit ſub nomine eius ſcribere (ſicut multis indicijs & argumentis cognoui) ad ipſum Scotorum Regem uirulentam aduerſus quoddam Epiſcoporum decretum Epiſtolam, quam Apoſtata ille in occulto per nuncios ſuos in Scotiam tranſmittit, ut Regem ac Regni proceres aduerſus Epiſcopos & Monachos conatet odioq; accendat & inflammet, plauſibile nactus ſcribendi argumentum, de Nouo Teſtamento in lingua uernacula legendo. Quod cum audiat ab Epiſcopis illius Regni prohibitum eſſe publico decreto, amarulentis in eos uociferationibus inuehitur, tanquam in lupos, tyrannos, homicidas, & Epicuros, qui uerbum Dei prohibere auſint, ne pij homines domi legant. Quid hac practica effecturus ſit, neſcio, Vereor certe uehementer, ne per eiuſmodi libellos in occulto plurimos Scotorum inficiat, priuſquàm Rex & Epiſcopi ſciant, unde ignita illa ſerpentis iacula tam longe in Regnum ſuum peruenerint. Audio quidem odioſum ac deteſtabile eſſe apud Scotos nomen Lutheri, ac diligenter in omni portu totius Inſulæ obſeruari, ne qui ex Germania uenenati importentur libri. At doloſa uulpes iſta, ab Apoſtata eius rei admonita, ſtudioſe abſtinuit per totam Epiſtolam à nomine Lutheri, ſimulans ſe à Lutheri doctrina eſſe alienum, maxime uero diſsimulans, quod Apoſtata Vuittenbergæ degit, ut eo aſtu incautos & nihil mali ſuſpicantes facilius decipiat. Vereor itaq;, ne propediem uobiſcum ſimilia aut etiam peiora ludat & attentet. Quod & facilius poterit, niſi uos Prælati diligentius aduigilaueritis. Nam multo plures habet ſecum Polonos quàm Scotos, & Regnum ueſtrum longe amplius eſt quàm Inſula Scotiæ, nec ita por-

tubus cuſtoditum ac mari circumſeptum, neq; etiam tam longe di-
ſtans à loco inſidiarum. Hæc eſt Reuerendiſsime Domine Præſul &
Cancellarie præcipua cauſa, cur nunc tam multos & in Lutherum &
in Philippum eius emitto in publicum libellos, quod uideo callidi
Rhetoris aſtutia, per blanda uerborum lenocinia & per nequiſsimas
Lutheriſmi diſsimulationes, externis Regnis (quæ hactenus Lutheri
dogmata haud ſecus atq; præſentiſsimi ueneni aconita diligenter &
conſtanter reiecerunt & cuitauerunt) periculoſiores ac maiores parari
inſidias, ad ſubuertendos in fide populos, quàm unquam antea. Re-
liquum eſt igitur, ut ſuppliciter uos omnes Epiſcopos & Prælatos ca-
tholici Regni Poloniæ oratos habeam, ne fidelem admonitionem
hanc meam contemptim reijciatis in uentum, quam mihi ſola chari-
tas & legis diuinæ mandatum extorquent, pro qua nihil boni à Lu-
theranis expectare poſſum. Forſitan & à Polonis, qui Philippo ad-
hærent, haud unum imminebit mihi periculum, licet in nullius odi-
um, ſed longe potius in eorum utilitatem & animarum ſalutem iſta
ſcripſerim. Sed conſolatur me rectæ & piæ intentionis conſcientia. Fa-
ciant homines ut uelint, ego quod meum eſt facio, ſciens à Domino
noſtro Iheſu Chriſto nobis dictum eſſe. Nolite timere eos qui occi-
dunt corpus, animam autem non poſſunt occidere. Rogo igitur R. D.
T. non alia mente iſta accipiat quàm ego ſcripſi. Dominus Iheſus te
incolumem ac florentem indies q; magis ac magis in omnibus
bonis proficientem conſeruet Ornatiſsime Pontifex. Ex
Dreſda Miſniæ ad Albim VI. Idus Auguſti. An-
no Domini. M. D. XXXIIII.

1 Confeſsio Lutherana ſubdole contra Edicti citatorij intentionem ſcripta.
2 Errores Lutheri reticuit callide Philippus.
3 Cæſaris clementia circa eam diſsimulationem.
4 Errores Lutheri XV.contra primum articulum.
5 Errores Philippi IX.contra Nicenam Synodum.
6 Multa in ſcripturis non prodita ab Eccleſia ſunt pie & ſancte recepta.
7 Facilis foret concordia,ſi Lutherani primum & tertium articulos ex animo aſſererent.
8 Curſitatio Philippi Auguſtæ ad Catholicos.
9 Fraudulenta eius petitio ad Card.Legatum ſcripta.
10 Mendacia Philippi de Legato in publicum ſparſa.
11 Fraus Philippi in conficta Cochlei nomine epiſtola.
12 X.reprobi articuli Philippi contra Ro.Pontificem.
13 Diſsimulatio eius de Ro.Pont.in Confeſsione.
14 Fictio eius ad Cæſarem in Confeſſione,& alibi.
15 Philippus aperte ſeditioſus eſt,dum iuxta exemplum Iehu incitat Cæſarem contra Papam & Clerum.
16 Machinatio Philippi periculoſa,ut cadente per fraudes eius Cæſare aut Legato,omnes pariter caderent.
17 Sic Arrius quondam unius presbyteri uafricie ab exilio reuocatus fuit perniciosiſsime.
18 Edictum Conſtantini quo acerrime prius Arrius condemnatus fuerat.
19 Expoſitio fidei,quam ficte ſcripſit Arrius ad Imperatorem.
20 Fraus Valentis in ſua confeſsione apud Ariminenſe Concilium.
21 Atrociora Lutheri & Phil. quàm Arrij ſcripta cõtra Trinitatem.
22 Quinq; errores Philippi contra Chriſtum in cruce.
23 Phil.per rhetoricã ſuperbus & lubricus eſt ſicut paul9 Samoſaten9
24 Eccleſiæ articulis ſimpliciter ſtandum eſt contra omnes uerborum fucos.
25 Non fidendum Philippo,licet in Confeſ.quædam uera ſcripſerit.
26 Reſponſio Theologorum ad primum articulum Confeſsionis.
27 Reſponſio Thelogorum ad III.articulum Confeſsionis.

ARGVMENTVM Philippicæ II.

1 Calumniæ Philippi in Theologos de peccato originali.
2 Hypocriſis eius,qua fingit ſe ſuosq; nihil noui & alieni de peccato originali docere.

3 Hæretici deprauant & in peruerſum ſenſum trahunt tum ſcripturas tum patres.
4 Superba cenſura Phil. in patres, in Pariſien. & in Academias.
5 Philippus nemini parcit, non Chriſto in cruce, non ſpiritui ſancto, non Concilijs, non ſcholis &c.
6 Phil. Apologiam ſine cauſa & contra Edictum edidit.
7 Fingunt Luth. & Phil. Receſſum contra & citra uoluntatem Cæſaris editum eſſe.
8 Vulpina fraude laudant Cæſarem.
9 Nec Cæſar ipſe negare poteſt, à Cæſare damnatū eſſe Lutherum.
10 Errores Lutheri de peccato originali XXI.
11 Mendacia Philippi Lutherum excuſantis.
12 De uaria ſignificatione peccati.
13 Quomodo concupiſcentia peccatum eſt.
14 Argutia Lutheri & Philippi in æquiuoco de peccato.
15 Sententiæ XV. Auguſtini de concupiſcentia.
16 Aug. de concupiſ. tenet medium inter Manichæos & Pelagianos.
17 Antitheſis ſententiarū Aug. & Luth. de concupiſcentia.
18 Loci XV. ſcripturæ de baptiſmo, quod omnia peccata tollat, non radat.
19 Anabaptiſtis à Luthero datam eſſe anſam errandi, dum negat ſine fide propria baptizandos eſſe paruulos.
20 Sententiæ Auguſtini de aliena fide pro paruulis.
21 Nihil peccatorum remanere poſt baptiſmum.
22 Impie defendi à Phil. 21. art. Lutheri de peccato originali poſitos.
23 Parricidalis immanitas Lutheri contra infantes.
24 Lutherus excitauit Anabaptiſtas in perniciem paruulorum.
25 Errores Philippi XXVI. de peccato originali.
26 Philippus à Radino & Cochleo reprehenſus tacet uelut conſcius ſibi & errores tacendo agnoſcens.
27 Particeps culpæ Phil. quod excitati ſunt Anabaptiſtæ.
28 Sententiæ Philippi longe diſcordant à patribus.
29 Mendacium Philippi de S. Thoma quaſi conſentiat ei.
30 Iniuriæ Lutheri & Philippi in S. Thomam.
31 Sententiæ XV. S. Thomæ de peccato originali.
32 Verborum portenta de peccato originali, quid ſit diffidere, odiſſe, blaſphemare deum &c.
33 Immane eſt, talia portenta paruulis aſſcribere.
34 Anabaptiſtæ mitiores ſunt in paruulos quàm Luth. & Phil.

35 Duplex reſponſio ad ſecundũ Confeſ. articulum, una Imperialis, altera Theologorum.
36 Epilogus.

ARGVMENTVN Philippicæ III.

1 Philippus malæ fidei, defenſor eſt quia aliter ad Imperatorem, aliter ad populum ſcribit.
2 Auguſtæ facile concordatum fuit ſuper. 4. 5. & 6. art.
3 Concordia illa à Philippo & ſocijs eius ficte inita.
4 Blaſphemiæ Lutheri in Epiſtolam S. Iacobi.
5 Initium huius controuerſiæ ſumit Philippus à calumnijs.
6 Hæc de ſola fide controuerſia maximi eſt momenti.
7 Philippus hic non modo Theologos ſed & Cæſarem, & totum Imperium reprehendit, dum ſolam fidem defendit.
8 Minaciſsima uerba Luth. de ſola fide, contra omnes.
9 Atrox calumnia Phil. in Theologos, quos ait trucidare ſacerdotes & ſanguine ſcribere leges.
10 Reſponſio Theologorum Auguſtæ ad 4. art. data.
11 Rhetorica Phil. huius ſchiſmatis in Imperio præcipua cauſa eſt.
12 Chriſto & gratiæ dei omnia bona opera noſtra adſcribenda ſunt.
13 Theologi ſcripturis coguntur de ſola fide contradicere Luthero.
14 Phil. attritæ frontis eſt, dum ſic mentitur ad Cæſarem.
15 Calumniæ Phil. XX. in Theologos, & breuis ad eas reſponſio.
16 Ars calumniandi & ſuperba in eos cenſura Philippi.
17 Maledicta & calumniæ eius in Parſienſes.
18 Errores de ſola fide, Lutheri XX. & totidem Philippi.
19 Chriſtus & apoſtli de pœnitentia cœperunt prædicare, Lutherus de ſola fide.
20 Quanta barbaries Lutheri in ſermonibus contra bona opora.
21 In Viſitatione Saxonica Lutherus & Philippus non de ſola fide, ſed etiam de pœnitentia prædicandum cenſuerunt.
22 Philippus in Apologia ſubdole tacet opera pœnitentiæ.
23 Chriſtus & Paulus de pœnitentia contrarij ſunt Luth. & Phil.
24 Duplex iuſtificatio, una per baptiſmum, altera per pœnitentiam.
25 Dicta prophetarum & apoſtolorum de operib. pœnitẽtiæ cõtra Phil.
26 Luth. & Phil. dicunt populo placentia, quia amara eſt pœnitẽtia.
27 Multa commemorat Paulus quibus iuſtificemur, non ſola fide.
28 Iuſtificant etiam ſpes & charitas, ut patet ex Paulo.
29 Iuſtificari gratis, ſicut non excludit fidem, ita nec ſpem nec charitatem, quia hæc omnia gratis accepimus.

30 Iuſtificans fides dilectionem & opera non excludit.

31 Ridicula Phil. expoſitio Gratis, id eſt, ſola fide.

32 Duplex crimen falſi per Phil. & Luth. in textu Pauli.

33 Falſa excuſatio Philippi, dum ait, per ſolam fidem non excludi ſacramenta.

34 Ad iuſtificationem impij multa donantur à deo.

35 Propoſitio ſimpliciter falſa, ſola fides iuſtificat.

36 Quæcunq; à Philippo excogitetur fides, tamen ſine charitate nihil proderit, quia Paulus ait, ſi habeam omnem fidem &c.

37 Inane de noua fide commentum Philippi.

38 Paruuli iuſtificantur baptiſmo, & tamen de fide Philippi in promiſsiones nihil ſciunt neq; interrogantur de ea.

39 Meretrix baptizata olim, non ſola fide iuſtificatur, ſed indiget etiam operibus pœnitentiæ.

40 Philippica fides ſæpe regeneratur, quod eſt contra ſcripturam.

41 Atrox & ea gemina in S. Hieronymum calumnia Philippi.

42 Cypriano & Hiero. plus credendum quàm Phil. temere certificanti peccatorem de remiſsione peccatorum per fidem.

43 Multi ſcripturæ loci, quod homo de ſalute & gratia certus non ſit.

44 Phil. tot ſcripturis contrarius, certificat per ſolam fidem.

45 Maximæ in Chriſtũ & Euang. cõtumeliæ Philippi per ſolã fidem.

46 Certa quidem eſt dei promiſsio, ſed incertum eſt, an nos ea promiſsione digni ſimus, quia peccata indignos reddunt.

47 Verboſitas Philippi in ſua reſponſione ad dictum Pauli. 1. Cor. 13. Si habuero omnem fidem &c.

48 Charitas nõ ſequitur ſed ſimul cum fide & ſpe infunditur à deo.

49 Renouatio hominis non fit per ſolam fidem.

50 Vana ſomnia Philippi de Corinthijs & de modo iuſtificandi, ad eludendam Pauli ſententiam, ſi habuero omnem fidem.

51 Manifeſtum mendacium Philippi, dum ait, Theologos unum illum locum citaſſe.

52 Confuſio Lutherica de operibus legis uet. & no.

53 Nec ſola fides nec ſola charitas iuſtificat.

54 Verboſitas Phil. dimittenda, ne Cæſari tædium pariat.

55 Sola fide excluditur Chriſtus & Euangelium.

56 De bonis operibus loci ex ſermone domini XX.

57 Loci Lutheri XX. contra bona opera.

58 Similes Philippi contra bona opera ſententiæ.

59 Sententiæ Chriſti & Luth. ac Phil, contrariæ de operibus.

Lutherus

60 Lutherus ſibiipſi contrarius de ſola fide & operibus.

61 Lutherus in Chriſtum blaſphemus, dum ait, bona opera eſſe peccata, quia ea operatur Chriſtus in nobis.

62 Amariſsimi fructus nouæ de ſola fide doctrinæ.

63 Philippus retractat quædam, ſed in hypocriſi & ficte.

64 Philippus fatetur premia & mercedem bonis operibus deberi.

65 Bona opera ſunt digna uita æterna per gratiam.

66 Facile fieret concordia, ſi modo una hæc uox ſola omitteretur circa fidem.

67 Teſtimonia B. Auguſtini. xxiiij. contra ſolam fidem pro gratia & charitate.

68 Magna charitatis præconia ex Ser. Aug. de laudibus charitatis.

69 S. Thomæ ſententiæ xxiiij. de iuſtificatione impij.

70 Laudes charitatis ex S. Tho. à quo & lex ignea dicitur.

71 Sancti patres longe præferendi ſunt Philippo, quem Lutherus omnibus præfert ut ſit Paulo proximus.

72 Phil. multis modis conſtringitur, ut elabi non poſsit.

ARGVMENTVM Philippicæ IIII.

1 Quàm benigne à Catholicis reſponſum & actum ſit Auguſtæ ſuper Confeſſ. Luth.

2 Error Vualdenſiũ, Dulciniſtarũ, Vuiclephiſtarũ &c. de Eccleſia.

3 Quàm amarulentus conuitiator ſit Philippus.

4 Philippus criminis læſæ Maieſtatis reus.

5 Error Huſsitarum Conſtantiæ damnatus.

6 Idẽ antea damnatus fuit in Fraticellis, in Leoniſtis, in Donatiſtis.

7 Reprobatio Donatiſtarum ex Aug. ſuper Pſal. 10. & 85.

8 Similes Donatiſtis Lutherani, qui propter Lutherum in Eccleſia & in Imperio ſchiſma excitant.

9 In multis excelluerũt Donatiſtæ Lutheranos, præſertim in quinqȝ (rebus.

10 Donatiſtis multo deteriores eſſe Lutheranos.

11 Errores. 15. Philippi de ſacramento baptiſmi.

12 Luth. & Phil. rebaptizãt ſępius quàm Donatiſtę & Anabaptiſtę.

13 Maximi & innumeri errores Lutheri ultrà omnes omnium ætatum hæreticos.

14 Damnatio Lutheri à Cæſare & cũctis Imperij principibus Vuormaciæ & Auguſtæ facta.

15 Doctrina Lutheri longe acrius damnata eſt à Regibus & principibus quàm Auguſtæ à Theologis.

16 Atroces & impiæ Lutheri iniuriæ in Eccleſiã & omnem ſtatum.

17 Lutherani multo deteriores ſchiſmatici ſunt q̄ Donatiſtæ fuerũt.

18 Vane contendit Phil. quia noſtræ reipſa conſentit ſententiæ.

19 Eccleſia recte dicitur ſancta, licet in ea bonis admixti ſint mali.

20 Sic & gens ſancta dicit̃ in uet. & no. teſt. licet in ea multi ſint mali.

21 Sancti etiam dicuntur Epiſcopi & presbyteri ab officij dignitate.

22 Nemo hic pure ſanctus & ſine omni peccato.

23 Eccleſia etiam dicitur corpus, regnum & hæreditas Chriſti, non obſtantibus in ea malis.

24 Luth. phariſaice alijs meliores ſe reputãt, pręſertim q̄ papiſtæ ſint.

25 Eccleſiam Lutherani apud ſe, non apud Papiſtas eſſe contendũt.

26 Reprobatio huius præſumptionis ex Tertulliano, quia hæretici aliena inuadunt.

27 Oẽs hęretici de Euan. ſe iactitãt, ſed euaneſcũt in uanitatibus ſuis.

28 Nullũ ius ſucceſſionis eſt Luth. ad Eccleſiã & hæreditatẽ Chriſti.

29 Papa uero habet legitimũ ius & ſucceſſionẽ certã ad ſedem Petri.

30 Papæ regimen ſucceſſionis certitudine omne regimen ſuperat in terris.

31 Sedes Petri incorrupta & diuinitus fundata, iã cunctis eſt ſtabilior.

32 Ro. eccleſiam à Deo fundatam teſtatur B. Anacletus.

33 Ro. eccleſiam omnibus præferendam dicunt Ignatius & Irenæus.

34 S. Auguſtinus certiſsimum affirmat ordinem epiſcoporum in Ro. eccleſia ab ipſo Petro.

35 Minime igitur decet à Ro. eccleſia ad Lutheri ſectam deficere.

36 A Ro. eccleſia nequaq̃ diſcedendũ eſſe affirmauit Lutherus ipſe.

37 In Ro. eccleſia eſſe omne bonum Chriſtianum & ueram Chriſtianitatem teſtatur Lutherus.

38 Damnatio Lutheranæ ſectæ ex ore ipſius Lutheri.

39 Damnatio Lutheri ex ore eius proprio.

40 Phil. Auguſtæ confuſus ac redargutus proprijs uerbis Lutheri.

41 Damnatio omnium ſchiſmaticorum ex B. Cypriano.

42 Deſcriptio Lutheranorum ex eodem.

43 Deſcriptio Lutheri ex eodem.

44 Malignitas Phil. in Apologia dũ citat autores & gręca interſerit.

45 Hieronymus aliter loquitur de militante aliter de triumphante Eccleſia.

46 Arca Noæ typus fuit Eccleſiæ.

47 Triticum & zizania in eodem agro.

48 Sententia Hieronymi contra hæreticos pro Eccleſia.

49 Ro. eccleſia tenacior ueritatis eſt quàm Orientis Eccleſiæ.

50 Ro.eccleſiæ autoritas & maxima & antiquiſsima.
51 Obedientia Græcoꝝ erga Ro. eccleſiam in Concilio Florentino.
52 Sub neceſsitate ſalutis tenemur obedire Ro.eccleſiæ.
53 Calumniæ Phil.in Apologia contra Papam & Theologos.
54 Iura Ro.pontificis & Ro. Imperatoris diſtincta ſunt.
55 Phil.Ro.pontificem ſeditioſe ſpoliare nititur ſua poteſtate.
56 Luth.utranq; poteſtatem ſeditioſe ſuſtulit.
57 Quiſquis à Ro.eccleſia diſcedit, is & à Catholica diſcedere conuincitur.
58 Principatus Ro.eccleſiæ ex Canonibus & Legibus probatur.
59 Quales dicendi ſunt Ro.eccleſiæ deſertores.
60 Phil.maxime reus animarum, quæ per ſchiſma Lutheri pereũt.
61 Quanta malitia & impietas Philippi fuerit in ſuo Didymo contra Ro.pontificem.
62 Verba Radini contra Philippum pro Ro.eccleſia.
63 Maximæ in Eccleſiam iniuriæ Lutheranorum, quia Mathematicam & Platonicam ac plane fictam ex ea faciunt Eccleſiam.
64 Eccleſia Dei non eſt occulta, ſed ciuitas ſupra montem poſita.
65 Decem inſignes Lutheranoꝝ iniuriæ in Ro.& catho.Eccleſiam.
66 Quãta iniquitas & impietas Phil.in S. Victorem propter paſcha.
67 Quantum iniuriarum contra Eccleſiam, in XII. faciebus Antichriſti, quas ponit Lutherus.
68 Adhuc plus iniuriarum ponit in exhortatione ad Epiſcopos.
69 Imperatoris eſt Eccleſiam à talibus iniurijs uindicare.
70 Quanta eſt Imperatori iniuncta neceſsitas defendendi Eccleſiam contra hæreticos.
71 Iudicium poſteritatis metuendum eſt in permiſsione tot malorũ.
72 Quomodo agendum Cæſari contra Luth.: non bello, ſed legibus decernere & exequi.
73 Apprehendenda eſt Cęſari diſciplina cõtra Eccleſiæ diſſipatores.
74 Exempla piorum regum, qui in impios ſeueritatem exercuerũt.
75 Qualis eſt eccleſia Lutheranorum & quales Epiſcopi eorum.
76 Qualis apud Lutheranos religionis cultus in templis.
77 Non poteſt Imperator conniuere, ut tam pia Eccleſiæ inſtituta per Luth.aboleantur.
78 Qualis Lutheranorum uita & conuerſatio.
79 Maximus Luth.error de poteſtate Eccleſiæ circa ceremonias.
80 Epilogus in quo declaratur quàm ardua ſit iſta de Eccleſia diſputatio.

CONFESSIO IOHAN. COCHLEI.

COnfiteor tibi Domine cœli & terræ, Rex regum Iheſu Chriſte, uere Deus creator & redemptor meus, quoniã fidem Eccleſiæ ſanctæ Catholicæ, quam infans per patrinum in baptiſmo profeſſus ſum, tua aſſiſtente gratia, in mortem uſq; non negabo, neq; aliam unquam acceptabo, etiam ſi totus mundus poſt Lutherum, poſt Zuinglium, poſt Anabaptiſtas, aut poſt quaslibet ſectas nouas curreret, & ab antiqua Eccleſiæ fide totus (quod abſit) deficeret. Quia multo plures ſunt filij Eccleſiæ iam triumphantis tecum in cœlo, quàm ſint hodie filij Eccleſiæ militantis in terra. In ea igitur fide, in qua tui Apoſtoli, tot centena Milia Martyrum et Confeſſorum, tot Millena Examina Monachorum & ſacrarum uirginum, tam immenſa coniugum uiduarumq́; ſanctarum & infantulorum multitudo, hactenus per M.D. annos ſaluati ſunt, me quoq; ſaluatum iri ſpero, non ſane ex meritis meis, quæ ſine gratia tua nihil omnino ſunt, ſed ex gratia & miſericordia tua, per quam iuſtificaſti me primum in baptiſmo. Deinde miſerum me nimiſq́; ingratum in te atq; in peccata lapſum & relapſum, miſericordiſſime releuaſti, & per uenerabile ſacramentum pœnitentiæ iterum iterumq́; iuſtificaſti. Vt igitur conſerues me pœnitentem à malo per gratiam tuam, ne relabar, per mortem & reſurrectionem tuam te precor. Non.n. Pelagianus ſum, ut confidam ſtulte & impie in brachio carnis, quaſi ſine gratia & ope tua poſſim purus & ab omni peccato immunis uiuere ſuper terram in corruptibili carne, nec Manichæus ut credam à malo principio, & non à te Deo Opt. Max. creatam eſſe carnem. Multo minus auſim eſſe Lutheranus, ne tua in iuſtis tuis opera bona propter carnẽ blaſpheme peccata dicam, neue ſanctorũ tuorum glorioſa merita perfide contra tot ſcripturas tuas negem, ne item ſtulta præſumptione cõfidam me ſola fide iuſtificari, ſine gratiæ & charitatis dono tuo, ſine ſacramento pœnitentiæ, ſine merito et uirtute paſſionis tuæ. Breuiter ex te uno & in te uno eſt ſalus mea tota. In te Domine ſpero, in te credo, te unum ſuper omnia diligo, non mea quidem uirtute, ſed dono gratiæ tuæ. Hæc enim mihi per gratiam tuam uoluntas eſt, ut ubi uolueris, animam meam pro te ponam, & non modo pro te, & pro nomine ſancto tuo, ſed etiam pro honore tuo Genitricis, omniumq́; ſanctorum tuorum, & pro fide Catholicæ tuæ Eccleſiæ. Siue igitur ſuperueniat Turcarum exercitus, ſiue hæreticorum armata manus, per omnia tormentorum genera interfici ac diſcerpi mallem q̃ unum iota de Eccleſiæ tuæ fide ſciens prudenſq́; uel adimere uel abnegare. Tantum abeſt, ut Lutheranorum cõtumelioſa in me ſcripta aut facta, debeant me ab iſta fide ulla ui aut ullo mortis aut iniuriarum terrore dimouere, ſi modo tu hanc mihi fidem miſericorditer per gratiam tuam confirmaueris, ut dicam finaliter, In te domine ſperaui, non confundar in æternum, Qui es Deus benedictus in ſecula ſeculorum

A M E N.

PHILIPPICA PRIMA IOHANNIS COCHLEI IN APOLOGIAM Philippi Melanchthonis, de primo & tertio Articulis Lutheranæ Confeſsionis Auguſtæ admiſsis.

MEMOREM TE ARBITROR, INuictiſsime Imperator CAROLE Auguſte, uerborum tuorum, quibus uſus fuiſti in Edicto citatorio, quo ad Comitia Auguſtana conuocauit ſacratiſsima Maieſtas tua uniuerſos ſacri Ro. Imperij Principes & Status anno ſuperiore, Nempe, ut in iis præcipue ageretur de tollenda illa diſcordia, quæ apud nos Germanos in fide & religione noſtra (proh dolor) oborta eſt. Ea enim uerba non ſemel repetita deinde ſunt à M. T. in generali Comitiorum concluſione, quam Receſſum uulgo dicimus.

Philippus uero Melanchthon, Lutheranæ ſectæ Anteſignanus, 1
ut uulpina uafricie M. tuæ imponeret, conſcripſit quandam fidei ſuæ
Confeſsionem, in qua errores & praua dogmata ſectæ ſuæ, in quibus
maxime à Catholicis omnibus diſcordat, ita callide uel diſsimulauit
ſubticendo, uel pietatis ſpecie colorauit, ut bona pars auditorum, dum
publice recitaretur illa Confeſsio, exiſtimaret, non admodum iuſte
damnatam fuiſſe Lutheri doctrinam, tum à M. T. Vuormaciæ, tum à
Sede Apoſtolica Romæ. Scit enim uulpecula iſta præ omnibus Lu-
theranis egregie & ſimulare pietatem, & lingua ſua doloſe agere, atq;
in hypocriſi mendacium (ut ait Apoſtolus) loqui. Vnde factum eſt, ut 1.Tim.4.
eius & lingua & calamo, uelut idoneo quodam ad decipiendum or-
gano, ſerpens ille antiquus, qui mendax eſt & pater eius (uti Chriſtus Ioh.8.
Deus & Dominus noſter ait) præ omnibus libenter utatur in dolo, ad
excitandas turbationes & diſſenſiones hominum in fide & religione
publica. Nouit enim ingenioſus Rhetor iſte, tum odioſis ueterum hę-
reticorum erroribus (quos hæc ſecta ex fauilla reſuſcitat) callidæ com-
mendationis fucum oblinere, partim ex ſcripturæ ſacræ locis improbe
detortis, partim ex Rhetoricæ artis perſuaſionibus: Tum aduerſarios,
ſectę ſuæ contradicentes, acri perſtringere ſcommate aliquo, feſtiuis ir-
ridere dicterijs, coloratis pręgrauare mendacijs, cauillis & lædorijs con
temptibiles atq; odioſos reddere, calumnijs deniq; amarulentis inui-

dioſe ad populum traducere, uelut impios & ineptos, & his artibus quaſlibet hæreſes indocto ac mobili uulgo perſuadere.

Vt igitur commendabilior tum M. tuæ, tum reliquis Principibus proceribusq́ ac ſtatibus Imperij fieret ſua Confeſsio, admiſcuit nonnullos articulos, quibus Catholicorum nemo unquam contradixit, eosq́ mox primo loco recitari curauit, ut per eos captata beneuolentia, auditorum animi ad cætera, quæ ſequuntur, redderentur æquiores minusq́ ſuſpicioſi. In primo igitur præclaræ illius Confeſsionis ſuæ articulo ſic ait. Eccleſiæ magno conſenſu apud nos docent, Decretum Nicenæ Synodi, de unitate eſſentiæ diuinæ, & de tribus perſonis, uerum, & ſine ulla dubitatione credendum eſſe &c. Poſt pulchram huius articuli (in quo nullos unquam è Catholicis aduerſarios habuit) declarationem, ut per omnia purus ac ſyncerus in fide Catholica uideatur, damnat omnes hæreſes contra hunc articulum exortas, utpote Manichæos, Valentinianos, Arrianos, Eunonianos, Machometiſtas, & omnes horum ſimiles. Atq́ ut adhuc maiori cum gratia habeatur ſibi fides, damnat & Samoſatenos, ueteres ac Neotericos, qui de Verbo & Spiritu ſancto aſtute & impie rhetoricantur, quod non ſint perſonæ diſtinctæ.

De hoc articulo, ait deinceps in Apologia ſua, quod probauerint eum aduerſarij ſui, quos fingit eſſe Theologos quoſdam priuatim, quaſi cæteri Catholici ſectæ ſuæ non aduerſentur, quum uulgo conſtet omnibus, Lutheranam ſectam iam olim damnatam eſſe, non priuatim ſolum à quibuſdam (ut uideri uult Philippus) Theologis, quos ſcholaſticos contemptim uocat & ſophiſtas, uerum etiam autoritate publica, non modo ſummi Pontificis (quæ uel ſola ſufficeret) uerum etiam ſacratiſs. M. T. omniúmq́ Principum & ſtatuum ſacri. Ro. Imperij in Edicto Vuormacienſi, quod & nuper in Auguſtanis Comitijs repetitum ac per omnia ualidum executioniq́ demandandum M. T. ſimul cum omnibus Imperij Ordinibus, qui M. T. circa religionem rebelles non ſunt, recognouerunt. Et poſt ſummos iſtos utriuſq́ Poteſtatis in eccleſia Dei uertices, aduerſantur aliæ quoq́ Nationes potentiſsima Regna, latiſsimæ prouinciæ, clariſsimæ Vniuerſitates, è quibus Pariſienſis ab ipſomet Luthero iam olim fuerat in iudicem cauſæ ſuæ delecta Lipſiæ. Philippus tamen ſerpentino aſtu hæc omnia diſsimulans, paucos duntaxat Theologos, qui Auguſtæ in Comitijs fuere, ſibi aduerſarios fingit, ut populus inde cogitet, maiorem partem Chriſtiani orbis ſectæ Lutheranæ non aduerſari, ſed conſentire magis, & applaudere,

Sed

Sed & aliam nequitiæ machinationem callidus hinc elicit ſerpens, nempe ut populus libertate Lutherana ineſcatus non ſolum iraſcatur paucis iſtis Theologis, qui Auguſtæ Confeſsionem Lutheranorum non approbauerunt, uerum etiam obloquatur & Sedi Apoſtolicæ & M. T. quod ante decennium Lutheri doctrinam publice damnauerint, antequàm fuerit audita aut rite (uti falſo queritantur) examinata, ut odio inde in ſuperiores cõcepto, plebs eo facilius queat in ſeditionem concitari contra utranq́ʒ poteſtatem.

At meminiſſe poterit, Imperator Auguſte, M. T. ſacratiſsima, Theologos illos, quos aduerſarios uocat Philippus, hanc fraudulentam hypocriſin mox in primo articulo detexiſſe, atq́ʒ locos aliquot ex libris Lutheranorum longe contrarios ei articulo produxiſſe, quibus mendacij argueretur ſerpentina iſta diſsimulatio. Verum ſimulata eorum humilitas, & fictum pacis deſyderiũ, egregie impoſuerunt M. T. ut iuſſeris contraria eorum ſcripta reticeri, ne in conſpectu omnium Imperij Ordinum, rubore confuſi Lutherani Principes, & in faciem publice redarguti, magis exaſperari, quàm benigne ad pacem & reditum inuitari uiderentur. Egregia quidem erat illa Clementiæ tuæ bonitas, ſed rerum euentu compertum nunc habemus, eam in ingratos (ne quid durius dicam) collatam fuiſſe. Tantum enim abeſt, per eam Clementiæ tuæ bonitatem eos ad agnoſcendos Lutheri ſui errores adduci, ut longe magis inde indurati, ferocioresq́ʒ ac magis inobedientes fiant, quippe ab hoc Philippo & Luthero eius perſuaſi, Theologorum confutationem adeo uanam & abſurdam eſſe, ut nihil habeat, quod ipſorum Confeſsioni recte opponi queat.

Ne igitur fruſtra inſultent nobis incircumciſi Philiſtæi iſti Lutherus & Philippus, qui confutationem Theologicam, iuſſu M. tuæ mitiorem breuioremq́ʒ à nobis factam, noctuam uocant & ueſpertilionem, operæ ſane precium uidetur plæriſq́ʒ, ut detecta fraudulentæ Confeſsionis hypocriſi, errores eorum, quos alibi in uulgus nouarum rerum cupidum diſſeminauerunt, recenſeantur, ut inde intelligat M. T. totusq́ʒ orbis Chriſtianus, nihil eſſe hac uulpe fraudulentius, nihil hoc hypocrita ſimulatius, nihil hoc calumniatore impudentius, qui aliud loquitur, aliud cogitat, aliud exhibet Cæſari & Principibus, aliud uulgo ſuisq́ʒ complicibus, alijs deniq́ʒ falſo imputat, quod ipſe met perpetrauit.

Ait itaq́ʒ in Confeſsione ſua Philippus iſte, Decretum Nicenæ Synodi uerum & ſine ulla dubitatione credendum eſſe. At ſubijcit,

 quid

quid ipſemet alibi, quid multis in libris aliter ſcripſerit ſuus Lutherus. Ne uero prolixior, quàm par eſt, fiat hęc noſtra Oratio, capita duntaxat errorum, circa hunc articulnm, quos alibi ſcripſerunt, absq; ſpeciali ſingulorum reprobatione, breuiter commemoranda proponam. Ex quibus profecto facile intelliget M.T. non eos modo Theologos qui Auguſtæ adfuerunt, ſed omnes omnino omnium Academiarum ueræ Theologiæ Doctores huic ſectæ, uelut generali omnium fere impietatum Lernæ, iuſtiſsime aduerſari.

4 Recita igitur Scriba dicta eorum quæ alibi contra hunc primum articulum euulgauerunt.

SCRIBA. Errores Lutheri de Concilijs.

De abroganda Miſſa. I Quod in ſcripturis non habetur, hoc plane Satanæ additamentum eſt.

In Euang. Attendite à pſeudoprophetis. II Quod è ſcripturis autoritatem non habet, manifeſtiſsimum eſt ex Diabolo eſſe.

III Hoc Euangelium ſubuertit funditus ac radicitus Papatum & omnia Concilia.

IIII Non tenemur ſeruare quod Papa præcipit & homines conſtituunt.

V Quia dicit, Cauete à falſis, Ideo oportet Euangelium mentiri, aut Papam unà cum Concilijs.

VI Ideo res inſana eſt, quod Concilia concludere & ſtatuere uolunt, quid credendum ſit, quum ſæpenumero nemo adſit, qui diuinum ſpiritum uel tantillum guſtarit. Quemadmodum in Concilio Niceno uſu uenit.

VII Hæc miſeria & calamitas interna cordis, primo ſtatim Chriſtianiſmi tempore cœpit, quod Papæ & Concilijs ſit habenda fides.

VIII Vbi dixeris. Homo hoc protulit, aut Concilia hoc decreuerunt, ſuper arenam ædificaſti.

IX In Synodo Nicena fides & Euangelium defecerunt, & inualuerunt traditiones hominum.

In Latomum. X Si Concilium ſine ſcriptura ualet, & ſatis eſt, infulatos & raſos illic congregari, Cur non lignea & lapidea ſigna è templis congregamus, & impoſitis mitris & Infulis dicamus illic Concilium eſſe generale?

XI Nonne uitioſiſsimum eſt, Concilium ſine uerbo Dei agere aut ſtatuere?

Nec eſt

XII Nec eſt, quod mihi Homouſion illud obiectes, aduerſus Arrianos receptum, Non fuit receptum à multis iiſq; præclariſſimis, quod & Hieronymus optauit aboleri.

XIII Adeoq; non effugerunt periculum hoc inuento uocabulo, ut Hieronymus queratur neſcire, quid ueneni lateat in ſyllabis & literis.

XIIII Quod ſi odit anima mea uocem Homouſion, & nolim ea uti, non ero hæreticus. Quis enim me coget uti?

XV Etſi Arriani male ſenſerunt in fide, hoc tamen optime, ſiue malo ſiue bono animo, exegerunt, ne uocem prophanam & nouam in regulis fidei ſtatuere liceret.

ERRORES Philippi de ſynodo Nicena.

I De fide non habent ius neq; Pontifices neq; Concilia, neq; uniuerſa Eccleſia quicquam mutandi aut ſtatuendi. *In Locis communibus.*

II Neq; habendum eſt pro articulo fidei, quod citra ſcripturam proditum eſt.

III Quod præter ſcripturas proditur, ambiguum eſt, utrum à ſpiritu Dei an à ſpiritu mendaci proficiſcatur.

IIII Temere tribuitur Concilijs autoritas condendi articulos fidei, uel hoc nomine, quod fieri poteſt, ut in toto ſenatu Concilij nemo ſit qui ſpiritum Dei habeat.

V Quæſo te, Cur Nicenæ ſynodo potius quàm Ariminenſi credis? Num quia eam Ro. Pontificis comprobauit autoritas? At hac ratione Pontificis autoritatem & Concilio & ſcripturæ præfers, Quod non modo impium, ſed & ſtultum eſt.

VI In ſynodo Nicena conſtitutæ ſunt quædam pœnitentiæ formæ, non pronuncio, quo ſpiritu decreuerint patres, At uideo, bonam Euangelij partem, immo uim germanam Euangelij, obſcuratam eſſe eâ traditione.

VII Obſcurata gratia eſt, & quod Euangelium fidei tribuit, cœptum eſt ſatisfactionibus tribui. Quo quid eſt & impium magis & pernicioſius? Et his malis certe occaſionem dedit Nicena ſynodus.

VIII Deinde quibuſdam uiuendi generibus addita eſt intolerabilis ſarcina Cœlibatus, actumq; de Cœlibatu eſt etiam in Nicena ſynodo. Quid autem per eam traditionem profectum ſit, nihil attinet referre, quando non alio conſilio uulgari libidinis indulgentius potuere.

IX Vides in his exemplis, nullam fuiſſe tam piam traditionem in ſpeciem, quæ non magno malo fuerit rei Chriſtianæ.

Hæc é multis pauca, exempli gratia, recitata ſint, E quibus M. T. Princeps Auguſte facile perſpicit. quàm longe diuerſa atq; etiam contraria ſint hæc ab ijs, quæ in primo Confeſsionis ſuæ articulo hypocritica fictione poſuit Philippus. Si enim nulla ſit autoritas Concilijs de fide quicquam ſtatuendi, ut aſſerunt iſti ambo, Cur obſecro futurum Concilium etiam in ſua Confeſsione appellant? Si Satanæ additamentum ſit, quod in ſcripturis non habetur, ut ait Lutherus, Nec pro articulo fidei habendum ſit, quod citra ſcripturam proditum eſt, ut ait Philippus, Neceſſario certe hinc ſequeretur, non eſſe fidei articulum, quod ſint tres perſonæ & una eſſentia diuina. In ſcripturis enim nuſquam habetur his uerbis proditum, tres eſſe perſonas aut Trinitatem perſonarum in una eſſentia: Quinimmo ſequeretur, hæc ſacra uocabula, tres perſonæ, tres hypoſtaſes, una eſſentia, trinitas &c. prorſus reijcienda eſſe, uelut Satanæ additamenta, quia in ſcripturis non habentur. Quemadmodum de Homouſio Lutherus ipſe tam ſcelerate quàm perfide ſentit ac docet. Quid igitur fingunt hic coram M. tua ſe probare Nicenam ſynodum, de qua alibi non minus iniurioſe quàm impie & ſentiunt & ſcribunt? Quandoquidem Lutherus affirmat in ea & fidem & Euangelium defeciſſe, & male receptam fuiſſe prophanam (ſi ei creditur) hanc uocem Homouſion, cui iuſte contradixerint Arriani. Et Philippus aſſerit, in ea obſcuratam eſſe bonam partem, immo uim germanam Euangelij, obſcuratam gratiam, multiſq; malis datam fuiſſe occaſionem, maxime uulgandis per Celibatus conſtitutionem libidinibus. Minime igitur egerunt in Confeſsione ſua Lutherani iſti uel probe uel uere uel iuxta M. tuæ Edictum citatorium. Maieſtas nanq; tua præceperat, uti conuenirent Auguſtam ad tollendas in fide diſcordias, illi autem, diſsimulatis plæriſq; ſuis impietatibus & erroribus, quibus perquàm maxime ab uniuerſa Eccleſia Dei diſcordant, ea M. T. in articulo ſuo propoſuerunt, in quibus Chriſtianorum neminem habent aduerſarium aut diſcordantem, prçterquàm ſeipſos & plæroſq; antiquitus damnatos hæreticos, qui uocabulo tantum Chriſtiani erant.

X Si ergo uere ſimpliciterq; & abſq; fraude & hypocriſi, credunt Trinitatem perſonarum cum Latinis, & tres Hypoſtaſes cum Græcis, eamq; Trinitatem Homouſian, hoc eſt, unius eiuſdemq; ſubſtantiæ tres perſonas, corrigunt impios errores ſuos, complurimos, quos

ex uno

ex uno hoc & fallaci & falſo fundamento deducunt, nempe, quod nihil recipiendum ſit, niſi quod habetur in ſcripturis expreſſum. Nam neq; Trinitas neq; tres perſonæ aut tres hypoſtaſes, neq; Homouſion aut conſubſtantiale, neq; eſſentia aut Vſia, neq; ingenitum, neq; coæquale, neq; ab utroq; procedens, habetur in ſcripturis. Quod ſi iſta nobiſcum credunt, credant eadem ratione & alia quàmplurima, quæ ſancti patres in Concilijs & pia mater Eccleſia Catholica uel in laudem & cultum Dei inſtituerunt, uel contra hæreticorum importunitates conſtituerunt, licet in ſcripturis non habeantur expreſſa. Qualia ſunt receptiſsima uerba iſta, duæ naturæ Chriſti in una perſona, Maria Dei genitrix & perpetua uirgo. Receptiſsima item Eccleſiæ inſtituta, Obſeruatio feſtorum, Quadrageſima, Vigiliæ & certa ieiunia per circulum anni, ſacrorum ordinum gradus & officia, uaſa & ueſtimenta ſacra &c. Impia ſunt igitur & falſa, quæcunq; Lutherus & Philippus compliceſq; & degeneres filij eorum dicunt aut ſcribunt, ex falſo fundamento illo (quod nihil recipiendum ſit niſi quod in ſcripturis proditum eſt) per quod ſane non minus furioſe quàm inique & impie debacchantur in Ro. Pontificem, in Epiſcopos & presbyteros, in omnem Clerum, in ſeptem ſacramenta, in ſacrificium miſſæ, in feſta & ieiunia, breuiter in omnes ceremonias noſtras, quas per traditiones Patrum & Conciliorum, non in ſcripturis expreſſas habemus. Nam ſi hæc omnia reijcienda eſſent(ut ipſi contendunt) eo quod in ſcripturis prodita non ſunt, eadem profecto ratione reijcienda eſſent(ut dixi)& iſta, receptiſsima alioqui & ſacratiſsima uocabula, Trinitas, tres perſonæ, Homouſion, Theotocos &c. Nam & iſta in ſcripturis nuſquam habentur prodita ſeu expreſſa.

Vides ergo, Imp. Auguſte, quàm friuolo & falſo nitatur fundamento tota pene Lutheranorum Tragœdia, eo ſcilicet, quod nihil recipiendum ſit niſi quod habetur in ſcripturis proditum. Si enim arenoſum & aquoſum ſit (ut eſt) hoc fundamentum eorum, mox ſane corruit omnis impietatum ſtructura, haud ſecus atq; turris Babel, quam Gigantice contra Deum ſuper illud ædificauerunt. Qua enim ratione & autoritate nobiſcum concordantes recipiunt Trinitatem perſonarum, Homouſion, Theotocon, uirginitatem Mariæ perpetuam ante & poſt partũ &c. eadem ſane ratione & autoritate, cogentur iſta ſua confeſsione, nobiſcum concorditer & alia omnia, quęcunq; per Eccleſiam, citra ſcripturæ determinationem, per ſpiritus ſancti inſtinctum & ſuggeſtionem inſtituta aut definita ſunt, recipere, ſi modo 7

uere & ex animo, non ficte aut ex hypocriſi, Confeſsionem ſuam M. tuæ exhibitam uelint. Si enim acquieuerint nobiſcum autoritati Eccleſiæ (ut debent) in reliquis quæ in ſcripturis non habentur expreſſa, ſicut acquieſcunt aut ſaltem acquieſcere ſe fingunt in ĳs, quæ primo & tertio articulo Confeſsionis ſuæ commemorant, nihil profecto reliquum erit, in quo à Catholicis (qui ſanctam matrem Eccleſiam deuote ac obedienter iuxtà Chriſti præceptum audiunt in omnibus, ſicut bonos decet filios) diſcordent. Aut igitur uel ſero concordent nobiſcum in omnibus, quæ uel præcipit uel prohibet ſancta mater Eccleſia, aut fateantur ſe non modo rebelles eſſe filios Eccleſiæ, uerum etiam ſceleratos & impios hypocritas, qui nequiſsima fictione & M. tuam & omnes Ro. Imperĳ Ordines, tot menſibus Auguſtæ fruſtra delaſſare & uexare ueriti non fuerint.

Matth. 18.

8 Inprimis uero agnoſcat hic turpitudinem hypocriſinq; & nequitiam ſuam Philippus, qui Auguſtæ non ſolum publice ſimulabat ſe pacis & concordiæ amantem & auidum, uerum etiam priuatim curſitabat hinc inde, perreptans ac penetrans non modo priuatorum domos & diuerſoria, uerum etiam Cardinalium aliorumq; Principum aulas atq; adeo & M. T. Curiam, inſidioſo nimirum circuitu quærens, quem hypocriſi ſua deuoraret. Et fefellit profecto non paucos blanditĳs deprecationibusq; ſimulatis, dum paſsim in conuiuĳs & colloquĳs facillime pacem Eccleſiæ recuperari poſſe affirmaret, ſi modo ſuis permitterentur hæc tria duntaxat, Populo inquam utraq; ſpecies ſacramenti, ſacerdotibus coniugium, & miſſæ uſus & communicatio. In cæteris omnibus fore ſuos Epiſcopis & Prælatis per omnia ſubditos dictoq; audientes. Operæprecium ſane fuerit, paucula hic repetere ex ĳs, quæ ille Reuerendiſsimo Patri, Cardinali Campegio, Sedis Apoſtolicæ Legato, uiro ſummæ & pietatis & eruditionis, manu propria ſcripſit ac tradidit, & poſtquam ea traderet, precibus multis ac lachrymis eum in ſecreto pertentauit, ut uel inde intelligat M. T. quàm improba fuerit huius uulpeculæ hypocriſis.

Recita.

9 SCRIBA. Verba Philippi ad Card. Campegium.

I Romana Eccleſia nihil faceret alienum ſua clementia, ſi permitteret nobis uti utraq; ſpecie ſacramenti, præſertim cum non damnemus alios, & fateamur in ſpecie panis uerum corpus Chriſti contineri, & per concomitantiam ſanguinem, adeoq; integrum Chriſtum, in ſpecie uini itidem integrũ Chriſtum. Et poſt pauca. Cum

II Cum preſbyteri plerunq; cum offenſione populi & contra Canones, habeant male moratas concubinas, dignum & hoc eſſet clementia pontificia, concedere eis honeſtas & legitimas coniuges.

III Si quis hic diſputet, quid de digamis faciendum ſit, id poteſt iuxta Canones conſtitui, poſtquàm Epiſcopi recuperauerint obedientiam. Et infra.

IIII De miſſa retinemus publicas ceremonias, tantum numerus non eſt par. Si cætera impetrari poterunt, non diffido, quin etiam controuerſiæ de miſſa componi poſsint. Certe prodeſt eccleſiæ, ut hæc ceremonia religioſe fiat, & fit apud nos religioſiſsime.

V De cibis & ſimilibus rebus leues ſunt controuerſiæ. Cum contigerint rurſus Epiſcopis obedientia & Iuriſdictio Eccleſiaſtica, plurima alia quoq; conſtitui poterunt.

VI Nec grauantur noſtri parere Epiſcopis, modo recipiant eos.

VII R. D. V. ſine magno negocio poterit conſtituere concordiam & pacem, his tam paucis rebus uel diſsimulatis uel relaxatis. Chriſtus pacificos ait beatos eſſe & uocat filios Dei. Hunc titulum, hanc laudem uere dignam iſta ueſtra & autoritate & uirtute conſequi in hac cauſa facillime poteſt R. D. V. Ideo oro eam propter Deum, ut in his rebus aliquid de ſummo iure remittat, & mitiget Canones, qui & ipſi ſæpe fatentur, ſe temporibus cedere.

Hæc ad Card. Campegium Philippus.

Ex quibus plane intelligit Auguſtiſsima tua Imperator Maieſtas, hominem iſtum blandiloquentia hypocriſiq; ſua uulpina improbius egiſſe Auguſtæ in Comitijs, quàm apertis conuitijs & amarulentijs egit procul deliteſcens & abſens Lutherus. Hic enim conſueto more conuitiabatur, plebiſq; odium in Clerum excitabat, inſtar Leonis rugientis ferociens. Ille uero inſtar Draconis inſidiantis fraudes intendens, non plebem, ſed magnates hypocriſi ſua circumuenire ſatagebat. De quo ſane quidam, ut erat uir doctus ac perſpicacis iudicij, dicebat, Quo gratioſior eſt apud eruditos Luthero Philippus, quo modeſtior in docendo, hoc grauius lædit Eccleſiæ cauſam. Cumq; nos aliquando quereremur Auguſtæ ſuper uiolentis & ſeditioſis libris Lutheri, quos unum poſt alium mittebat illuc, eo quoq; tempore, quo nobis non parua erat ſpes tollendæ diſcordiæ, Philippus blandius re-

ſpondebat, non attendendum eſſe quid Lutherus ſcriberet, ſed quid Principes Lutherani Cæſari proponerent, quid facere, quid acceptare, quid agnoſcere uellent.

Quàm ſubdole uero egerit cum Legato, nemo melius nouit quàm Legatus ipſe, qui lachrymis primum precibusq; illius non ſatis fidens, iuſsit illum petitionem ſuam in ſcriptis tradere, nec tamen omnem per hoc uulpeculæ fraudem præcauere potuit. Didicit enim paulo poſt, illi nihil fidendum eſſe, poſteaquàm audiuit illum apud plerosq; & in odium Theologorum, quibus reſpondendi negocium commiſerat M. T. & in gratiam ſuorum quos defendebat, iactitaſſe, Legatum ea admiſiſſe, in quibus maligne aduerſarentur Theologi, Vnde factum eſt, ut Legatus conuocatis Theologis longa commemoratione uerborum inter ipſos ultro citroq; dictorum, queſtus fuerit de uana illius iactantia, quam & rei exitus uanam conuincit, & uerba Lutheri uanam fuiſſe oſtendunt, quibus affirmat Campegium dixiſſe, malle ſe diſcerpi fruſtatim, antequàm uelit permittere, aboleri miſſas angulares. Tanta tamen eſt utriuſq; impudentia, ut & Philippus Luthero ſuo dixerit priuatim, & Lutherus publice ſcripſerit, Legatum illum dixiſſe, Admitti quidem poſſe Lutheri doctrinam, ſed non oportere, ne forte ab aliis quoq; Nationibus approbetur. Quàm impudens uero ſit mendacium iſtud, M. T. probe nouit, quæ perſæpe audiuit ex ore ipſius Legati, quid Lutheranis tribuat, quantum dogmata eorum deteſtetur ac reprobet, quantum doleat, Germaniam (in qua diutiſsime uerſatus eſt) ſic ab eis & turbari & perdi.

Luth. contra Edictum Auguſtenſe. Luth. in commonitione ad Germanos.

Ego autem, ut uidi ſubdolam eorum iactantiam, qua rudi plebeculæ doctrinam ſuam commendatiorem reddere conantur, edidi uerba Philippi ſimul cum reſponſione mea, quam Auguſtæ iuſſu Legati ſcripſeram, Quæ cum negare non auſit Philippus, alium ſubornauit, qui ſub nomine meo fictam ederet epiſtolam, in qua confiterer, me tantum fragmenta quædam petitionis ſuæ recenſere, quæ forent ad rationes meas accommodata. Atqui tam uerum eſt hoc, quàm uere illius ego ſum autor epiſtolæ. Habeo enim apud me proprium Philippi Chirographum, quod ipſe tradiderat Auguſtæ Legato, ex quo ſane docere perſpicue poſſum, ne unum quidem uerbum totius eius petitionis à me prætermiſſum fuiſſe in editione. Nunc tamen coram M. tua breuitatis gratia quædam conſulto prætermiſi, quæ ad rem non magnopere faciunt.

Vt uero M. T. adhuc clarius hypocriſin illius in iis ad Legatum

uerbis eius intelligat, afferenda mihi ſunt aliunde quædam illius dicta his longe diuerſiſsima, penituſq; contraria, quibus petulantiſsime ſimul & impijſsime Ro. Eccleſiam calumniatus eſt iam olim.

Recita.

SCRIBA. Verba Philippi contra Ro. Eccleſiam. 12

I Docebimus autem, id quod in hac re potiſsimum eſt, primo loco. Non eſſe debere penes Ro. Pontificem rerum Chriſtianarum ſummam. In Didymo Fauentino.

II Deinde obiter capita malorum recenſebimus, quæ huius Tyrannidi debemus.

III Quin Aluaros etiam & Caietanos allegabas, qui quid non tribuunt Ro. Antichriſto? Et hos calumniatores diuinæ ſcripturæ fertis principes?

IIII Quid enim Papæ cum Euangelio? quid Beliali cum Chriſto? quid tenebris cum luce?

V Nondum auditis Principes, Beatus es Papa Romane, uaſtator orbis terrarum. Sed beatus es Simon, uerum cur? quia Chriſtum agnoſcis.

VI Aut ſi Petrus à peccato & morte liberat, quin Chriſto longum ualere dicimus, & puppas Romanas adoramus.

VII Hieroſolymis iſtam ignobilem gentium Eccleſiam præferemus?

VIII Reges gentium, immo ne reges quidem, ſed publicæ orbis terrarum peſtes ſunt, qui nunc ſeſe ſanctiſsimis nominibus uendicant. Atq; hi tales quo iure, qua iniuria ſibi primas Eccleſiæ arrogant.

IX Parum referre putat Lutherus, quod opes noſtræ, pecuniæ Europæ Romam mittuntur, Hoc dolet, legibus pontificijs & regno Papiſtico animas hominum non dico in diſcrimen adduci, ſed plane perdi.

X Vel tandem recordamini, uos & Chriſtianos eſſe & Principes Chriſtiani populi, & ab Antichriſti tyrannide miſeras Chriſtianiſmi reliquias aſſerite.

Hæc & id genus multa non minus ſeditioſe quàm impie uel in uno libello ante X. annos ad M. T. ſcribere Philippus iſte auſus fuit, Qualia uero deinceps X. annis continuis in Apoſtolicam ſedem dixerit & prælectionibus, & ſcripſerit in libellis uarijs, referre nimis longum foret.

13 Et tamen his omnibus hypocritice diſsimulatis, Confeſsionem ſuam ita temperauit, ut maximæ illius diſcordiæ, atq; adeo manifeſtæ & inimicitiæ & hoſtilitatis, quam Lutherani gigantice contra Ro. Pontificem ſuſceperunt, ne uno quidem uerbo fecerit mentionem. Et in petitione ſua ad Legatum Ro. Pontificis, tantam fingit humilitatem, ut per pontificiam clementiam oret Legatum, quo dignetur ſinis utranq; ſpeciem permittere, ſacerdotibus pro concubinis honeſtas concedere uxores, controuerſiam de miſſa componere, & his tam paucis rebus uel diſsimulatis uel relaxatis, concordiam conſtituere & pacem, de ſummo iure aliquid remittere, Canones mitigare &c. Quid obſecro his uerbis blandius, quid modeſtius, quid ſubmiſſius? At nullus eſt Lutheranorum, qui eum ex animo talia ſcripſiſſe credat, Et niſi ipſe fateretur inter ſuos, ea omnia ficte & circumueniendi ſtudio atq; fiducia à ſe ſcripta fuiſſe, pro ſtipendio utiq; fuſtuarium iamdudum recepiſſet, fuiſſetq; à Luthero reiectus ad Papiſtas. Sed & Apologia eius ſatis clare indicat, qua mente ad Legatum ita ſcripſerit, nempe intentione fallendi, uerbis fictis, humilitate ſimulata. Ad Legatum enim ſcribens, alios (qui utranq; ſpeciem non dant aut ſumunt) non damnat. In Apologia uero damnat eos atrociter, tanquam præuaricatores ordinationis & Teſtamenti Chriſti. Et de coniugio ſacerdotum, quum ad Legatum contra Cœlibatum nihil dixiſſet, in Apologia maxime arguit impudentiæ aduerſarios, quod in tanta inquinati (ut ait) cœlibatus infamia auſint legem Pontificiam defendere.

14 Iam uides opinor, Auguſte, quid gratiæ à te mercatur iſte, qui M. tuæ clementia tam indigne abutitur, nunc ſeditioſis incitationibus contra Ro. Eccleſiam, cuius te ſummum aduocatum eſſe non ignorat, nunc fallaciſsimis ſubdolæ Confeſsionis ſuæ ſimulationibus, quibus M. T. aut in partem ſuam trahere, aut ſi id non queat, odioſam ad populum reddere conatur, tanquam eam damnaueris tum Vuormaciæ tum Auguſtæ doctrinam, quæ nihil mali præ ſe ferat, Cumq; nuper ediderit quandam de M. T. epiſtolã, mira hypocriſi nimiumq; ſubdola duplicitate in ea eſt uſus. Primum enim uirtutes tuas ad cœlum uſq; extollit, atq; adeo ſemideum te facit, Deinde uero ſceleratiſsime & M. T. & omnes alios Principes tyrannidis arguit, quod eam Auguſtæ damnaueritis doctrinam, quæ nihil aliud ſit quàm uerum & purum Euangelium Chriſti ac uerbum Dei merum & ſyncerum.

15 An uero ſeditioſus tibi non uideatur is, qui ad M. T. publice ſcribere

bere auſit, Ro. Pontificem (cuius dignitatem & honorem te uelut Ecclesiæ aduocatum defendere decet) eſſe Tyrannum, eſſe Antichriſtum, eſſe puppam Romanam, eſſe uaſtatorem orbis terrarum, publicam peſtem, eſſe regem gentium, exitium animarum, & quid non? Quin etiam qui auſit M. T. aliosq; Principes manifeſte ad cædem & exitium ſummi Pontificis cohortari, ut ab Antichriſti Ro. tyrannide miſeras Chriſtianiſmi reliquias aſſeratis, idq; faciatis ſacræ ſcripturæ prætextu, ſic enim ſubiunxit. Nam qui ſpiritus animauit Iehu aduerſus ſacerdotes Baal, idem nunc quoq; cohortatur uos priſco illo exemplo, ut extinguatis illam multo tetriorem Baalis idolatria Romanam ſuperſtitionem. *Phil. In Didymo.*

Poſt has tamen & plæraſq; alias tam aperte & impias & ſeditioſas uoces, quas in publicum edidit, auſus eſt uenire Auguſtam, & ijs omnibus diſsimulatis, non dubitauit, nec ueritus eſt nequiſsimis machinationibus, uarijs mendacijs, fucatiſq; per hypocriſin uerbis tentare non ſolum M. T. & alios Principes per Confeſsionem fraudulentam, uerum etiam Legatum Ro. Pontificis ficta petitione, ut ſuis blandicijs mendacibus uos omnes aut ſaltem aliquos deceptos, in partem pertraheret ſuam, atq; unico illo auſu nefario maiorem ederet Eccleſiæ ruinam ſtragemq; animarum, quàm tot milibus librorum per XIII. annos edidit ipſe Lutherus. Quis enim caſurus non fuiſſet, ſi dolis hypocritæ huius circumuentus uel Romanus Imperator uel Ro. Pontificis Legatus cecidiſſet? O audacem & improbam Satanæ machinationem, quæ nonnihil forſitan effectura fuiſſet, niſi Chriſtus ueriſsime promiſiſſet, portas inferi aduerſus Eccleſiam præualituras non eſſe. 16

Quantos enim uiros ab hæreticis circumuentos huiuſmodi dolis legimus? Etenim tempore Conſtantini Magni, tui CAROLE Auguſte anteceſſoris, Arrius, impius ac ſceleratus hæreticus, cum fuiſſet in Niceno Concilio à patribus condemnatus, & à Conſtantino Imp. in exilium actus, uafricie unius presbyteri Arriani meruit reſtitutionem. Quippe ſoror Imperatoris, Conſtantia, quæ fuerat Licinio Cæſari nupta, per presbyterum illum doloſe circumuenta, in mortis articulo à fratre uiſitata, rogauit eum, ut & presbyterum illum nomine ſuo commendatum haberet, & à ſanguine innocentium (exules Arrianæ ſectæ intelligi uolebat) ſibi temperaret. Hinc igitur presbyter ille Auguſto familiariter notus, maxima in Eccleſiam Dei mala effecit, qui non ſolum ipſi Arrio reuocationem ab exilio, uerum etiam 17 *Vide hiſt. Eccle, lib. 10. c. 12 & ſeq. Item, hiſto. Tripar. lib. 3. c. 6. & ſeq. Et Hiero. contra Luciferianos.*

Euſebio Nicomedienſi Epiſcopo cum plæriſqꝫ alijs Arrianæ ſectæ ſignifens reſtitutionem impetrauit, ſed & filio Auguſti Conſtantio ita ſectam Arrianam commendauit, ut ille poſt mortem patris non modo in exilium proſcripſerit ſanctiſsimos uiros Athanaſium Alexandrinum, Hilarium Pictauienſem, Paulinum Treuerenſem, Euſebium Vercellenſem &c. ſimul cum Ro. Pontifice Liberio, uerum etiam plæriſqꝫ conuocatis Epiſcoporum ſynodis, reuocauerit acta ſacratiſsimi Concilij Niceni, ſuaqꝫ perſequutione in eas Catholicam Eccleſiam anguſtias redegerit, ut omnes pene Epiſcopi totius orbis (perquàm paucis exceptis) facti fuerint Arriani. Qui enim in Catholica fide perſiſtebant, eijciebantur in exilium, & Arriani ſufficiebantur in locum & dignitatem eorum.

1. Timo. 4. Non noua res eſt, Cæſar, hæreticos in hypocriſi (ut S. Paulus nos præmonuit) mendacium loqui, aliudqꝫ in corde retinere, aliud ore proferre. Impoſuerunt hac fraude maximis olim uiris, Arrius & amici eius Euſebius, Theogonus, Valens & plæriqꝫ alij Epiſcopi. Certe Conſtantinus Magnus (qui & Maximus publica autoritate dicebatur, id quod arcus Triumphalis Romæ adhuc hodie teſtatur) Arrium Niceæ à patribus CCCXVIII. condemnatum, breui quidem illo ſed perquàm acerrimo Edicto inſectabatur, haud mitius ſane aut ſegnius quàm M. T. Lutherum Vuormaciæ à Leone Decimo Papa legitime condemnatum, ſeueriſsimo Edicto inſectata eſt. Hæc enim erat Edicti formula, quam M. T. recitandam deuote exhibeo. Hiſt. trip. lib. 2. c. 15.

Recita.

SCRIBA. Edictum Conſtantini Imp. contra Arrium.

Victor Conſtantinus, Maximus, Auguſtus, Epiſcopis & populo. Malignos & impios Arrius imitatus, dignum eſt, ut illorum quoqꝫ ſuſcipiat ultionem. Sicut igitur Porphirius, diuinæ pietatis inimicus, iniqua uolumina contra religionem proferens, dignam promeruit inuenire mercedem, & talem, per quam in poſterum eſſet opprobrio, & plurima compleretur infamia. Et nunc placuit Arrium & conſectatores eius uocari Porphirianos, ut quorum mores imitati ſunt, eorum uocabulo perfruantur. Super hæc autem ſiqua conſcriptio ab Arrio facta reperitur, igni tradatur, ut non ſolum doctrina praua eius depereat, ſed neqꝫ ulla eius poſsint remanere documenta. Hoc etiam præcipio, ſiquis conſcriptiones Arrij celaſſe comperitur, & non repente proferens igne conſumpſerit, mortis ſupplicio ſubiacebit, Mox enim cum in hoc fuerit captus, capitalem ſuſcipiet ultionem. Deus uos cuſtodiat.

Ecce

Ecce tibi, Cæſar, acre, licet breue, potentiſsimi quondam Monarchæ Edictum, quod certe maxima præcauiſſet Eccleſiæ illata ab hæreticis mala, ſi non fuiſſet glorioſiſsimus Imperator ille unius priuati homuncionis fraude circumuentus. Quippe presbyter ille latenter partibus Arrij fauens, per Conſtantiam Conſtantino ſuggerebat, Arrium non ob errorem ullum, ſed per inuidiam & ſimultatem priuatam ſui Epiſcopi, eo quod plebi ſatis charus eſſet Arrius, damnatum ab Epiſcopis in Concilio fuiſſe. Eius igitur inſtinctu reuocatus ab exilio Arrius, iuſſus eſt fidei ſuæ confeſsionem ſcribere. Is autem fallendi oportunitatem ita nactus, callidiſsime ſuam ſcripſit confeſsionem, uerbis quidem rectam, ſenſu autem deprauatam, Quam ſane M. tuæ ideo recitandam profero, ut inde cognoſcas, quàm nihil ſynceritatis & ueritatis ſit in uerbis & ſermentis hæreticorum. *Hiſt. eccle. lib. 10. c. 12.*

Recita.

SCRIBA. Expoſitio fidei Arrij ad Conſtantinum Imp. 19

Pijſsimo & Deo amantiſsimo Domino noſtro Imperatori Conſtantino, Arrius & Euzoius presbyteri. *Sicut præcepit Deo amabilis* pietas tua Domine Imperator, exponimus noſtram fidem, & ſcriptis profitemur, coram Deo ſic credere & nos & omnes qui nobiſcum ſunt, ſicuti ſubiectum eſt. Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, & Dominum noſtrum Iheſum Chriſtum, filium eius, qui ex eo ante omnia ſecula natus eſt, Deum uerum, per quem omnia facta ſunt quæ in cœlis & quæ in terra, qui uenit & carnem aſſumpſit, & paſſus eſt & reſurrexit, & aſcendit in cœlos, & iterum uenturus eſt iudicare uiuos & mortuos, & in ſpiritum ſanctum, & carnis reſurrectionem, & uitam futuri ſeculi, & in regnum cœlorum, & in unam ſanctam Dei eccleſiam Catholicam, quæ à finibus uſq; ad fines eſt. Hanc autem fidem percepimus ex ſanctis Euangelijs, dicente Domino diſcipulis ſuis. Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine patris & filij & ſpiritus ſancti. Si autem non hæc ita credimus, atq; ſuſcipimus uere patrem & filium & ſpiritum ſanctum, ſicut omnis Eccleſia & ſanctæ edocent ſcripturæ, quas per omnia ſequimur, iudex noſter erit Deus & nunc & in futuro ſeculo. Quapropter tuam pietatem rogamus Deo amabilis Imperator, ut dum Eccleſiaſtici ſimus, & fidem & ſenſum Eccleſiæ ſanctarumq; ſcripturarum habeamus, uniri nos per pacificam & Dei cultricem pietatem tuam matri noſtræ Eccleſiæ iubeas. Quippe quæſtionibus & ſuperfluitatibus inquiſitionum ſublatis, & ut nos & ſancta Eccleſia ad inuicem pacificati, ſolenneſq; *Hiſt. trip. lib. 3. c. 6.*

orationes pro pacifico pioq; Imperio & omni tuo genere omnes communiter celebremus. Hæc Arrius.

Nunc inſpice, precor, & tu Deo amabilis Imperator CAROLE, Philippicæ Confeſsionis duos articulos, primum & tertium, in quibus Arriani recte quidem damnantur, quia de Trinitate non recte ſentiebant nec de Chriſto. Et tamen ſi uerbis Arrij iuxta literam credatur, nihil mali (ſicut & Philippi confeſsio in dictis duobus articulis mali nihil habet) præ ſe fert eius Confeſsio, per quam tamen non ſolum Imperatorem, uerum etiam Epiſcopos quàm plurimos atq; adeo totum pene mundum nequiſsime decepit.

Sic poſt eum eodem uerborum fuco & inuolucro ſexcentos (ut affirmant nonnulli) Epiſcopos Ariminenſi Concilio congregatos ſceleſtiſsime decepit Valens, Murſenſis Epiſcopus, Qui cum reuera Arrianus eſſet, fraudulenta hypocriſi, uerba aliter intelligebat quàm communi ſenſu ab omnibus acciperentur. Cuius rei teſtem M. T. produco S. Hieronymum, qui prudenter ab hæreticorum callidis uerſutijs cauendum docens, hiſtoricum perſcripſit exemplum, quod M. T. recitandum exhibeo.

Recita.

20 SCRIBA. Verba S. Hieronymi contra Luciferianos.

Regem hic intellige Cōſtantium Imp. Cōſtantini filiū.

Valens Murſenſis Epiſcopus, qui eam Confeſsionem conſcripſerat, præſente Tauro prætorij præfecto, qui ex iuſſu Regis Synodo aderat, profeſſus eſt ſe Arrianum non eſſe, & penitus ab eorum blaſphemijs abhorrere. Res ſecrete geſta, opinionem uulgi non extinxerat. Itaq; alia die in Eccleſia, quæ eſt apud Ariminum, & epiſcoporum & laicorum turbis concurrentibus, Muzonius epiſcopus prouinciæ Byzantinæ, cui propter ætatem primæ ab omnibus deferebantur, ita locutus eſt. Ea quæ ſunt iactata per publicum, & ad nos uſq; perlata, aliquem é nobis ſanctitati ueſtræ legere præcipimus, ut quæ ſunt mala, & ab auribus & à corde noſtro abhorrere debent, omnium una uoce damnentur. Reſponſum eſt ab uniuerſis Epiſcopis, Placet. Itaq; cum Claudius Epiſcopus prouinciæ Piceni, ex præcepto omnium blaſphemias, quæ Valentis ferebantur, legere cœpiſſet, Valens ſuas eſſe negans, exclamauit & dixit.

Si quis

Si quis
- negat, Chriſtum Deum Dei filium ante ſecula ex patre genitum.
- negat filium ſimilem patri ſecundum ſcripturas, filium Dei non dixerit æternum cum patre.
- dixerit creaturam filium Dei ut ſunt cæteræ creaturæ.
- dixerit de nullis extantibus filium, & non de Deo patre.
- dixerit, Erat tempus quando non erat filius.

Anathema ſit. Et reſponderunt uniuerſi, Anathema ſit.

Cum ergo cuncti Valentem ad cœlum laudibus tollerent, & ſuam in eum ſuſpicionem cum pœnitentia damnarent, idem Claudius, qui ſupra legere cœperat, ait. Adhuc ſunt aliqua quæ ſubterfugerunt dominum & fratrem meum Valentem, quæ ſi uobis uidetur, ne quis ſcrupulus remaneat, in commune damnemus. Siquis dixerit filium Dei eſſe quidem ante omnia ſecula, ſed non ante omne omnino tempus, ut ei aliquid anteferat, Anathema ſit, dixerunt cuncti Anathema ſit. Multaq; alia quæ ſuſpicioſa uidebantur, ad pronunciationem Claudij Valens condemnauit, Quæ ſiquis plenius diſcere cupit, in Ariminenſis ſynodi actis reperiet, unde & nos iſta libauimus. His itaq; geſtis, Concilium ſoluitur, læti omnes ad prouincias reuertuntur. Idem enim Regi & bonis omnibus curæ fuerat, ut Oriens atq; Occidens cõmunionis ſibi uinculo necterentur. Sed diu ſcelera nõ latent, & cicatrix male obducta, incocto pure dirumpitur. Cœperunt poſtea Valens & Vrſatius cæteriq; nequitiæ eorum ſocij egregij uidelicet Chriſti ſacerdotes, palmas ſuas iactitare, dicentes, ſe filium nõ creaturam negaſſe, ſed ſimilem cæteris creaturis. Tunc Vſiæ nomen abolitum, tunc Nicenæ fidei damnatio cõclamata eſt. Ingemuit totus orbis, & Arrianum ſe eſſe miratus eſt. Concurrebant Epiſcopi, qui Ariminenſibus dolis irretiti, ſine conſcientia hæretici ferebantur, conteſtantes corpus Domini & quicquid in Eccleſia ſanctum eſt, ſe nihil mali in ſua fide ſuſpicatos. Putauimus (aiebant) ſenſum congruere cum uerbis, nec in Eccleſia Dei, ubi ſimplicitas, ubi pura confeſsio eſt, aliud in corde clauſum eſſe, aliud in labijs proferre timuimus. Decepit nos bona de malis exiſtimatio. Hæc ex Beato Hieronymo.

Hinc ergo facile cognoſcis, Imperator, quàm caute agendum ſit cum hæreticis, ſi omnes eorum fallaciæ ſubterfugi aut præcaueri debeant.

Vbi ſupra. beant. Subtilis eſt (ait B. Hiero.) hæreſis, & ideo ſimplices animæ facile decipiuntur. Cumq́ hoc non ignoret Lutherus, mauult ſcribere Teuthonice ad decipiendam plebem, quàm latine, ſcit enim eruditos non tam facile capi poſſe quàm plebem. Et ex ſupradictis uidere poteſt M. T. Lutherum atq́ etiam Philippum eius, longe atrociora dixiſſe alicubi contra Nicenam ſynodum atq́ etiam contra Trinitatem perſonarum quàm uel Arrius in ſua Confeſsione, uel Valens in Ariminenſi Concilio dixiſſe comperitur. Certe non ait ibi Arrius, Satanæ additamentum eſſe, quicquid in ſcripturis non habetur. Nec ait, Euangelium funditus euertere Papatum & Concilia, nec prophanam uocat uocem, Homouſion, nec mentitur in Hieronymum aut alium è Catholicis, quaſi dixerit uenenum latere in literis & ſyllabis illius uocis, ſicut dixit & ſcripſit publice Lutherus. Nec item blaſphemauit ſic in Ro. Pontificem Arrius, nec in Concilia, nec in ſpiritum ſanctum, ſicut extra Confeſsionem ſuam fecit Philippus iſte. Vbi enim dixit aut ſcripſit Arrius, Papam eſſe Antichriſtum? Vbi, obſcuratam eſſe gratiam & uim germanam Euangelij per Nicenam ſynodum? Vbi, Spiritum ſanctum non alia docere niſi quæ ſcripturis ſunt prodita, & à Chriſto prius dicta? Recte quidem damnat Philippus tum Arrianos tum Paulaniſtas & horum ſimiles hæreticos, qui de Chriſto non recte ſenſerunt, ſed per hoc minime ab eadem culpa excuſatur ipſe. In quo

Rom. 2. enim alios iudicat, ſeipſum condemnat, ut ait Apoſtolus. Nam & ipſe de Chriſto peſsime alicubi ſcripſit, Quod ut euidentius cognoſcatur, ipſius uerba recitanda ſubijciam.

22

Recita.

SCRIBA. Verba Philippi contra Chriſtum.

Phil. in Anno. in Matt. in fi. I Tertia, eademq́ ſumma, cauſa pauoris Chriſti erat, ſenſus quidam deſertionis & iræ diuinæ, quo fluctuabat Chriſtus inter infernum & uitam.

II In hoc pauore facta eſt deſpoliatio donorum in Chriſto, ut iam non concludat argumentum de charitate, quod ubi ſit perfecta charitas, ibi non ſit timor.

III In hac afflictione & anguſtia deſpoliatio quædam charitatis facta eſt.

Idē in Annot. 1. Cor. 1. IIII In Chriſto, ſubtrahente ſe diuinitate, non flagrauit charitas.

V Facit & patris & Chriſti mentionem Apoſtolus, ut ſignificet, non tam Chriſtum Deum eſſe, quàm per Chriſtum omnia donari. Hæc Philippus.

At nihil

At nihil horum in Confeſsione fidei ſuæ dixit Arrius, nihil Va-
lens, Ne Paulus quidem Samoſatenus, licet reuera peſsime de Chri- *Vide Hiſto. ec*
ſto ſenſerit, ac ueterem Artemonis hæreſim inſtaurauerit, quæ purum *cle. lib. 5. c. 27.*
hominem, id eſt, abſq; Deo fuiſſe ſaluatorem noſtrum affirmat. Idq; *& lib. 7. c. 25*
antiquitus ab ipſis etiam Apoſtolis traditum fuiſſe mentitur. Quam
ſane impietatem & hodie ex germine Luthericæ ac Philippicæ doctri-
næ renouat ſerpens antiquus in Catabaptiſtis, qui Chriſtum non De-
um uerum, ſed Prophetam quendam & purum hominem fuiſſe deli-
rant. Quod ſi Chriſtus non debeat dici Homouſios, id eſt, conſubſtan- *Luth. contra*
tialis patri, ut Lutherus contendit. Et ſi uerum ſit, non tam Chriſtum *Latomum.*
Deum eſſe quàm per Chriſtum omnia donari, ut Philippus rhetorica-
tur, quid obſecro aliud inde ſequatur, quàm quod noui ueterum hære-
ticorum diſcipuli, Catabaptiſtæ concludunt, Chriſtum, non Deum ue-
rum (heu nefas & blaſphemiam) ſed purum fuiſſe hominem?

Quamuis uero error iſte de Chriſto maxime ſit & abſurdus & 23
blaſphemus, Paulus tamen Samoſatenus, qui erat & Patriarcha An-
tiochenus & Orator eloquentiſsimus, tam callide potuit eum celare
ac palliare, ut in multis Epiſcoporum collationibus deprehendi non
potuerit, donec Malchion presbyter acerrime inſtans & urgens, lubri-
cum rhetorem, detecto tandem errore comprehendit. Qua de re ſic
habet in Hiſtoria Eccleſiaſtica Euſebius Cæſarienſis. Temporibus *Lib. 7. c. 25.*
Aureliani Imperatoris ultimum apud Antiochiam Epiſcoporum
Concilium congregatur, In quo Paulus arguitur manifeſteq; conuin-
citur hæreticus, & damnatur ab omnibus quæ ſub cœlo ſunt, eccleſijs
Chriſti, inſiſtente plurimum & diſceptationibus ualidiſsimis perur-
gente Malchione presbytero Antiochenæ eccleſiæ, uiro fideliſsimo &
omnibus uirtutibus adornato. Cui accedebat etiam hoc, quod erat di-
ſertiſsimus & potens in uerbo, atq; in omni eruditione perfectus, de-
niq; Oratoriam in eadem ipſa urbe docuerat. Huic igitur ab omni Epi
ſcoporum Concilio permittitur diſputatio cum Paulo, excipientibus
Notarijs, quæ ita magnifice ab eo & accurate habita eſt, ut ſcripta ede-
retur, & nunc quoq; in ammiratione ſit omnibus. Solus etenim po-
tuit diſsimulantem & occultantem ſe Paulum confeſsionibus proprijs
publicare. Hæc Euſebius. Qui & epiſtolam Epiſcoporum illius Con-
cilij recitat, quæ teſtatur illum antea promiſiſſe Firmiliano ex Cappa-
docia Epiſcopo, ſe correcturum eſſe errorem, quum tamen dolo dif-
ferret & hominem falleret, Deumq; negaret, ac fidem in qua renatus
fuerat, uiolaret, Qui & tantæ erat pertinaciæ, ut per Concilium ab

Epiſcopatu depoſitus & excommunicatus,de domo Eccleſiæ nolue-
rit exire,donec manu publica inde pelleretur. Interpellatus enim de
hoc Aurelianus Imperator,religioſe ſatis ſanctecꝫ decreuit (licet Pa-
ganus eſſet)his præcipiens Eccleſiæ domum tradi,quibus Italiæ ſa-
cerdotes & Romanus Epiſcopus ſcriberent.
24 Quorſum uero hæc omnia tendunt,Imperator CAROLE?
huc profecto,ut M. T.nullis hæreticorum uel probationibus uel ex-
cuſationibus,quamlibet fucatis & ſcripturæ locis in ſpeciem munitis,
fidem habeat,ſed regia uia ſecundum limites fidei antiquos, à ſanctis
patribus poſitos, & tot ſeculis religioſe obſeruatos,ſimpliciter (ut fa-
Prouer.10. cit)incedat.Scriptum eſt enim,Qui ambulat ſimpliciter,ambulat con-
fidenter: Qui autem deprauat uias ſuas,manifeſtus erit. Et iterum.
Ib.11. Abominabile Domino cor prauum,uoluntas eius in his qui ſimplici-
Ib.28. ter ambulant.Et rurſus.Qui ambulat ſimpliciter,ſaluus erit: Qui per-
uerſis graditur uijs,concidet ſemel. Sic concidit Paulus ille Samoſate-
nus,ſic Arrius,ſic Pelagius,ſic Neſtorius,ſic Eutices,ſic & alij,quot-
quot fuerunt,hæretici,quamlibet facundi, eruditi,aſtuti, lubrici, ac
peruerſis gradientes uijs. Concident igitur & Lutherani,ac quicuncꝫ
alij nouarum ſectarum adinuentores,quamlibet uerſuti ſint & uerbo-
ſi.Solidæ enim ueritati (quam ſpiritus ſanctus ſuggerit Eccleſiæ)reſi-
3.Eſdræ.4. ſtere in finem uſcꝫ non poterunt. Scriptum eſt enim. Veritas magna
eſt & fortior præ omnibus. Omnis terra ueritatem inuocat, cœlum
etiam ipſam benedicit,& omnia opera mouentur & tremunt eam,&
Ib.c.3. non eſt cum ea quicquam iniquum. Item. Forte eſt uinum,fortior eſt
Pro.11. Rex,ſuper omnia autem uincit ueritas. Et alibi ait rex Salomon. Iu-
ſtitia ſimplicis diriget uiam eius,& in impietate ſua corruet impius.
Iuſtitia rectorum liberabit eos,& in inſidijs ſuis capientur iniqui.
25 Quamuis igitur Philippus iſte in nonnullis Confeſsionis ſuæ ar-
ticulis(licet perquàm paucis)inculpabiliter ſcripſerit per hypocriſim,
ut eo uerborum fuco & ſuis gratiam & Catholicis inuidiam pararet,
minime tamen fides per omnia adhibenda ei eſt,quandoquidē in plæ-
riſcꝫ alijs articulis grauiter errat, & in ijs,quos admiſimus, alibi haud
ſemel impegit,impiuſcꝫ ac blaſphemus fuit. Certe quàm impie ſcri-
pſerit alicubi de Chriſto,de Nicena ſynodo,de ſpiritu ſancto &c.ex
præmemoratis intelligere licebit. Quàm impie uero ſæpiſsime ſcri-
pſerit de Deo patre atcꝫ adeo de tota Trinitate, M. T. clarius uide-
bit,ubi de libero arbitrio illius Apologiæ reſponderimus.
Nunc ea tantum ſubiungere libet, quæ ego Auguſtæ quorun-
dam peti-

dam petitione ex communi Theologorum reſponſione, quam M. T. iuſſu in Luthericam Confeſsionem adornarant, ad M. T. referre uolebam, ſi non obſtitiſſet quorundam conſilium, qui iudicabant eiuſmodi reſponſionem fore nimis & acrem & prolixã. Metuebant enim ne forte prolixior foret quàm ut abſq; faſtidio perlegi tota uno in conſeſſu publico poſsit, ſubmonebant item, M. T. nolle, ut abſurdis concionatorum Luthericorum erroribus aut percellerentur aures aut confunderentur uultus Principum Lutheranorum, qui uidebantur pacis auidi, & errorum grauiorum ultro pertæſi. Quum uero Lutherus & Philippus nunc eiuſmodi M. T. clementiam iniquiſsime interpretentur, & Theologis, quos M. T. reſpondere iuſsit, improbiſsime inſultent, uelut noctuis uerſpertilionibusq; lucifugis, quaſi reſponſionem ſuam in lucem edere non auſint, ego hic Epilogi uice M. T. ea recitanda exhibeo, quæ in primum & tertium Confeſsionis eorum articulos, de quibus ad longum ſupra egi, Auguſtæ ex Theologorum reſponſione conſcripſi.

Recita.

SCRIBA. Confutatio Luthericæ Confeſsionis Auguſtæ exhibitæ. 26

Articulus I. de Trinitate,

Inuictiſsime Imperator, Domine Clementiſsime, Princeps Deo dilecte, nobiſq; ſacroſancte ac ſemper Auguſte, Confeſsio Illuſtriſsimorum Principum eorumq; Concionatorum, in primo articulo, ab omnibus Orthodoxis procul dubio probabitur, & cum gaudio ac debita congratulatione ſuſcipietur, ubi fatentur, Decretum Nicenæ Synodi de unitate eſſentiæ diuinæ & de tribus perſonis, ſine ulla dubitatione credendum eſſe.

Ex qua ſane Confeſsione poterit Cæſarea Maieſtas ueſtra illos benigne admonere, Primum, ut quæcunq; approbat Eccleſia Catholica communi conſenſu, etiam ſi in literis ſacris expreſſa proprijs uocabulis non fuerint, ipſi quoq; pro approbatis habere uelint, utpote ſacrificium Miſſæ, ieiunium quadrageſimale, Inuocationem ſanctorum, exequias mortuorum, & id genus alia. De quibus nouæ ab eorum Concionatoribus contentiones, magno cum ſcandalo infirmorum, grauiq; commotione populorum, in uulgus temere diſperſæ ſunt, hanc præcipue cauſam prætendentibus illis, quia Euangelium & ſacræ literæ iſta nõ habeant. At ſi cauſa iſta ualeret, utiq; confeſsio hęc de unitate eſſentiæ diuinæ & de Trinitate perſonarum nihil ualeret.

Quandoquidem in ſacris literis & in Euangelio, nuſquam ſub iſtis uerbis reperitur. Et cum Græci dicunt citra ſcripturam tres hypoſtaſes, quod [illegible] aduerſum ſonat tres ſubſtantias, Latini tamen nequaquam tres ſubſtantias, ſed tres perſonas confitentur. Sacræ au-

Matth. vlt. tem literæ docent quidem nos dicere tres, Patrem, filium, & ſpiritum

1.Ioh.5. ſanctum, ſed dicere tres Hypoſtaſes aut tres perſonas, nuſquam docent. Et tamen recte ſic dicimus, quia Eccleſia communi conſenſu iſta recepit & approbauit, Ergo & alia dicere & obſeruare debemus, quæ Catholica Eccleſia docet, recipit, ſeruat, præcipit, aut inſtituit, etiam ſi in literis ſacris expreſſa non reperiantur.

Deinde pie admonendi ſunt Principes iſti, ut ſacratiſsimam Synodum Nicenam, quæ ſub Conſtantino Magno, An.Do. CCCXXIIII. Epiſcopos CCC. & XVIII. ſanctiſsimos ac eruditiſsimos uiros in unum congregatos habuit, in reliquis quoq; Canonibus nobiſcum reuerenter agnoſcant & ſequantur. Quemadmodum & ipſi olim, & ante ipſos Patres eorum, ac omnes retro Principes ac Reges Catholi-

In Auc. Collatione.9. cõſti. 6. in principio ci, laudabiliter fecerunt. Nam in puplicis legibus Imperatores Ro. religioſe alicubi ſanxerunt, ut Regulæ Eccleſiaſticæ, à quatuor ſanctis Concilijs, Niceno, Conſtantinopolitano, Epheſino primo, & Chalcedonenſi, aut expoſitæ aut firmatæ, pro legibus habeantur, & eorum dogmata ſicut ſcripturæ ſanctæ recipiantur. Ergo ſacri Ordines Epiſcoporum & Clericorum in ſuis officijs retinendi ſunt, obſeruandi dies quadrageſimæ, celebrandæ Epiſcoporum & presbyterorum Synodi peragenda pœnitentia, ſeruanda Eccleſiæ ſtatuta, & cætera quoq; recipienda, quæ ſanctiſsima Synodus Nicena recepit ac ſtatuit, & tota Eccleſia fœliciter hactenus obſeruauit.

Tertio, admonendi ſunt ijdem Principes, ut Concionatores & Doctores ſuos nouos, ad Palinodiam adigant & compellant, in ijs quæ perperam contra prædictam Synodum docuerunt & ſcripſerunt. Nominatim uero Martinum Lutherum & Philippum Melanchthonem, qui publice contra leges & bonos mores, in graue populorum ſcandalum ac piarum aurium offenſionem, Nicenum illud Concilium ca-

Luth. in Sermone, Attendite à falſis prophetis. lumniati ſunt. Lutherus quidem in hæc uerba. In Synodo Nicena fides & Euangelium defecerunt, & inualuerunt traditiones hominum. Item. Sæpe in Concilio nullus adeſt uir, qui diuinum ſpiritum uel modicum olfecerit, ſicut contigit in Concilio Niceno, ubi tractabant & leges condere uolebant ſuper ſtatu Eccleſiaſtico, ne eſſent in matrimonio, ibi iam omnes erant falſi &c. Item, Anima mea odit hoc uo-

cabulum Homouſion, nec fœliciter eſt receptum, & Hieronymus conqueritur eſſe neſcio quid latentis ueneni in literis & ſyllabis eius, à magnis quoq; & doctiſsimis uiris non fuit receptum, &c. Quàm Arrianum uero impiumq; & falſum ſit hoc dictum eius, quis non uidet? Cur enim damnatus fuit Arrius à CCC. & XVIII. Epiſcopis, & à Conſtantino Imp. in exilium actus, niſi quod uocabulum hoc recipere noluit? prætendebant ſane Arriani idipſum quod prætendunt modo Lutherani, nempe nihil recipiendum eſſe quod in ſcripturis non habetur expreſſum, Vnde dicebant nos Catholicos per irriſionem Homouſianos, ſicut nunc à Lutheranis dicimur Papiſtæ. Cum igitur Principes iſti hic ultro damnent Arrianos, neceſſarium eſt, ut ſuum quoq; Lutherum damnent, qui idem in Catholicis male reprobat, quod reprobauit olim Arrius, quem hic damnant. Melanchthon uero ſic ait. In Synodo Nicena conſtitutæ ſunt, quædam pœnitentiæ formæ, non pronuncio, quo ſpiritu decreuerint patres. At uideo, bonam Euangelij partem, imo uim germanam Euangelij, obſcuratam eſſe ea traditione. Nam inde primum natæ ſunt ſatisfactiones, quæ principio fortaſſe tolerabiles erant, cum adhuc purior eſſet Euangelij intellectus penes Eccleſiam, Sed paulo poſt, ex ſatisfactionibus, quæ conſcientiarum carnificina facta eſt, obſcurata eſt gratia, & quod Euangelium Dei fidei tribuit, cœptum eſt ſatisfactionibus tribui, quo quid eſt & impium magis & perniciosius? Et his malis certe occaſionem tribuit Nicena Synodus. Hæc ille. Et hinc igitur uidere poſſunt iſti Principes, quàm miſere ſeducantur populi eorum, ab ijs quos inter Doctores ſuos alunt & præcipuos habent. Cui uero parcant tam ſuperbæ cenſuræ homines, qui tot & tam ſanctos Patres ſimul cum Imp. Conſtantino ac tota Eccleſia arguunt impietatis & obſcurationis Euangelij? Qua ergo fronte citant nunc Concionatores eorum Nicenam Synodum, quam ij quos præcipuos habent, tam fœde calumniantur & arguunt? Niſi igitur ad Palinodiam adigantur, ſuſpicari merito poterimus, nihil hic ſerio à Principibus iſtis, in quorum & manu & menſa calumniatores iſti ſunt, coram Cæſ. M. V. proponi, intendi, aut agi in ſua Confeſsione, quamuis meliora ſperemus.

Luth. contra Latomum.

Phil. in locis communibus.

Quarto deniq;, poterit eos Cæſ. M. V. ſalubriter admonere, ut ſuis Concionatoribus, quamlibet eruditis & eloquentibus, contra uniuerſalem Dei Eccleſiam nihil credere poſthac uelint, eo quod certi ſumus ex Euangelio, Chriſtum & promiſiſſe & miſiſſe atq; dediſſe Spiritum ſanctum Eccleſiæ, qui ſuggerat ei omnia, omnemq; doceat ueritatem. *Ioh. 14. & 16.*

Vnde

Vnde fit, ut Christus dicat, Eccleſiam ſuam fundatam eſſe ſuper fir=
Matth.16. mam petram, & Paulus nominet eam columnam & baſim ueritatis.
1.Tim.3. Ideo à ueritate & recta fide (cuſtode ac ductore Spiritu ſancto) aberra=
re nunquam poterit. Quilibet autem homo quantumuis doctus aut
Pſal.115. ingenioſus, errare poteſt, ſcriptum eſt enim, Omnis homo mendax.
Cum igitur longe à ſcopo ueritatis aberrauerint olim doctiſsimi ac
eloquentiſsimi homines, Valentinus, Paulus Samoſatenus, Arrius,
& plærique alij, quos Principes iſti hic recte ac merito damnant. Cur
non credamus, Lutherum quoque & Melanchthonem eorumque com=
plices potius errare quàm totam Eccleſiam, cui paracletum dedit Chri
1.Pet.5. ſtus ſpiritum ueritatis? Scriptum eſt enim, Deus ſuperbis reſiſtit, hu=
milibus autem dat gratiam. Quis autem non uidet, quàm impudens
& immanis ſit horum hominum ſuperbia, qui Nicenam Synodum
(in qua Athanaſius quoque & Euſebius Cæſarienſis, uiri omnium eru=
ditiſsimi ac eloquētiſsimi, adfuerunt) tam proterue in publico iudicare
audent? Et tamen eandem prius perſæpe collaudauerūt & ſacratiſsi=
mam prædicauerunt. Merito igitur admonendi ſunt principes iſti,
ut de cætero his hominibus contra Eccleſiam nihil prorſus credant.

27 Articulus III. De duabus naturis in Chriſto.

Quamuis multa complectatur articulus iſte membra, nos tamen
omnia uelut pia, uera, & Catholica, libenter & cum gaudio agnoſci=
mus & amplectimur, ſuppliciterque Principes iſtos in Domino adhor=
tamur, ut in cæteris quoque nil niſi Catholicum à ſuis Concionatoribus
acceptare aut admittere uelint. Poterit itaque & hic Cæſ.M.V. illos pie
ac ſalubriter admonere, ut ſicut iſtum articulum in omnibus membris
ſuis recte iuxta Eccleſiæ determinationem aſſerunt & affirmant, licet
huiuſmodi uerba in ſcripturis non habeantur: Ita & in reliquis Eccle=
ſiæ determinationibus fideliter cum patribus ſuis perſiſtant, & ac=
quieſcant potius, quàm ut permittant ſe longius à ueritate per nouas
Concionatorum ſuorum adinuentiones abduci.

Sequitur itaque ex huius articuli confeſsione, iure ac merito damna=
tum eſſe Lutherum, qui publice ſcripſit & docuit, quod pia conſcientia
Luth. de abro= nouit nec dubitat, Eccleſiam nihil ſtatuere aut ordinare citra aut ultra
ganda Miſſa. uerbum Dei. Item. Quod in ſcripturis non habetur, hoc plane Satanæ
additamentum eſt. Item. Mira noſtra peruerſitas eſt, ut alijs teſtimo=
nijs quàm ſcripturæ noſtra uelimus probare &c. At clarum eſt, in ſcri=
pturis non haberi plæraque uerba huius articuli, uerisſimi alioqui &
minime

minime in dubium reuocandi, ergo falſa ſunt dogmata iſta Lutheri. Vbi enim habetur in ſcripturis expreſſum, duas naturas Chriſti, Domini & ſaluatoris noſtri, diuinam & humanam in unitate perſonæ inſeparabiliter coniunctas eſſe? Veriſsimum quidem eſt hoc, at non in ſcripturis in hæc uerba expreſſum, ſed ab Eccleſia, ſuggerente ſpiritu ueritatis, recte determinatum, & omnibus fidelibus neceſſario credendum & approbandum, licet nuſquam in ſacris literis ita declaratum aut expreſſum. Nuſquam item in ſacris literis ſcriptum legitur, Symbolum iſtud, quod Apoſtolorum dicimus, ab Apoſtolis uel compoſitum uel conſcriptum fuiſſe, Et tamen recte pie ac uere ita credimus, non quod in ſcripturis habeatur expreſſum, ſed quia ſic per ſpiritum ſanctum edocta tenet pia mater Eccleſia.

Reſtat igitur circa hunc articulum, ut Cæſ. M. V. clementer Principes iſtos adhortari, atque efficaciter ſua autoritate inducere uelit, ad ſtandum ac acquieſcendum in omnibus definitioni ac unanimi conſenſu uniuerſalis Eccleſiæ, quam ſupra firmam petram ueritatis ædificatam eſſe, & à ſpiritu ueritatis regi ac duci, ex ſacris literis compertum habent, Ac damnare proinde uelint nobiſcum, quicquid ab eorum Concionatoribus contra Eccleſiæ ſcita & decreta uſquam aut unquam euulgatum eſt. Hic uero potiſsimum damnent (uti faciunt Catholici) diras eorum blaſphemias, in Chriſtum ipſum & in glorioſam genitricem eius ſceleratiſsime diuulgatas. In primis damnent hunc Lutheri errorem, quo aſſerit, in ſacramento altaris ſub ſpecie panis tantum modo corpus Chriſti uere adeſſe, ſanguinem uero & animam deitatemque eius à Theologis ibi incantari aut præſtigio induci. Principes enim ipſi hic bene & laudabiliter fatentur, contrarium, nempe, duas naturas Chriſti in unitate perſonæ inſeparabiliter coniunctas eſſe. Damnent ſuum Pugenhagium Pomeranum, Epiſcopum (ut iactitant) Vuittenbergenſem, qui publice ſcripſit, Chriſtum expertum eſſe terrores animæ uſque ad deſperationem. Damnent Melanchthonem ſuum, qui ſcripſit in hæc uerba. Summa cauſa pauoris Chriſti erat ſenſus deſertionis & iræ diuinæ, quo fluctuabat Chriſtus inter infernum & uitam. in hoc pauore facta eſt deſolatio donorum in Chriſto, Nam in hac afflictione & anguſtia, deſpoliatio quædam charitatis facta eſt, quod ſcilicet ſubtrahente ſe diuinitate, non flagrauit charitas. Damnent Antonium Zimerman, hominem inſigniter Lutheranum, qui ait, Chriſtus conqueſtus eſt ſe derelictum eſſe à Deo, hoc eſt quod ipſe de uita & beatitudine & ab omnibus bonis fuit derelictus. Damnent

Matth. 16.
Ioh. 16.
Luth. ad Vualden. & cõtra mandatũ Epiſcopi Miſnen.
Pomer. in pſalterium.
Phil. in Anno. in Matt. in fi.

merit ſtudioſum Lutheri diſcipulum Burguerum, plebanum S. Galli, qui dicit duas naturas in Chriſto fuiſſe commixtas, ſecundum olim damnatam hæreſim Eutycetis. Et quis omnes eorum errores & impietates in Chriſtum euulgatas, facile dinumeret? Damnent deniq; cunctos illos (quorum infinitus, proh dolor, numerus eſt) qui blaſphemant & inhonorant beatam uirginem Mariam, Dei genitricem. Nam Lutherus ei abrogat conſuetos hymnos, Salue Regina, Regina cœli &c. alius uocat eam ancillam ruſticam, alius gramineam, alius lotricem, & quid non? Aequum eſt igitur, ut iuxta hanc confeſsionem ſuam Principes iſti eiuſmodi libros, adeo impios, ſcandaloſos & blaſphemos, de medio tollere & exurere, autoreſq; eorum ad Reuocationem compellere merito debeant.

Luth. in ſermone de natiuitate Mariæ.

PHILIPPICA SECVNDA IOHANNIS COCHLEI IN

Apologiam Philippi Melanchthonis, de ſecundo Confeſsionis Luthericæ articulo, In quo Auguſtæ actum fuit de Peccato originali.

AVdiſti iam Imperator Auguſte, quàm callide ſimulator iſte circa primum & tertium Confeſsionis ſuæ articulos, impijs & ſuis & Lutheri ſui erroribus, quos ſimulando reticuit, Catholicam pietatem, in qua neminem habet aduerſarium, prætexuerit. Nunc audi obſecro, qua calliditate tractet articulum ſecundum, in quo agit de peccato originali. De quo ſane prolixa uerboſitate contra nos in ſua hic queritur & contendit Apologia, non ſolum in hypocriſi mendacia loquens, uerum etiam calumnijs maligne nos aggrauans.

Ait enim in ipſo ſtatim ueſtibulo deprehendi, non ſolum iudicium ſed etiam candorem nobis defuiſſe. Ait, nos acerba interpretatione conficta, ſententiam per ſe nihil habentem incommodi, arte deprauare. Ait nos hac in cauſa magna ex parte non intelligere quid loquamur, ſæpe dicere pugnantia. Ait nos nec formale originis nec defectus recte ac Dialectice expedire. At probe nouit ſacratiſsima M. T. quàm benigne ac expedite ſit Lutheranis circa hunc articulum publice reſponſum. Nouerunt item Principes & Iureconſulti, qui

utriuſq;

utriuſq; partis conſenſu in delectum concordiæq; tractatum deputati fuerant, quàm facile ibi concordatum fuerit, dum Philippus iſte admitteret nobis, originale peccatum eſſe carentiam originalis iuſtitiæ, eiusq; culpam tolli per baptiſmum, fomite, quem concupiſcentiam dicimus, remanente. Nequaquam uero nobis ibi obiecit, quæ nunc in Apologia obijcit, neq; irriſit ibi ſcholaſticos, ut hic, Theologos, quaſi non intelligant definitionem peccati Originalis, Quos ut ineptos faciat, ſe mendacem reddit, dum ait illos diſputare, utrum qualitas illa, fomes ſcilicet, contagione pomi, an ex afflatu ſerpentis contracta ſit, utrum augeatur medicamentis &c. quibus ſane quæſtionibus oppreſſerint principale negocium. Nihil profecto talium à nobis audiuit unquam, nec in libris noſtris legit uſquam. Confingit autem, ut cum inuidia irriſioneq; noſtri ſuam lectori cauſam commendatiorem reddat. Quum igitur Auguſte hunc articulum, ad normam & ſenſum Catholicorum emendauerit in concordiæ tractatu, & hic inſuper in Apologia ſua pluribus uerbis iactitet, ſuam deſcriptionem conſentire cum uſitata & ueteri definitione, quid tam odioſam in nos logomachiam fruſtra, immo maligne, tam inuidioſis querimonijs intentat? Si re conſentit, cur uerbis inaniter pugnat? cur toties ignorantiam & nobis peculiariter, qui Auguſtæ M. T. iuſſu reſpondimus eorum Confeſſioni, & ſcholaſticis Doctoribus generaliter petulantius & obijcit & exprobrat, ſi eandem, quam ueteres docuerunt, ſententiam de Originali peccato nobiſcum tenet? Memento igitur Cæſar, M. tuæ alijsq; Chriſtianis Principibus iampridem à ſpiritu ſancto dictum ſerio eſſe, Capite nobis uulpes paruulas, quæ demoliuntur uineas. Vulpecula enim iſta, uerboſa fraudulentia ſua nihil aliud quærit, quàm ut ſimpliciores uerborum compoſitorum fuco circumueniat. De quo non abs re ſane ſcriptum intelligitur, Culmus ſtans, non eſt in eo germen, non faciet farinam. *Can. 2.* *Oſee. 8.*

Finxit Auguſte in Delectu, fingit & hic in Apologia ſua, ſe Lutherumq; ſuum, nihil hic ſentire alienum aut à ſcriptura aut à Catholica Eccleſia, fingit & Concionatores ſuos nihil tradere noui, ſed ſanctam ſcripturam & ſanctorum patrum ſententias proponere. 2

Non noua eſt hæc fraus, Auguſte, ſed antiqua uulpecularum aſtutia, & ſolitus decipiendi prętextus, tum ſcripturas, tum patres corrupto & peruerſo ſenſu, quamlibet etiam inuitos ac renitentes, per mendaciorum præſtigia in partem trahere ſuã. Quis enim ſanctorum Eccleſiæ Doctorum de hac uulpium fraudulentia non queritur? Quid 3

aliud fecit inſignis hypocrita Pelagius, quid Iulianus, quid Celeſtius? Nonne Ambroſij, Hieronymi, Chryſoſtomi atq; etiam Auguſtini dicta ſiniſtro ſenſu ipſimet Auguſtino, qui eos oppugnabat, obiecerunt? Quantis præterea uſi ſunt ſcripturæ teſtimonijs? At de hac hæreticorum decipula etiam antiquiſsimi palam conqueſti ſunt ſcriptores Tertullianus, Irenæus, Cyprianus &c. atq; adeo & ipſi Apoſtoli Petrus & Paulus. Nulli igitur aut fidendum aut credendum eſt, quamlibet multis utatur uel ſcripturæ uel patrum teſtimonijs, quiſquis contra antiquam fidem nouitatem ullam adducit, & ſi ſingulari dogmate aut doctrina nomen ſibi parare præſumit, fallit enim & fallitur. Fallit incautos & nouarum rerum cupidos, fallitur opinione propria, ſuæ innitens prudentiæ, ac ſe unum ſuperbe cunctis doctiorem reputans.

Vide Aug. in lib. de natura & gratia, & in 6. lib. cōtra Iulianum &c.

Tertul. de praeſcript.

2. Pet. 2.

2. Tim. 3

4 Hoc uitij, tametſi omnibus hæreticis commune ſit, in hoc tamen Philippo ita inſigne uidetur, ut ei proprium uideri queat, quum uix ullus inter omnes retro hæreticos reperiri queat, qui uel ſuperbior maiorum præ ſe contemptus, uel audacior in claros eruditione uiros cenſura fuerit. Superbiſsimi quidem fuere Paulus Samoſatenus, Dioſcorus Alexandrinus, Neſtorius Conſtantinopolitanus, uiri ætate graues, ſermone diſerti, dignitate Patriarchæ. Nullus tamen eorum tam arrogantem in maiores cenſuram ſcripſit, qualem Philippus iſte ſcripſit ante annos nouem, ipſe annos nondum triginta natus, nec Doctor nec ſacerdos, nec in ulla uel dignitate uel reipublicæ adminiſtratione conſtitutus. Quod ut mihi credas, Auguſte, ipſiusmet uerba ex ſcheda recitanda offero.

Recita.

SCRIBA. Verba Philippi, in locis communibus.

I Ex Origene ſi tollas inconcinnas allegorias, & philoſophicarum ſententiarum ſyluam, quantulum erit reliquum? Et tamen hunc autorem magno conſenſu ſequuntur Græci, & ex latinis qui uidentur eſſe columnæ Ambroſius & Hieronymus. Poſt hos fere quo quiſq; recentior eſt, eo eſt inſyncerior, degenerauitq; tandem diſciplina Chriſtiana in ſcholaſticas nugas. De quibus dubites, impiæ magis ſint an ſtultæ. Breuiter fieri nequit, quin cauto etiam lectori ſæpe imponant humana ſcripta. Et alibi, ante annos X.

II Videtur Lutetia non peccare nunc primum, ſed iam olim ineptire, cum eccleſiaſtica doctrina humanis diſputationibus uitiata, philoſophari cœpit. Cōſtat enim natam eſſe Lutetiæ prophanam

Phil. in Apologia contra decretum Pariſienſe.

illam ſcholaſticen, quam Theologiam uocari uolunt, Qua admiſſa, nihil ſalui reliquum eſt Eccleſiæ. Euangelium obſcuratum eſt, fides extincta, recepta operum doctrina, & pro Chriſtiano populo, ne legis quidem, ſed moralium Ariſtotelis populus ſumus. Et rurſus in alio loco.

III Sed ne nullæ eſſent in Chriſtianiſmo ſcholæ, Academiæ generalium ſtudiorum, quas modo Vniuerſitates uocant, conditæ ſunt. Atque hoc conſilio mirum eſt quàm placeant ſibi, quàm ſalutare putent, quo non aliud unquam repererunt neque pernicioſius neque magis impium, & quod uideo non Pontificibus, ſed ipſi deberi Satanæ. Qui ſiquo unquam, hoc certe caſu egregie impoſuit Chriſtiano populo. Equidem ſapientem uirum fuiſſe iudico Vuiclefum Anglum, qui omnium primus, quod ego ſciam, uidit, Vniuerſitates eſſe Satanæ ſynagogas. Et quid dici uel pium magis uel ſapientius potuit? Hæc Philippus. *Phil. in Didymo Fauentino.*

Audis hic, Imperator, quid iſte tribuat uel columnis & probatiſſimis Eccleſiæ Doctoribus, quid Academijs, quid Lutetiæ, quam ſibi iudicem paulo ante delegerat, ipſo conſcio, in Lipſica diſputatione Lutherus. Et heri audiſti, quid tribuat Concilijs, quid ſacratiſſimæ Synodo Nicenæ, quid denique Chriſto ipſi & ſpiritui ſancto. Ne mireris igitur, nihil ab eo tribui ijs Theologis, quos Auguſtæ uelut aduerſarios odio habuit. Cui enim parcat aut deferat, qui audet Chriſtum in cruce ſpoliare tum alijs donis tum etiam charitate, immo & deitate, Qui ſpiritui ſancto edicit nequid ſanciat, quod ſcripturis proditum non ſit, Qui Nicenæ Synodo imputat Euangelij obſcurationem, Qui Concilijs Romaniſque Pontificibus, immo & uniuerſæ Eccleſiæ propria temeritate abrogat ius ſtatuendi de fide, autoritatemque condendi articulos fidei, Qui procaciter arguit ſanctos Eccleſiæ Doctores, ueteres quidem inſynceritatis & Philoſophiæ, ſcholaſticos uero, non ſolum nugacitatis & ſtultitiæ, uerum etiam impietatis & impoſturæ. *Phil. in Anno. in Math. in fi. Et in Ioh. c. 14 Et in locis communibus.*

Non hæc commemoro, Auguſte, in eius uel inuidiam uel odium, quin maxime cupio & ſanari ſalubri reſipiſcentia & ſaluari fide Catholica, ſine qua impoſsibile eſt placere Deo Heb. xj. ſed in defenſionem ueritatis & in excuſationem noſtri, quos improbe calumniatur ſine cauſa. Si enim reuera nobis conſentit de peccato Originali, uti ſimulauit Auguſtæ in placita collatione, quid opus eſt hac mordaci ac uirulenta nugacitate, qua contra nos in ſua contendit Apologia? Satis ei eſſe debuerat, Confeſsionem ſuam, quã ſciebat à M. T. improbatam

 & reiectam

& reiectam, proteruia rebellione, contra M. T. Edictum Vuormacienſe, in publicum euulgaſſe, Contra quam à nobis nihil editum uidebat. Ita enim feſtinata fuit Confeſsionis illius editio, ut Auguſtam uenerit impreſſa, priuſquàm ſolueretur M. T. decreto (quod Receſſum uulgo dicimus) Principum ſtatuumq; Imperij Conuentus. Quid igitur opus erat prolixa Apologia ulterius edenda, quum contra editam Confeſsionem nihil à nobis editum uideret?

7 At dolebat ipſi & Luthero ſuo, M. T. autoritate & decreto editum eſſe generalem Receſſum, in quo ſecta eorum, iuſte, iuxta & Bullæ Apoſtolicæ & Edicti Vuormacienſis tenorem, rurſus damnatur. Quum autem ſciant, M. T. tantæ eſſe & gratiæ & autoritatis apud omnes bonos, ut eam nullis uel conuitijs uel calumnijs infringere queant, fingunt nequiter ambo, cuncta peracta eſſe non ſolum præter & citra, uerum etiã contra & ultra uoluntatẽ tuam. Lutherus Teuthonice in ſeditioſis libellis ſuis, Philippus in hypocritica iſta Apologia ſua, idq; uerſutia pluſquàm uulpina, qua populis exoſos reddere conantur non modo Theologos, aduerſarios ſuos, uerum etiam Cardinales, Epiſcopos & religioſos Principes, quotquot nolunt fraudibus erroribusq; eorum aſſenſum præbere. Quid igitur aliud eſt hypocriſis iſta uerſutæ blandiloquentiæ, quàm nouum decipiendi fomentum, nouum ſeditionis ſeminarium, nouum Satanæ (qui ex perditione paſcitur animarum) pabulum, quo operarius iſte ſubdolus transfigurat ſe in Apoſtolum Chriſti, inſtar Satanæ qui ſe transfigurat in angelum lucis, ut eo plures ex Catholicis circumueniat ac deuoret, dum longo Rhetorices artificio perſuadere ſatagit, nos contra eius Confeſsionem nihil neq; uere neq; digne reſpondere potuiſſe, eamq; proinde à M. tua inique, immo & impie reiectam fuiſſe, quum nihil aliud ſit Lutheranis illa confeſsio, quàm uerum & ſyncerum Chriſti Euangelium, Vnde & factum ſit, ut M. T. Euangelium (ſi eis credatur) Auguſtæ damnauerit. *2. Cor. 11.*

8 Hæc eſt, Domine Imperator, & Lutherica & Philippica prudentia, qua circa cereuiſiam Vuittenbergenſem pergræcantes, fremunt in damnatores ſuos ac meditantur inania. De quibus ſane Dominus in Euangelio ait, filij huius ſeculi prudentiores filijs lucis in generatione ſua ſunt. Et Propheta, Loquimini nobis placentia, uidete nobis errores, auferte à me uiam. Et alius item Propheta. Sapientes ſunt ut faciant mala, bene autem facere neſcierunt. Quamuis uero M. T. non modo rebelles, uerum etiam infenſi & inimici exiſtant, qui die no-

Luc. 16. *Eſa. 30.* *Hier. 4.*

ctuq;

ſtuq; cogitant, uarijsq; practicis moliuntur, fideles M.T. ſubditos populos in partem trahere ſuam, ac M.T. rebelles exemplo ſuo facere, uulpina tamen fraude & uirtutes tuas prædicant, & tuam in ipſos clementiam ſubdolis extollunt præconijs, quibus nituntur uel palpando te circumuenire, uel laudando tuos ſibi conciliare Conſiliarios, aut ſaltem populis perſuadere, ut credant citra ſeu contra uoluntatem tuam ab inimicis eorum edita eſſe, quæcunq; hactenus à M.T. in eos ſunt ſeuerisſime publicata.

Nos autem eiuſmodi fucis fumisq; & uerſutijs eorum, opponimus ſacrum M.T. os proprium, cuius ſermo inſtar oraculi cunctis Nationibus habetur, ſacram linguam, ſacram manum, ſacrum ſigillum, ſacras literas, ſacroſancta Edicta tua, quæ ſane omnia, certisſima ſunt mentis piæ & Catholicæ uoluntatis tuæ teſtimonia, quæ omnem eorum fumum, quo mendacia ſua contegunt, uelut nebulam inanem diſpeſcunt. Negare enim non poſſunt, quod tu ipſe quoq; negare nequis, os linguamq; tuam Lutheri dogmata iam olim publice damnaſſe, hodieq; adhuc extare ſubſcriptiones dextræ tuæ ſacratiſſ. integra ſigilla, quibus & Edicta & Receſſus Imperiales, literæ & mandata complurima, euidenti confirmationis munimine ac documento, contra Lutheri ſectam, ſunt corroborata. 9

Deſinant igitur improbæ uulpes M.T. falſis ficto corde palpare laudibus, quæ pietati tuæ neq; gratæ neq; honorificæ eſſe poſſunt, ſed dicant potius aperte, quid ſentiant de Originali peccato. At ſcripſerunt alibi tam abſurde & impie de illo, ut quamlibet impudentes exiſtant, uereantur tamen in oculis M.T. talia uel uoce proferre uel ſcriptis exhibere. Quanquam uero & mihi non libet ea coram M.T. pronunciare, compellit me tamen improba eorum hypocriſis, breuem ea de re Catalogum ex ſcheda recitandum exhibere.

Recita. 10

SCRIBA. Errores Lutheri de peccato Originali.

I In puero poſt baptiſmum negare remanens eſſe peccatum, eſt Paulum & Chriſtum ſimul conculcare. *Luth. in aſſertione art. 2.*

II Vere in omnibus peccatum eſt concupiſcentia, ſed non debet regnare.

III Hoc malum furens & indomitum, baptiſmate incipit tolli, durat tamen uſq; ad mortem carnis, licet in alijs minus, in alijs magis.

IIII Parabola de Samaritano, qui ſemiuiuum non ſubito ſanauit,

ſed

ſed alligauit tantum & ſanandum ſuſcepit, nonne oſtendit, neminem ſubito ab omnibus peccatis ſanum factum?

V Qui aduenire regnum Dei petit, certe ſeruum Diaboli ſe ex parte confitetur.

VI Si ſola nos uerbi controuerſia haberet, facile admitterem, ut defectum uocarent quicquid id eſt mali, quod in nobis relinquitur. Verum quod defectum ſic appellant, ut peccatum eſſe negent, & non culpam, ſed pœnam tantum peccati eſſe uelint, admittere non poſſum.

VII Si ergo huic reſiſti debet, oportet ut peccatum ſimpliciter hic accipiatur pro uero peccato, aut eludemus totius ſcripturæ autoritatem.

VIII Quomodo perſuaſiſſet Apoſtolus, intentiones & opiniones cordis peccata eſſe iis qui nondum perſuaderi uolunt, concupiſcentiam eſſe peccatum, & contra craſsiſsimum ſenſum experientiæ, & apertiſsimam legem ſapiunt?

IX Rurſum dicent. At nos reatum hunc proprie uocamus peccatum, non illud quod remanet. Reſpondeo. In re iſta ſeria & ſacra, non licet argutiis ſophiſticis cauillari, quibus effingunt, reatum eſſe reſpectum inter Deum & peccatorem, quo hic deputatur ad pœnam.

X Fauor Dei nos ſuſcipit & ſuſtinet, non imputans ad mortem quod reliquum eſt peccati in nobis, licet uere peccatum ſit & imputari poſsit.

XI Ita ſimul uerum eſt, Iuſtum non peccare, & tamen peccatum habere ſeu malum facere.

XII Quare perſeuerandum eſt in uſu ſcripturæ & antiquorum, & non defectum, ſed uere peccatum appellandum, libidinem & alias paſsiones reliquas baptiſmo.

XIII Et aliud eſt, omnia peccata remitti, aliud omnia tolli. Baptiſmus omnia remittit, ſed nullum penitus tollit, ſed incipit tollere.

XIIII Sed & eo peruenerunt inſaniæ, ut etiam libidinem ineuitabilem parentum ſanctorum, dum generant, quantumuis indomitam & ſummo inuictoq; furore contra legem Dei concupiſcentem, defectum uocare ſint coacti. Hoc eſt uere nimis extenuare peccatum, dicere tam atrocem libidinis impetum eſſe defectum.

Fomes

XV Fomes peccati,etiam ſi nullum aſsit actuale peccatum,moratur à corpore animam ab ingreſſu cœli. *Ibidem art. 3.*

XVI Quamuis hanc concluſionem ſæpius teſtatus ſim non aſſertam ſed diſputatam,tamen iam non diſputo ſed aſſero eam.

XVII His addo,quod illi fingunt,& ego per impoſsibile poſui,fomitem eſſe poſſe ſine peccato actuali,cum aſsidue lex membrorum captiuet & repugnet legi mentis,ut Paulus conqueritur.

XVIII Vnde fit,ut cum ipſimet concedant actuale peccatum morari ab introitu cœli,cogentur concedere,quod & fomes moretur, qui origo uiuacißima & inquietißima actualium peccatorum eſt.

XIX Omitto hic dicere,quod Originale peccatum,ut omnia peccata,ita & incredulitas eſt.

XX Ideo fomes uere eſt actuale peccatum,actualis priuatio ſiue defectus eius rei quæ adeſſe debet,& actualis poſitio ſeu præſentia infirmitatis & aliorum affectuum qui deeſſe debent.

XXI Sumus ergo partim iuſti,partim peccatores, hoc uno ſalui,& ab impijs diſcreti,quod peccatum agnoſcimus,confitemur & expugnamus,cui illi potius obediunt.

Hic M.T. Imperator ſupplicitet oro,ut hos 21.articulos,quos ex uno Lutheri libello haud ita prolixo(reliquis interim breuitatis gratia omiſsis)excerpſi,examinandos tradas quibuslibet in Regnis tuis aut in aliorum Regum Principumq; prouincijs Theologiæ profeſſoribus, ut ab eis ſuper hac contentione noſtra iudicium, ac ueritatem audias & cognoſcas.

Quod ſi eos approbauerint,calumniatoris profecto crimen ultro agnoſcam,& de eo ſententiam libenter excipiam: Si uero reprobauerint,inde ſane intelliges,quid Philippus iſte & audire & pati mereatur, qui de tam abſurdis & impijs erroribus & Lutherum ſuum impie excuſare,& nos nequiter calumniari publice ad M. T. non ueretur,Incuſans nos etiam in eo,quod aſſerimus,hunc articulum,qui primo loco ſupra recitatus eſt,nempe, Peccatum originis manere poſt baptiſmum,iure damnatum eſſe à Papa Leone X.In quo M. T. manifeſtam calumniam deprehenſiuam eſſe affirmat,Quia Lutherus ſemper ita ſcripſerit,quod Baptiſmus tollat reatum peccati originalis,etiam ſi materiale peccati maneat, uidelicet concupiſcentia. At impudens hoc eius mendacium manifeſte conuincitur ex plæriſq; ſupra cõmemoratis Lutheri articulis,præſertim uero ex 2.7.10.12.14.15.18. 11

In quibus apertiſsime affirmat, poſt baptiſmum quoq; manere in nobis uere peccatum, reatum & culpam, non defectum aut pœnam ut nos dicimus. Ait Philippus, Lutherum ſemper ſcripſiſſe, quod baptiſmus tollat reatum peccati Originalis, at conſtat hic ex articulo. 13. illum ſic dicere, Baptiſmus omnia peccata dimittit, ſed nullum penitus tollit, ſed incipit tollere.

Addit & aliud inſigne mendacium, nempe, ad eundem modum, quo de peccato Originali loquitur Lutherus, & Auguſtinum loqui, Et cum Auguſtino expoſtulandum eſſe, ſiquid habeat incommodi hæc Lutheri ſententia. Et quod adhuc impudentius eſt, ait, citra controuerſiam ſic ſentire patres. At extant libri & B. Auguſtini & aliorum patrum, ex quibus citra controuerſiam contrarium oſtenditur, Quemadmodum iampridem bene prolixis diſputationibus contra Lutherum oſtendimus Epiſcopus Roffenſis, Ambroſius Catharinus & ego. Ad quas hactenus per tot annos nihil Philippus, nihil Lutherus, nihil Lutheranorum quiſpiam reſpondit, tacite confitentes nobis errores & mendacia ſua.

12 *Peccatum.* Cumq; fallant & fallantur in æquiuoco & uaria ſignificatione huius uocabuli, Peccatum, nos diligenter ex ſcripturis recitauimus diuerſas peccati acceptiones, Roffenſis quatuor, Catharinus quinq;, ego ad maiorem declarationem octo. Quas ſane omnes Lutherus tam fatue quàm impie in unam confundit. Ait itaq; Roffenſis. Quis non perſpicit, quantum uel inſcitia uel malitia Lutherus aberrauerit, qui tam uarias acceptiones in unum confundere molitur? Et Catharinus. Per hæc igitur patere poſſunt ſtultitiæ hominis, qui in ſeipſo confuſus, & uarias iſtas acceptiones ignorans, eo prolapſus eſt, ut non intellexerit Pauli & ſcripturæ morem, uarie peccatum accipiendo. Et ego. Ecce (inquam) quanta eſſet abſurditas, ſi peccatum uno tantum ſenſu in ſcripturis acciperetur, Quandoquidem ſequeretur diuerſiſsimarum rerum Babylonica quædam confuſio, ſi ſub eadem interpretatione diceretur peccatum, Actus malus, Reatus, macula, culpa originalis, pœna, fomes, Chriſtus, Diabolus. Nam una hæc uox peccatum in ſcripturæ diuerſis locis hæc octo ſignificata habere dinoſcitur.

Roffen. cõtra 2. art. Aſſertionis Lutheri. Catharinus in excuſatione diſputationis. Coch. de bap. paruulorũ & de fomite peccati.

Vides itaq;, Auguſte, uulpinam hic Philippi huius fraudulentiam, qua ſui Lutheri exemplo, ſimplices, peccati æquiuocatione circumuenire nititur, dum contendit à Paulo peccatum dici concupiſcentiam, etiam in baptizatis. Quod nos ſane ultro iampridem conceſsimus & declarauimus, in ea ſcilicet acceptione peccati, qua peccatum dicitur, non actus

non actus malus, aut reatus, aut culpa, aut macula peccati, ſed pronitas & inclinatio ad peccandum, quam fomitem peccati dicimus, ſed non proprie aut uere peccatum, cui culpa inſit & legis præuaricatio, ut Lutherus impie contra baptizatos paruulos contendit.

Quando igitur & Lutherus in Aſſertione, & Philippus hic in Apologia ſua, producit Paulum Rom. 7. dicentem. Concupiſcentiam neſciebam eſſe peccatum, niſi lex diceret, Non concupiſces. Ego iam olim reſpondi, & peccatum & concupiſcentiam in ſcripturis æquiuoce & uaria ſignificatione accipi, Non omnem concupiſcentiam peccatum eſſe, cum quædam bona & laudabilis concupiſcentia ſit, Qua concupiſcit anima in atria domini, concupiſcit iuſtificationes & mandata Dei, concupiſcit ſalutare Dei, concupiſcit ſapientiam & ſermones eius &c. Concupiſcentiam autem, quam lex prohibet, eſſe peccatum primo modo, quo male concupiſcitur uxor, domus aut bos proximi. Eam uero concupiſcentiam, quæ fomes dicitur, eſſe peccatum ſexto modo, cui nulla ineſt culpa poſt baptiſmum, niſi in malum, ad quod illa ſtimulat, conſentiat uoluntas. De quo ſane ſtimulo carnis dictum eſt Paulo à Domino, Sufficit tibi gratia mea, Virtus in infirmitate perficitur. Si uero conſenſerit uoluntas, fit peccatum proprie dictum, ut eſt apud B. Iacobum. Concupiſcentia cum conceperit, parit peccatum. 13 Concupiſcētia Pſal. 83. et 118. Eccli. 24. Sap. 6. 2. Cor. 12. Iac. 1.

Non ualet igitur eorum argutia, qua dicunt; Scripturæ clare appellant concupiſcentiam peccatum, ergo ipſa eſt uere peccatum, uere culpa, uere præuaricatio legis. Quia argutia iſta peccat in æquiuoco. Perinde ac ſi dicerent. Scriptura clare appellat Chriſtum peccatum 2. Cor. 5. ergo Chriſtus uere peccatum eſt, cui culpa ineſt & præuaricatio. Clare enim ait Apoſtolus. Eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit Deus. Quoniam uero falſo gloriantur de Auguſtino, quod in eadem cum ipſis ſit ſententia, dabis mihi pro clementia tua Cæſar ueniam, ſi aliquanto prolixius, quàm coram M. T. par eſt, pium ac ſanctum Doctorem eccleſiæ Auguſtinum ab impietate & calumnia iſta, pie ac ſolide ex ipſiuſmet Auguſtini uerbis aſſeruero Quod ut commodius abſq; omni de falſo aut ſuppoſititio ſuſpicione fiat, uerba eius ex ſcheda M. T. recitanda exhibeo. 14 2. Cor. 5.

Recita. 15

SCRIBA. Verba B. Auguſtini de concupiſcentia. Aug. ad Bonifacium Papam lib. 1. c. 13.

I Dicimus enim baptiſma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina non radere. Nec ut omnium pecca-

torum radices in mala carne teneantur, quaſi raſorum in capite capillorum, unde creſcant iterum reſecanda peccata.

II Cum concupiſcentia carnis neceſſe eſt ut etiam baptizatus, & hoc ſi diligentiſsime proficit & ſpiritu Dei agitur, pia mente confligat, Sed hæc, etiam ſi uocatur peccatum, non utiq; quia peccatum eſt, ſed quia peccato facta eſt ſic uocatur: Sicut ſcriptura manus cuiuſq; dicitur, quia manus eam fecerit.

III Et iſta ipſa carnis concupiſcentia in baptiſmo ſic dimittitur, ut quanquam tracta ſit à naſcentibus, nihil noceat renaſcentibus, & inſit, nihil obfutura uitæ futuræ, quoniam reatus eius, generatione tractus, regeneratione dimiſſus eſt.

IIII Et ideo iam non ſit peccatum, ſed hoc uocetur, ſiue quod peccato facta ſit, ſiue quod peccandi delectatione moueatur, etſi ei uincente delectatione iuſtitiæ non conſentiatur.

V Nec propter ipſam, cuius iam reatus ex lauacro regenerationis abſumptus eſt, dicunt baptizati in oratione, Dimitte nobis debita noſtra, ſed propter peccata quæ fiunt ſiue in eius conſenſionibus, ſiue cum per ignorantiam malum quaſi bonum placet.

VI Multi quippe baptizati fideles ſunt ſine crimine, ſine peccato autem in hac uita neminem dixerim, non quia peccati aliquid remaneat quod in baptiſmate non remittatur, Sed quia in nobis, in huius uitæ infirmitate manentibus, quotidie fieri non quieſcunt, quæ fideliter orantibus & miſericorditer operantibus quotidie remittuntur. Et alibi.

Aug. cõtra Iulianum lib. 3. c. 14. VII Omnes homines iudicant laſciuiæ inſolentiam non eſſe peccatum, niſi quia concupiſcentiæ conſentitur. Nullum ne igitur malum, cui conſentiendo peccatur?

Ibidem c. 15. VIII Omnino enim in genere ſuo nuptiæ bonum ſunt, ſed ideo bonum, quia fidem thori ſeruant, quia prolis ſuſcipiendæ cauſa ſexum utrunq; commiſcent, quia impietatem ſeparationis exhorrent.

Ib. c. 21. IX Quæ ſunt autem ſanctarum uirginum, ſicut appellas, glorioſa certamina, niſi quod non uincuntur à malo, ſed uincunt in bono malum?

X Habet enim palmam de huius mali ſubiectione, quamuis minorem, pudicitia etiam coniugalis.

XI Eo malo coniuges caſtos dico bene uti, adulteros male. Con-

tinentiam

tinentiam melius eo non uti ambo dicimus, ſed ego eo malo, tu eo bono.

XII Et nuptias non dico malas, ſed bene uti malo, quas tu dicis bene uti bono, bonam eſſe dicens concupiſcentiam carnis, quam tamen in te debellando malum eſſe conuincis. Et iterum in alio loco.

XIII Illud præcipue attendere ac meminiſſe debemus, tantummodo peccatorum omnium plenam perfectamq; remiſsionem baptiſmo fieri, hominis uero ipſius qualitatem non totam continuo commutari. *Aug. de peccatorum meritis & remiß. lib.2.c.27. & 28.*

XIIII Hæc autem lex peccati, quod etiam peccatum appellat Apoſtolus, non ſic manet in membris eorum qui ex aqua & ſpiritu renati ſunt, tanquã non ſit eius facta remiſsio, ubi omnino plena & perfecta fit remiſsio peccatorum, omnibus inimicitijs interfectis, quibus ſeparabamur à Deo, ſed manet in uetuſtate carnis tanquam ſuperatum & peremptum, ſi non illicitis conſenſionibus quodammodo reuiuiſcat, & in regnum proprium dominationemq; reuocetur.

XV Veruntamen ſicut ipſa carne, quamuis corruptibili, bene utuntur, qui membra eius ad opera bona conuertunt, in qua carne non ſunt quia non ſecundum eam ſapiunt neq; uiuunt. Sicut deniq; etiam morte, quæ primi peccati pœna eſt, bene utuntur, qui eam pro fratribus, pro fide, pro quacunq; uera & ſancta iuſtitia fortiter & patienter impendunt. Sic illa etiam lege peccati, quod iam remiſſum in uetuſtate carnis manet, bene utuntur coniugati fideles, qui ex eo quod ſunt in Chriſti nouitate, dominari ſibi libidinem minime patiuntur.

Longum foret, Imperator, cuncta B. Auguſtini teſtimonia, ex reliquis eius libris & operibus commemorare, quæ recitatis ſupra Lutheri de concupiſcentia dogmatibus ex diametro contraria ſunt, ſed data opera ex ijs tantum libris locos quoſdã produxi, in quibus maxime contra concupiſcentiam, propter Pelagianos, inuehi cogebatur, eo quod Pelagiani peccatum originale penitus negarent, & concupiſcentiam, non morbum uitiumue aut pœnam peccati atq; defectum, ut nos dicimus, ſed rem bonam & naturalem dicerent. Et tamen ſic regiam mediamq; uiam ueritatis inter contrarios Manicheorum ac Pelagianorum errores tenuit B. Auguſtinus, ut neq; carnis naturam diceret malam aut à malo principio creatam, ut dicunt Manichæi, 16

E iij neq;

neq; peccatum originale negaret neq; concupiſcentiam carnis diceret rem bonam cum Pelagianis. Sed multo adhuc magis diuertit à fœdiſsimis præcipitijs Lutheri, qui ſic ponit peccatum Originale, ut neq; baptiſmo tollatur, neq; in uita ullum deinceps opus bonum ſine peccato fieri ſinat, inſuper & in morte animam ab ingreſſu cœli remoretur. Has & id genus plures funeſtas & barbaras Lutheri impietates audet coram M. T. Philippus iſte impudentiſsima calumnia adſcribere B. Auguſtino, tanquam is idem ſentiat quod Lutherus. Vt autem grauis hæc calumnia, quæ prorſus impia eſt & intolerabilis, maniſeſtior appareat, breuem utriuſq; dictorum, quæ recitata ſunt, collationem facere libet, ut contrarietas ex oppoſitione ſententiarum utriuſq;, euidentior fiat.

17 *Contrarietas inter Aug. & Luth.* Etenim Auguſtinus ait, Baptiſma dare omnium indulgentiam peccatorum, & auferre crimina, non radere: Lutherus uero ait, Baptiſmo quidem remitti omnia peccata, nullum uero tolli, hoc eſt auferri. Deinde, Auguſtinus negat concupiſcentiam in baptizatis peccatum eſſe, licet peccatum uocetur. Lutherus autem ſic facit eam peccatum, ut qui eam peccatum eſſe neget, is Paulum cum Chriſto ſimul conculcet. Tertio, Auguſtinus ait eam nihil nocere renaſcentibus, & licet inſit renatis, nihil obfuturam uitæ futuræ. Lutherus autem ſic eam renatis obeſſe aſſerit, ut omne bonum opus iuſtorum inficiat peccatumq; reddat, & in futura uita ab ingreſſu cœli animam remoretur. Quarto. Negat Auguſtinus propter ipſam à baptizatis in oratione dici, Et dimitte nobis debita noſtra. Id uero Lutherus maxime affirmat, adeo, ut baptizatum etiam Diaboli (cui tamen in baptiſmo abrenunciauit & omnibus pompis eius) ſeruum ex parte confiteatur. Quinto, Negat Auguſtinus laſciuiæ inſolentiam peccatum eſſe niſi concupiſcentiæ conſentiatur. Lutherus uero affirmat etiam repugnantem peccare, & in pueris quoq;, qui neq; libidinem neq; pugnam ſentiunt, uere peccatum remanere. Sexto, Auguſtinus nuptias ait eſſe bonas, quia prolis ſuſcipiendæ cauſa utrunq; ſexum commiſcent, & malo (id eſt concupiſcentia) utuntur bene. Lutherus uero nos inſanire dicit, dum ponimus ineuitabilem ſanctorum parentum libidinem, dum generant, non eſſe peccatum aut culpam, ſed pœnam & defectum.

Poſſent quidem plures commemorari contrarietates, quibus circa peccatum Originale Lutherus diſcordat, non ſolum à B. Auguſtino alijsq; ſanctis patribus, uerum etiam à ſeipſo (quemadmodum ego in

ſeptiapite

ſepticipite Luthero, ubi de baptiſmi ſacramento & de baptiſmo paruu lorum agitur, luculenter oſtendi) & à primis præcipuisq; complicibus ſuis Carolſtadio, Zuinglio, Bucero &c. Sed antilogiæ eius iam uulgo notiores ſunt, quàm ut neceſſariũ uideri queat, multa de eis hic dicere. Magis igitur expedit, ut contra Philippi mendacia, qui defendendi Lutheri ſui gratia in paruulis baptizatis peccatum remanere contendit, aliquot ſcripturæ ſacræ locis, antiquam ueritatem & receptam Eccleſiæ ſententiam confirmemus, Quos ſane pro maiore promerenda fide conſcriptos ex ſcheda recitandos trado. Septicep. 14. 17. & 18.

Recita. SCRIBA. 18

Loci ſcripturæ de Baptiſmo, quo omnia peccata abluuntur.

I Reuerſæ ſunt aquæ, & operuerunt currus & equites cunćti exercitus Pharaonis, qui ſequentes ingreſsi fuerant mare, nec unus quidem ſuperfuit ex eis. Filij autem Iſrael perrexerunt per medium ſicci maris, & aquæ eius erant quaſi pro muro à dextris & à ſiniſtris. Exo. 14.

II Omnis qui tetigerit humanæ animæ morticinum, & aſperſus hac commixtione non fuerit, polluet tabernaculum domini, & peribit ex Iſrael, Quia aqua expiationis non eſt aſperſus, immundus erit, & manebit ſpurcitia eius ſuper eum. Num. 19.

III Miſitq; ad Naaman Syrum Eliſeus nuncium dicens. Vade & lauare ſepties in Iordane, & recipiet ſanitatem caro tua, atq; mundaberis. Et infra. Deſcendit & lauit ſepties in Iordane iuxta ſermonem uiri Dei, & reſtituta eſt caro eius, ſicut caro pueri paruuli & mundatus eſt. 4. Reg. 5.

IIII Hæc dicit Dominus, faciens & formans te ab utero auxiliator tuus. Noli timere ſerue meus Iacob, & rectiſsime quem elegi. Effundam enim aquas ſuper ſitientem, & fluenta ſuper aridam. Effundam ſpiritum meum ſuper ſemen tuum, & benedićtionem meam ſuper ſtirpem tuam, & germinabunt inter herbas, quaſi ſalices iuxta præterfluentes aquas. Iſte dicet, Domini ego ſum. Eſa. 44.

V Me dereliquerunt fontem aquæ uiuæ, & foderunt ſibi ciſternas diſsipatas quæ continere non ualent aquas. Hiere. 2.

VI Et effundam ſuper uos aquam mundam, & mundabimini ab omnibus inquinamentis ueſtris, & ab uniuerſis idolis ueſtris mundabo uos, & dabo uobis cor nouum, & ſpiritum nouum ponam in medio ueſtri, & auferam cor lapideum de carne ueſtra, & dabo uobis cor carneum, & ſpiritum meum ponam in medio ueſtri, & faciam Ezech. 36.

faciam ut in præceptis meis ambuletis.

Matth.3. VII Ego quidem(inquit Iohannes baptiſta) baptizo uos in aqua in pœnitentiam.Qui autem poſt me uenturus eſt,fortior me eſt,cuius non ſum dignus calciamenta portare,Ipſe uos baptizabit in ſpiritu ſancto & igne.

Mar.16. VIII Qui crediderit & baptizatus fuerit,ſaluus erit.

Ioh.13. IX Qui lotus eſt non indiget niſi ut pedes lauet,ſed eſt mundus totus.

Paulus ad Ro.6. X Quicunq; baptizati ſumus in Chriſto Ieſu,in morte ipſius baptizati ſumus,Conſepulti enim ſumus cum illo per baptiſmum in mortem. Et paulo poſt. Hoc ſcientes,quod uetus homo noſter ſimul crucifixus eſt,ut deſtruatur corpus peccati,ut ultra non ſeruiamus peccato.Qui enim mortuus eſt,iuſtificatus eſt à peccato.

1.Cor.6. XI Et hæc aliquando quidem fuiſtis, ſed abluti eſtis,ſed ſanctificati eſtis,ſed iuſtificati eſtis in nomine domini noſtri Ieſu Chriſti, & in ſpiritu Dei noſtri. Et infra. An neſcitis quoniam membra ueſtra templum ſunt ſpiritus ſancti qui in uobis eſt,quem habetis à Deo & non eſtis ueſtri,empti enim eſtis precio magno,Glorificate & portate Deum in corpore ueſtro.

Gal.3. XII Omnes enim filij Dei eſtis per fidem in Chriſto Ieſu. Quicunq; enim in Chriſto baptizati eſtis,Chriſtum induiſtis.

Act.2. XIII Quid faciemus,uiri fratres? Petrus autem ad illos, Pœnitentiam,inquit,agite, & baptizetur unuſquiſq; ueſtrum in nomine Ieſu Chriſti,in remiſsionem peccatorum ueſtrorum, & accipietis donum ſpiritus ſancti.

Act.19. XIIII His auditis,baptizati ſunt in nomine domini Ieſu. Et cum impoſuiſſet illis manus Paulus,uenit ſpiritus ſanctus ſuper eos,& loquebantur linguis & prophetabant.

1.Pet.3. XV In diebus Noæ cum fabricaretur Arca,in qua pauci,id eſt,octo animæ ſaluæ factæ ſunt per aquas,Quod & uos nunc ſimilis formæ ſaluos facit baptiſma,non carnis depoſitio ſordium,ſed conſcientiæ bonæ interrogatio in Deum, per reſurrectionem Ieſu Chriſti à mortuis.

Ex his quinquies ternis locis(quorum tres ex ueteri lege, tres ex Prophetis,tres ex Euangelijs,tres ex Paulo,tres deniq; ex alijs Canonicis noui Teſtamenti ſcriptis excerpti ſunt)clarum profecto & fidelibus indubitatum eſt, baptiſmo ablui ac deleri omne peccatum tam actuale quàm originale. Et ij ſcripturæ loci non temere ex proprio ſenſu

ſenſu meo adducti ſunt, ſed ab antiquis autoribus, ijsq; probatiſsimis
in hanc ſententiam producti, ut eſt uidere ſummatim in Decretis, atq; *1.q.1.per totũ.*
etiam in ijs quæ ego ante annos nouem produxi, dum in Lutherum *Et de cõſecra.*
ſcriberem de gratia ſacramentorum, de baptiſmo paruulorum, & de *diſt.4.c. Nec*
fomite peccati. *quenquam.*

Ad quos ſane libros hactenus nihil iuſte reſponſum eſt ab aduer- 19
ſarijs, niſi quod Lutherus ridiculo quodam libello contra me inuectus *Luth. contra*
barbaris ac miſeris Anabaptiſtis, grauiſsimi erroris anſam dedit, ubi *Io.Cochleum.*
ſcripſit, Paruulos prorſus non eſſe baptizandos, ſi uerum ſit, eos in
baptiſmo non credere, ne illudatur Maieſtatis ſacramentum & uer-
bum, Atq; ſophiſtas in hoc docere contraria, dum negant paruulo eſ-
ſe fidem, & tamen ut baptizari poſsit, exigunt ab eo fidem. Ante hæc
Lutheri uerba nullus erat apud Chriſtianos Anabaptiſta, Poſt uero
ſic exorti ſunt, ut nullis queant ſupplicijs aut mortibus abſterreri.

Nos autem potius cum B. Auguſtino dicamus, & Luthero ſimul 20
cum omnibus Anabaptiſtis ita reſpõdemus, Si propterea pœnitentes *Aug. de pecca*
dicendi non ſunt paruuli, quia ſenſum pœnitendi nondum habent, *torum meritis*
Nec fideles dicendi ſunt, quia ſimiliter ſenſum credendi nondum ha- *& remiß. lib.*
bent. Si autem propterea recte fideles uocantur, quoniam fidem per *1.c.19.*
uerba geſtantium quodammodo profitentur, Cur non prius etiam
pœnitentes habentur, cum per eorundem uerba geſtantium Diabolo
& huic ſæculo renunciare monſtrantur? Totum hoc in ſpe fit, ui ſa-
cramenti & diuinæ gratiæ, quam Dominus donauit Eccleſiæ. Et in- *Ibidem c.37.*
fra. An uero & hoc quæſituri, & de hoc diſputaturi, & tempus ad hoc
impenſuri ſumus, ut probemus atq; doceamus, quomodo per pro-
priam uoluntatem, ſine qua nullum uitæ propriæ poteſt eſſe pecca-
tum, nihil mali commiſerint infantes, qui propter hoc uocantur ab
omnibus innocentes? Nonne tanta infirmitas animi & corporis, tan-
ta rerum ignorantia, tam nulla omnino præcepti capacitas, nullus uel
naturalis uel conſcriptæ legis ſenſus aut motus, nullus in alterutram
partem rationis uſus, hoc multo teſtatiore ſilentio quàm ſermo noſter
proclamat atq; indicat? Valeat aliquid ad ſeipſam perſuadendam ipſa
euidentia. Nam nuſquam ſic non inuenio quid dicam, quàm ubi res
de qua dicitur manifeſtior eſt quàm omne quod dicitur. Et rurſus. Illas *C.ſequen.*
inquam conſyderemus tenebras mentis, utiq; rationalis, in quibus &
Deum prorſus ignorant, cuius ſacramentis etiam cum baptizantur
obſiſtunt. Et iterum. In paruulis certe gratia Dei per baptiſmum eius, *C.39.*
qui uenit in ſimilitudinem carnis peccati, id agitur, ut euacuetur caro

peccati. Euacuatur autem, non ut in ipſa uiuente carne concupiſcentia conſperſa & innata, repente abſumatur & non ſit, ſed ne obſit mortuo quæ inerat nato. Hæc B. Auguſtinus.

x Quoniam uero primus ex adductis ſcripturæ locis, de ſubmerſis Aegyptijs, literaliter & in ſuperficie de baptiſmi gratia & peccatorum ablutione non uidetur loqui, opus eſt, ut ei aliquid lucis aliunde adiungamus. Certe S. Paulus tangit hoc myſterium, quando ait. Nolo enim uos ignorare fratres, quoniam patres noſtri omnes ſub nube fuerunt, & omnes mare tranſierunt, & omnes in Moyſe baptizati ſunt in nube & in mari. Clarius exponit B. Cyprianus, quem allegat Gratianus in Decretis, ubi de baptiſmo agitur. Clariſsime probat inde B. Gregorius Papa, in baptiſmo deleri funditus omnia prorſus peccata, ita ut omnino nullum remaneat. Certe (inquit) maris rubri tranſitus figura ſancti baptiſmatis fuit, in quo hoſtes à tergo ſunt mortui, ſed alij contra faciem in heremo inuenti. Sic quippe omnes, qui in ſancto baptiſmate tinguntur, eorum peccata præterita omnia laxantur. Quia eis uelut Aegyptij hoſtes à tergo moriuntur. Qui ergo dicit, peccata in baptiſmo funditus non dimitti, dicat Aegyptios in mari rubro non ueraciter mortuos. Si autem fatetur Aegyptios ueraciter mortuos, fateatur neceſſe eſt, peccata in baptiſmate funditus mori. Quia nimirum plus ualet in abſolutione noſtra ueritas quàm umbra ueritatis. In Euangelio Dominus dicit. Qui lotus eſt, non indiget niſi ut pedes lauet, ſed eſt mundus totus. Si igitur peccata in baptiſmate funditus minime dimittuntur, quomodo is qui lotus eſt, mundus eſt totus? Totus enim mundus dici non poteſt, cui de peccato aliquid remanſit. Sed nemo reſiſtit uoci ueritatis, Qui lotus eſt, mundus eſt totus. Nihil ergo de peccati ſui contagione remanet, quem totum fatetur mundum ipſe qui redemit. Hæc Gregorius.

1. Cor. 10.

De conſe. diſt. 4. c. Nec quen quam.

Grego. in regiſtro lib. 9. epiſtola. 39.

Ioh. 13.

x Hinc facile intelligit M. T. Imperator, 21. articulos, ſupra recitatos, quos impie & aſſerit Lutherus & defendit Philippus, manifeſte reſiſtere uoci ueritatis, dum in puero baptizato remanere peccatum affirmant, ne mundus ſit totus, eosq; per hanc impietatem conculcare, non ſolum Chriſtum & ſpiritum ſanctum in paruulis baptizatis, uerum etiam Paulum cum lege ſimul & prophetis, ut ex XV. locis iam recitatis cognoſcere licet. Vbi ait ſcriptura. Nec unus quidem ſuperfuit ex eis. Vbi Naaman leproſi reſtituta eſt in Iordane caro, ſicut caro pueri paruuli & mundatus eſt, Vbi ſpiritus & benedictio Dei effunditur. Vbi eſt fons aquæ uiuæ, Vbi eſt aqua munda qua mundantur paruuli

Exo. 14. & Pſal. 105. 4. Reg. 5. Eſa. 45.

tur paruuli ab omnibus inquinamentis ſuis, Quia baptizantur in ſpiri= *Hiere. 2.*
tu ſancto & igne, in morte Iheſu Chriſti, cum illo conſepulti per bapti= *Ezech. 36.*
ſmum, & iuſtificati à peccato, facti templum ſpiritus ſancti, portantes *Matth. 3.*
Deum in corpore ſuo, induti Chriſtum, habentes donum ſpiritus ſan= *Rom. 6.*
cti, charitatem, in cordibus ſuis per ſpiritum ſanctum diffuſam, quæ *1. Cor. 6.*
operit multitudinem peccatorũ. Contra tot apertas & potentes Chri= *Gal. 3.*
ſti & ſpiritus ſancti uoces contendunt adhuc cæco furore & impuden= *Act. 2.*
ti fronte Lutherus & Philippus, ut contra Chriſti & ſpiritus ſancti uir= *1. Pet. 4.*
tutem & ueritatem probent in paruulis baptizatis remanere uere pec=
catum, quod uere ſit culpa & præuaricatio legis Dei.

Eat nunc Philippus iſte in conſpectum M. T. & dicat articulum 23
illum Lutheri de pueris à Leone X. non iure damnatum, noſq; ma= *Phil. in Apologia.*
nifeſtam in hoc ſtruere calumniam Luthero, quia de peccato origina=
li nihil male ſcripſerit, dicat nos rem improbare non poſſe, uerba ta=
men calumniari, ut hoc artificio innocentem opprimamus. O inno=
centem hominem, cuius ſcelera longo ſane Catalogo M. T. ante an=
nos X publice commemorauit ac damnauit in Edicto Vuormacien=
ſi, atq; uti de reliquis eius in patriam & religionem noſtram ſeditioſis
& impijs machinationibus, quas interim per X. annos ſacrilegis au=
ſibus parricidaliter perpetrauit. Ego certe ante annos nouem in
hoc ipſo articulo de pueris, manifeſte conuici & oſtendi illum crude=
liorem eſſe beluina ferocitate infanticidam, quàm fuit in proprios fi=
lios Medea, quàm fuit in maſculos infantes Hebræorum Pharao rex
Aegypti, quàm deniq; fuit in bimulos & minores infantes Bethle=
hem immaniſsimus parricida rex Herodes. Illi enim corpora tantum
infantulorum peremerunt, Lutherus uero impietate ultra omnes &
parricidas & beſtias ferus & efferatus, in animas innocentum ſæuire
non eſt ueritus. Quas ſane nos aliena culpa originali peccato obno=
xias, credimus baptiſmo emundari totos, ita ut nullum prorſus pecca=
tum in eis remaneat, ſed ſint ſanctiſsima templa ſpiritus ſancti. Lu=
therus uero ſic alligat innocentum animas peccato, ut non ſolum di=
cat in baptizatis remanere peccatum, uerum etiam à cœli ingreſſu per
eiuſmodi peccatum conatur inſontum animas per mortem à carne
ſolutas, uelut Rhadamantus quidam inexorabilis, arcere, & in neſcio
quod exilium propter peccati fomitem relegare. O immanitatem ne=
fandiſsimam & pluſquàm ferinam aut leſtrigonicam. Nam neq; Le=
ſtrigones neq; feræ tam immites ſunt infantibus quàm eſt excuculla=
tus Monachus iſte,

Qui & Anabaptiſtas in odium iniuriamq́ & perniciem infantium irreparabilem irreuocabili pertinacia furentes incitauit, ut non ſolum non baptizent infantes ſuos, uerum etiam adultos, qui in infantia baptizati fuerunt, rebaptizare, contra Paulum & omnem Eccleſiam, non formidant, Ex ea nimirum ratione Lutherica, quia dicunt hominem ſola fide iuſtificari, non ſacramentis. Quoniam Lutherus aſſerit, hæreticam eſſe ſententiam, ſacramenta nouæ legis dare gratiam ijs qui non ponunt obicem. Cum igitur infantes (quandoquidem uſum rationis non habent) fidem propriam non habeant, ſed baptizentur in fide Eccleſiæ, ideo Anabaptiſtæ eos baptizare non uolunt. Et hic eſt ſpecioſus fructus Luthericæ doctrinæ de pueris & originali peccato, quam hic M. T. commendare ac defenſare, & quidem cum graui calumnia & iniuria noſtri, non erubeſcit Philippus, qui tamen ſeipſum circa hunc articulum ab impietate defendere non poteſt. Quod ut M. tuæ manifeſtius fiat, aliquot eius articulos ex ſcheda recitandos propono, ut ſiquis mihi talia de illo dicenti non crederet, ipſi ſaltem credat de ſeipſo. In cuius ſane libris ſcriptum inueniet, quicquid in ſcheda conſcriptum uidebit.

Heb. 6.

Recita.

SCRIBA. Errores Philippi de peccato Originali.

Phil. in Anno. Rom. 5.

I Peccatum originale eſt natiua propenſio naturæ humanæ ad peccandum, irrogata nobis per inobedientiam, atq́ hæc maledictio eſt generis humani.

II Hinc dicimur naſci filij iræ & mortis, quia naſcimur peccatores, id eſt, habentes uim & propenſionem natiuam ad peccandum.

III Sed dices. Quomodo baptiſmus delet Originale peccatum, cum non deleat propenſionem ad peccandum? Reſpondeo. In Originali peccato duo ſunt conſyderanda, Imputatio peccati quam reatum uocant, & peccatum ipſum ſeu ipſa propenſio. Imputatio tollitur, peccatum manet.

IIII Ergo natura nihil poteſt niſi peccare, aliàs etiam Adam propagaſſet iuſtitiam.

Cap. 6. V Porro Paulus dicit, Caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, Ergo non poteſt carnis uocabulū niſi de tota hominis natura intelligi.

Cap. 7. VI Non uidemus in nobis concupiſcentiam noſtram, ſunt quidem intus intra nos uariæ libidines & odium Dei & legis Dei, quæ non uidemus.

Ex iſta

VII Ex iſta conflictatione (ſcilicet carnis & ſpiritus) ſatis clare intelligi poteſt, omnia, ſanctorum etiam, opera peccata eſſe.

VIII Iam quia aduerſatur ſpiritui natura, ſequitur quod peccet. Tantum ibi peccati eſt, quantum natura retrahit & moratur ſpiritum.

Et in alio loco.

IX Scriptura non uocat hoc originale, illud actuale peccatum. Eſt enim & originale peccatum plane actualis quædam praua cupiditas. *Phil. in Locis communibus, de peccato.*

X Itaq; cum tradunt ſophiſtæ, Peccatum originale eſſe iuſtitiæ originalis carentiam, ſic loquuntur ipſi, recte dicunt, ſed cur non addunt, quod ubi non eſt originalis iuſtitia ſeu ſpiritus, ibi eſſe reuera carnem, reuera impietatem, reuera contemptum rerum ſpiritualium.

XI Auguſtinus in hac diſputatione, ſcilicet de peccato Originali, potiſsimum regnat, ita ut cætera fere, quæ præter Pelagianam cauſam ſcripſit, frigidiora uideantur.

XII Minore negocio Pelagiani ueteres reuelli poſſunt, quàm noſtrorum temporum noui Pelagiani, Qui etſi non negent eſſe peccatum originale, negant tamen eam eſſe uim peccati originalis, ut omnia hominum opera, omnes hominum conatus ſint peccata.

XIII Viuax quædam energia eſt peccatum originale, nulla non parte noſtri, nullo non tempore fructum ferens, uitia.

XIIII Quando enim hominis animus non æſtuat malis cupiditatibus, In quibus quæ teterrimæ ac fœdiſsimæ ſunt, ne deprehenduntur quidem.

XV Auaritiam, ambitionem, odium, inuidentiam, æmulationem, libidinum flammas, iram, quis eſt qui non aliquando ſentiat? arrogantiam, faſtum, tumorem phariſaicum, contemptum Dei, diffidere Deo, blaſphemiam, principes affectus rari ſentiunt.

XVI Et ſophiſtas noſtros nondum pudet docere operum iuſtitiam, docere ſatisfactiones ac philoſophicas uirtutes.

XVII Et cum hanc externam uirtutis perſonam ac laruam miretur tota humana ratio, pſeudotheologi noſtri, falſi cæco naturæ iudicio, commendarunt nobis philoſophica ſtudia, philoſophicaſq; uirtutes, & operum externorum merita.

XVIII Geneſis viij. Senſus & cogitatio humani cordis praua, à pueritia. Hac germana lectione uti malebam, quod clarior ſit, ſim-

 plicitet

pliciter adfirmans hominem prauum eſſe. Ne quis mihi Thomiſta eludat Moſen, quod cum pronitas ſeu inclinatio non ſit actus, non poſsit eſſe peccatũ, ſic enim philoſophantur ſtolidi ſophiſtæ.

XIX Nam impij, diuites, fortes, de quibus Eſaias loquitur, plane ſunt iſti humanæ iuſtitiæ, liberi arbitrij, philoſophicarum uirtutum, breuiter humanarum uirium adſertores, ignari Chriſti.

XX Hic ſophiſtæ uocant carnem, adpetitum ſenſitiuum, obliti phraſeos ac tropi ſcripturæ. Non enim corpus, partem hominis, ſed totum hominem, tam animam quàm corpus, ſcriptura uoce carnis ſignat. Et quoties cum ſpiritu confertur, ſignificat optimas naturæ humanæ ac præſtantiſsimas uires citra ſpiritum ſanctum.

XXI Itaq; carnis uocabulo utere & pro optimis humanæ naturæ uiribus, & pro pulcherrimis illius conatibus.

XXII Carnis fructus eſt, tam ſpecioſa illa Socratis aut Catonis uirtus quàm Cæſaris parricidia. Tam carnis fructus ſunt ſpecioſiſsimæ Pauli uirtutes, quibus præditus erat, priuſquàm Chriſtum agnoſſet, quàm Clodiana adulteria.

XXIII Non poſſum hic mihi temperàre, quin obiter indicem Chriſtiano lectori fatuas, inſulſas, & impias Sophiſtarum argutias, quibus probant, poſſe nos per uires naturæ diligere Deum.

XXIIII Neq; enim ex Deo ulla commoda ſentiuntur, niſi per ſpiritum ſanctum iam cor ſit purificatum, & inſculpta ſit puro pioq; cordi Dei beneficentia.

XXV Atqui ubi conſcientia perculit animum, iam ita auerſatur & exhorret Deum, ut carnificem crudelem, & uindicem, & quod eſt atrociſſ. iniquum.

XXVI Metiebantur Theologaſtri peccatum Originale, non niſi externis operibus, interim animi malitiam, & uelut intercutem morbum non uidebant.

Quis hic quæſo defenſorem iſtum defendat? Nolo, Cæſar, eum acerbiore hic aggrauare dictorum reprehenſione, ſed opto magis ac precor, ut M.T. hos quoq; Philippi. 26 articulos (quos non anxie quęſitos é duobus tantum libellis eius produxi) cum ſuperius commémoratis. 21. articulis Lutheri ſui examinandos ac iudicandos tradat Theologis & Vniuerſitatibus quibuſlibet quarumlibet Nationum, Ea ſane lege, ut ſi eos approbauerint, ego improbus habear calumniator innocentium; Si uero reprobauerint, M. T. agat cum hoc Philippo, ut deſinat nos procaciter calumniari ac traducere, tanquam calumniatores

lumniatores & oppreſſores innocentis Lutheri. A cuius flagitijs & impietatibus nec ipſe, qui talem defendit, immunis eſt.

26 Quinimmo iam olim reus factus multorum criminum, & ad M. tuam publice accuſatus à doctiſsimo uiro Thoma Radino Todiſcho, atq; etiam à paruitate mea de liberi arbitrij articulo duobus libris reprehenſus, tacendo tot annis ſe ipſe reum reprehenſibilemq; agnouiſſe uidetur.

27 Quod ſi ea quoq; dogmata eius producerem, quæ de baptiſmo alicubi ſcripſit, non dubito, quin & ipſe particeps iudicari poſsit illius ſceleris, quo infœlicium Anabaptiſtarum errorem ſuſcitauit Lutherus. Nam & Philippus illum ſimiæ inſtar imitatus peſsime negauit uim & gratiam baptiſmi, ſoli fidei (quam infantes ante baptiſmum non habent) iuſtificationem tribuens, quando ait. In uſu ſignorum *Phil. in Locis communibus, de ſignis.* fœdiſsime erratur, Nam ſcholæ cum diſputant, quid interſit inter ſacramenta ueteris ac noui Teſtamenti, in ſacramentis ueteris Teſtamenti negant uim fuiſſe iuſtificandi, Noui ſacramentis tribuunt uim iuſtificandi, manifeſto nimirū errore, Sola enim fides iuſtificat. Item, Non iuſtificant ſigna, ut Apoſtolus ait, Circumciſio nihil eſt, ita Baptiſmus nihil eſt. Participatio menſæ Domini nihil eſt, ſed teſtes ſunt & ſphragides diuinæ uoluntatis erga te. Et alibi. Baptiſmus (inquit) *In Annota. Matth. 3.* ſine fide nihil eſt. At hæc eſt potiſsima miſerorum Anabaptiſtarum ratio, quod pueros non baptizant, quia eiuſmodi infantuli nondum credunt.

28 Nos autem dicimus, ſufficere pueris ad baptiſmi gratiam fidem Eccleſiæ. Sicut enim grauantur alieno peccato, nempe præuaricatione Adæ, ita & aliena iuuantur fide, quandoquidem per ſeſe (dum uſu rationis carent) neq; peccare neq; credere poſſunt. Hanc noſtram ſententiam ſupra, partim ſcripturis, partim B. Auguſtini autoritate confirmauimus, quam & B. Cyprianus ſimul cum plurimis Epiſcopis, ad *Cypri. in epiſt. lib. 3. epiſto. 8.* Fidum ſcribens corroborat.

Ex his itaq; uidet ſacratiſsima M. T. Religioſe Imperator, quàm non ſolum intempeſtiua & inefficax, uerum etiam abſurda & impia iudicari debeat hæc Philippi Apologia, quę tam immites ſacrilegoſq; & erroneos articulos, quos ex Lutheri ipſiuſq; Philippi ſcriptis recitatos audiſti, defendere præſumit, atq; etiam impudenter affirmare audet, Lutheranorum ſententiam de peccato Originali, nihil continere neq; noui neq; à fide eccleſiæ alieni. Quis enim ueterum docuit, quod peccatum Originale ſit actualis quædam praua cupiditas? Quis item

docuit

docuit, peccatum Originale in baptizatis puerulis remanere? Carnis uocabulum non poſſe niſi de tota hominis natura intelligi? Et ubi caro conflictat aduerſus ſpiritum, ibi carnem ſignificare optimas ac præſtantiſsimas humanæ naturæ uires citra ſpiritum ſanctum? Et quis præter eum paruulis, propter carentiam iuſtitiæ originalis adſcripſit actualem impietatem & contemptum rerum ſpiritualium? Quis item propter originale peccatum dixit omnia hominum opera, omnes hominum conatus, etiam ſanctorum, eſſe peccata? Quis præterea dixit, contemptum Dei, odium Dei, diffidere Deo, blaſphemare Deum, auerſari Deum uelut crudelem carnificem, eſſe principes hominum adfectus? Quis obſecro philoſophorum (quos uſq; adeo inſectatur) & qui tanquam gentiles uere fuerunt in mortem uſq; obnoxij peccato originali, docuit contemnere, odiſſe, blaſphemare ac auerſari Deum uelut carnificem crudelem uindicemq; iniquum? Quod ſi in philoſophorum libris tam abſurda & nefanda dogmata nuſquam reperiuntur, quis credat ea reperiri in ſcriptis ueterum Eccleſiæ Doctorum patrumq; ſanctorum?

Tanta tamen eſt huius defenſoris ad M. T. procacitas & impudentia, ut non ſolum ueteres, uerum etiam recentiores, ſiqui cordatiores exiſtant, affirmet idem de peccato originali docere, quod docet Lutherus & ipſe. Et inter eos uel primo loco recenſet hic S. Thomam, de quo tamen alibi ſcripſerunt ambo, non minus calumnioſe quàm impie. Nimis profecto longum foret, omnes & contumelias & calumnias, quas paſsim in complurimis libellis, præſertim dum in Regem Angliæ & in Ambroſium Catharinum ſcriberet, in hunc ſanctum Dei hominem & ſolidum Eccleſiæ Doctorem euomuit Lutherus. Neq; Philippi cuncta in eum conuitia breuiter enumerari poterunt, ego hic exempli duntaxat gratia, ex una eius oratione, quam ante annos X. ſcripſit pro ſuo Luthero, paucula commemorabo.

30 Etenim ait ibi, Thomam Aquinatem impiæ doctrinæ Anteſignanum eſſe, ait eum ſtolidum eſſe, à Paulo plurimis in locis diſcrepare, eſſe delirum, doctorculum, ſanctulum, de quo uiderint Ro. Pontifices, quo iure ſanctitatis nomen illi tribuerint. Et quanquam hæc & id genus plura tunc ſcripſerit in eum ad M. T. conuicia & mendacia, nunc tamen ſimulata pœnitentia commemorat eum inter cordatiores & quidem primo loco, ut ſub illius ſaltem nomine mendacijs ſuis fraudulenta hypocriſi fidem emendicet. Sed ſcriptum eſt, Non inueniet fraudulentus lucrum. Et Dominus in Euangelio ait, Nihil eſt

Phil. in Diaymo Fauentino.

Prouer. 12.

Math. 10.

opertum

opertum quod non reueletur, & occultum quod non ſciatur. Vt igitur M. T. quàm apertiſsime intelligat, S. Thomam longe alias de peccato Originali ſcripſiſſe ſententias, quàm ſcribunt immitiſsimi hoſtes eius Lutherus & Philippus, operæprecium mihi ſane uidetur, ut obiter ex ſcheda recenſeantur M. T. quædam huius ſancti Doctoris de Originali peccato ſententiæ.

Recita.

SCRIBA. Sententiæ S. Thomæ de pecato Originali. 31

I Secundum fidem Catholicam tenendum eſt, quod primum peccatum primi hominis originaliter tranſit in poſteros. Propter quod etiam pueri mox nati, deferuntur ad baptiſmum, tanquam ab aliqua infectione culpæ abluendi. *S. Tho. prima 2. q. 81. art. 1.*

II Peccatum originale non eſt peccatum huius perſonæ, niſi in quantum hæc perſona recipit naturam à primo parente. Vnde & uocatur peccatum naturæ, ſecundum illud Ephe. ij. Eramus natura filij iræ. *Ibidem.*

III Impoſsibile eſt, quod aliqua peccata proximorum parentum, uel etiam primi parentis, præter primum per originem traducantur. Cuius ratio eſt, quia homo generat ſibi idem in ſpecie, non autem ſecundum indiuiduum. Et iam ea quæ directe pertinent ad indiuiduum, ſicut perſonales actus & ea quæ ad eos pertinent, non traducuntur à parentibus in filios. *Ib. art. 2.*

IIII Principium actiuum in generatione eſt à patre, materiam autem mater miniſtrat. Vnde peccatum Originale non contrahitur à matre, ſed à patre. *Ib. art. 5.*

V Si autem aliquis formaretur uirtute diuina ex carne humana, manifeſtum eſt, quod uis actiua non deriuaretur ab Adam. Vnde non contraheret peccatum originale. *Ib. art. 4.*

VI Ex auerſione uoluntatis à Deo, conſecuta eſt inordinatio in omnibus alijs animæ uiribus. Sic ergo priuatio originalis iuſtitiæ, per quam uoluntas ſubdebatur Deo, eſt formale in peccato originali. Omnis autem alia inordinatio uirium animæ ſe habet in peccato originali, ſicut quoddam materiale. *Ib. quæſt. 82. art. 3.*

VII Peccatum originale eſt unum ſpecie, & in uno homine non poteſt eſſe niſi unum numero. In diuerſis autem hominibus eſt unum ſpecie. *Ib. art. 2.*

VIII Peccatum originale nõ poteſt eſſe maius in uno quàm in alio. Contigit autem uires aliquas animæ eſſe fortiores in uno quàm *Ib. art. 4.*

in alio propter diuerſas corporis complexiones. Quod ergo unus homo ſit pronior ad concupiſcendum quàm alter, non eſt ex ratione peccati originalis, ſed ex diuerſa diſpoſitione potentiarum.

Ib. quæſt. 83. art. 1. IX Quicquid peruenit de corruptione primi peccati ad animam, habet rationem culpæ. Quod autem peruenit ad carnem, non habet rationem culpæ ſed pœnæ. Eſt igitur anima ſubiectum peccati originalis, non autem caro.

Idem in quæſt. de malo. materia 4. quæſt. 1. X Sicut anima diuinitus infuſa, pertinet ad naturam humanam, ab Adam deriuatam, propter carnem cui coniungitur. Ita & defectus prædictus pertinet ad animam propter carnem quæ ab Adam propagatur, non ſolum ſecundum corpulentam ſubſtantiam, ſed etiam ſecundum rationem ſeminalem, id eſt, non ſolum materialiter, ſed ſicut ab actiuo principio.

Ibidem. XI Huiuſmodi defectus non dicitur eſſe peccatum perſonale, ſed peccatum totius naturæ. Nec ad perſonam pertinet niſi inquantum natura inficit perſonam.

Ibidem. XII Ex peccato primi parentis deſtituta eſt caro eius illa uirtute, qua ex ea poſsit deſcendi ſemen, per quod originalis iuſtitia in alios propagetur.

Ib. quæſt. 2. XIII Concupiſcentia, ſecundum quod eſt aliquid peccati originalis, non nominat neceſsitatem conſentiendi motibus concupiſcentiæ inordinatis, ſed nominat neceſsitatem ſentiendi, quæ quidem manet poſt baptiſmum, ſed non manet cum carentia originalis iuſtitiæ, ex qua eſt reatus pœnæ.

Ib. XIIII Iuſtitia originalis reſtituitur in baptiſmo, quantum ad hoc, quod ſuperior pars animæ coniungitur Deo, per cuius priuationem inerat reatus culpæ: ſed non quantum ad hoc, quod rationi ſubijciantur inferiores uires. Ex huiuſmodi enim defectu eſt concupiſcentia quæ manet poſt baptiſmum.

Ibidem materia 5. q. 4. XV Abſq; omni dubio, ſecundum fidem Catholicam tenendum eſt, quod mors & omnes huiuſmodi defectus præſentis uitæ, ſunt pœna peccati originalis.

Confer obſecro has pauculas, Imperator, ſententias, cum prolixa Apologiæ uerboſitate de peccato Originali, aut conferendas trade quibuſlibet Theologis. Diſpeream, ſi non iudicaturi ſint, multo & plura & meliora in his breuibus dictis contineri quàm contineantur in nugaci illa Apologia de peccato Originali.

Quid enim affert de eo Apologia, niſi crebrius repetita iſta uerborum

borum portenta, Peccatum originale detrahere non ſolum obedientiam inferiorum uirium hominis, ſed etiam notitiam Dei, fiduciam erga Deum, timorem & amorem Dei, afferre uero iſtos defectus, Non poſſe Deo credere, non poſſe Deum timere ac diligere, Item habere concupiſcentiam quæ carnalia quærit contra uerbum Dei, hoc eſt, quærit non ſolum uoluptates corporis, ſed etiam ſapientiam & iuſtitiam carnalem, & confidit his bonis, contemnens Deum, Item Nos naſcentes afferre ignorationem Dei, incredulitatem, diffidentiam, contemptum, odium Dei. Et hæc omnia adeo manifeſta eſſe ait, ut nihil opus habeant teſtimonijs. Nos uero cum S. Thoma & cum tota Eccleſia dicimus plane & ſimpliciter, in pueris eſſe per generationem peccatum originale, cuius culpa tota per regenerationem in baptiſmo deleatur.

Cæterum portentoſa figmenta iſta, quæ tam ſæpe commemorat ac repetit Philippus, paruulis nemo, præter ipſum & eos qui in uerba eius Lutheriq́ſui iurant, tribuit, adſcribit aut imputat, non Iudæi, non Gentiles, ne Turcæ quidem, quamlibet barbari alioqui & immanes. Quis ergo inter Chriſtianos tam abſurda & immitia contra paruulos dogmata æquo animo accipiat? Etenim lex diuina teſtatur, paruulos boni ac mali ignorare diſtantiam. Et ex Auguſtino ſupra declaratum eſt, in paruulis ante baptiſmum & recens natis, nullam omnino eſſe præcepti capacitatem, nullum uel naturalis uel conſcriptæ legis ſenſum aut motum, nullum in alterutram partem rationis uſum, nihil per propriam uoluntatem mali, nullum propriæ uitæ peccatum, Et hæc omnia manifeſtiora eſſe & euidentiora quàm omne quod dicitur. Nouus tamen iſte, ex Rhetore repente factus Theologus (cui cæci, impij & ſtulti ſunt omnes philoſophi iuxta & Theologi) contra tantā rerum euidentiam, & cōtra apertum ſcripturæ teſtimonium, toties affirmare audet, ubi peccatum originale ſit, ibi eſſe incredulitatem, diffidentiam, contemptum, odiumq́ Dei, ibi quæri carnalia contra uerbum Dei. Cumq́ paruulis originale peccatum ineſſe dicat, non ſolum ante regenerationis lauacrum, uerum etiam poſt baptiſma ſuſceptum, nonne fatetur, in paruulis tam baptizatis quàm non baptizatis eſſe incredulitatem, diffidentiam, contemptum odiumq́ Dei, eosq́ carnalia quærere contra uerbum Dei? Si hæc noua non ſunt, Auguſte, ut ipſe ait, quid ſic abhorret ab ijs pietas tua antiqua? quid ſic offenduntur ijs religioſæ ac piæ mentes aureſq́ Chriſti fidelium? 33

Deut. 1. Ionæ. 4. Aug. de peccatorum meritis & remiſſ. lib. 1. c. 35.

Quid ſi barbari quoq́ Anabaptiſtæ iſta execrentur? Nam & ipſi 34

G ij producunt

producunt illud, iam dictum ſcripturæ teſtimonium, quod paruuli ignorant boni ac mali diſtantiam. Decipiuntur autem peſsime & à Luthero & ab iſto eius defenſore, qui docent, ſolam fidem iuſtificare, Baptiſmum ſine fide nihil eſſe, ſacramenta nouæ legis nullam dare gratiam, ſed eſſe tantum ſigna ſicut ſacramenta ueteris legis. Quod ſi res diligentius expendatur, arbitror profecto, non obſcurum hinc eſſe, quod iuſtius poſsit ſumi ſeu mulcta ſeu ſupplicium de ipſis ſeductoribus quàm de ſeductis, de doctoribus quàm de diſcipulis, de ſuperbientibus in eruditione & eloquentia ſua hæreſiarchis, quàm de ſimplici plebe, quæ ex illorum falſa & impia doctrina nequiter ſeducta ad eiuſmodi errores miſere atq; etiam miſerabiliter deuenit.

Quoniam uero gloriantur in iſta malicia ſua inſignes hi duo caprarum duces, lætanturq; cum male fecerint, & exultant in rebus peſſimis, ac Reſponſionem illam, quæ Auguſtæ iuſſu & autoritate M. T. data eſt ad eorum Confeſsionem, improbe contemnunt, cauillantur, irrident & calumniantur, atq; etiam noctuam ueſpertilionemq; eam procaciter appellitant, non ſine iniuria & crimine læſæ M. T. operæprecium ſane uidetur mihi, & M. T. in memoriam reducere, & lectori pio exhibere hic eam Reſponſionis partem, quæ ad ſecundum eorum articulum Auguſtæ data eſt, & quidem ſub duplici forma, quarum prior M. T. iuſſu mitior eſt & breuior, poſterior à Theologis acrior extenſiorq; facta, non quidem amaræ contentionis ſtudio, ſed piæ præmonitionis diligentia, ut inde M. T. ſimul cum cæteris Principibus Ordinibusq; ſacri Ro. Imperij intelligerent, aſtute occultari in illorum Confeſsione praua eorum dogmata, de quibus ibi tacendo diſsimulabant, ut in hypocriſi loquentes, M. T. alijsq; Principibus imponerent.

Pſal.51. *Pro.2.*

Recita.

35 SCRIBA. Reſponſionis Imperialis articulus ſecundus, de peccato Originali.

In ſecundo articulo Confeſsionis, comprobatur quidem, quod cum Eccleſia Catholica fatentur uitium originis uere eſſe peccatum, damnans & afferens æternam mortem ijs qui non renaſcuntur per baptiſmum & ſpiritum ſanctum. Nam recte in hoc damnant Pelagianos & nouos & ueteres iampridem ab Eccleſia damnatos. At declaratio articuli, quod peccatum originis ſit, quod naſcantur homines ſine metu Dei, ſine fiducia erga Deum, eſt reijcienda, Cum ſit cuilibet Chriſtiano manifeſtum, eſſe ſine metu Dei, ſine fiducia erga Deum,

potius

potius eſſe culpam actualem adulti, quàm noxam infantis recens naſci, qui uſu rationis adhuc non pollet, Velut Dominus ad Moyſen ait. Paruuli ueſtri & filij qui hodie boni ac mali ignorant diſtantiã Deut.1. Sed & ea reijcitur declaratio, qua uitium originis concupiſcentiam dicunt, ſi ita concupiſcentiam uolunt eſſe peccatum, quod etiam poſt baptiſmum remaneat peccatum in puero. Iampridem enim damnati ſunt à Sede Apoſtolica duo articuli Martini Lutheri, ſecundus & tertius, De peccato remanente in puero poſt baptiſmum, & De fomite remorante animam ab ingreſſu cœli. Quod ſi iuxta diui Auguſtini ſententiam, uitium originis dicerent concupiſcentiam, quæ in baptiſmo peccatum eſſe deſinat, acceptandum eſſet. Quandoquidem & iuxta B. Pauli ſententiam, Omnes filij iræ naſcimur Ephe. 2. Et in Adam omnes peccauimus Rom. 5. Hæc ibi. Theologi uero ſic, ad Cæſaream Maieſtatem tuam ſuper eo articulo Auguſtæ reſponderunt, ut ſequitur.

Theologorum Reſponſio in articulum ſecundum.

Hanc quoq; Confeſſionem, quatenus Catholica eſt, gratulabundi acceptamus. Nempe, omnes homines, ſecundum naturam propagatos, naſci cum peccato, quod originale uocamus. De quo tam multa ſunt in ſcripturis teſtimonia, præſertim in epiſtolis Pauli, ut merito impudentiſsimus iudicetur fuiſſe Pelagius, qui illud negare auſus fuerit. Et adhuc multo impudentiores uideantur hodie plæriq; Concionatores Argentorati, Baſileæ, Turegi, Conſtantiæ &c. diſcipuli paulo ante Lutheri, nunc eius aduerſarij, nouarum ſectarum duces, qui peccatum originale, tot ſæculis ab uniuerſali Eccleſia confeſſum, tot Concilijs aſſertum, tot ſcripturis atteſtatum, poſt damnatum ante mille annos Pelagium, adhuc negare non uerentur. Zuinglius enim ait, non eſſe peccatum, ſed defectum naturalem, ſicut balbutire. Et Bucerus, quamuis Marpurgi in gratiam Lutheranorum recantaſſe uideretur, paulo poſt tamen illam ipſam recantationem noua recantauit epiſtola, peruicaciter peccatum originale negans.

Cæterum iſta Concionatorum aſſertio, non eſt per omnia ſatis pura & Catholica. Primum, quia non recte explicant peccatum originis, quod aiunt eſſe ſine metu Dei, ſine fiducia erga Deum, & cum concupiſcentia. Eſt enim potius carentia ſeu priuatio originalis iuſtitiæ, quam Adam protoplaſtus lapſu ſuo perdidit, ad cuius perditionem omnes naſcimur filij iræ, ut ait Apoſtolus Ephe. 2. Cæterum ſine metu Dei & ſine fiducia in Deum eſſe, habet magis rationem culpa-

bilis omiſsionis & actualis quàm originalis peccati. Neq; id pueris, qui uſum rationis nondum habent, recte imputatur, ſed adultis.

Deinde, quando dicunt, hoc uitium originis uere peccatum eſſe, latenter inſinuare uidentur damnabilem ac iampridem à Sede Apoſtolica damnatum errorem Lutheri ſui, qui aſſerit concupiſcentiam uere peccatum eſſe, & in puero poſt baptiſmum uere peccatum remanere, fomitemq; iſtum, etiamſi nullum aſsit peccatum actuale, remorari animam ab ingreſſu cœli. Hic ſane peſsimus eſt error, iam olim publice damnatus, non ſolum à Ro. Pontifice ſupremo ſuper eiuſmodi cauſis cognitore & iudice, uerum etiam à celeberrimis Vniuerſitatibus Pariſienſi, Louanienſi & Colonienſi. Ex quo deinceps errore, adhuc multo peiores & nocentiores peſsime aſtu ſerpentino elicuit, aſſerens, Iuſtum in omni opere bono peccare, & opus bonum etiam optime factum eſſe peccatum, & quidem mortale ſecundum iuſtitiam Dei, ueniale uero ſecundum miſericordiam Dei, eo quod iuſtus non eſt ſine carnis concupiſcentia, quam uere peccatum eſſe affirmat. Nos quidem libenter admittimus & affirmamus etiam, peccatum originis ante baptiſmum in puero uere peccatum eſſe, Quod uero in puero poſt baptiſmum uere peccatum remaneat, hoc maxime inficiamur, atq; etiam autoritate ſacræ ſcripturæ, ſedis Apoſtolicæ Conciliorumq; & ſanctorum patrum ſubnixi, damnamus.

Tertio, quando dicunt, Et cum ſit uere peccatum, damnans & afferens nunc quoq; æternam mortem his qui renaſcuntur per baptiſmum & ſpiritum ſanctum, Verba hæc maxime negamus ut iacent. Benigne tamen interpretabimur, potius hic lapſum ſcriptorem quàm Principes iſtos & Concionatores eorum ita ſentire. Sic enim ſentire, non aliud eſſet quàm conſentire barbariſsimo ſimul & impijſsimo errori ueterum Patarenorum, qui dicunt furioſiſsime, Paruulos baptizatos non leuius puniri æternaliter quàm latrones aut homicidas. Arbitramur autem potius, hunc eſſe Principum ſenſum hic, ut peccatum originale æternam afferat mortem his qui non renaſcuntur per baptiſmum & ſpiritum ſanctum. Quem ſane ſenſum Catholica quoq; tenet Eccleſia, iuxta illud Chriſti, Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto, non poteſt intrare in regnum cœlorum Ioh. 3.

Merito igitur & in hoc articulo admonebit Cæſarea Maieſtas ueſtra Principes iſtos, ut ſynceriter per omnia hic cum Eccleſia Catholica & ſanctis patribus de peccato originali ſentire dignentur, potius quàm cum nouis ſectarum autoribus & ducibus, uarijs inuolui erroribus. Errat

bus. Errat quippe Lutherus, dicens peccatum originale poſt baptiſmum in puero remanere & uere peccatum eſſe. Errat Melanchthon dicens, Scripturam non diſtinguere inter peccatum actuale & originale, & peccatum originale eſſe actualem quandam prauam cupiditatem. Errat Zuinglius dicens, pueros Chriſtianorum ſine baptiſmo ſaluari. Errat Eberhardus Vuidenſee, Patarenus nouus, dicens, puerum baptizatum æterna morte damnari. Errant deniq; Catabaptiſtæ, dicentes, pueris baptiſmum nihil prodeſſe, ſed magis obeſſe. Et quis tandem erit errorum modus aut finis, ſi unicuiq; iuxta ſomnia ſua nouam opinionem effingere, & in populum euulgare liceat? Satius eſt igitur & multo ſalubrius, unam certam Eccleſiæ ſententiam ſequi & amplecti, quàm per tot opinionum ambages miſere in errorum Pelago fluctuare. Hæc Theologi.

Dictum eſt, Auguſte, de peccato hic Originali, quantum per temporis breuitatem licuit, qui plura de eo noſſe deſyderat, is legere poterit Theologos recentiores ſuper Magiſtrum ſententiarum, qui latiſsime ibi rem iſtam pertractant, multo ſane & rationabilius & copioſius quàm fecerunt hactenus Lutherus & Philippus, hic in locis communibus & in Apologia ſua præcipue, Lutherus uero in aſſertione ſuorum articulorum, maxime ſecundi & tertij. Audiſti igitur quàm impij & abſurdi utriuſq; articuli recitati ſint, Lutheri ſane 21. Philippi uero 26. Audiſti quàm acriter iampridem eis reſponſum ſit ab Epiſcopo Roffenſi & ab Ambroſio Catharino, uiris ſane ingenio, eruditione, probitate, fide & religione nulli ſecundis, & à paruitate quoq; mea, pro baptiſmo paruulorum. Audiſti non modo B. Auguſtinum, uerum etiam alios patres atq; adeo totam ſcripturam, illis aduerſantes, ſententiam comprobare noſtram. Tui nunc eſt officij, Cæſar Auguſte, cum Eccleſiæ (cuius aduocatum agis) deſertoribus iſtis ita agere, ſecundum & legum & ſacrorum Canonum præſcripta, ſicut & debes & potes, ne Imperij tui auſpicatiſsimi gloria, hac impietatis macula (quum & Turcæ & Tartari, quamlibet barbari, errorem hunc de paruulis nuſquam doceant, ne admittant quidem, ſed deteſtentur ac exterminent) uelut neuo quodam aſpergatur ad poſteros. Dixi.

56

Lib. 2. Diſt. 30 cum ſequen.

Philippica

DE SOLA FIDE

PHILIPPICA TERTIA IOH. COCHLEI IN APOLOGIAM

Philippi Melanchthonis, De quarto, quinto & ſexto articulis Lutheranæ Confeſsionis, ubi diſceptatur de ſola fide, quam Lutherus aſſerit.

QVām malæ fidei ſit Defenſor iſte, fideliſsime pariter ac religioſiſsime Imperator, ex ſuperioribus perſpicuum eſſe arbitror, ubi toties audiſti, eum longe aliter ſcripſiſſe ad M. tuam in Confeſsione ſua, quām ſcripſit alibi ad populum, & ad iuuentutem Germanicam, quam ſane compoſitis uerbis pellexit, contra Edictum tuum, in damnatam partem Lutheri, non ſine maximo Germaniæ malo, iuxta illud ſapientis, Pro. 18. Verba bilinguis, quaſi ſimplicia, & ipſa perueniunt uſq; ad interiora uentris.

1 Hic uero, ubi de Iuſtificatione impij ſæpe damnatam Lutheri de ſola fide impietatem aſſerit, tam uarius ſane ac uerſipellis eſt, ut Pardum potius aut Polypum quām uulpeculam agere uideatur, tanta inſuper feruet calumniandi libidine ac malignitate, ſuper improba blandiloquentiæ hypocriſi tendens incautis inſidias, ut hyenam etiam aut draconem fallendi arte ſuperare poſsit. Et ijs moleſtijs moleſtiſsimam quoq; ſuperaddit uerboſitatem, qua ſic exundat, ut Antagoniſtam fatigatum enecet, antequām totam eius loquacitatem uel ſemel perlegere queat. Quandoquidem XII. quaterniones integros nugacitate ſua ſuper una re iſta compleuit, tanquam maxima illi fuerit nobiſcum Auguſtæ circa hos articulos Confeſsionis ſuæ quartum, quintum & ſextum controuerſia.

2 At non ignorant Illuſtriſsimi Principes, & Iureconſulti aliquot Lutherani, qui in concordiæ tractatum deputati fuerunt, de ijs tribus articulis mox primo congreſſu & uno ueſpere tam facile concordatum fuiſſe, ut poſt longa conſultationum ſuper tractandi ac procedendi modo præludia, quæ maiorem illius temporis (quod ad maximum ſex horarum erat) partem inſumebant, facto conſeſſu concordia proceſſerit illo ueſpere uſq; ad articulum Confeſsionis duodecimum. Sponte enim abdicabant & renunciabant ibi Lutherani hanc uoculam Sola, ne ulterius dicerent, nos ſola fide iuſtificari. Quam ſane

uocem

uocem Doctor Iohannes Eckius, intrepidus ille atq; inuictus Hæreſi-corum debellator, per iocum remitti iuſsit ad ſutores, uelut ſoleam, quæ Teuthonice Sola dicitur. Summa igitur concordiæ his breuiſsime uerbis tum concepta, & niſi fallit memoria, ab ipſomet Philippo ſcripta fuit, Nempe, quod iuſtificatio ſeu remiſsio peccatorum fiat per gratiam gratum facientem & fidem formaliter, per uerbum uero & ſacramenta inſtrumentaliter, quodq; recte damnentur Anabaptiſtæ qui uerbum externum contemnunt, & quod nos bona opera facere oporteat, tanquam à Deo mandata.

Hæc eſt, Imperator, ſumma trium iſtorum articulorum, ſuper quibus Auguſtæ Philippus iſte cum reliquis Lutheranis concordiam, ſimulanter & ficto (ut uideo) corde nobiſcum inierunt, aliud habentes in corde, aliud in ore. Non hoc dixerim de omnibus, ſed maxime de hac uulpecula ſocijsq; eius, Spalatino ſcilicet (qui cum ſupernumerarius eſſet, cum rubore paulopoſt abire iuſſus fuit) Brentio & Schnepfio. Arbitror enim Illuſtriſſ. Principes, Iohannem Fridericum Saxoniæ Ducem & Georgium Marchionem Brandenburgenſem, ſimul cum duobus Iureconſultis eorum, ex animo tunc & egiſſe & in eam concordiam conſenſiſſe, eo quod Theologi eorum non poterant ullam proferre ſcripturam, quæ diceret nos ſola fide iuſtificari. Nos autem proferebamus manifeſte contrariam ſententiam ex epiſtola B. Iacobi, ubi ſic habetur. Videtis quoniam ex operibus iuſtificatur homo, & non ex fide tantum. Cum igitur conſentirent nobis Principes & Iureconſulti, & Theologi iſti poetici nihil haberent, quod huic B. Iacobi ſententiæ opponerent, ſaltem commode & honeſte, conſenſerunt & ipſi, ſed ficte, in hypocriſi & dolo. 3

Hic Saxoniæ Dux nūc mortuo patre ſuo Princeps Elector eſt.

Iac. 2.

Non enim poterant honeſte, in conſpectu tantorum uirorum, dicere, quod impudenti ac impia calumnia dixit prius & ſcripſit ad plebem Lutherus eorum, eam epiſtolam non eſſe B. Iacobi aut ullius Apoſtoli, cum directe contra S. Paulum omnemq; ſcripturam operibus iuſtificationem tribuat, laceretq; ſcripturam, & reſiſtat Paulo ac omni ſcripturæ. Cumq; in ſæculari iudicio unus uir ſit nullus uir, quomodo ſingularis iſte uir (inquit) contra Paulum & omnem ſcripturam ualeat? In ſumma, ait B. Iacobi epiſtolam uere ſtramineam eſſe, præ cæteris noui Teſtamenti libris & Epiſtolis, cum nihil euangelicum ſapiat. Hæc quidem à Luthero ſcripta eſſe non ignorabat Philippus cum ſocijs ſuis, proferre tamen ibi, nobiſq; obijcere non audebat, quia ſciebat, nimis impudentem & inciuilē eſſe eiuſmodi ſermonem coram 4

Luth. in præfatione Teuth. noui. Teſt.

quibuslibet Chriſtianis, taceo, coram tantis Principibus. Diſsimulabat igitur iſta, & ficto corde conſentiebat nobis. Verum ubi ad Lutherum ſuum rediit, & ex eo intellexit, quantum illa in concordiæ tractatu con ceſsione, nocuerit uniuerſæ cauſæ Lutheranæ, ſera tandem pœniten- tia, ad reconciliandum ſibi Lutherum ſuum, tam acerbam & amaru- lentam ſuper iſto articulo ſcripſit & produxit Apologiam.

5 *Phil. in Apologia ſua.* Sic enim exorditur. In quarto, quinto, ſexto, & infra in articulo XX. damnant nos, quod docemus homines, non propter ſua merita, ſed gratis propter Chriſtum conſequi remiſsionem peccatorum fide in Chriſtum. Vtrunq; enim damnat, & quod negamus homines pro- pter ſua merita conſequi remiſsionem peccatorum, & quod affirma- mus homines fide conſequi remiſsionem peccatorum, & fide in Chri- ſtum iuſtificari. Hoc eſt initium & fundamentum, inclyte iuſtitiæ Præſes, Imperator, ad omnes, quas per XII. quaterniones maligne & impudenter effutiuit, calumnias, contra nos, cum quibus ſe Auguſtæ prius ſuper iis rebus per omnia concordare callide (ne quid grauius dicam) ſimulauerat. Neutrum profecto ex ſcriptis aut dictis noſtris probare unquam poterit. Nuſquam enim ſcribimus aut docemus, ho- minem propter merita ſua iuſtificari, cum non ignoremus, ſed fatea- mur aperte, homines non per merita ſua, ſed per gratiam Dei iuſtifi- cari & conſequi remiſsionem peccatorum. Ante gratiam enim Dei nobis per ſpiritum ſanctum infuſam, non poſſumus conſequi remiſsi- onem peccatorum, nec ulla facere opera meritoria uitæ æternæ. Nec negamus nos fide iuſtificari, ſed negamus nos ſola fide iuſtificari, quia deteſtamur impios illos Lutheri errores, quibus docet, hæreticam eſſe ſententiam, ſacramenta nouæ legis dare gratiam iis qui non ponunt obicem, & iuſtum in omni opere bono peccare, & omnia opera bo- na, etiam bene facta, eſſe peccata &c.

6 *Controuerſia iſta maximi momenti eſt.* Non leuis igitur eſt iſta inter nos controuerſia, Imperator, non de lana caprina contendimus, ſed de toto Chriſtianiſmo periculum Dia- bolus per hos iniquitatis ſuæ miniſtros nobis intentat. Chriſtus enim in omni doctrina ſua requirit à nobis, non ſolam fidem, ut Lutherus docet, ſed fidem ſimul & bona opera, non modo promittens uitam æternam bene operantibus, uerum etiam comminans ignem æter- num, non ſolum male operantibus, uerum etiam non operantibus

Matth. 23. bene. Manifeſte enim ait Phariſæis. Hæc oportuit facere, & illa non

Ibidem c. 25. omittere. Et iis qui à ſiniſtris erunt inter hædos, Diſcedite (inquit) à me maledicti in ignem æternum. Eſuriui enim & non dediſtis mihi

manducare,

manducare. Et cunctis dicit generaliter. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur, Matth. 7.

7 Ergo Philippus iſte hac ſua friuola, contentioſa, nimiſq; calumnioſa Apologia non ſolum reſcindit impudenter ac leuiter ea quæ ſemel placuerunt ei in concordiæ tractatu, de quo dictum eſt, uerum etiam conculcatis tot Chriſti per omne Euangelium de operibus tum promiſsionibus tum comminationibus, ut Lutheri ſui ſententiam de ſola fide iuſtificante defendat, non modo amarulentis nos grauat calumnijs, uerum etiam ſacroſanctæ M. T. & omnium Principum Ordinumq; ſacri Ro. Imperij ſententiam improbis inceſsit cauillis, Et quicquid conuitiorum calumniarumq; in nos aperte euomit, in M. T. & in omnes, tuo obedientes Imperio, Principes & Status, euomuiſſe conuincitur. Non enim nos ſoli, qui ad Confeſsionem eius tuo iuſſu reſpondimus, negauimus ſola fide homines iuſtificari, uerum etiam M. T. & omnes Catholici Principes & Imperij Status tecum unanimiter in generali Receſſu concluſerunt, hanc falſam propoſitionem, quod ſola fides iuſtificet, abolendam eſſe. Nonne igitur perduellionis & læſæ Maieſtatis reus eſt, quiſquis in Imperio concluſionem iſtam M. tuæ non modo contemnit, uerum etiam cauillatur, impugnat, reprobat, ac uelut impiam & execrabilem deteſtatur ac maledicit? At faciunt hoc audaces & improbi poteſtatum contemptores iſti, Lutherus & Philippus, hic Latine, ille Teuthonice, in ſcelerato illo omnium nequitiarum & impietatum ſuarum nido & Aſylo, idq; non priuatim ſolum literis & colloquijs, uerum etiam publice (ut alios quoq; rebelles M. T. reddant) editis latinis Teuthoniciſq; libellis.

Concluſio Imperialis cōtra ſolam fidem.

8 Hæc enim ſunt in Teuthonico Lutheri uerba. Quando uideo (inquit) quod hunc principalem articulum ſemper Diabolus per ſuos porcarios doctores criminari cogitur, nec poteſt quieſcere aut ceſſare, Dico igitur ego Doctor Martinus Luther, Domini noſtri Iheſu Chriſti indignus Euangeliſta, quod hunc articulum (ſola fides, abſq; omni opere, iuſtificat coram Deo) debent ſtantem ac manentem dimittere ac ſinere Romanus Imperator, Turcicus Imperator, Tartaricus Imperator, Perſarum Imperator, Papa, omnes Cardinales, Epiſcopi, preſbyteri, Monachi, Moniales, Reges, Principes, domini, omnis mundus omneſq; pariter Diaboli, & debent præterea infernalem ignem habere ſuper capita ſua, & nullam adhæc gratiam. Hic ſit meus Doctoris Lutheri inſtinctus à ſpiritu ſancto & uerum Euangelium. Hæc

Luth. in gloſa contra Edictū Imperiale.

Gene.16. ferus iſte Iſmael(cuius manus contra omnes, & manus omnium contra eum)in Teuthonica ſua Logomachia.

9 Ppilippus uero, non ignorans hæc ab illo edita eſſe, poſtquam ſuam ediderit Apologiam, quamuis per ſeſe turbulenta ſint & ſeditioſa, ut tamen oleum(quod aiunt)adderet camino, prolixa & cauſſoſa uerboſitate ſententiam iſtam tueri aggreſſus, inter alias innumeras, quas odioſe in nos eiaculatur, calumnias, his quoq; uerbis nos inuidioſe proſcindit.

Atrox calũnia Phil.in Theologos. Turpe eſt(inquit)aduerſarijs, tantopere prædicare dilectionem, cum nuſquam præſtent eam. Quid nunc agunt? diſsipant Eccleſias, ſcribunt leges ſanguine, & has proponunt Cæſari clementiſsimo Principi promulgandas, Trucidant ſacerdotes & alios bonos uiros, ſiquis leuiter ſignificauit ſe aliquem manifeſtum abuſum non omnino probare &c.

At nouit M.T. Cæſar, nos, qui iuſſu tuo Confeſsioni Lutheranæ reſpondimus, eſſe homines priuatos & in nulla poteſtate conſtitutos, nullas diſsipare Eccleſias, nullas ſcribere ſanguine leges, nullos trucidare ſacerdotes aliosq; uiros bonos, ſed ad mandatum tuum in omni patientia, manſuetudine & lenitate ad Confeſsionem illam reſpondiſſe, nec ullam huic uulpi, immo hyenæ & Crocodilo, ad tam mordaces calumnias cauſam dediſſe, Quod ut manifeſtius fiat, ipſius reſponſionis noſtræ uerba, quæ publice iuſſu tuo recitata ſunt, hic iterum recitanda exhibeo.

Recita.

10 SCRIBA. Reſponſio ad quartum Confeſsionis articulum.

Hic duo confitentur Principes iſti, Primum, non iuſtificari homines coram Deo uiribus, meritis aut operibus proprijs. Alterum, iuſtificari eos gratis propter Chriſtum per fidem. Vtrunq; autem ſane intellectum, uelut pium & Catholicum reuerenter accipimus & approbamus. Primum quidem ſic, quod ſine gratia Dei ex uiribus, meritis, aut operibus proprijs iuſtificari non poſſumus. Alterum uero ſic, quod fide quæ per dilectionem operatur, iuſtificamur. At neutrum iſtorum ſic docent aut recipiunt Lutherani, ſed aiunt, nos ſola fide iuſtificari, excluſis bonis operibus noſtris, ſed omnia hæc potius coniungimus, & in complementum adiungimus etiam ſacramenta, ut per ea uelut per carnales quaſdam gratiam nobis influat Deus, per quam iuſtificemur gratis, non enim ex noſtris uiribus, ſed ex gratia Dei miſerentis iuſtificatio noſtri eſt.

Etenim à meritorijs operibus noſtris nuſquam ſecludimus fidem, nuſquam gratiam Dei, Scimus enim ex Paulo Heb.xi. quod impoſsibile eſt ſine fide placere Deo, Scimus nos gratia Dei id eſſe quod ſumus.i.Cor.xv.Scimus quod nemo poteſt accipere quicquam niſi fuerit ei datum de cœlo Ioh.iij.Scimus, omne datum optimum & omne donum perfectum deſurſum deſcendere à patre luminum Iac.i. Scimus, quia omnis ſufficientia noſtra ex Deo eſt, ij.Cor.iij. Scimus, unicuiq; noſtrum uere dicere Paulum. i.Corin.iiij. Quid habes quod non accepiſti? Scimus Chriſtum uere dixiſſe, Nemo poteſt uenire ad me, niſi pater, qui miſit me, traxerit eum. Scimus deniq; patres noſtros, ante natum Lutherum, & nos adhuc hodie, recte & pie ad Deum oraſſe & orare. Actiones noſtras quæſumus domine aſpirando præueni & adiuuando proſequere. Item, Tua nos quæſumus domine gratia ſemper præueniat & ſequatur, ac bonis operibus iugiter præſtet eſſe intentos. Vnde ait B. Auguſtinus. Cum Deus remunerat merita noſtra, coronat dona ſua. Iniuſte igitur calumniantur Catholicos, præſertim Monachos, Lutherani, quaſi ex proprijs uiribus aut meritis, abſq; gratia Dei boni aliquid facere uelint aut præſumant, quod uitam promereatur æternam. Non iſta dicunt Catholici, ſed Pelagiani. Noſtri uero ſic dicunt. Gratia Dei præuenit uoluntatem, mouet uoluntatem, perficit uoluntatem, ita ut opera, quæ alioqui nulla eſſent, aſsiſtente Dei gratia, aliquid ſint & meritoria fiant. Non ſane ex uirtute propria, ſed per gratiam & miſericordiam Dei promittentis, & per meritum paſsionis Chriſti, mediatoris & aduocati noſtri. Huic noſtræ ſententiæ perquàm multi conſonant ſcripturæ loci. Ait ſane Apoſtolus.ij.Tim.iiij.Bonum certamen certaui, curſum conſummaui, fidem ſeruaui, in reliquo repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ quam reddet mihi Dominus in illa die iuſtus iudex. Ita Chriſtus bona operantibus repromiſit beatitudinem Matth.v.Quos & regnum patris ſui percipere iubet Matth.xxv.Et iterum Paulus. Oportet nos manifeſtari ante tribunal Chriſti, ut unuſquiſq; referat propria corporis, pro ut geſsit. ij. Cor.v.Et Deus ad Abraham. Noli (inquit) timere, Ego protector tuus ſum, & merces tua magna nimis Gene.xv. Et Eſaias. Ecce merces eius cum eo, & opus illius coram illo, Eſa.xl. Et Deus ad Cain. Nonne ſi bene egeris, recipies, Gene.iiij. Et paterfamilias. Voca operarios, & redde illis mercedem. Et rurſum Paulus.i.Cor.iij. Vnuſquiſq; propriam mercedem recipiet ſecundum ſuum laborem. Hæc & id genus innumera alia ſcripturæ teſtimonia conteſtantur nos per bona opera

Merces bonis operibus promiſſa.

mereri, & laboribus noſtris promiſſam reddi mercedem, noſq; bonis operibus noſtris per gratiam Dei dignos effici uita æterna, iuxta illud Iohannis. Ambulabunt mecum in albis quia digni ſunt, Apoc. iij. Et illud Pauli Coloſſ.j. Cum gaudio gratias agentes Deo patri, qui dignos nos fecit in partem ſortis ſanctorum in lumine.

Error Lutheri et Philippi. Cæterum, quod Lutherus plærunq; docuit, nos ſola fide iuſtificari, & neq; baptiſmum neq; bona opera ad iuſtificationem facere, ingens profecto & nocens error eſt, damnatus mox ab initio naſcentis Eccleſiæ, per epiſtolam B. Iacobi, quam ob id Lutherus alicubi ſtramineam uocat. Deinde rurſus eſt per B. Auguſtinum confutatus in libro de fide & operibus. Et noſtris modo temporibus à multis eſt impugnatus. Deprehenſi ſunt itaq; Lutherus & Melanchthon, aliquot loca Pauli deprauaſſe, ut ea in partem traherent ſuam. Quippe Lutherus in traductione ſua uulgari Rom. iij. ad fidem appoſuit hanc uoculam Sola, quam neq; Græca neq; Latina exemplaria ibi habent. Et Gal. v. inuertendo uerba textus, peruertit & ſenſum. Ait enim, Dilectio quæ per fidem operatur. Paulus uero ait, Fides quæ per dilectionem operatur. Sic & Melanchthon contra ſenſum Pauli ait. Charitas non iuſtificat, ſed fides quæ charitati præfertur. At Paulus manifeſte charitatem præfert fidei, dicens. j. Corin. xiij. Fides, ſpes, charitas, tria hæc, maior autem horum charitas. Non igitur ſoli fidei, ſed charitati potius & gratiæ attribuenda eſt iuſtificatio. Ait enim Apoſtolus, Si omnem fidem habuero, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum. Cumq; idem dicat Coloſſ. iij. Super omnia autem charitatem habete, Lutherus contra ait, fidem eleuare oportet ſuper omnes uirtutes. Siquando uero ait Paulus, fidem iuſtificare, & fidem eſſe iuſtitiam noſtram, intelligi debet, non de fide ſola, quam populo Lutherus obtrudit, ſed de fide per dilectionem operante, quam uulgo uocamus fidem formatam.

Hæc eſt, Auguſte, noſtra reſponſio, quam tam atrocibus iniurijs & calumnijs inſectatur malignum hoc inuidiæ odijq; & ſuperbiæ mancipium. De quo non immerito dictum à ſapiente intelligitur, Homo peruerſus ſuſcitat lites, & uerboſus ſeparat principes. *Prouer. 16.* Quis enim lites iſtas in religione noſtra magis ſuſcitauit quàm Rhetor iſte ſuperbus, qui ſuerborum lenocinijs & ueteres errores & nouas impietates Lutheri ſui ita commendauit, ut maximam literatæ iuuentutis partem in Germania traxerit ad illum, Alioqui tam abſurda & impia

dogmata

dogmata non diu ſuſtinuiſſet ſeditioſa loquacitate ſua Lutherus, qui magis furere quàm ſcribere uidebatur. Cæterum ubi acceſsit rhetoricæ artis fraudulentum patrocinium, quo abſurdis illis impietatibus prætexebantur loca ſcripturæ ſacræ, & pars Catholica traducebatur innumeris mendacijs & improperijs. Inde profecto factum eſt, ut non ſolum temeraria plebs, ſed & iuuentus literis politioribus dedita poſt Lutherum currat.

Ex reſponſione igitur noſtra facile intelligit M. T. nos neq; merita neq; iuſtificationem neq; bona opera tribuere uiribus noſtris, ſed gratiæ Dei, quam in iuſtificatione impij dicimus operantem, in meritis uero cooperantem, Et Chriſto, per quem & gratiam & ſpiritum ſanctum, & charitatem & fidem, ſpem item & omnia ſacramenta ſalutaria habemus, omnia bona opera noſtra cum debita gratiarum actione referimus accepta, ſcientes, nos ſine eo nihil facere poſſe Iohan. xv. & ſalutem noſtram ex Deo eſſe, perditionem uero ex nobis Oſeæ. xiij. Et nos adeo non poſſe iuſtificari ex uiribus noſtris, ut ne cogitare quidem aliquid boni poſsimus à nobis quaſi ex nobis, ſed dicamus cum Apoſtolo. ij. Cor. iij. Sufficientia noſtra ex Deo eſt. Deus eſt enim qui operatur in nobis & uelle & perficere pro bona uoluntate, Philip. ij. Et nemo poteſt dicere Dominus Iheſus, niſi in ſpiritu ſancto. j. Cor. xij. 12

Quod autem negamus, nos ſola fide iuſtificari, hoc profecto non ex odio in Lutherum facimus, ſed ex amore ueritatis. Ipſa enim ueritas ait Matt. vij. Non omnis qui dicit mihi, Domine domine, intrabit in regnum cœlorum, ſed qui facit uoluntatem patris mei qui in cœlis eſt, ipſe intrabit in regnum cœlorum. Et dilectus eius diſcipulus. j. Ioh. iij. Filioli, nemo uos ſeducat. Qui facit iuſtitiam, iuſtus eſt, ſicut & ille iuſtus eſt, Qui facit peccatum, ex Diabolo eſt, quoniam ab initio Diabolus peccat. Et Petrus Act. x. In ueritate comperi, quia non eſt perſonarum acceptor Deus, ſed in omni gente qui timet Deum & operatur iuſtitiam, acceptus eſt illi. Et Paulus Rom. ij. Reddet Deus unicuiq; ſecundum opera eius. Item, Nō auditores legis iuſti ſunt apud Deum, ſed factores legis iuſtificabuntur. Et Iacobus. Fides, ſi non habet opera, mortua eſt in ſemetipſa. Item. Vis autem ſcire ô homo inanis, quoniam fides ſine operibus mortua eſt, Abraham pater noſter, nonne ex operibus iuſtificatus eſt, offerens Iſaac filium ſuum ſuper altare? Hæc & id genus innumera alia ſcripturæ ſacræ certa & irrefragabilia teſtimonia cogunt nos, contra Lutherum dicere, non ſola fide iuſtificari hominem. 13

Cur negamus nos ſola fide iuſtificari.

Quamuis

Quamuis uero mitiſsime & in reſponſione & in concordiæ tractatu cum Lutheranis egerimus Auguſtæ, tanto tamen Philippus iſte in nos ardet & inimicitiæ odio & inuidiæ incendio, ſuperbiæq; ebullitione, faſtu & contemptu, ut ijs omnibus diſsimulatis, omni calumniarum genere nos in Apologia ſua impetere non uereatur. Quantumuis uero prolixa ſit eius circa hunc articulum uerboſitas, quæ XII. quaterniones (ut dixi) de ſola fide inaniter adimplet, neceſſarium tamen fuit mihi, dum reſpondere paro, illam ſemel perlegere, quamuis moleſtiſsima mihi fuerit ea lectio, inter legendum autem ſignaui curſim aliquot calumniarum loca, quibus nos odioſe traducit, & cauſam ſuam mendaciter commendat. Et quanquam non anxie quæſiuerim, reperi tamen ſupra nonaginta. Ex quibus aliquot hic breuiter, adiuncta reſponſione mea, recitandas M. T. propono, ut inde intelligas, quàm nulla ſit frons tam impudenter mentienti, nec ulla ratio honeſtatis, homini peruerſo & in reprobam mentem tradito, qui tam maligne calumniari ac tam aperte mentiri ad M. T. non erubeſcit.

Recita.

SCRIBA. Calumniæ in Theologos ex Apologia Philippi.

I PHILIPPVS. Damnant nos, quod docemus homines non propter ſua merita, ſed gratis propter Chriſtum conſequi remiſsionem peccatorum fide in Chriſtum.

COCH. Non iſta damnamus, ſed alia, nempe, quod docent, homines ſola fide iuſtificari, nulla eſſe merita iuſtorum, ſed omnia opera bona uere peccata eſſe, & iuſtum in omni opere bono peccare &c.

II PH. Nam aduerſarij noſtri, cum neq; quid remiſsio peccatorum, neq; quid fides, neq; quid gratia, neq; quid iuſtitia ſit intelligant, miſere contaminant hunc locum, & obſcurant gratiam & beneficia Chriſti, & eripiunt pijs conſcientijs propoſitas in Chriſto conſolationes.

CO. Non iactamus, nos omnia intelligere, ſed arbitramur, longe tutius eſſe, manere intra limites, quos poſuerunt patres noſtri, quàm ſuperbe inflari ſcientia, iuxta illud Apoſtoli Rom. xij. non plus ſapere quàm oportet, ſed ſapere ad ſobrietatem, unicuiq; ſecundum quod Deus diuiſit menſuram fidei. Sequimur igitur circa hunc locum uerba Chriſti & Apoſtolorum eius ſuperius commemorata, ſanctorumq; patrum ſcripta & totius Eccleſiæ ſenſum, & ſolam fidem non acceptamus, quæ uere obſcurat gloriam & beneficia Chriſti, nempe [illegible]

ope-

opera ſanctorum, quæ ſunt dona & beneficia Chriſti & eius gloria. Iuxta illud Pauli.j.Cor.x.Omnia in gloriam Dei facite.Et infra c.xij. Qui operatur omnia in omnibus.

III PHIL. Ad hunc modum docent homines mereri remiſsionem peccatorum, faciendo quod in ſe eſt, hoc eſt, ſi ratio dolens de peccato, eliciat actum dilectionis Dei, aut bene operetur propter Deum.

CO. Nemo noſtrum ſic docet, ſed fatemur omnes, nos ſine gratia Dei nihil mereri poſſe, dicimus actus noſtros ſine gratia meritorios uitæ æternæ non eſſe, & charitatem non minus quàm fidem & ſpem, habitum infuſum ac donum Dei confitemur & agnoſcimus. Non enim ex nobis ſed ex Deo ſunt iſta dona Ephe.ij.

IIII PHIL. Si meremur remiſsionem peccatorum his noſtris actibus elicitis, quid præſtat Chriſtus? Si iuſtificari poſſumus per rationem & opera rationis, quorſum opus eſt Chriſto aut regeneratione?

CO. Si nos nihil talium docemus aut ſcribimus, cur tam improbe calumniatur Philippus? Nos Chriſti gratiam cunctis operibus bonis coniungimus ubiq;, non ſeparamus. Cæterum quid illi præſtet Chriſtus, dum bona opera reputat in peccata, poſtea uidebimus, maxime enim impiam ibi habet opinionem.

V PHIL. Et ex his opinionibus iam eo prolapſa res eſt, ut multi irrideant nos, qui docemus aliam iuſtitiam præter philoſophicam quærendam eſſe.

CO. Qui ſunt hi multi? In libris certe noſtris nihil talium repperit.

VI PHIL. Et iubent mereri hunc habitum primum, quem primam gratiam uocant, per præcedentia merita, deinde iubent mereri operibus legis incrementum illius habitus & uitam æternam.

CO. Nemo noſtrum ſic ſcribit aut docet. Scimus enim Apoſtolum dicere Rom.xj. Si autem gratia, iam non ex operibus, Alioqui gratia iam non eſt gratia.

VII PHIL. Ita ſepeliunt Chriſtum, ne eo mediatore utantur homines, & propter ipſum ſentiant ſe gratis accipere remiſsionem peccatorum & reconciliationem, ſed ſomnient ſe propria impletione legis mereri remiſsionem peccatorum.

CO. Qui tam impudenter audet mentiri ad Cæſaream Maieſtatem, quid non audeat?

VIII PHIL. Securi hypocritæ ſemper iudicant ſe de condigno mereri, ſiue adſit habitus ille (dilectionis ſcilicet) ſiue non adſit, quia naturaliter confidunt homines propria iuſtitia.

CO. Hæc uanitas & impudentia conuicta eſt ſupra, ubi cum Apoſtolo diximus. Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil ſum. j. Cor. xiij. Si ergo ſine charitate nihil ſum, quomodo ſine ea merear de condigno?

IX PHIL. Ita nihil docent aduerſarij, niſi iuſtitiam rationis, aut certe legis, in quam intuentur, ſicut Iudæi in uelatam Moyſi faciem.

CO. Neq; hoc uerum eſt. Docemus enim iuſtitiam fidei quæ per dilectionem operatur, Gal. v. ſed iuſtitiam ſolius fidei. Dicimus eſſe mortuam, ſicut Iacobus docet, immo nihil, ſicut Paulus docet. Fides enim ſine charitate informis eſt & mortua.

X PHIL. Et in ſecuris hypocritis, qui putant ſe legi ſatisfacere, excitant præſumptionem & inanem fiduciam operum, & contemptum gratiæ Chriſti. Econtra pauidas conſcientias adigunt ad deſperationem.

CO. Non eſt ita, ſed dicimus cum Apoſtolo. ij. Cor. x. Qui autem gloriatur, in Domino glorietur. Non enim qui ſeipſum commendat, ille probatus eſt, ſed quem Deus commendat. Et Phil. ij. Cum metu & tremore ueſtram ſalutem operamini. Deus eſt enim qui operatur in uobis & uelle & perficere pro bona uoluntate. Ecce primum è XII. quaternionibus nondum plene percurri, & iam Decalogum calumniarum abſolui, Saltu igitur deinceps opus erit, ut habeamus aliquando finem.

XI PH. Aduerſarij intuentur præcepta ſecundæ tabulæ, quæ iuſtitiam ciuilem continent, quam intelligit ratio. Hac contenti, putant ſe legi Dei ſatisfacere. Interim primam tabulam non uident, quæ præcipit, ut diligamus Deum, ut uere ſtatuamus, quod Deus iraſcatur peccato.

CO. Qui tam aperta mendacia deploratis & in æternam damnationem præſcitis hominibus perſuadere poteſt, quid non perſuadeat? Quid ergo ait Chriſtus? Sinite illos, cæci ſunt & duces cæcorum, ambo in foueam cadunt Matth. xv.

XII PH. Proferant unum commentarium in ſententias, ex tanto ſcriptorum agmine, qui de modo regenerationis dixerit.

CO. Ergo ante hunc Philippum per 1500. annos nihil ſciuit de

modo

modo regenerationis Eccleſia. O uanitatem ſtultam, quaſi neſciamus Chriſtum dixiſſe Ioh. iij. Niſi quis renatus fuerit ex aqua & ſpiritu ſancto. Et Paulum Tit. iij. Non ex operibus iuſtitiæ quæ fecimus nos, ſed ſecundum miſericordiam ſuam ſaluos nos fecit per lauacrũ regenerationis & renouationis ſpiritus ſancti, quem effudit in nos abunde per Ieſum Chriſtum ſaluatorem noſtrũ, ut iuſtificati gratia ipſius, hæredes ſimus ſecundum ſpem uitæ æternæ &c. His paucis uerbis melius profecto & clarius exprimit Paulus iuſtificationis & regenerationis modum, quàm facit iſte Philippus per omnem loquacitatem ſuam.

XIII PH. Cum loquuntur de habitu dilectionis, fingunt eum homines per opera mereri, non docent per uerbum accipi, ſicut & hoc tempore Anabaptiſtæ docent.

CO. Scilicet Anabaptiſtæ iam ſumus, quos Germaniæ peperit (ut ſupra demonſtratum eſt) doctrina noua Lutheri & huius Philippi. At conſtat omnibus Theologis, charitatem, ſicut & fidem atq; ſpem, habitum eſſe infuſum & uirtutem ſupernaturalem, quam ſimul cum gratia accipimus per ſpiritum ſanctum Rom. v.

XIIII PH. Itaq; qui negant fidem iuſtificare, nihil niſi legem abolito Euangelio & abolito Chriſto docent.

COCH. Non negamus fidem iuſtificare, ſed ſolam fidem. Vulpecula iſta nunc exprimit, nunc omittit hanc uocem, ſola, ut eo commodius decipiat incautos, nobiſq; magis inuidioſam ſtruat calumniam.

XV PH. Aduerſarij Chriſtum ita intelligunt mediatorem & propitiatorem eſſe, quia meruerit habitum dilectionis. Non iubent nunc eo uti mediatore, ſed prorſus ſepulto Chriſto, fingunt nos habere acceſſum per propria opera, & per hæc habitum illum mereri, & poſtea dilectione illa accedere ad Deum. An non eſt hoc prorſus ſepelire Chriſtum, & totam fidei doctrinam tollere?

CO. Quaſi uero neſciamus illud Chriſti Ioh. xv. Sine me nihil poteſtis facere. Quis ergo tam aperta credat mendacia niſi homo excæcatus propria iniquitate, & à Deo in ſempiternum derelictus?

XVI PH. Sed aduerſarij noſtri ſunt ſuaues Theologi. Intuentur ſecundam tabulam & politica opera, primam nihil curant, quaſi nihil pertineat ad rem, aut certe tantum externos cultus requirunt.

CO. Eandem ſæpe repetit calumniam, ut tanto fortius lectori odium noſtri inculcet. Sed mentitur iniquitas ſibi. Non enim nos, ſed

Lutherus & iſte calumniator ſæpe docuerunt, hominem ad Deum non habere charitatem ſed fidem, dilectionem uero ad proximum. Nos cum Deo (inquit Lutherus) nunquam agere aliter poſſumus quàm fide in uerbum promiſsionis eius, opera ille nihil curat.

Luth. in Captiuitate Baby.

XVII PH. Falſo igitur calumniantur nos aduerſarij, quod noſtri non doceant bona opera, cum ea non ſolum requirant, ſed etiam oſtendant, quomodo fieri poſsint. Euentus coarguit hypocritas, qui ſuis uiribus conantur legem facere, quod non poſsint præſtare quæ conantur.

CO. Eſt ne hoc docere bona opera, tot libris contendere, ſolam fidem iuſtificare, abſq; omni opere? Omne opus bonum uel optime factum, eſſe peccatum? Deum nihil curare opera noſtra? Et hæc ſane ipſiuſmet Philippi uerba ſunt in Annotationibus. Nam renati iam ſciunt omnia ſua opera peccatum eſſe. Et hoc loco eſt cernere (inquit) quàm nullus ſit operum reſpectus ſiue bonorum ſiue malorum. Non igitur nos eos de bonis operibus, ſed ipſi calumniantur nos de uiribus proprijs, quaſi noſtris uiribus legem facere conemur, cum longe aliter cum Paulo dicamus, quod non modo non facere ſed ne cogitare quidem poſsimus aliquid à nobis quaſi ex nobis. ij. Cor. iij.

Philip. in Iob. cap. 3.

XVIII PH. Prędicant ſe legem implere, cũ hęc gloria proprie debeatur Chriſto, & fiduciã propriorum operũ opponunt iudicio Dei. Dicunt enim ſe de condigno mereri gratiam & uitam æternam.

CO. Vbi prædicamus aut dicimus iſta? At dicimus potius cum Pſalmiſta. Ne intres in iudicium cum ſeruo tuo domine, quia non iuſtificabitur in conſpectu tuo omnis uiuens. Et cum beato Iob. Verebar omnia opera mea. Et cum Daniele. Neq; enim in iuſtificationibus noſtris proſternimus preces ante faciem tuam, ſed in miſerationibus tuis multis &c.

Pſal. 142. Iob. 9. Dan. 9.

XIX PH. Verum aduerſarij noſtri ſimpliciter abolent gratuitam promiſsionem, cum negant, quod fides iuſtificet, Cum docent, quod propter dilectionem & opera noſtra accipiamus remiſsionem peccatorum & reconciliationem.

CO. Ex dictis ſupra ſatis patet, meras eſſe iſta uerba calumnias. Nihil enim horum facimus quæ falſo nobis imputat. Non abolemus promiſsionem, non negamus fidem iuſtificare, ſed ſolam fidem, non docemus, nos propter dilectionem noſtram aut propter opera noſtra remiſsionem peccatorum accipere, quia in peccatis non eſt uera dilectio, nec ſine charitate meritoria ſunt opera.

Ph. Has

XX PH. Has impias opiniones de operibus aduerſarij tuentur contra ſcripturam. At hæc tribuere operibus noſtris, quod ſint propiciatio, quod mereantur remiſsionem peccatorum & gratiam, quod propter ea iuſti coram Deo reputemur, non fide propter propiciatorem Chriſtum. Quid hoc aliud eſt quàm Chriſto detrahere honorem mediatoris & propiciatoris?

CO. Ex reſponſione noſtra licet clare intelligere, hæc omnia non niſi odioſas ex immodico & amaro corde calumnias eſſe. Nos enim operibus noſtris abſq; gratia Dei factis nihil meritorum tribuimus. Quicquid igitur boni in operibus noſtris eſt, Chriſto operanti in nobis & eius gratiæ acceptum referimus.

Longum nimis tædioſumq; foret, Imperator, omnes calumniatoris huius impudentes nugas (quas etiam ſingulari quadam obloquendi ac detrahendi libidine perſæpe, uel ad nauſeam uſq; repetit) recenſere. Quoties enim repetit (apertiſsimum licet) mendacium iſtud, nos docere, quod bona opera mereantur remiſsionem peccatorum, quod bona opera ſint propiciatio & precium, propter quod Deus nobis reconcilietur, quod bona opera non egeant miſericordia & propiciatore Chriſto &c? *Conſuetudo ca lumniandi.*

At non eſt ars iſta calumniandi ab hoc rhetore aliena aut inſueta, non noua, non incognita. Vſus eſt ea in omnibus fere ſcriptis ſuis, tanta feruet maledicendi libidine, turgetq; ſuperbiæ faſtu ac aliorum præ ſe contemptu. Cui enim pepercit aut detulit? quis liber à cenſura eius abſq; nota euaſit? Audiſti Cæſar ſupra, quid cenſeat alicubi de Chriſto in cruce, quid de Synodo Nicena, quid de alijs Concilijs, quid de Origenis omniumq; ſanctorum patrum commentarijs. Ego certe, dum ante annos octo in Didymum eius reſponderem libris duobus, reprehendi ac confutaui, ultra mendacia (quorum non paruus eſt ibi numerus) & blaſphemias, etiam calumnias uel procaciſsimas. In priore quidem libro XCII. in poſteriore autem LX. has in Ro. Pontifices, illas in ſcholaſticos Theologos petulanter deblacteratas. 16

Quanta uero paulo poſt & inſolentia & maledicentia uſus ſit in Theologos Pariſienſes, uel in breui libello, recenſere equidem coram M. T. non auſim, ne uerborum procacitas me inuerecundum uel recitando facere uideatur. Quid enim contumeliarum & exprobrationum in eos non dixit, à quibus tamen nullo unquam uerbo læſus aut laceſsitus fuerat. Ne mireris igitur Optime ac Pientiſsime Imperator, ſi nos, quos pro aduerſarijs habet, dicat nihil intelligere, omnia de- 17 *Maledicta Philippi in Pariſienſes.*

 prauare

prauare, idem ſcripſit olim in Pariſienſes, qui nullo ei uerbo fuerāt aduerſati, quos Theologorū monſtra, degenerem poſteritatem, inſulſos & bene pingues Magiſtros noſtros & Sophiſtas, inſanos & impios homines ſubinde uocitabat, & contumelioſas cū atrocibus iniurijs in eos proferebat, uelut ex cenſorio tribunali, ſentētias, nempe, ſenſum communem à uulgo deſyderari in hac fictitia facultate, Cerebro carere Gallos, Eos nihil niſi Montanos eſſe, Omnes ſcholas eſſe hæreticas, Academias eſſe domus mendacij, Pelagianis impuriores eſſe Theologos Scholaſticos, eos digniores eſſe qui cloacas (ſalua M. tua Cæſar) agant quàm qui ſacras literas tractent &c. Nihil igitur noui eſt, ſi nihilo mitiora in eos proferat, quos inimica mente pro aduerſarijs habet. Neq; tamen iniuriæ eius me ad reſpondendum excitaſſent, ſi puram & Cotholicam doctrinam in Apologia ſua defenderet, immo ſi eam non impugnaret, & totam Eccleſiam propter unum Lutherum erroris argueret atq; impietatis. Cum igitur ueteres Lutheri ſui errores hic fraudulenter diſsimulet, nouosq; contra charitatem incauto lectori obtrudat, neceſſarium ſane uidetur mihi & operæpreciuм, breuem hic M. T. exhibere catalogum, grauium tum Lutheri tum Philippi errorum, quos propter ſolam fidem defenſandam in uulgus ediderunt uarijs in libris ſuis iam olim.

Recita.

18 SCRIBA. Errores Lutheri de ſola fide.

Luth. de Cap. Babylo.

I Ad miſſam digne habendam aliud nō requiritur quàm fides.

II Neq; Deus aliter cum hominibus unquam egit aut agit quàm uerbo promiſsionis. Rurſus nec nos cum Deo unquam agere aliter poſſumus quàm fide, in uerbum promiſsionis eius. Opera ille nihil curat, nec eis indiget.

III Non eſt itaq; dubium, uniuerſos hodie ſacerdotes & Monachos cum Epiſcopis & omnibus ſuis maioribus eſſe Idolatras, in ſtatu periculoſiſsimo agentes, ob hanc miſſæ ſeu ſacramenti ſeu promiſsionis Dei ignorantiam, abuſionem, irriſionem.

IIII Ita poſſum quotidie, immo omni hora, miſſam habere, dum quoties uoluero, poſſum uerba Chriſti mihi proponere, & fidem meam in illis alere & roborare.

V Verbum promiſsionis hic ſolum regnare debet, in fide pura, quæ eſt unica & ſola ſufficiens præparatio.

VI Miſſa impiorum hominum doctrina, mutata eſt in opus bonū, quod ipſi uocant opus operatum, quo apud Deum ſeſe omnia præſumunt poſſe.

Inde

VII Inde proceſſum eſt ad extremum inſaniæ, ut quia miſſam ex ui operis operati ualere mentiti ſunt, adiecerunt, eam non minus utilem eſſe cæteris, etiam ſi ipſi impio ſacrifico noxia ſit.

VIII Intelligis, non poſſe Miſſam eſſe opus ullo modo, nec quicquam in ipſa fieri, nec alio ſtudio à quoquam tractari quàm ſola fide.

IX Concludimus ex omnibus his, quibus nam miſſa ſit parata, & qui digne communicent. Nempe ſoli ij, qui triſtes, afflictas, perturbatas, confuſas & erroneas habent conſcientias.

X Secure accedit, quicunque peccatorum ſuorum uexatur ſiue morſu ſiue titillatione. Eſt enim teſtamentum hoc Chriſti, medicina unica præteritorum, præſentium & futurorum peccatorum, modo indubitata fide ei adhæſeris.

XI Ita uides, quàm diues ſit homo Chriſtianus ſiue baptizatus, qui etiam uolens non poteſt perdere ſalutem ſuam quantiſcunque peccatis, niſi nolit credere. *Ibidem. c. de baptiſmo.*

XII Nulla enim peccata eum poſſunt damnare niſi ſola incredulitas. Cætera omnia, ſi redeat uel ſtet fides in promiſsionem diuinam, baptizato factam, in momento abſorbentur per eandem fidem, immo ueritatem Dei.

XIII Contritio autem & peccatorum confeſsio, deinde & ſatisfactio, & omnia illa hominum excogitata ſtudia, ſubito te deferent & infœliciorem reddent, ſi oblitus ueritatis huius diuinæ, in ipſis tete diſtenderis.

XIIII Simul uides, quàm periculoſum, immo falſum ſit, opinari, pœnitentiam eſſe ſecundam tabulam poſt naufragium, & quàm periculoſus ſit error, putare, per peccatum excediſſe uim baptiſmi, & nauem hanc eſſe illiſam.

XV Vide itaque, ne te fallant operum pompæ, & humanarum traditionum fallaciæ, ut ueritati diuinæ & fidei tuæ non facias iniuriam.

XVI Tota ſacramentorum efficacia eſt ipſa fides, non operatio. Qui enim eis credit, is implet ea, etiam ſi nihil operetur.

XVII Ita baptiſmus neminem iuſtificat, nec ulli prodeſt, ſed fides in uerbum promiſsionis, cui additur baptiſmus.

XVIII Ita nec uerum eſſe poteſt, ſacramentis ineſſe uim efficacem iuſtificationis, ſeu eſſe ea ſigna efficacia gratiæ. Hæc enim omnia dicuntur in iacturam fidei, ex ignoratia promiſsionis diuinæ.

XIX Ita ſemel es baptizatus ſacramentaliter, ſed ſemper baptizandus fide, ſemper moriendum, ſemperq́ uiuendum.

XX Itaq́ nunquam ſine baptiſmi tam ſigno quàm re ipſa ſumus, immo ſemper ſumus baptizandi magis ac magis, donec ſignum perfecte impleamus in nouiſsimo die. Hæc Lutherus.

ERRORES Philippi, de ſola fide.

Phil. in Annotationibus in Iohannem.

I Suos non recepiſſe eum, non aliud eſt niſi noluiſſe credere, & per opera uoluiſſe ſaluari. Ita uides hoc urgere Ioannem, ut doceat, nullo operum reſpectu credendum eſſe in Chriſtum.

II Et hic uides, quàm nihil tribuat operibus aduerſus inferos & iudicium Dei. Ibi illa ipſa bona opera erunt nobis igniti ſerpentes, quia immundicia bonorum operum reuelabitur.

III Qui credit in eum, non iudicatur. Id eſt, non modo non damnatur, ſed ne iudicatur quidem. Id eſt, ſimpliciter ei fides imputatur pro iuſtitia, qualiacunq́ ſint opera.

IIII Hic ignorantes Euangelij, quia non credunt ſe ſine operibus ſalutem conſecuturos, uiuunt in perpetua quadam deſperatione.

V Et Iudæos & Græcos omnes ſub peccato eſſe, id eſt, Neminem neq́ bona opera ſaluant, neq́ damnant mala, ſed ſaluat fides, damnat incredulitas.

VI Et cum Iudæos dico, intelligo omnes eos, qui non fide, ſed ſuis meritis uolunt ſaluari.

VII Fides ficta, carnalis eſt opinio inconſtans & incerta de Deo, uel quod non ſit tam iniquus exactor, ut à nobis impoſsibilia poſtulet, uel quod non ſit tam ſæuus, ut hominem damnet.

VIII Carnem Chriſti ſpectant, qui quodcunq́ opus uel præceptum Chriſti imitantur aut faciunt, & per illud ſe iuſtificari uolunt.

IX Quo fit ut agnoſcamus, merum maledictum eſſe omnes uires & iuſtitias humanas.

X Regnum Chriſti eſt, iuſtificare ſpiritu & ſaluare credentes, nullo uel bonorum uel malorum operum reſpectu.

XI Sicut Euangelio ſola fides iuſtitia eſt, ut ſcilicet ſi omnia omnium peccata feceris, tamen credis miſereri tui patrem propter Chriſtum, ſaluus ſis. Ita econtra Euangelio ſola incredulitas peccatum eſt.

Idē in Annot. 1. Cor. 1.

XII Philoſophia omnia tribuit noſtris uiribus & operibus, Euangelium omnia adimit, docens, non aliud eſſe iuſtificationem niſi credere in Chriſtum.

Paulus

XIII Paulus perſpiciebat futuros, qui doctrinis operum doctrinam fidei obſcurarent, qui iuſtificationem operibus tribuerent, non Chriſto.

XIIII Quid abſurdius eſt iudicio humanæ ſapientiæ, quàm ſine operum reſpectu, non iuſtos, ſed peccatores ſaluos fieri.

XV Sicut Euæ propoſuit ſerpens, Eritis ſicut dij &c. Ita Satan proponit nobis Euangelij utilitatem, ſtulte fingi, quod ſola fide remittantur peccata, quod ſola cruce ſanctificemur. Deinde addit nouum modum, quo dij fiamus, oſtendit opera ſpecioſa, & in operibus quæri ſalutem.

XVI Fidei nomen ſimplex eſt, & unius tantum ſignificationis. Cauendus enim eſt Sophiſtarum mos diſcerpendi uocabula in tot modos.

XVII Ideo fides acquiſita, item fides informis, & omnia illa phantaſmata Sophiſtarum ſunt inſaniæ falſæ & impoſturæ.

XVIII Non credit humana ratio neq; eſſe Deum, neq; ullum Dei uerbum eſſe.

XIX Proinde quod antea uocaui hiſtoricam fidem, nunc uocabimus iuxta Apoſtolum. j. Tim. j. fidem fictam, aut ſi mauultis, ſophiſticam fidem uel acquiſitam.

XX Atq; hinc intelligis, fidem principium eſſe & radicem omnis iuſtificationis, & charitatem eſſe fructum fidei.

19 Ecce tibi, Religioſe & bonorum operum ſtudioſe Imperator, noui huius Euangelij ſpecioſum fructum, nempe ſolam fidem, qua ſaluantur homines abſq; omni operum & bonorum & malorum reſpectu. Noui inquam Euangelij, quod antea nemo docuit, nemo audiuit. Certe Chriſtus ab operibus pœnitentiæ Euangelium ſuum incœpit, non ſolum docendo uerum etiam uiuendo, Matth. iiij. Et Petrus mox poſt acceptum ſpiritum ſanctum, interrogatus à Iudæis conuertendis ad Chriſtum, quid facere debeant, ait. Pœnitentiam agite & baptizetur unuſquiſq; ueſtrum, Act. ij. Et Paulus à Chriſto in terram proſtratus, mox tremens ac ſtupens dixit, Domine quid uis me facere. Et Dominus ad eum. Surge (inquit) & ingredere ciuitatem, & ibi dicetur tibi quid te oporteat facere Act. ix. Qui deinde conuerſus & baptizatus conſtantiſsime annunciauit Euangelium Chriſti publice & per domos, teſtificans Iudæis atq; Gentilibus in Deum pœnitentiam, & fidem in dominum noſtrum Iheſum Chriſtum, Act. xx. Nam & Chriſtus ita præceperat Apoſtolis Luc. xxiiij. prædicare in nomine

Nouum Euangelium de ſola fide.

eius pœnitentiam & remiſsionem peccatorum in omnes gentes. Nuſquam autem docuit ſolam fidem Chriſtus, nuſquam Apoſtoli, nuſquam Apoſtolorum diſcipuli, Noui uero Euangeliſtæ iſti nihil frequentius docent, nihil contentioſius aſſerunt, quàm ſolam fidem. Ego hic breuitatis gratia, ex uno aut altero eorum libello pauculos produxi locos, uelut exempli cauſa, Quod ſi omnes eorum abſurditates, quas hac de re in omnibus fere libris ſuis diſſeminauerunt, commemorare uelim, totum profecto biduum (ne dicam biennium) ad enumerandum mihi neceſſarium foret.

10 Quis enim percenſeat, omnem Lutheri barbariem, quam irreligioſiſsime in ſermonibus ſuis populo contra bona opera de ſola fide inculcauit? Vbi inter innumera id genus dogmata dicere ueritus non eſt, Quanto ſceleratior es, tanto citius Deus gratiam infundit. Item, Coram Deo nulla re indiges niſi nuda duntaxat fide. Item, Quando ad Deum aſcendere uolumus, debemus ſoli cum Iſaac uenire, id eſt, cum fide: Seruos & aſinos deorſum relinquere, id eſt, opera. Item, Via eſt anguſta, oportet te tenuem fieri, ſi per eam iturus ſis & petram penetraturus. Qui operibus, perinde atq; Iacobi peregrinus conchilibus, onerati ſunt, ij penetrare non poſſunt.

11 Cum igitur eiuſmodi ſermonibus populus Lutheranus uſq; adeo factus eſſet irreligioſus & totius cultus Dei negligens, ut opus fuerit Lutheranis Principibus nouos inſtituere Viſitatores, qui oppidatim ac uicatim circumeuntes, aliquid religionis tum docendo tum examinando inciterent, Egregij Euangeliſtæ iſti ambo præſcripſerunt formulam quandam uiſitandi, Philippus latine, Lutherus Teuthonice, ubi, ut eam inuidiam à ſe in alios reijcerent, queſti ſunt male prædicari à paſtoribus & concionatoribus ſuis de ſola fide, perinde ac ſi ipſi nihil tale unquam aut docuiſſent aut ſcripſiſſent. Sic enim exorſus eſt Philippus. Paſtores (inquit) debent exemplum Chriſti ſequi, qui quoniam pœnitentiam & remiſsionem peccatorum docuit, debent & iſta paſtores tradere Eccleſijs. Nunc uulgare eſt uociferare de fide, & tamen intelligi quid ſit fides, non poteſt, niſi prædicata pœnitentia. Plane uinum nouum in utres ueteres infundunt, qui fidem ſine pœnitentia, ſine doctrina timoris Dei, ſine doctrina legis prædicant, & ad carnalem quandam ſecuritatem aſſuefaciunt uulgus. Ea ſecuritas eſt deterior quàm omnes errores antea ſub Papa fuerunt. Hoc genus Concionatorum deſcribit Hieremias & uituperat eos, qui dicunt, pax pax, & non eſt pax. Hæc Philippus. Ex quibus M. T. Cæſar facile intelligit quàm

ligit quàm miſere ſit peruerſus homo iſte & proprio iudicio (ut Apoſtolus prædixit) condemnatus, qui hic damnat doctrinam de ſola fide, quam & ſparſit ipſe prius latiſsime, & in Apologia ſua rurſus defendit contentioſiſsime. Propter quod ſane inexcuſabilis eſt, ut ait Apoſtolus. In quo enim alterum iudicat, ſeipſum condemnat. Et in eadem damnatione eſt & Lutherus ſuus quem defendit. Nam & ille nequiſsima hypocriſi diſsimulat in Viſitatione, ſe uſpiam de ſola fide uel prædicaſſe uel ſcripſiſſe. Sic enim ait homo mendax. Docuimus itaqꝫ & admonuimus Parochos, ut Euangelium integre (quemadmodum tenentur)prædicent, non particulam unam abſqꝫ altera. Qui autem pœnitentiam non prædicant, magnam partem auferunt à ſcriptura &c. Quod ſi hoc uerum eſt, ut eſt, cur ipſe rurſus docet, ſolam fidem abſqꝫ omni opere iuſtificare? Nunquid ſine omni opere agitur pœnitentia? Nonne uero propter peccata commiſſa iniungitur pœnitentia? Ait enim Dominus Luc. v. Non ueni uocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam. Tit. 3. Rom. 2.

22 Simili excuſatione & hypocriſi utitur Philippus in Apologia ſua, dum ait, Facienda ſunt opera propter mandatum Dei, item ad exercendam fidem, item propter confeſsionẽ & gratiarum actionem &c. Subdole autem reticet hic de pœnitentia. Cur ita? Quia opera pœnitentiæ ad remiſsionem peccatorum, id eſt, ad iuſtificationem conducunt, quam ille contra ſcripturas ſoli fidei attribuit. Scriptum ſane eſt Leuit. v. Agat pœnitentiã pro peccato, & offerat de gregibus agnum ſiue capram, orabitqꝫ pro eo ſacerdos & pro peccato eius & dimittetur ei. Et. ij. Paralip. vij. ait Dominus. Si populus meus deprecatus me fuerit, & exquiſierit faciem meam, & egerit pœnitentiam à uijs ſuis peſsimis, & ego exaudiam de cœlo, & propicius ero peccatis eorum. Et Ezech. xviij. Si impius egerit pœnitentiam ab omnibus peccatis ſuis, & cuſtodierit omnia præcepta mea, & fecerit iudicium & iuſticiam, uita uiuet & non morietur. Et Matth. xj. Chriſtus cœpit exprobrare ciuitatibus, in quibus factæ ſunt plurimæ uirtutes eius, quia non egiſſent pœnitentiam. Et Luc. xiij. dire comminatur, dicens. Niſi pœnitentiam habueritis, omnes ſimul peribitis. *Cur Phil. tacet hic opera pœnitentiæ.*

23 At nuſquam ait Chriſtus, ſicut ait Lutherus, Contritio & peccatorum confeſsio, deinde & ſatisfactio, ſubito te deferent & infœliciorem reddent. Nec ait, ut Philippus, ſimpliciter fides imputatur pro iuſticia, qualiacunqꝫ ſint opera. Sed ait Matth. xj. olim in cinere & cilicio pœnitentiam egiſſent. Veruntamen dico uobis, Tyro & Sydoni re-

miſſus erit in die iudicij quàm uobis. Et Paulus .ij. Cor. xij. Ne iterum cum uenero, humiliet me Deus apud uos & lugeam multos ex ijs qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam ſuper immundicia & fornicatione & impudicitia quam geſſerunt. Et apertius c. vij. Quæ ſecundum Deum (inquit) triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur. Et Apoſtoli Act. xj. aiunt. Ergo & gentibus pœnitentiam Deus dedit ad uitam. Ex his profecto & id genus innumeris ſcripturæ teſtimonijs manifeſtum eſt, opera pœnitentiæ conducere ad ſalutem, ad uitam, ad remiſsionem peccatorum, & ad iuſtificationem impij. De quibus fraudulenter tacet in præconijs operum ſimulator iſte, ut ſolam fidem impie defendat, & miſeros peccatores à pœnitentiæ operibus retrahat, ut Diabolus imparatos inueniat, & Chriſtus eos cum fatuis uirginibus, quæ non habent oleum in lampadibus ſuis, excludat. Hoc enim quærit Satan per miniſtros ſuos. Cui ſanæ maliciæ hypocriticæ prætexit gloriam Chriſti, qui iuſtificat gratis. Qualis autem eſſet gloria Chriſti, ſi nullum haberet reſpectum operum nec bonorum nec malorum? Quomodo poſſet eſſe iuſtus iudex, ut redderet unicuiq; ſecundum opera ſua, ſi nullus ſit apud eum operum reſpectus? Inexcuſabilis eſt igitur iſta de ſola fide contentio, quantiſcunq; uerborum floribus exornetur & coloretur à uerboſo iſto rhetore. Nam & contra ſcripturam contendit & contra uerba ſua propria, ut dictum eſt.

24 Vtitur & alia fallendi decipula, dum multas corradit ſcripturæ ſententias de iuſtificatione per Chriſtum gratis nobis exhibita in baptiſmo, ut per eam incautis perſuadeat, ſimilem eſſe iuſtificandi rationem & modum in pœnitentia pro peccatis poſt baptiſmum perpetratis. At lõge alia eſt ratio de pueris quàm de adultis. Paruuli enim dum baptizantur, per gratiam Chriſti uirtute baptiſmi iuſtificantur in fide Eccleſiæ, à peccato Originali, cum nullum habeant peccatum actuale. Non requiruntur igitur ab eis opera pœnitentiæ, tum quia per ætatem operari non poſſunt, tum quia nulla peccata propria perpetrarunt. Cæterum ubi baptizantur adulti, ſicut fides propria, ita & pœnitentiæ opera ad iuſtificationem eorum requiruntur, iuxta illud Petri Act. ij. Agite pœnitentiam & baptizetur unuſquiſq; ueſtrum in nomine Ieſu Chriſti. Qua de re inſignem ſcripſit librum B. Auguſtinus de fide & operibus inſcriptum.

Duplex iuſtificatio, una per baptiſmum, altera per pœnitentiam.

25 Peccantibus uero poſt baptiſmum, nemo Apoſtolorum aut Prophetarũ dicit, ut dicit Lutherus. Nulla uos peccata damnare poſſunt niſi ſola

niſi ſola incredulitas. Cætera omnia abſorbentur in momento per fidem promiſsionis in baptiſmo factæ. Nec dicunt ut Philippus iſte dicit. Neminem neq; opera bona ſaluant neq; damnant mala. Sed dicunt Prophetæ. Eſaias quidem ſic. Quieſcite agere peruerſe, diſcite bene facere &c. Hieremias ſic. Noli ſubtrahere uerbum, ſi forte audiant & conuertantur unuſquiſq; à uia ſua mala, & pœniteat me mali quod cogitaui facere eis propter maliciam ſtudiorum eorum. Et Ezechiel. Viuo ego dicit Dominus, Nolo mortem impij, ſed ut conuertatur impius à uia ſua & uiuat. Et Daniel. Peccata tua elemoſynis redime, forſitan ignoſcet Deus delictis tuis. Et Iohel. Nunc ergo dicit Dominus, Conuertimini ad me in toto corde ueſtro, in ieiunio & in fletu, & in planctu. Quis ſcit, ſi conuertatur & ignoſcat Deus & relinquat poſt ſe benedictionem. Et longe ante hos Prophetas ait Iob. Idcirco ipſe me reprehendo & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Et ſane tam placita & accepta fuit Deo eius pœnitentia, ut propter orationem eius etiam amicorum eius ſtultitiam Deus non imputauerit. Sic Dauid. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Item. Cinerem tanquam panem manducabam, & poculum meum cum fletu miſcebam. Hæc & id genus multa Prophetæ de operibus pœnitentiæ ad obtinendam à Deo iuſtificationem ſeu remiſsionem peccatorum. Ad quæ & Apoſtoli ſtrenuiſsime ſimul & fideliſsime adhortati ſunt. Petrus Act. viij. ad Simonem magum. Cor tuum non eſt rectum coram Deo, pœnitentiam itaq; age ab hac nequitia tua, & roga Deum, ſi forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. Et Paulus ad Romanos. Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere, nunc enim propior eſt noſtra ſalus quàm cum credidimus. Nox præceſsit, dies autem appropinquauit. Abijciamus ergo opera tenebrarum & induamur arma lucis. Et ad Corinthios. Nunc gaudeo, non quia contriſtati eſtis, ſed quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam. Et ad Epheſios. Surge qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Et Iacobus. Appropinquate Deo & appropinquabit uobis. Emundate manus peccatores, & purificate corda duplices animo. Miſeri eſtote & lugete & plorate, riſus ueſter in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem. Humiliamini in conſpectu Domini, & exultabit uos.

[Margin: Eſa. 1. · Hiere. 26. · Ezech. 33. · Dan. 4. · Iohel. 2. · Iob. 42. · Pſal. 41. & 101. · Rom. 13. · 2. Cor. 7. · Ephe. 5. · Iac. 4.]

Hæc & id genus multa de operibus pœnitentiæ diſsimulat rhetor iſte, quia amara ſunt, & populo irreligioſiſsimo (cui magis placent opera carnis) ingrata. Multi enim hodie ſunt, qui huiuſmodi magiſtris nouæ doctrinæ dicunt. Loquimini nobis placentia, uidete nobis 26

[Margin: Eſa. 30.]

miſſus erit in die iudicij quàm uobis. Et Paulus. ij. Cor. xij. Ne iterum cum uenero, humiliet me Deus apud uos & lugeam multos ex ijs qui ante peccauerunt, & non egerunt pœnitentiam ſuper immundicia & fornicatione & impudicitia quam geſſerunt. Et apertius c. vij. Quæ ſecundum Deum (inquit) triſtitia eſt, pœnitentiam in ſalutem ſtabilem operatur. Et Apoſtoli Act. xj. aiunt. Ergo & gentibus pœnitentiam Deus dedit ad uitam. Ex his profectò & id genus innumeris ſcripturæ teſtimonijs manifeſtum eſt, opera pœnitentiæ conducere ad ſalutem, ad uitam, ad remiſsionem peccatorum, & ad iuſtificationem impij. De quibus fraudulenter tacet in præconijs operum ſimulator iſte, ut ſolam fidem impie defendat, & miſeros peccatores à pœnitentiæ operibus retrahat, ut Diabolus imparatos inueniat, & Chriſtus eos cum fatuis uirginibus, quæ non habent oleum in lampadibus ſuis, excludat. Hoc enim quærit Satan per miniſtros ſuos. Cui ſanæ maliciæ hypocriticè prætexit gloriam Chriſti, qui iuſtificat gratis. Qualis autem eſſet gloria Chriſti, ſi nullum haberet reſpectum operum nec bonorum nec malorum? Quomodo poſſet eſſe iuſtus iudex, ut redderet unicuiq; ſecundum opera ſua, ſi nullus ſit apud eum operum reſpectus? Inexcuſabilis eſt igitur iſta de ſola fide contentio, quantiſcunq; uerborum floribus exornetur & coloretur à uerboſo iſto rhetore. Nam & contra ſcripturam contendit & contra uerba ſua propria, ut dictum eſt.

24 Vtitur & alia fallendi decipula, dum multas corradit ſcripturæ ſententias de iuſtificatione per Chriſtum gratis nobis exhibita in baptiſmo, ut per eam incautis perſuadeat, ſimilem eſſe iuſtificandi rationem & modum in pœnitentia pro peccatis poſt baptiſmum perpetratis. At lõge alia eſt ratio de pueris quàm de adultis. Paruuli enim dum baptizantur, per gratiam Chriſti uirtute baptiſmi iuſtificantur in fide Eccleſiæ, à peccato Originali, cum nullum habeant peccatum actuale. Non requiruntur igitur ab eis opera pœnitentiæ, tum quia per ætatem operari non poſſunt, tum quia nulla peccata propria perpetrarunt. Cæterum ubi baptizantur adulti, ſicut fides propria, ita & pœnitentiæ opera ad iuſtificationem eorum requiruntur, iuxta illud Petri Act. ij. Agite pœnitentiam & baptizetur unuſquiſq; ueſtrum in nomine Ieſu Chriſti. Qua de re inſignem ſcripſit librum B. Auguſtinus de fide & operibus inſcriptum.

Duplex iuſtificatio, una per baptiſmum, altera per pœnitentiam.

25 Peccantibus uero poſt baptiſmum, nemo Apoſtolorum aut Prophetarũ dicit, ut dicit Lutherus. Nulla uos peccata damnare poſſunt

nisi ſola

niſi ſola incredulitas. Cætera omnia abſorbentur in momento per fidem promiſsionis in baptiſmo factæ. Nec dicunt ut Philippus iſte dicit. Neminem neq; opera bona ſaluant neq; damnant mala. Sed dicunt Prophetæ. Eſaias quidem ſic. Quieſcite agere peruerſe, diſcite bene facere &c. Hieremias ſic. Noli ſubtrahere uerbum, ſi forte audiant & conuertantur unuſquiſq; à uia ſua mala, & pœniteat me mali quod cogitaui facere eis propter maliciam ſtudiorum eorum. Et Ezechiel. Viuo ego dicit Dominus, Nolo mortem impij, ſed ut conuertatur impius à uia ſua & uiuat. Et Daniel. Peccata tua elemoſynis redime, forſitan ignoſcet Deus delictis tuis. Et Iohel. Nunc ergo dicit Dominus, Conuertimini ad me in toto corde ueſtro, in ieiunio & in fletu, & in planctu. Quis ſcit, ſi conuertatur & ignoſcat Deus & relinquat poſt ſe benedictionem. Et longe ante hos Prophetas ait Iob. Idcirco ipſe me reprehendo & ago pœnitentiam in fauilla & cinere. Et ſane tam placita & accepta fuit Deo eius pœnitentia, ut propter orationem eius etiam amicorum eius ſtultitiam Deus non imputauerit. Sic Dauid. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac nocte. Item. Cinerem tanquam panem manducabam, & poculum meum cum fletu miſcebam. Hæc & id genus multa Prophetæ de operibus pœnitentiæ ad obtinendam à Deo iuſtificationem ſeu remiſsionem peccatorum. Ad quæ & Apoſtoli ſtrenuiſsime ſimul & fideliſsime adhortati ſunt. Petrus Act. viij. ad Simonem magum. Cor tuum non eſt rectum coram Deo, pœnitentiam itaq; age ab hac nequitia tua, & roga Deum, ſi forte remittatur tibi hæc cogitatio cordis tui. Et Paulus ad Romanos. Hora eſt iam nos de ſomno ſurgere, nunc enim propior eſt noſtra ſalus quàm cum credidimus. Nox præceſsit, dies autem appropinquauit. Abijciamus ergo opera tenebrarum & induamur arma lucis. Et ad Corinthios. Nunc gaudeo, non quia contriſtati eſtis, ſed quia contriſtati eſtis ad pœnitentiam. Et ad Epheſios. Surge qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus. Et Iacobus. Appropinquate Deo & appropinquabit uobis. Emundate manus peccatores, & purificate corda duplices animo. Miſeri eſtote & lugete & plorate, riſus ueſter in luctum conuertatur, & gaudium in mœrorem. Humiliamini in conſpectu Domini, & exultabit uos.

Eſa. 1. Hiere. 26. Ezech. 33. Dan. 4. Iohel. 2. Iob. 42. Pſal. 41. & 101. Rom. 13. 2. Cor. 7. Ephe. 5. Iac. 4.

Hæc & id genus multa de operibus pœnitentiæ diſsimulat rhetor iſte, quia amara ſunt, & populo irreligioſiſsimo (cui magis placent opera carnis) ingrata. Multi enim hodie ſunt, qui huiuſmodi magiſtris nouæ doctrinæ dicunt. Loquimini nobis placentia, uidete nobis 26

Eſa. 30.

errores, auferte à me uiam, declinate à me ſemitam. Id rhetor iſte (quemadmodum & Lutherus eius) non ignorans, callide ſcalpit aures populo tali, dicens, Sola fides iuſticat, qui docent opera, obſcurant gloriam Chriſti, qui peccata remittit gratis, qui ſatisfecit pro nobis omnibus, ut ſatisfactione noſtra nihil ſit opus &c. Ad hæc plaudit populus, non acquiſitionis, ſed perditionis, & ait, ſacerdotum tyrannide iugum pœnitentiæ laicis impoſitum eſſe, ſoli Deo confitendum eſſe, peccata remitti gratis, ut nulla ſit opus ſatisfactione noſtra aut iniuncta per ſacerdotem pœnitentia. Sed audiant iſti & ſacerdotes & populi, quid dicat Dominus. Confidunt in nihili, & loquuntur uanitates, conceperunt dolorem & pepererunt iniquitatem, Oua aſpidum ruperunt, & telas araneæ texuerunt. Qui comederit de ouis eorum, morietur: & quod confotum eſt, erumpet in regulum. Telæ eorum non erunt in ueſtimentum, neq; operientur operibus ſuis, opera eorum opera inutilia, & opus iniquitatis in manibus eorum. Contra tales grauiſsime inuehitur Cyprianus. Hæc (inquit) doctrina, noua quædam perſecutio eſt, per quam ſubtilis inimicus occulta populatione graſſatur, ut lamentatio conquieſcat, ut dolor ſileat, ut delicti memoria uaneſcat, comprimatur pectorum gemitus, ſtatuatur fletus oculorum, ne Dominum grauiter offenſum, longa & plena pœnitentia deprecetur, cum ſcriptum ſit. Memento unde cecideris & age pœnitentiam.

Eſa. 59. *Cypria. de lapſis, & Aug. de fide & operibus.* *Apoc. 2.*

Deceptores populi. At Doctores iſti ne breuem quidem pœnitentiam docent, ſed ſola fide & recordatione baptiſmi mox in momento cuncta peccata abſorbent, & reprobant etiam Nicenam Synodum propter inſtitutas pœnitentiæ formulas. In quos Propheta dicit. Popule meus qui te beatum dicunt, ipſi te decipiunt, & uiam greſſuum tuorum diſſipant. Stat ad iudicandum Dominus, & ſtat ad iudicandos populos. Noli igitur credere popule inſipiens huic Philippo, dicenti, Neminem neq; bona opera ſaluant, neq; damnant mala, Quia Chriſtus ipſe contrarium docet, redditurus in iudicio unicuiq; ſecundum opera eius. Et procedent qui bona egerunt in reſurrectionem uitæ. Qui uero mala egerunt, in reſurrectionem iudicij. Qui & per Prophetam ait. Ecce non eſt abbreuiata manus Domini ut ſaluare nequeat, neq; aggrauata eſt auris eius ut non exaudiet, ſed iniquitates ueſtræ diuiſerunt inter uos & Deum ueſtrum, & peccata ueſtra abſconderunt faciem eius à uobis, ne exaudiret.

Eſa. 3. *Matth. 16.* *Ioh. 5.* *Eſa. 59.*

27 Quando igitur Paulus dicit, Rom. iij. Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, per redemptionem quæ eſt in Chriſto Ieſu, quē propoſuit

Deus

Deus propiciatorem per fidem in ſanguine ipſius ad oſtenſionem iuſtitiæ ſuæ &c. Per uerba iſta nequaquã tribuit ſoli fidei iuſtificationem, ut mentiuntur iſti, quia addit gratiam, addit redemptionem & meritum paſsionis Chriſti, addit redemptionis precium, nempe precioſum eius ſanguinem. Et paulopoſt ſuperaddit & ſpiritum ſanctum & dona eius ſpem & charitatem Rom. v. Quin etiam pœnitentiæ opera ſubiungit Rom. vj. dicens. Sicut exhibuiſtis membra ueſtra ſeruire immundiciæ & iniquitati ad iniquitatem, ita nunc exhibete membra ueſtra ſeruire iuſtitiæ in ſanctificationem. Iuſtificatur itaq; homo non per ſolam fidem, ſed per gratiam Dei, per redemptionem Chriſti, per precioſum eius ſanguinem, qui non eſt fides, per ſpiritum ſanctum qui & ipſe nõ eſt fides, per ſacramenta baptiſmi & pœnitentiæ, quæ & ipſa fides nõ ſunt, per ſpem item & charitatem, quas certe fidem dicere non poterit Rhetor iſte, quia Paulus dicit, Fides, ſpes, charitas, Tria hæc, maior autem horum charitas. j. Cor. xiij. *Multa ſunt quibus iuſtificamur, & nõ ſola fide.*

Quod autem iſtæ uirtutes iuſtificent, ex Paulo itidem patet, qui ait Rom. v. Spes autem non confundit, & Rom. viij. Spe enim ſalui facti ſumus. Et de charitate Rom. xiij. Qui diligit proximum, legem impleuit. Dilectio proximi malum non operatur. Plenitudo ergo legis eſt dilectio. Cui aſtipulatur & illud. j. Ioh. iij. Nos ſcimus, quoniam tranſlati ſumus de morte ad uitam, quomodo diligimus fratres. Qui non diligit, manet in morte. Cui ſimile eſt quod Paulus ait. j. Cor. xiij. Et ſi habuero omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habuero, nihil ſum. Et illud Salomonis Prouer. x. Vniuerſa delicta operit charitas. Sicut igitur impoſsibile eſt, ſine fide placere Deo, ita & impoſsibile eſt ſine charitate per ſolam fidem iuſtificari, quia fides ſine charitate nihil eſt, & ſine operibus mortua eſt in ſemetipſa, Iac. ij. Inanis eſt igitur contentio & pernicioſa deceptio, quæ de ſola fide blaterat. 28

Nec ſequitur ex Paulo, ſine dilectione nos iuſtificari, eo quod dicit, Iuſtificati gratis, Quia eadem ratione nec fide iuſtificaremur. Nam & fidem & dilectionem ac ſpem gratis dono Dei accipimus, Ephe. ij. Gratia enim ſaluati eſtis per fidẽ, & hoc non ex uobis, Dei enim donum eſt, non ex operibus, ut ne quis glorietur. Eadem item ratione nec opera pœnitentiæ à iuſtificatione excludi debent, Nam & ipſa gratis per gratiam Dei accipimus. Quid enim habemus quod non accepimus? j. Corin. iiij. Ipſius enim ſumus factura, creati in Chriſto in operibus bonis quæ præparauit Deus ut in illis ambulemus Ephe. ij. 29 *Iuſtificati gratis.*

Sicut

Sicut igitur fides noſtra Dei donum eſt, ita & bona opera noſtra Dei dona ſunt. Ex gratia enim eius ſunt, ergo gratis à Deo accepimus, iuxta illud Apoſtoli. j. Corin. xv. Abundantius illis omnibus laboraui, non ego autem, ſed gratia Dei mecum.

30 Peſsime igitur excludunt noui iſti Theologi à fide iuſtificante bona opera & dilectionem, quæ Paulus & Iacobus adeo non excludunt nec ſeparant à fide, ut etiam neceſſario coniungant. Paulus enim ait Gal. v. Fides quæ per dilectionem operatur. Et. j. Corin. xiij. Fides ſine charitate nihil eſt. Et Iacobus increpans iſtos ait, Oſtende mihi fidem tuam ſine operibus, & ego oſtendam tibi ex operibus fidem meam, quoniam fides ſine operibus mortua eſt. Paulus itaq; breuiſsime hæc tria, fidem, dilectionem & opera ſimul cõplectens & in unum coniungens, ait, Fides quæ per dilectionem operatur. Procul igitur ableganda eſt hæc uox, Sola, ab his donis Dei, quæ Deus donat coniunctim, uti plæriſq; in libris teſtatur ac docet S. Auguſtinus, nempe fidem, ſpem & charitatem, uirtutes infuſas & theologicas, non mortuas ſane aut ocioſas, ſed uiuas, & per gratiam fructificantes. Charitas enim legem adimplet Rom xiij. Charitas patiens eſt, benigna eſt, charitas omnia ſuffert, omnia credit, omnia ſperat, omnia ſuſtinet. j. Cor. xiij. Fides uero ſine operibus charitatis informis eſt & ocioſa, immo & mortua in ſemetipſa, id quod clariſsime teſtatur S. Iacobus, uti ſæpe dictum eſt.

31 At rhetor iſte uerſipellis, quum hanc uocem, ſola, circa fidem nuſquam in ſcripturis coniunctam reperire queat, contendit eam per alia quædam uerba ſubintelligendam eſſe, dicens. Offendit quoſdam particula, ſola, Cum & Paulus dicat. Arbitramur hominem iuſtificari fide, non ex operibus. Item Ephe. ij. Dei donum eſt, non ex uobis, neq; ex operibus, ne quis glorietur. Item Rom. iij. Gratis iuſtificati. Si diſplicet excluſiua, ſola, tollant etiam ex Paulo illas excluſiuas, gratis, non ex operibus, donum eſt &c. Nam hæ quoq; ſunt excluſiuæ. Quid audio? Nouam profecto in noua iſta Theologia grammaticam, Nempe, quod hæ uoces, gratis, non ex operibus, donum eſt, idem ſignificent quod hæc uox Sola. Deinde quod gratis iuſtificari ſignificet, ſola fide iuſtificari. Tertio, nouam quoq; Dialecticen aſtruit rhetor iſte, dum hanc intendit conſequentiam, Fides Dei donum eſt, ergo ſola fides iuſtificat. Quarto, quod idem ſit dicere, ſine operibus, & ſine operibus legis.

32 Vide obſecro, Cæſar, quàm effrons ſit rhetoris huius impudentia & improbitas.

& improbitas. Certe non ignorat (ſi modo legere non contempſit) quid ego in Minotauro ad Lutheri conſimilem excuſationem reſponderim. Non ueretur tamen, idipſum & argumentandi uitium & falſi crimen, cuius illum publice coargui & conuici, ad M. T. in præclara iſta Apologia uſurpare. Falſi profecto crimen eſt hic duplex. Primo, quia ubi Paulus ait. Fide, iſte ait, ſola fide, addens ad uerbum ſcripturæ, ſola. Deinde quia ubi habet Paulus, ſine operibus legis, ipſe ait, ſine operibus, auferens ex textu hanc uocem, legis. Cum tamen præcipua ibi diſputatio Pauli ſit de obſeruationibus ſeu operibus legis Moſaicæ, non de bonis operibus Chriſtianorum quæ ſub Euangelio per gratiam Dei fiunt. Quemadmodum ex Actibus Apoſtolorum & ex Epiſtola ad Galatas clarius patet. Quis ergo dedit ei poteſtatem ita corrumpendi textum, contra utriuſq; Teſtamenti manifeſtam prohibitionem? Cur ad uerbum Dei addit? cur aufert? Tolle crimen, & nihil ualet eius argumentatio contra nos. Vltro enim fatemur, hominem iuſtificari fide ſine operibus legis Moſaicæ. Non concedimus autem, hominem iuſtificari ſola fide. Id probet rhetor, ſi poteſt. Certe per ſupradictas expoſitiones & conſequentias non probabit in æternum, quia ridiculæ ſunt & abſurdæ, quæ mox ubi proferuntur, riſu omnium exceptæ, cõmuni cachinno exploduntur. Quis enim non rideat hanc expoſitionem, Gratis, id eſt, ſola fide. Paulus enim manifeſte dicit, Iuſtificati gratis per gratiam ipſius, per redemptionem &c. De dono item iam ſupra oſtenſum eſt, quod nõ ſola fides, ſed & charitas & ſpes & bona opera ſint Dei dona, gratis data nobis. Quis enim prior dedit ei & retribuetur ei? Roma. xj. Gratis accepiſtis, gratis date, Matth. x. Non utiq; ſolam fidem, ſed omnia illa dona, quæ Chriſtus ibidem & Mar. xvj. & Luc. x. Et Paulus. j. Cor. xij. & Ephe. iiij. commemorant. Vaniſsimæ ſunt igitur huius excuſationis nugæ.

Crimen falſi.

Act. 15. & 21.
Gal. 3. 4. 5.
Deut. 4. &
Apoc. 22.

35 Pari quoq; dexteritate alteram mox de ſola fide (quam ſcriptura nulla ponit) excuſationem adiungit, dicens. Excludimus autem opinionem meriti, non excludimus uerbum aut ſacramenta, ut calumniantur aduerſarij. Ita ne calumniamur? At uerba Lutheri, ſuperius recitata, manifeſte ſic habent. Baptiſmus neminem iuſtificat nec ulli prodeſt, ſed fides in uerbum promiſsionis cui additur baptiſmus. Et, Ita nec uerum eſſe poteſt, ſacramentis ineſſe uim efficacem iuſtificationis, ſeu eſſe ea ſigna efficacia gratiæ. Sed & Philippus iſte publice ſcripſit, manifeſto errore tribui ſacramentis noui Teſtamenti uim iuſtificandi, eo quod ſola fides iuſtificet. Sed & hæc impia & abominabilia uerba

Art. 17. & 18

Phil. in Locis cõmunibus c. de ſignis.

adiecit. Non iuſtificant ſigna, ut Apoſtolus ait. Circumciſio nihil eſt, ita baptiſmus nihil eſt, Participatio menſæ Domini nihil eſt. Ita ſine ſigno iuſtificari potes, modo credas, adeo non iuſtificant ſigna. Hæc ipſe. Vides igitur Auguſte, ab his, ubi ſolam fidem prædicant & iuſtificare affirmant, manifeſte excludi Sacramenta noui Teſtamenti. Vnde neceſſarium mihi olim uiſum eſt, duos bene longos in Lutherum, ob hanc impietatem ſcribere libros, unum de gratia ſacramentorum, alterum de baptiſmo paruulorum. Ipſe enim in aſſertione ſua, primum articulum (in quo ſacramenta nouæ legis gratiam dare negat) probaturus ait. Scriptura ſic dicit. Iuſtus ex fide ſua uiuet, non dicit, Iuſtus ex ſacramentis uiuet.

34 Nos tamen hic non modo de ſacramentis, ſed etiam de alijs Dei donis, quæ Paulus uocat chariſmata meliora. j Cor. xij. contendimus, nempe quod ad iuſtificationem impij nõ requiritur ſola fides, ſed concurrunt & alia Dei dona, quæ non ſunt fides, & quidẽ multa, nempe, gratia dei, dilectio, ſpes, redemptio & meritũ paſsionis Chriſti, ſanguis & mors Chriſti, opera pœnitentiæ, timor Domini, & quicquid boni precibus lachrymisq; & ieiunijs ac elemoſynis homo præſtare poteſt ad placandum deum quem peccando offenderat. Friuola eſt igitur & falſa Philippi excuſatio, dum ait. Nos excludimus opinionem meriti, non excludimus uerbum aut ſacramenta. Conſtat enim eos & ſacramenta & opinionem meriti impie excludere, abſq; omni neceſsitate & cauſa. Nos enim ante iuſtificationẽ nulla in homine merita bona ponimus, merita enim ex gratia cooperante proueniunt. Ante iuſtificationem uero ea gratia (quã gratum facientem dicimus) homini non ineſt, ſed per iuſtificationem à Deo confertur, immo per eam homo iuſtificationem à Deo accipit. Deus eſt enim qui principaliter & effe-

Eſa. 50. ctiue iuſtificat, Vnde ait Propheta. Scio quoniam non confundar,

Rom. 8. iuxta eſt qui iuſtificat me. Et Apoſtolus. Quos uocauit, hos & iuſtificauit. Item. Deus qui iuſtificat, quis eſt qui condemnet?

35 *Propoſitio ſimpliciter falſa.* Simpliciter igitur falſa, temeraria & impia eſt hæc rhetoris & Lutheri ſui propoſitio, Sola fides iuſtificat. Sciunt enim Theologi, eam in ſcripturis nuſquam haberi, Sciunt Grammatici, non idem ſignificare Gratis & Sola.. Sciunt Dialectici, ex ea falſum inferri, nempe iſtud. Ergo nihil præterquàm fides iuſtificat. Et hoc quoq; falſum. Ergo quicquid iuſtificat, fides eſt. At iuſtificat Deus, iuſtificat gratia, iuſtificat charitas, iuſtificant ſacramenta, iuſtificant elemoſynæ, preces, lachrymæ, & alia pœnitentiæ opera, quæ non ſunt fides, Quemadmodum de

dum de publicano pectus ſuum percutiente & orante, ait Dominus Luc.xviij.quod deſcenderet iuſtificatus in domum ſuam. Ergo non ſola fides iuſtificat. Ex uero enim nil niſi uerum ſequitur. Verbi gratia, Ex hac uera, ſolus Deus creat ex nihilo, recte ſequitur, ergo nihil aliud & nemo alius præterquàm Deus creat ex nihilo. Sic & ex iſta. Solus homo eſt animal rationale, bene ſequitur, ergo nihil aliud quàm homo eſt animal rationale. Et quicquid eſt animal rationale, eſt homo. Ex iſta uero, Sola fides iuſtificat, ſequuntur multa falſa, ut oſtenſum eſt, ergo & ipſa eſt & permanet in æternum falſa, etiam ſi Demoſthenes, Ariſtoteles, Plato, Chriſippus, Cicero & tota philoſophorum ac Oratorum caterua totis ingenij & eloquentiæ uiribus eam defendere aut aſſerere uelint, Tantum abeſt, ut timeamus futilem aſſertionem aut uerboſi huius rhetoris aut minacis ac ſeditioſi eius Lutheri. Non enim à comptis, uerſutis aut multis minacibuſue uerbis, ſed ab eo quod res eſt uel non eſt. Oratio uera aut falſa dicitur. Quod igitur reipſa falſum eſt, nullo uerborum fuco aut artificio unquam uerum reddi poteſt.

Fingat igitur ſibi rhetor iſte quaſlibet fidei definitiones nouas, de 36
quibus iactitat in ſcholaſticorum Theologorum ſcriptis ne unam quidem extare ſyllabam, nobis una ſufficit fidei definitio, quam Paulus ponit Heb.xj. Et ne ſolam fidem iuſtificare credamus, cogit nos efficax & infallibile dictum eiuſdem Apoſtoli.j.Corinth.xiij. Si habuero omnem fidem, charitatem autem non habuero, nihil ſum. Iam qui dicit, OMNEM, is nullam profecto excludit. Ergo ſi uel mille fingeret fides hic rhetor, de quibus nihil ſciant noſtri Theologi, tamen omnes mille fides illæ, abſq; charitate nihil prodeſſent. Libenter autem agnoſcimus hanc de eius noua fide ignorantiam, ne agnita illa cum eo poſt Lutherum curramus in abyſſum impietatis & æternæ damnationis. Non enim turpe nobis eſt, ignorare quod ignorauerunt Chriſtus & eius Apoſtoli. Certe Chriſtus uel maximam fidem ſine charitate & bonis operibus noluit agnoſcere Matth.vij. in ijs qui prophetauerant dæmoniaq; eiecerant & uirtutes multas in nomine eius fecerant, quibus ſe dicturum affirmat, Nunquam noui uos. Et Paulus eam quoq; fidem, quæ montes tràsfert (de qua Chriſtus prædixerat Matth.xvij.) ſine charitate pro nihilo habet. Iacobus item fidem abſq; operibus mortuam exiſtimat. Quancunq; igitur aut quantamcunq; effinxerit fidem ſeu Philippus ſeu Lutherus, ea ſola, ſine charitate & ſine operibus bonis adeo non iuſtificat, ut ne proſit quidem, neq; etiam uiuat,

Quæcunq; fides ſine charitate nihil prodeſt.

ſed mortua ſit in ſemetipſa. Quemadmodum iam ſæpe per ſcripturas euicimus.

17 *Quid fides Philippica.* Et tamen ita ſuperbit de noua fide ſua Philippus, rhetoricus iſte Theologus, ut etiam S. Hieronymum reprehendat & reijciat, eo quod opinioni ſuæ contrarius exiſtat. Ipſe enim fidem ſuam ſic deſcribit. Hæc (inquit) fides ſpecialis, qua credit unuſquiſq; ſibi remitti peccata propter Chriſtum, & Deum placatum & propicium eſſe propter Chriſtum, conſequitur remiſsionem peccatorum, & iuſtificat nos, & quia in pœnitentia, hoc eſt in terroribus, conſolatur & erigit corda, regenerat nos, & affert ſpiritum ſanctum, ut deinde legem Dei facere poſsimus. Et poſt pauca addit. Illa fides, quæ iuſtificat, non eſt tantum notitia hiſtoriæ, ſed eſt aſſentiri promiſsioni Dei, in qua gratis propter Chriſtum offertur remiſsio peccatorum & iuſtificatio. Et nequis (inquit) ſuſpicetur, tantum notitiam eſſe, addemus amplius, eſt uelle & accipere oblatam promiſsionē remiſsionis peccatorum & iuſtificationis. Et infra. Cum autē de tali fide loquamur, quæ non eſt ocioſa cogitatio, ſed quæ à morte liberat, & nouam uitam in cordibus parit, & eſt opus ſpiritus ſancti, non ſtat cum peccato mortali, ſed tantiſper dum adeſt bonos fructus parit, ut poſtea dicemus. Quid poteſt dici de conuerſione impij, ſeu de modo regenerationis, ſimplicius & clarius?

Has & id genus multas de ſpeciali fide ſua nugas decies uicieſq; ſubinde prolixa uerboſitate repetit, & tamen nuſquam dicit quid ſit, aut an ſit ea fides, quam Paulus Heb. xj. dicit ſperandarum ſubſtantiam rerum & argumentum non apparentium. An non ſit ea ſed alia, niſi quod ſæpiſsime repetit, eam eſſe iam fiduciam, iam aſſenſum in promiſsionem remiſsionis peccatorum propter Chriſtum. Quid ageret homo uerboſus niſi ut in commento nouo, quod definire neſcit, nugacibus & indefinitis luderet uerbis?

18 *Quæſtio de paruulis baptizatis.* Quin dicat nobis breuiter, ſi hæc ſomniata fides ſua iuſtificat & regenerat ſola, num paruuli baptizandi, qui omnium rerum ignari per ſeſe neq; fidunt neq; aſſentiuntur promiſsioni, quia neſciunt eam, uere per baptiſmum iuſtificentur & regenerentur? Si neget, Anabaptiſta eſt, Si fateatur, mendax eſt & deſtruit ſeipſum, quia fatetur, non ſolum, quod non iuſtificet & regeneret ſola, ſed etiam, quod ſine ea iuſtificentur & regenerentur paruuli per gratiam & uirtutem ſpiritus ſancti, quam accipiunt in baptiſmo per Chriſtum, qui baptizat in ſpiritu ſancto & igne Matth. iij. & Ioh. j. Non enim interrogantur ibi, an fidant aut aſſentiantur huic promiſsioni, aut etiam illi, Qui crediderit

& baptizatus

& baptizatus fuerit, ſaluus erit. Sed interrogantur ſimpliciter, an credant in Deum patrem omnipotentem, Et in Iheſum Chriſtum natum, paſſum &c. Et in ſpiritum ſanctum, ſanctam Eccleſiam &c. Vaniſsima ſunt igitur commenta & Lutheri & Philippi de ſola fide in eiuſmodi promiſsiones, quas paruuli neq; ſciunt neq; interrogantur. Vnde miſeris Anabaptiſtis data eſt (ut ſæpe dixi) tam grauis erroris occaſio. Qui ſtulte credentes his ſeductoribus de ſola fide, non baptizant paruulos, & rebaptizant adultos tanquam fruſtra & inaniter baptizatos in infantia, eo quod infantes per ſeſe non credunt nec fidem propriam ad baptiſmum afferunt, qua ſola, non uirtute baptiſmi, contendunt (quemadmodum & iſti contendunt) iuſtificari & regenerari homines.

Videt ergo M. T. Imperator, quàm nihil proſint, immo quantum obſint hæ nugæ de ſola fide, quæ ſit (ut iſte dicit) fiducia & aſſenſio in promiſsionem Dei &c. In prima enim iuſtificatione noſtri (quam infantes in baptiſmo accipimus per infuſionem gratiæ & charitatis, diffuſæ in cordibus noſtris per ſpiritum ſanctum Rom. v. In quo baptizamur Ioh. j.) de ſpeciali illa fide Philippi nihil prorſus & nouimus aut interrogamur, ubi ſic omnium rerum ignari ſumus paruuli, ut omnino neſciamus quid in baptiſmo nobiſcum agatur, tantum abeſt, ut fidamus aut aſſentiamur nugaci illa fide in prædictas promiſsiones. Interrogamur autem de ſymbolo & fide Eccleſiæ, quam per alios, utpote reſponſione patrinorum, profitemur, quia infantes per nos ipſos neq; credere neq; profiteri in ea ætate poſſumus. Iuſtificamur nihilominus uirtute baptiſmi in ſpiritu ſancto, per quem gratia & charitas diffunditur in cordibus noſtris, noſq; perfecte ab omni peccato abluit & ſanctificat. j. Cor. vj. & Gal. iij. atq; in nouum hominem regenerat, Ioh. iij. Tit. iij. Ephe. iiij.

Baptiſmus paruulorum.

Cum autem non liceat nobis lauacro regenerationis iuſtificari & à peccatis emundari ſæpe, ſed ſemel tantum Heb. vj. quid obſecro faciet ſola fides in adultis, qui poſt baptiſmum peccantes & peccatorũ onere grauati, quærunt remiſsionem peccatorum & iuſtificationem à Deo? Quid ergo in talibus faciet ſola fides? Erronea profecto & ridicula fides eſt, ſi publica meretrix nihil aliud faciat ut iuſtificetur, quàm quod credat ſibi à Deo propter Chriſtum remitti peccata, ſola fide, abſq; omni opere pœnitentiæ, ſine contritione cordis, ſine bono propoſito deſiſtendi à peccatis, ſine confeſsione, ſine abſolutione & iniuncta pœnitentia. Dicat igitur hic nobis Rhetor iſte, quomodo ſine omni 39

opere iuſtificari debeat ſola fide meretrix in proſtibulo. Nunquid rebaptizanda eſt, ut fides ipſam regeneret? Philippica enim fides iſta non ſolum iuſtificat ſed etiam regenerat, ut ſæpe aſſerit Philippus. At ſi hoc ſentiat, Anabaptiſtis peior eſt. Quid ita? quia illi ſemel tantum rebaptizant, hic toties rebaptizabit, quoties fide illa iuſtificante opus erit, hoc eſt, quoties homo peccauerit & peccatorum remiſsione opus habet.

40 Forte dicet nobis, hominem ſine baptiſmo per ſolam fidem regenerari. Vnde uero id probet? Certe Chriſtus Ioh. iij. renaſci nos ait ex aqua & ſpiritu ſancto, & Paulus Tit. iij. baptiſmum uocat regenerationis lauacrum, non ſolam fidem. Oſtendat ergo Philippus nobis ullam ſcripturam, qua affirmet hominem ſæpius regenerari, uel regenerari ſola fide ſine baptiſmo. Semel certe generatur ex utero matris, & ſemel regeneratur in baptiſmo. Sæpius autem iuſtificatur, nempe quotieſcunq; à peccatis abſoluitur. Quomodo autem iuſtificabit aut regenerabit cum ſola fides Philippica, quam Philippus cum peccato mortali ſtare negat? O nugacem fictitiamq; fidem, quæ peccatorem aut abſens iuſtificat, quia cum peccato non ſtat, aut à foris ſtans, peccatum prius oppugnat, & eijcit, deinde intrat ut iuſtificet. Quis tantam precor ſapientiam de ſola fide unquam audiuit?

41 *Atrox & ea gemina in S. Hier. calūnia.* Et tamen ſapiens hic uir, qui plus ſapit quàm oportet, ob hanc fidem ſuam, non modo nos, quos pro aduerſarijs habet, uerum etiam Diuum Hieronymum, quem præceptoris loco habere merito deberet, reprehendere audet, & quidem atrociſsima cum iniuria, eaq; duplici. Nam & textus deprauati crimen, & Euangelij ſubuerſionem imputare tanto uiro non ueretur. Etenim textum Danielis ita uertit S. *Dan. 4.* Hieronymus. Quamobrem Rex conſilium meum placeat tibi, & peccata tua elemoſynis redime, & iniquitates tuas miſericordijs pauperum, forſitan ignoſcet Deus delictis tuis. Hic uero textus, cum tribuat nonnihil operibus ad parandam remiſsionem peccatorum & iuſtificationem, hanc interpreti notam cenſoria ſuperbiæ ſuæ uirgula & ignito inuidiæ cauterio inurit Philippus. Hieronymus (inquit) hic præter rem addidit dubitatiuam particulam, & multo imprudentius in Commentarijs contendit remiſsionem peccatorum incertam eſſe. Sed nos meminerimus (ait) Euangelium certo promittere remiſsionem peccatorum. Et hoc plane fuerit Euangelium tollere, negare, quod certo debeat promitti remiſsio peccatorum. Dimittamus igitur hoc in loco Hieronymum. Hæc audax iſte ſanctorum patrum cenſor.

Qui

Qui & Luthero ſuo,uelut Logodædalus,in doctiſſ. uirum ERASMUM Roterodamum de ſeruo arbitrio ſcribenti conſcius erat,dum ille, iſto forſitan dictante, ſic ſcriberet. Quos igitur Origenes,quos Hieronymos Diatribe nobis,oblita pacti,obijcit? Cum inter Eccleſiaſticos ſcriptores nulli fere ſint,qui ineptius & abſurdius diuinas literas tractarint quàm Origenes & Hieronymus,

At uerba S. Hieronymi,quæ Euangelio maxime contraria facit Philippus,ſic habent. Forſitan ignoſcet Deus &c. Cum beatus (inquit) Daniel,præſcius futurorum,de ſententia Dei dubitet,rem temerariam faciunt,qui audacter peccatoribus indulgentiam pollicentur. Cui ſane dicto haud multum diſsimile eſt,quod ait B. Cyprianus in ſermone de lapſis. Homo Deo non poteſt eſſe maior,nec remittere aut donare indulgentia ſua ſeruus poteſt,quod in Dominum delicto grauiore commiſſum eſt. Et infra. Noxia & uenenata perſuaſio perſecutione ipſa peius interficit. Illic ſupereſt pœnitentia,quæ ſatisfaciat: Qui autem pœnitentiam criminis tollunt, ſatisfactionis uiam clauſdunt. Ita fit,ut dum temeritate quorundam uel promittitur ſalus falſa uel creditur,ſpes ueræ ſalutis adimatur. Hæc diſertiſsimus Martyr ille, Cui profecto longe ſecurius creditur quàm Luthero, qui mox omnium peccatorum ueniam promittit ei peccatori,cui fides redeat aut ſtet in promiſsionem diuinam baptizato factam, Et quàm huic Philippo dicenti. Sicut Euangelio ſola fides iuſtitia eſt, ut ſcilicet ſi omnia omnium peccata feceris,tamen credis miſereri tui patrem propter Chriſtum,ſaluus ſis. Ita econtra,Euangelio ſola incredulitas peccatum eſt. Item. Non poſſunt ſperare aut fide conſiſtere,quorum corda,de uoluntate Dei erga ſe incerta ſunt. Non eſt Chriſtiana uita,ubi cor tali certa cognitione Dei & fide uacua eſt &c. In hanc ſententiam & hic in Apologia ſua permulta effundit uerba. Propterea dicit à B. Hieronymo præter rem additam eſſe hanc dubitatiuam particulam,forſitan. Quia non dubium,ſed certum & indubitatiuum uult eſſe,quod ignoſcet Deus omnia peccata ei,qui credit propter Chriſtum ſibi placatum eſſe patrem,qualiacunque ſint opera,etiam ſi omnia peccata fecerit. 42

Luth. in Cap. Babylo.

Phil. in Anno. in Ioh. c. 16.

Contra has Philippi & Lutheri eius inſanias falſas,& impias in Deum (iuſtum iudicem) præſumptiones,poſſet profecto S. Hieronymus infinita ſcripturæ teſtimonia pro ſua ſententia in medium producere,ſi adeſſet. Nos breuitatis gratia & maximarum M. T. occupationum habita ratione,paucos ſcripturæ locos citabimus, quibus & 43

Danielis

Danielis textus & Hieronymi expoſitio ab huius Rhetoris calumnia
Iob. 9. defenſetur. Ait ſane Iob. Vere ſcio quod ita ſit, & quod non iuſtifice-
tur homo compoſitus Deo. Si uenerit ad me, non uideo eum: ſi abie-
rit, non intelligam. Qui etiam ſi habuero quippiam iuſtum, non re-
ſpondebo, ſed meum iudicem deprecabor. Et cum innocentem me
Pſal. 142. exaudierit, non credo quod audierit uocem meam. Et Dauid. Ne in-
tres in iudicium cum ſeruo tuo, quia non iuſtificabitur in conſpectu
Eccl. 9. tuo omnis uiuens. Et Salomon. Sunt iuſti atq; ſapientes, & opera eo-
rum in manu Dei, & tamē neſcit homo, utrum amore an odio dignus
Eſa. 40. ſit, ſed omnia in futurum ſeruantur incerta. Et Eſaias. Quis conſilia-
rius eius fuit, & oſtendit illi? Cum quo iniit conſilium & inſtruxit eum,
Iohel. 2. & docuit eum ſemitam iuſtitiæ? Et Iohel: Conuertimini ad Domi-
num Deum ueſtrum, quia benignus & miſericors eſt, patiens & mul-
tæ miſericordiæ, & præſtabilis ſuper malicia. Quis ſcit, ſi conuertatur
Ione. 3. & ignoſcat, & relinquat poſt ſe benedictionem? Et Ionas. Operiantur
ſaccis homines & iumenta, & clament ad Dominum in fortitudine, &
conuertatur uir à uia ſua mala, & ab iniquitate quæ eſt in manibus eo-
rum. Quis ſcit ſi conuertatur & ignoſcat Deus, & reuertatur à furore
Matth. 24. iræ ſuæ, & non peribimus? Et Dominus in Euangelio. Vigilate, quia
neſcitis qua hora Dominus ueſter uenturus ſit. Si autem dixerit ma-
lus ſeruus in corde ſuo, moram faciet dominus meus uenire, ueniet
dominus ſerui illius in die qua non ſperat, & hora qua ignorat, & di-
uidet eum, partemq; eius ponet cum hypocritis, ibi erit fletus & ſtri-
Rom. 11. dor dentium. Et Paulus ad Romanos. Tu autem fide ſta, noli altum
1. Cor. 4. ſapere, ſed time. Si enim Deus naturalibus ramis non pepercit, ne forte
nec tibi parcat. Et ad Corinthios. Sed neq; meipſum iudico. Nihil
enim mihi conſcius ſum, ſed non in hoc iuſtificatus ſum. Qui autem
iudicat me, Dominus eſt.

44 His & quàmplurimis id genus aliis ſcripturæ locis longe tutius
creditur quàm infido huic certificatori, qui Dei iudicium ſibi ſuperbe
per fictitiam fidem arrogat, ut certo ſciat, utrum amore an odio di-
gnus ſit. Iob ait. Si uenerit ad me, non uideo eum. Philippus dicit, Ego
uideo quia per fidem meam ſolam ad me uenit. Dauid ait, Ne intres
in iudicium cum ſeruo tuo. Iſte dicit. Intra in iudicium, quia certus ſum
te mihi placatum eſſe propter Chriſtum. Eſaias ait. Cui conſiliū ſuum
oſtendit? Iſte dicit. Oſtendit mihi per fidem meam ſolam. Iohel & Io-
nas dicunt, Quis ſcit ſi conuertatur & ignoſcat Deus. Iſte dicit, Ego
ſcio certiſsime per fidem meam ſolam. Chriſtus ait. Vigilate, quia
neſcitis

neſcitis qua hora Dominus ueſter uenturus ſit. Iſte ait. Qualiacunq; ſint opera mea, ueniente Domino ſola fides iuſtificabit me. Paulus deniq; ait. Noli altum ſapere ſed time, ne forte Deus tibi non parcat. Iſte uero ait. Quid timeam, quia certus ſum per fidem meam ſolam, Deum propter Chriſtum parcere mihi.

45 Nos certe Chriſto nihil detrahimus, ſed credimus firmiſsime, per eum donari nobis remiſsionem peccatorum, & per nullum alium, ſed ita, ſi nos fecerimus quæ illo digna ſunt & quæ iuſsit. Non enim per peccata ſed per opera pœnitentiæ promerebimur Chriſtum ut pro nobis apud patrem interpellet. Maxime igitur derogat Chriſto & Euangelio eius Philippus, dum ait. Euangelio ſola fides iuſtitia eſt, ſi omnia omnium peccata feceris, ſola fides te iuſtificabit, ſi credas, patrem miſereri tui propter Chriſtum, quaſi Chriſtus ſit adeo iniquus, ut nullum faciat diſcrimen inter bonos & malos, & adeo cæcus, ut nullum habeat operum reſpectum, cum tamen ipſe met dicat, ſe unicuiq; redditurum eſſe ſecundum opera eius Matth. xvj. Inter Chriſtianos certe nulla eſt meretrix adeo deplorata, quæ non credat, propter Chriſtum ei parcendum eſſe ſi unquam peccatis eius parcendum ſit, neq; tamen ulla præſumit, ut Philippus, mox ſola fide iuſtificari, ſed quærit prius per opera pœnitentiæ, per preces & lachrymas ſua peccata deplangere & de peccatis dolere, ut miſericordiam & iuſtificationem, non per iuſtitiam operum ſuorum, ſed per meritum paſsionis & mortis Chriſti & per uiuificum pœnitentiæ ſacramentum conſequitur.

46 Certiſsima quidem eſt Euangelij promiſsio ſecundum ſe, ſed incertum nobis eſt ſingulis, an ea promiſsione digni ſimus, propterea oramus ad B. Virginem & ad alios ſanctos, ut interceſsionibus eorum digni efficiamur promiſsionibus Chriſti. In peccatis autem exiſtentes, nos ipſos reddimus indignos, quia nō facimus fructus dignos pœnitentiæ Matth. iij. Verendum eſt igitur nobis, ne paterfamilias Rex ille cœleſtis malis noſtris offenſus, dicat. Nuptiæ quidem paratæ ſunt, ſed qui inuitati erant, non fuerunt digni, Matth. xxij. Præſumptores uero iſti, qui ſine pœnitentiæ operibus, ad promiſsiones indigne accurrunt, merito timere deberent ſeuerum illud uerbum Regis, Amice quomodo huc intraſti, non habens ueſtem nuptialem? Et illud Lucæ. xiiij. Da honoratiori locum & cum rubore deſcende in nouiſsimum locum. Longe igitur & melius & tutius accedent, qui per opera pœnitentiæ in ſe reuerſi, dicant. Pater peccaui in cœlum & coram te, & iam non ſum dignus uocari filius tuus, fac me ſicut unum

de mercenarijs tuis Luc.xv. Quàm ſuperbi præſumptores iſti, qui cum fatuis uirginibus uolūt uacuis lampadibus ad ſpōſum intrare Mat.25. Rectius igitur & ſalubrius hoc in loco relinquimus & abijcimus Philippi huius nouelli Theologi, imberbis pene iuuenis, quàm S. Hieronymi barbati & bene maſculi (quem omnes tremebāt hæretici) Theologiæ Doctoris ſententiam. Quandoquidē Hieronymus multo plures annos impendit ſacræ Theologiæ ſtudio, quàm totius uitæ ſuæ annos habet iſte Philippus. Quamuis uero moleſtiſsimum ſit, Auguſte, tam prolixas uerboſi hominis nugas, quæ neq; ordinem neq; pudorem ſeruant, retexere ac diligentius excutere, adeo ut iamdudum uerear, ne M. T. nimis prolixa uideatur hæc noſtra de ſola fide, hoc eſt de re futili & inani, immo (ſi Paulo & Iacobo Chriſti Apoſtolis creditur) nihili & mortua, diſceptatio. Improba tamen ſuperbientis & calumniantis Rhetoris iactantia cogit me, ſaltem paucis breuiter oſtendere (ſi modo breuitatem ullam uerboſa eius prolixitas admittit) quàm dextro uſus Apolline reſponderit ad ſcripturas de dilectione à nobis adductas.

47 In medio itaq; uerboſitatis ſuæ ſic ait. Nunc igitur reſpondebimus ad illos locos, quos citant aduerſarij, ut probent nos dilectione & operibus iuſtificari. Ex Corinthijs citant. Si omnem fidem habeam &c. Facilis (inquit) eſt reſponſio. Hic locus Pauli requirit dilectionem; hanc requirimus & nos &c. Hic primum attendat, obſecro, M. T. Imperator, quàm pulchrum iſte ſeruet ordinem in reſpondendo, dum primo loco reſpondet ad eam Pauli ſententiam, quam nos ultimo pene loco in confutatione poſueramus, ſed leue & conſuetum peccatum ſit, confuſe loqui uerboſos. Deinde uide quàm facilis ſit reſponſio. Hic locus Pauli requirit dilectionem, hanc requirimus & nos, inquit. Ita ne requiritis Lutherani? ſi uere eam requiritis, cur excluditis eam ſola fide? Quid enim aliud excluditis ſola fide quàm dilectionem & bona opera? Supra enim dixiſtis (licet falſo & mendaciter) Non excludimus uerbum aut ſacramenta, ut calumniantur aduerſarij.

48 At dixeritis, Non ſic excludimus, ne ſequantur, ſed fiducia meriti dilectionis aut operum in iuſtificatione excluditur. O bona ſolutio. Primum, ſi non excluditis à iuſtificatione ſacramenta, cur Lutherus

Luth. in aſſertione art. 1. ueſter, gratiam ſacramentorum negans, conatur illud ſacrilegium ſuum probare hoc dicto, Iuſtus ex fide uiuit? Deinde, quid excluditis fiduciam meriti quam nemo noſtrum docet? Non enim poſſumus mereri ſine gratia Dei, at ante iuſtificationem noſtri, gratiā De non

habemus,

habemus, nihil igitur meremur niſi iam iuſtificati, uti ſupra quoq; dictum eſt. Tertio, cur dilectionem fide poſteriorem facitis, quum Auguſtinus & omnes Theologi affirment, hæc dona, fidem, ſpem & dilectionem ſimul cum gratia a Deo in iuſtificatione per ſpiritum ſanctum infundi: Si Chriſtum ipſum in baptiſmo induimus Gal. iij. nunquid ſine charitate induimus eum? Si in ſpiritu ſancto baptizamur & igne Matth. iij. Nonne per ſpiritum ſanctum diffuſa eſt charitas in cordibus noſtris Rom. v? Si Deus proprio filio ſuo non pepercit, ſed pro nobis omnibus tradidit illum, quomodo non etiam cum illo omnia nobis donauit, Rom. viij? Quarto, Non requiritis dilectionem ſicut Paulus. Hic enim requirit eam ad iuſtificationem, uos ad ſequelam duntaxat. Paulus ſine dilectione nihil eſt, etiam ſi omnem fidem habeat, Vos eſtis aliquid, immo iuſtificati eſſe uultis, ſine dilectione, ſola fide. Non eſt igitur tam facile uobis, hic recte reſpondere, quàm putatis, quia & mendacij & contradictionis compedibus conſtricti eſtis.

Addit ulterius Philippus. Diximus enim ſupra, oportere exiſtere in nobis renouationem & inchoatam legis impletionem, iuxta illud. Dabo legem meam in corda eorum.

At dicite nobis uiri renouati, quando & per quid & à quo renouati eſtis? Nonne in baptiſmo per ſpiritum ſanctum, quem à Deo uirtute ſacramenti quo Chriſtus baptizat accepiſtis? Vbi uero legiſtis, per ſpiritum ſanctum dari ſolam fidem? Cæterum poſteaquàm per peccata iterum inueterati eſtis, quomodo renouamini? Nunquid ſola fide? At peſsima etiam ſcorta, quæ ſine bono propoſito in peccatis ſuis computreſcunt, uelut iumenta in ſtercore ſuo, ut ait Propheta, habent ſolam fidem, qua credunt in Iheſum Chriſtum dominum noſtrum, in quo & baptizata fuerant, ſicut nos, & tamen nemo dicit (niſi uos dixeritis) eiuſmodi ſcorta, quæ non pœnitent, iuſtificari ea fide, quam proprie & uere ſolam habent, utpote ſine gratia & charitate ac ſine omni uirtute & opere bono. Quid ergo prodeſt illis ad iuſtificationem ſola fides? Ait amplius. Si quis dilectionem obiecerit, etiam ſi habet magnam fidem, tamen non retinet eam. Non enim retinet ſpiritum ſanctum. Quomodo uero abijciat quis dilectionem, quam nondum habet, quam non ſimul cum fide infundi, ſed ſequi iuſtificationem dicitis? ſi non retinetur neq; fides neq; ſpiritus ſanctus ſine dilectione, cur eam peſsime ſeparatis? cur ſequi potius quàm ſimul dari dicitis? Dicite quæſo nobis, num impio, quem Deus iuſtificat, ante iuſtificationem ineſt fides ueſtra iuſtificans? ſi prius ineſt, ergo per

49

Iohel. 1.

Simul datur fides et dilectio.

eam iuſtificatur antequàm iuſtificetur à Deo. Ergo & ſpiritum ſanctum habet antequam iuſticetur à Deo. Si uero fides illa iuſtificationem non præcedat, ſed ſequatur, quid contenditis inaniter, quod dilectionem præcedat? Rectius ergo docet Eccleſia, ſimul dari fidem & dilectionem,

50 Rurſum ait. Neq; uero hoc loco tradit Paulus modum iuſtificationis, ſed ſcribit his qui cum fuiſſent iuſtificati, cohortandi erant, ut bonos fructus ferrent, ne amitterent ſpiritum ſanctum. Vide obſecro religioſe Imperator, quàm ſecure ſomniet nugator iſte ad M. T. perinde ac ſi neminem habeas uirum eruditum, qui uaniſsima eius ſomnia confutare poſsit uel auſit. Primum, ait, Paulum non tradere hoc loco iuſtificationis modum. At contra ait hic S. Ambroſius in explanatione. Gradatim (inquit) illos ad ulteriora prouehit, oſtendens illis gratiam ſupradicti omnis doni, quæ in hominibus uidentur, ſiue loquendi aut curandi aut prophetandi, non ad meritum hominis pertinere, ſed ad honorificentiam Dei. Ideoq; nunc uiam ſe dicit illis oſtendere planiorem qua itur ad cœlũ, quæ meritum collocat apud Deum. Hæc Ambroſius. Nunquid uero ſine iuſtificatione itur ad cœlum? nunquid iniuſti meritum collocant apud Deum? Deinde ſomniat ſomniator iſte Paulum, non iuſtificandis, ſed iuſtificatis ibi ſcripſiſſe. Fuerant quidem iuſtificati baptiſmo, facti quaſi modogeniti infantes. j. Pet. ij. Sed eam innocentiam iterum peccando perdiderant ex eis quàmplurimi, qui iudicium ſibi manducauerant. j. Cor. xj. Qui ſic inflati erant, tanquam Paulus ad ipſos uenturus non eſſet, ad quos in uirga uenire minabatur, & unum ex eis tradidit Satanæ in interitum carnis, reliquos uero expurgare iuſsit uetus fermentum, ut eſſent noua conſperſio. Quid, quod aliqui ne fidem quidem rectam habebant, dubitantes de reſurrectione mortuorum, à quibus præcauere alios iubebat. Nolite (inquit) ſeduci, Corrumpunt mores bonos colloquia mala, Euigilate iuſti, & nolite peccare. Ignorantiam enim Dei quidam habent, ad reuerentiam uobis loquor &c. Nunquid uero tales erant iuſti, quos moneret, ne amitterent ſpiritum ſanctum, quem peccatis commiſsis iampridem amiſerant? Vana ſunt igitur hæc ſomnia.

Ambro. in Cõmen. 1. Cor. 12. in fine.

Corinthij peccatores erant, licet baptizati.

51 Addit præterea dicens. Ac præpoſtere faciunt aduerſarij, hunc unum locum citant, in quo Paulus docet de fructibus, alios locos pluſimos omittunt, in quibus ordine diſputat de modo iuſtificationis. Hoc, Cęſar, uaniloquium ſtatim deprehendet, quiſquis reſponſionem noſtram uel per tranſennam inſpexerit, ubi non citauimus hunc unum locum

locum, ut iſte ait, ſed præter eum adhuc alios multos ex Paulo, hunc uero in nouiſsimis.

52 Scribit quidem Paulus ad Romanos & ad Galatas de modo iuſtificationis, ſed nequaquam erroneo iſto ſenſu, quem Lutherani habent, qui nugaci contentione omnia confundentes, ubicunq; Paulus de lege ueteri loquitur, ipſi nouam quoq; legem admiſcent & confundunt, dicta Pauli de operibus legis rapientes ad impium iſtum ſenſum, quod homo non iuſtificetur operibus legis neq; ueteris neq; nouæ. Et in hanc erroris confuſionem rapuit ſupra Philippus illud quoq; Hiere. xxxj. Dabo legem meam in corda eorum. Conſtat autem omnium Expoſitorum teſtimonio, Paulum in utraq; Epiſtola diſputare contra æmulatores legis Moſaicæ, iudaizantes, qui contendebant hominem ſine operibus legis illius ſaluari non poſſe Act. xv. Paulus uero contra contendit hominem iuſtificari fide in Chriſtum, non ſola quidem fide, ut Lutherani contendunt, ſed fide per dilectionem operante, Gal. v.

Confuſio Lutherica de operibus legis ueteris & nouæ.

53 Non igitur ſola fides, nec ſola dilectio iuſtificat, nec item ſola opera, ſed hæc tria ſimul coniuncta, fides, dilectio & opera hominem Deo reconciliant & acceptum faciunt, ut per gratiam & uirtutem ſacramentorum à Deo iuſtificetur. Non tamen ſine Chriſto aut ſine ſpiritu ſancto id fieri dicimus, ut calumniatur Philippus, ſed per utrunq;. Chriſtus enim eſt omnia in omnibus Coloſſ. iij. & ſpiritus ſanctus in remiſsionem peccatorum datus eſt Ioh. xx. per quem & charitas diffunditur in cordibus noſtris Rom. v. Cuius fructus fides quoq; ſimul cum charitate alijsq; uirtutibus multis (quas Paulus commemorat) exiſtit Gal. v.

54 Iam uides, opinor, Auguſte, quàm moleſta & improba ſit linguoſi huius Rhetoris uerboſitas. Ecce nondum commemoraui quartam partem reſponſionis eius ad unam Pauli ſententiam à nobis breuiſsime ac ſimpliciſsime adductam, & uereor iam, ne aures pietatis tuæ iamdudum iſta contentione ſint ad tædium uſq; defatigatæ. Quid faciam igitur? ſi non ad omnia eius uerba (quæ inceſſabili loquacitatis profluuio fundit & inundat) reſpondero, canet mox Encomium uictor ac triumphator mei: ſin uero reſpondero, non poterit omnia ſine tædio M. T. audire, etiam ſi nullæ aliæ ei forent (licet arduiſsimæ & maximæ ſemper præ foribus exiſtant) occupationes. Sed neq; tam ſtultus ſum, ut criminationes aut glorias eius pluris faciam quàm conſyderationem ſeruandi ad M. T. decori, neq; tam glorioſus aut

 ambitioſus,

ambitioſus, ut ſimili prolixitate, ne illi cedere uidear, aures religioſas M. T. inaniter obtundam. Si Logodædalus in uerborum pugna uictor eſſe cupit, per me ſemper erit, ne cum uerboſo uerbis contendere nitar. Cæterum ſi de ueritate contendat, nobis una hæc B. Iacobi ueritas (fides ſine operibus mortua eſt) aut iſta Pauli certa & irrefragabilis ſententia (ſi omnem habuero fidem abſq; charitate, nihil ſum) ſufficit ad conuincendam falſitatem Lutherani huius articuli, ſola fides iuſtificat. Quid opus eſt igitur ad reliquas uerbifluí huius Rhetoris nugas, quæ maxima ex parte impudentes & amarulentæ ſunt calumniæ, operoſius reſpondere.

Iac. 2. *1. Cor. 13.*

55 *Sola fide excluditur Chriſtus & Euangelium.* Quando enim unquam probabit, nos à iuſtificatione excludere Chriſtum, aut abolere Euangelium? Ipſe uero longe iuſtius, quàm nos, poſſet harum impietatum & accuſari & redargui. Si enim ſola fides iuſtificat, ſcient omnes Dialectici, Chriſtum à iuſtificatione excludi, quia Chriſtus non eſt fides, & abolendum erit Euangelium, quod nouum præbet de dilectione mandatum, Iohan. xiij. & iubet ſeruare mandata, ut liceat ingredi in uitam æternam, Matth xix. Magis igitur operæprecium, & ex re pietatis fuerit, hac de quæſtione, Num ſola fides iuſtificet, conſulere ſcripturas & ſanctos patres, quàm uerboſius cum uerboſo nugis tædioſis contendere. Scripturas profecto haud ita paucas ſupra produximus, ſed & hic breuiter aliquot recitandas producimus, easq; ex nouo duntaxat teſtamento, ne forte lubricus iſte aduerſarius noſter dicat, quæ ex ueteri teſtamento proferuntur, reſpicere opera legis Moſaicæ, aut etiam legis philoſophicæ aut legis in communi, non legis Euangelicæ, cuius iuſtitiam dicit eſſe ſolam fidem. Recita.

56 SCRIBA. Scripturæ noui Teſtamenti contra ſolam fidem.

Matth. 4. I Exinde cœpit Iheſus prædicare & dicere. Pœnitentiam agite, appropinquabit enim regnum cœlorum. Hoc eſt initium Euangelij, cui & finis Matth. xxviij. apte reſpondet, Docete eos ſeruare omnia quæcunq; mandaui uobis.

Matth. 5. II Beati miſericordes, quoniã ipſi miſericordiam conſequentur.

III Sic luceat lux ueſtra coram hominibus, ut uideant opera ueſtra bona &c.

IIII Qui autem fecerit & docuerit, hic magnus uocabitur in regno cœlorum.

V Dico autem uobis, quia niſi abundauerit iuſtitia ueſtra plus quàm ſcribarum & Phariſæorum, non intrabitis in regnum cœlorum.

VI Attendite, ne iuſtitiam ueſtram faciatis coram hominibus, ut uideamini ab eis, alioquin mercedem non habebitis apud patrem ueſtrum qui in cœlis eſt. *Matth. 6.*

VII Te autem faciente elemoſynam, neſciat ſiniſtra tua quid faciat dextra tua, ut ſit elemoſyna tua in abſcondito, & pater tuus, qui uidet in abſcondito, reddet tibi.

VIII Tu autem, cum oraueris, intra in cubiculum tuum, & clauſo oſtio ora patrem tuum in abſcondito, & pater tuus, qui uidet in abſcondito, reddet tibi.

IX Si enim dimiſeritis hominibus peccata eorum, dimittet & uobis pater ueſter cœleſtis delicta ueſtra: Si autem non dimiſeritis hominibus, nec pater ueſter dimittet uobis peccata ueſtra.

X Tu autem cum ieiunas, unge caput tuum, & faciem tuam laua, ne uidearis hominibus ieiunans, ſed patri tuo qui eſt in abſcondito, & pater tuus, qui uidet in abſcondito, reddet tibi.

XI Theſaurizate autem uobis theſauros in cœlo, ubi nec ærugo nec tinea demolitur, & ubi fures non effodiunt nec furantur.

XII Quærite ergo primum regnum Dei & iuſtitiam eius, & hæc omnia adiicientur uobis.

XIII In qua menſura menſi fueritis, remetietur uobis. *Matth. 7.*

XIIII Petite & dabitur uobis, quærite & inuenietis, pulſate & aperietur uobis.

XV Quanto magis pater ueſter, qui in cœlis eſt, dabit bona petentibus ſe?

XVI Omnia ergo quæcunque uultis ut faciant uobis homines, & uos facite illis. Hæc eſt enim lex & Prophetæ.

XVII Quàm anguſta porta & arcta uia eſt quæ ducit ad uitam, & pauci ſunt qui inueniunt eam.

XVIII Sic omnis arbor bona fructus bonos facit. Mala autem arbor malos fructus facit.

XIX Non poteſt autem arbor bona malos fructus facere.

XX Omnis arbor, quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem mittetur.

Ecce tibi, Princeps, bonorum operum ſtudioſe & antiqua pietate uere Euangelice, XX. locos ex uno Euangelij ſermone, nec anxie conquiſitos, nec uiolenter in alienum ſenſum detortos, nec rhetoricis fucis errori ulli ſeruire coactos, ſed ſimpliciſsime, ut iacent, recitatos, quibus non ad ſolam fidem, ſed ad opera pietatis ab ipſomet plenti ſſimo

ſimo ſaluatore noſtro exhortamur, mercedisq; certa promiſsione inuitamur, atq; etiam ſeueriſsimis comminationibus, quas breuitatis gratia omitto, & ad bona agenda, & ad mala præcauenda excitamur. Quod ſi contra per Antitheſim quandam recitentur noua Lutheri & Philippi eius de bonis operibus dogmata, nemo Catholicorum tam cæcus eſt, qui non ſtatim uidere queat, eos non Euangeliſtas, ſed longe uerius Antichriſtos dicendos eſſe. De quibus ait S. Iohannes in
1. Ioh. 2. Canonica ſua ad Parthos. Nunc Antichriſti multi facti ſunt. Quod ut mihi credas, Imperator, aliquot eorum dogmata breuiter pronunciadanda exhibeo.

Recita.

57 SCRIBA. Errores Lutheri de bonis operibus.

Luth. in aſſertione art. 31.

I In omni opere bono iuſtus peccat.

II Hunc autem articulum ego in Galatis meis, deinde in reſolutionibus, atq; aduerſus doctrinales damnatores & incendiarios Louanienſes, tam copioſe declaraui, ut in aduerſarijs incredulis nihil aliud uideam, quàm aures aſpidis ſurdæ & obturantis auditum ſuum.

III Quid ergo meum articulum damnant? damnent illud Eſaiæ lxiiij. Et facti ſumus immundi omnes nos, & quaſi pannus menſtruatæ uniuerſæ iuſtitiæ noſtræ.

IIII Et illud Eccle. vij. Non eſt homo iuſtus in terra, qui faciat bonum & non peccet.

V Si ergo omnis perſona ſimul peccatrix eſt dum iuſta eſt, quid euidentius ſequi poteſt quàm ut opus quoq; partim ſit bonum, partim malum?

VI Forte dicent & admittent, iuſtum in opere bono deficere quidem, ſed non peccare. Verum ſuperius abunde probaui, hunc defectum eſſe uere peccatum.

VII Si enim ſic elabi uolunt per nomen defectus, ne peccatum admittere cogantur, elabar & ego, & dicam, adulterium non eſſe peccatum ſed defectum.

VIII Qua enim ratione illud carnis concupiſcere contra ſpiritum, non eſt peccatum, eadem & adulterari non erit peccatum.

IX Quid ex ea doctrina capit auditor, quàm ſe poſt acceptam gratiam mundum eſſe, & iam gratia ad peccati ulterioris purgationem non egere. Id quod proprijſsime Pelagianum eſt, ſub uerbis Catholicis propoſitum.

X Opus bonum optime factum eſt ueniale peccatum. *Ib. art. 32.*

XI Dixi alibi copioſius, hoc ueniale peccatum, non natura ſua, ſed miſericordia Dei tale eſſe.

XII Non iuſtificari certe eſt damnari. Ita omne opus iuſti damnabile eſt & peccatum mortale, ſi iudicio Dei iudicetur.

XIII Iam audiſtis, quod homo ante omnia, priuſquàm ipſe aliquid boni faciat, iuſtus eſſe debet, licet in Luca ubiq; reſonet, quod ueniat iuſtitia per opera. Sicut audiſtis, remittite & remittetur uobis. *Luth. in ſermone de phariſeo & publicano.*

XIIII Si publicanum ſecundum opera iudicem, mox falſum eſt, quia nihil prorſus in eo apparet niſi peccatum.

XV Si phariſæum quoq; hic ſecundum opera iudicem, itidem falſum eſt, quia ſtat in loco ſancto, & facit optimam, quæ eſſe poteſt, orationem.

XVI S. Lucas urget uehementius ſuper externa opera & ad ſpeciem quàm ſuper fidem, & ſonat multo plus ſuper externam uitam & conuerſationem quàm ſuper Euangelium & fidem intrinſecus.

XVII Nunc ruit Deus huc, & ait, quod omnia iſtius Phariſæi opera ſint in Deum blaſphemiæ, Deus bone, quale eſt hoc iudicium.

XVIII Hic poterunt Moniales & presbyteri trepidare uſq; ad medullam interiorem, quorum nullus ne dimidia quidem parte tam probus eſt quàm ille fuit.

XIX Vtinam haberemus nunc eiuſmodi phariſæos multos.

XX Nihil eſt igitur de manifeſtis peccatis, ſed incredulitas, quæ in corde eſt, quam non uidemus, hæc eſt uerũ peccatum. In quo monachi & presbyteri incedunt, perditum & corruptum pecus, quod hæret in peccato uſq; ad aures. Hæc Lutherus.

Sic & Philippus iſte magiſtro quondam, nunc clienti ſuo, quem de- 58
fendit, ut ubiq; aſtipuletur, tales plærunq; in bona opera ſententias profert. Regnum (inquit) Chriſti eſt iuſtificare ſpiritu & ſaluare credentes, nullo uel bonorum uel malorum operũ reſpectu. Item, Euangelium prædicat iuſtitiam fidei, non operum, cõdemnat omnia opera humana. Item, Lex cũ Euangelio pugnare uidetur, ut uideri non poſſit, utrunq; eſſe uerbum Dei. Item. Noua doctrina eſt, fide iuſtificari, nullo bonorũ aut malorum operũ reſpectu. Item, Hoc eſt, in quo ſpes omnis Chriſtianæ mentis ſita eſt, quod Euangelio, non lege iudicamur, id eſt, quod fidei & incredulitatis, nõ operum reſpectus eſt. Item, Impij uero intelligunt regnum Chriſti eſſe, honeſtam quandã ciuilem *Phil. in Anno. in Ioh. c. 12.*

adminiſtrationem & iuſtitias operum, ubi iuſti ſint qui bene operantur. Sic non modo ſentiebant (inquit) olim Iudæi, ſed & nunc ſentiunt noſtri Iudæi, hoc eſt, doctores iuſtitiæ carnis. Hæc & id genus multa paſsim in diuerſis opuſculis ſuis Philippus, plurima certe in locis communibus, quæ longum eſſet referre, & bona pars recitata eſt ſupra.

59 Nunc igitur expendat mihi Pietas tua, Cæſar, num iſta ſint Chriſtiana an potius Antichriſtiana dogmata, Chriſtus Euangelium ab operibus pœnitentiæ incipit, & in bona opera mandatorum ſuorum deſinit. Iſti uero Antichriſti, ſolam ubiqȝ fidem prædicant, bona uero opera reputant in peccata. Chriſtus ait. Qui fecerit & docuerit, magnus uocabitur in regno cœlorum. Iſti uero. Omne opus iuſti damnabile eſt & peccatum mortale, ſi iudicio Dei iudicetur. Chriſtus. Non poteſt arbor bona fructus malos facere. Iſti. In omni opere bono iuſtus peccat. Chriſtus. Omnis arbor quæ non facit fructum bonum excidetur & in ignem mittetur. Iſti. Euangelium prædicat iuſtitiam fidei, non operum, Et tanquam contraria ſibi inuicem ſint, fides & bona opera, conqueruntur iſti ubiqȝ, doctrinis operum obſcurari doctrinam fidei. Et Philippus audacisſime, uelut manifeſtus Antichriſtus, contra Chriſti ſententiam, ita pronunciat, Neminem neqȝ bona opera ſaluant, neqȝ damnant mala, ſed ſaluat fides, damnat incredulitas. Chriſtus uero ſic Ioh. v. Et procedent qui bona fecerunt, in reſurrectionem uitæ, qui uero mala egerunt, in reſurrectionem iudicij. Et Philippus ipſe alibi ſic ait. Dices, Ergo opera ſaluant, non fides. Reſpondeo, recte, Nam fides iuſtificat, non ſaluat. Saluat autem tum, ut cum fructificat. Ecce gemina contrarietas in tam paucis uerbis. Prior, Opera neminem ſaluant, & Opera ſaluant. Poſterior. Saluat fides, & Non ſaluat fides, ſed iuſtificat.

Phil. in Anno. in Ioh. c. 4.

In Annotatio. 2. Cor. 9.

60 Sed in hac contradictione perpetuo laborant, quod aiunt fidem ſolam ſine operibus iuſtificare, & interim nihilominus affirmant, fidem ſine operibus nunquam eſſe ſolam. Quomodo igitur ſine operibus iuſtificat? In Chriſtum deniqȝ per hanc uæſaniam maxime ſunt blaſphemi, dum dicunt, Iuſtum in omni opere bono peccare, & opus eius optime etiam factum eſſe peccatum, ueniale quidem ſecundum miſericordiam Dei, mortale uero & damnabile ſecundum iudicium Dei.

61 Hinc enim ſequeretur, quod Chriſtus peccaret, & iuſti peccatum recideret in Chriſtum. Ipſe nanqȝ operatur omnia in omnibus. 1. Cor. xij. Et eſt omnia in omnibus Coloſſ. iij. Vnde Paulus ait. ij. Corin. xiij.

An experi-

An experimentum quęritis eius qui in me loquitur Chriſtus? Et Chriſtus ipſe. Non enim uos eſtis qui loquimini, ſed ſpiritus patris ueſtri loquitur in uobis Matth. x.

Hi ſunt fructus, Imperator, & hæc lucra nouæ de ſola fide doctrinæ, qua Deum in ſanctis bona operantem blaſphemant, uelut peccatorem. Qua Chriſti ſententiam nouiſsimumq́ iudicium Iohan. v. & Matth. xxv. in quo reddet unicuiq́ ſecundum opera eius, retractant. Qua ſpiritum ſanctum in iuſtis loquentem & operantem arguunt de peccato. Qua Dei genitrici & ſancto Petro, atq́ adeo omnibus ſanctis ſua bonorum operum merita detrahunt. Dicunt enim, ſumus æque ſancti atq́ eſt mater Dei, æque tanti quanta eſt ipſa, ſi maiorem habet gratiam, hoc non eſt ex eius meritis, ſed ex Dei miſericordia. Qua defunctis uiuentium pia opera inutilia pronunciant. Dicunt enim merum eſſe diaboli præſtigium, dum nonnulli ſpiritus petunt ſibi opem ferri, orationibus, miſsis, peregrinationibus aliisue operibus, apparentes poſtea cum claritate & dicunt ſe redemptos. Qua deniq́ uiuos & religioſam plebem à bonis operibus dehortantur & retrahunt, quemadmodum quotidiano experimento uidemus populos Germaniæ operum antiquæ pietatis indies negligentiores fieri. Dicunt enim, fides res breuis eſt, ad quam nec mandata nec opera pertinent, immo reſcindit omnia mandata & opera, implet omnia mandata & opera, ideo fluit ex ea omnis iuſtitia. Adeo enim perfecta eſt fides, ut abſq́ omni alio mandato & opere, omne quod homo facit, Deo gratum ſit & acceptum. Caueamus igitur à peccatis, multo uero magis à mandatis & à bonis operibus. Hæc Lutherus Teuthonice, in forma, de uerbo ad uerbum. 62

Fructus amariſsimi nouæ de ſola fide doctrinæ.

Luth. in Ser. de natiuitate Mariæ.

Luth. in Ser. de diuite & Lazaro.

Luth. in Ser. de nouo teſta.

De huiuſmodi tamen, quàmlibet barbaris, abſurdis & ſcandaloſis impietatibus audet Philippus iſte & illum ad M. T. excuſare, & nos tanquam calumniatores accuſare, calumniator ipſe malignisſimus, atq́ ut mendacijs ſuis fidem rhetorica perſuaſione pariat, multa ex ijs, quæ commemorauimus & impugnauimus, ipſemet tandem poſt longum contentionis funem retractat, non quidem ex animo & uere pœnitens, uti ſuſpicari immo certo conijcere licet, ſed ut M. T. ſimulando pietatem, circumueniat, & nos calumniatores eſſe demonſtret. Ait enim. Ex his iudicare candidus lector poteſt, nos maxime requirere bona opera, ſiquidem hanc fidem docemus in pœnitentia exiſtere, & debere ſubinde creſcere in pœnitentia. Et in his rebus perfectionem Chriſtianam & ſpiritualem ponimus, ſi ſimul creſcant pœ- 63

nitentia & fides in pœnitentia &c. Si hæc uere & ex animo ſentit, Auguſte, dicat nobis quæſo, cur de ſola fide tam conuitioſe nobiſcum contendit. Si fides in pœnitentia exiſtit, ergo non exiſtit ſola, quia adiunctam habet ſibi pœnitentiam. Et ſi in his rebus perfectio Chriſtiana ponitur, ergo non debet poni in ſola fide, quia hæ res non ſunt ſola fides, quandoquidem ipſemet ait, ſi ſimul creſcant pœnitentia & fides in pœnitentia. Ecce nunc ait ſimul, igitur fruſtra & inique contendit de ſola fide, Simul enim & ſola, contraria ſunt.

64 *Quod opera merentur à deo præmia* Deinde ſubiungit. Sicut autem iuſtificatio ad fidem pertinet, ita pertinet ad fidem uita æterna. Poſtea opera, quia placent Deo propter fidem, merentur alia præmia corporalia & ſpiritualia. Erunt enim diſcrimina gloriæ ſanctorum. Nos Imperator de fide non contendimus (uti ſæpe dictum eſt) ſed de ſola fide. Tollant à fide Philippus & Lutherus hanc uocem Sola, & remittant eam (ſi libet) ad ſutores, & mox ceſſabit contentio. Nos enim non impugnamus fidem, ſine qua Deo placere impoſsibile eſt Heb. xj. ſed aſſerimus dilectionem & bona opera contra ſolam fidem, quia requirimus fidem quæ per dilectionem operatur Gal. v. Si ergo opera (ut hic ait) merentur præmia corporalia & ſpiritualia, corrigant iſti priores articulos iam olim damnatos, quod iuſtus in omni opere bono peccet. Et quod opus bonum optime factum ſit peccatum. Quid enim præmij debetur peccato? Iuſtis certe bona dat Deus præmia, peccato autem non debetur niſi malum præmium, hoc eſt pœna. Nam præmium proprie pro benefactis, pœna pro malefactis datur.

65 *Vbi merces, ibi & merita.* Ait rurſum. Nos non rixamur de uocabulo mercedis, de hac re litigamus, utrum bona opera per ſe ſint digna gratia & uita æterna, an uero placeant tantũ propter fidem quæ apprehendit mediatorem Chriſtum. Hic ita reſponderim. Primum, ſi bonis operibus mercedem ex animo concedit, merita quoq; concedat oportet, merces enim bene merentibus datur. Deinde, Nemo noſtrum dicit, bona opera per ſe digna eſſe gratia & uita æterna, nec meritoria quidem per ſeſe, ſed per gratiam fidemq́; & charitatem, atq; adeo per Chriſtum & ſpiritum ſanctum, quorum uirtute à nobis fiunt. Tertio, Quando quærit, an opera noſtra placeant tantum propter fidem, Ego de Tantum idem reſpondeo quod de ſola fide, quia non tantum propter fidem nec propter ſolam fidem, ſed etiam propter gratiam, propter charitatem & ſpem & propter uirtutem ſacramentorum, immo propter uirtutem Chriſti in nobis omnia operantis, opera noſtra bona Deo placent, quæ

cent, quæ certe ſine gratia, ſpe & charitate propter fidem ſolam placere non poſſunt, ſed pro nihilo habentur. j.Cor.xiij. Nec uerum eſt (licet ſæpiſsime á Philippo repetitum, Chriſtum mediatorem á nobis ſola fide apprehendi, nam & charitate ac ſpe quoq; apprehenditur, fide quidem in intellectu, charitate autem in uoluntate, ſimiliter & ſpe, quæ non confundit, Rom.v. Vnde & Iob.c.xix.de uidendo in carne Deum ait. Repoſita eſt hæc ſpes mea in ſinu meo.

Hic autem prolixam in nos calumniam inſidioſe adnectit, ita ſubiungens. Aduerſarij noſtri non ſolum hoc tribuunt operibus, quod ſint digna gratia & uita æterna, ſed fingunt etiam, quod merita ſuperſint ſibi, quæ donare alijs & iuſtificare alios queant, Vt cum Monachi ſuorum ordinum merita uendunt alijs &c. At falſo ita cauillatur, opera enim noſtra non per ſe, ſed per gratiam Dei digna fiunt uita æterna ſecundum Chriſti promiſsiones. Iuxta illud Matth.xix. Magiſter bone quid boni faciam, ut habeam uitam æternam. Cui Dominus reſpondit, ſerua mandata. Et infra. Omnis qui reliquerit domum &c. propter nomen meum, centuplum accipiet, & uitam æternam poſsidebit. Hęc autem facere non poſſumus ſine Chriſto Ioh.xv. quia ſufficientia noſtra ex Deo eſt. ij.Cor.iij. Non ergo fingimus, ut iſte calumniatur, nobis ſupereſſe merita, quæ alijs donemus aut uendamus aliosq; iuſtificemus. Non ita pręſumimus. Neq; tamen ſanctorum communionem negamus, neq; charitatis officia excludimus. Si enim apud Ethnicos uulgo dicebatur, Amicorum omnia eſſe communia, quanto magis id inter Chriſtianos per charitatem fieri debet, quibus ad hoc datum eſt communionis uenerabile ſacramentum. Vnde ait Apoſtolus. j.Corin. xvj. Omnia ueſtra in charitate fiant. Et Coloſſ.iij. Omnia & in omnibus Chriſtus. Et Chriſtus ipſe ad patrem Ioh.xvij. Vt ſint unum ſicut & nos. Item. Vt omnes unum ſint, ſicut tu pater in me & ego in te, ut & ipſi in nobis unum ſint.

Sanctorum communio.

Deinde poſt grauem calumniæ ictum rurſus miteſcens in hypocriſi ait. Non mouemus inanem logomachiam de uocabulo mercedis. Si concedent aduerſarij, quod fide propter Chriſtum iuſti reputemur, & quod bona opera propter fidem placeant Deo, de nomine mercedis poſtea non ualde rixabimur &c. At concedimus iſta, dummodo non adijciat hanc uocem, Sola Et ſane non propter eius Apologiam, quaſi illa nos cogat aut cõuincat, iſta concedimus. Non enim nunc primum concedimus, ſed & ante Apologiam eius ultro conceſſimus Auguſtæ, mox in principio quando ad quartum Confeſsionis

 articulum

articulum reſpondebamus. Vaniſsima igitur ſimul & malicioſiſsima, immo & impiiſsima eſt iſta eius rixatio & longa per XII. quaternio- nes logomachia, propter unicam hanc uocem, Sola, quam temere, malicioſe & impie adijcit fidei, præter atq; adeo & contra omnem ſcri pturam, atq; ex mera ſuperbia, ne erraſſe uideatur, eam defendit, cum probe intelligat, eam apponi non debere.

Cæterum ne Maieſtati tuæ perpetuo moleſtus ſim, CAROLE Auguſte, hac tædioſa contentione, ad quam impulit nos peruicax hu- ius defenſoris improbitas, iucundiora quædam & certiora de iuſtifica- tione, quæ & auribus Pietatis tuæ gratiora & ad ædificationem po- puli Chriſtiani aptiora magisq; utilia ſint, ex duobus potiſsimum do- ctoribus B. Auguſtino & S. Thoma Aquinate, qui & pietate & eru- ditione pariter & ingenio præſtantiſsimi habentur, recitanda propo- no, ut M. T. inde intelligat, & quàm inique calumnietur Apoliogra- phus iſte nos & ſcholaſticos (quos uocat) Doctores, & quàm improbe mentiatur de B. Auguſtino & alijs Eccleſiæ Doctoribus, quos de ſola fide ſententiam Luthericam tueri falſo iactitat.

Recita.

67 SCRIBA. Teſtimonia B. Auguſtini contra ſolam fidem.

Aug. de fide et operibus c. 14

I Quare iam illud uideamus, quod excutiendum eſt à cordibus religioſis, ne mala ſecuritate ſalutem ſuam perdant, ſi ad eam obtinendam ſufficere ſolam fidem putauerint. Bene autem uiue- re & bonis operibus uiam Dei tenere neglexerint.

II Nam etiam temporibus Apoſtolorum, non intellectis quibuſ- dam ſubobſcuris ſententijs apoſtoli Pauli, hoc eum quidam ar- bitrati ſunt dicere, Faciamus mala ut ueniant bona.

III Cum ergo dicit Apoſtolus arbitrari ſe, iuſtificari hominem per fidem ſine operibus legis. Non hoc agit, ut percepta ac profeſſa fide opera iuſtitiæ contemnantur, ſed ut ſciat ſe quiſq; per fidem poſſe iuſtificari etiam ſi legis opera non præceſſerint. Sequuntur enim iuſtificatum, non præcedunt iuſtificandum.

IIII Quoniam ergo hæc opinio tunc fuerat exorta, aliæ Apoſtoli- cæ Epiſtolæ, Petri, Iohannis, Iacobi, Iudæ, contra eam maxime dirigunt intentionem, ut uehementer aſtruant, fidem ſine operi- bus nihil prodeſſe.

V Sicut etiam ipſe Paulus, non qualemlibet fidem qua in Deum creditur, ſed eam ſalubrem plane dicit, quam Euangelicam defi- niuit, cuius opera ex dilectione procedunt. Et fides, inquit, quæ per dilectionem operatur,

Vnde

VI Vnde illam fidem, quæ ſufficere ad ſalutem quibuſdam uidetur, ita nihil prodeſſe aſſeuerat, ut dicat, Si habeam omnem fidem, ita ut montes transferam, charitatem autem non habeam, nihil ſum.

VII Vnde in ſecunda epiſtola Petrus, ſciens de apoſtoli Pauli quibuſdam ſubobſcuris ſententijs nonnullos iniquos accepiſſe occaſionem, ut tanquam ſecuri de ſalute quæ in fidem eſt, bene uiuere non curarent, commemorauit, quædam ad intelligendum difficillima eſſe in epiſtola eius quæ homines peruerterent, ſicut & alias ſcripturas, ad proprium ſuum interitum.

VIII Iacobus autem uehementer infeſtus eſt eis, qui ſapiunt fidem ſine operibus ualere ad ſalutem, ut illos etiam dæmonibus comparet, dicens. Tu credis quoniam unus eſt Deus, bene facis, & dęmones credunt & contremiſcunt. Quid uerius, breuius, uehementius dici potuit?

IX Dicit etiam, quia fides ſine operibus mortua eſt. Quouſq; igitur falluntur, qui fide mortua ſibi uitam perpetuam pollicentur?

X Illud quoq; non uideo, cur Dominus dixerit. Si uis uenire ad uitam, ſerua mandata, & commemorauit ea quæ ad bonos mores pertinent, ſi etiam his non ſeruatis, ad uitam uenire poteſt per ſolam fidem quæ ſine operibus mortua eſt. Ib.c.15.

XI Illud deinde quomodo uerum erit, quod eis, quos ad ſiniſtram poſiturus eſt, dicet, Ite in ignem æternum qui paratus eſt Diabolo & angelis eius, nec increpat quia in eum non crediderunt, ſed quia bona opera non fecerunt.

XII Non enim fides illa dæmonum, cum & ipſi credant & contremiſcant & filium Dei confiteantur Iheſum, poteſt accipi in fundamentum. Quare niſi quia non eſt fides quæ operatur per dilectionem, ſed quæ exprimitur per timorem. Hæc ibi Auguſtinus. Et idem alibi, de iuſtificante gratia & charitate ſic habet. Ib.c.16.

XIII Vidi hominem (Pelagium ſcilicet) zelo ardentiſsimo accenſum aduerſus eos, qui cum in ſuis peccatis humanam uoluntatem debeant accuſare, naturam potius accuſantes hominum, per illam ſe excuſare conantur. *Idem de natura & gratia. c.1.*

XIIII Non enim iniuſtus Deus, qui iuſtos fraudet mercede iuſtitiæ. Ib.c.2.

XV Cum iſta legerem, lætitia repente perfuſus ſum, quod Dei gratiam non negaret, per quam ſolam homo iuſtificari poteſt. Ib.c.11.

XVI Vt homo in peccatum iret, ſufficit ei liberum arbitrium quo ſe Ib.c.23.

ipſe

ipſe uitiauit. Vt autem redeat ad iuſtitiam, opus habet medico, quoniam ſanus non eſt, opus habet uiuificatore, quia mortuus eſt.

XVII De qua gratia omnino nihil iſte (Pelagius ſcilicet) dicit, quaſi ſola ſua uoluntate ſe poſsit ſanare, quia eum potuit ſola uitiare.

XVIII Iſte defendendo naturam, uelut ſibi ad iuſtitiam ſufficientem, ſi uoluntas ſola aſsit: Gratiæ Chriſti, qua iuſtificamur, apertiſsime contradicit.

Ib. c. 48. XIX Si in Abel iuſto charitas Dei, qua una uere iuſtus eſt quicunq; iuſtus eſt, adhuc erat quo poſſet & deberet augeri, quicquid minus erat, ex uitio erat.

Ib. c. 42. XX Neq; illud nimis curo, utrum fuerint hic aliqui, uel ſint uel eſſe poſsint, qui perfectam, cui nihil addendum eſſet, habuerint uel habeant uel habituri ſint charitatem Dei. Ipſa eſt enim ueriſsima, pleniſsima perfectiſsimaq; iuſtitia.

Ib. c. 65. XXI Per ſpiritum ſanctum diffunditur charitas in cordibus noſtris, qua una iuſti ſunt, quicunq; iuſti ſunt.

Ib. c. 68. XXII Si autem iam Chriſtiani ſunt, & recte uiuere negligunt, uerberentur terroribus, & præmiorum laudibus erigantur, ita ſane, ut non ſolum ad bonas actiones, uerum etiam ad pias orationes eos exhortari meminerimus.

Ib. c. 69. XXIII Omnia quippe fiunt facilia charitati. Cui uni Chriſti ſarcina leuis eſt, aut ea una eſt ſarcina ipſa quæ leuis eſt.

Ib. c. fi. XXIIII Charitas ergo inchoata, inchoata iuſtitia eſt: charitas prouecta, prouecta iuſtitia eſt: Charitas magna, magna iuſtitia eſt: charitas perfecta, perfecta iuſtitia eſt.

Ecce tibi Cæſar ex Auguſtino XII. locos contra ſolam fidem, & alios XII. locos pro gratia & charitate iuſtificante. Quibus utiq; unuſquiſq;, qui in reprobum ſenſum datus non eſt, iuſtius credendum exiſtimabit, quàm ſophiſticis & hypocriticis huius Philippi nugis, quas arte rhetorica uane contexuit, & ad probandam ſolam fidem & ad reprobandam dilectionem iuſtificantem. Vtrunq; contra ſcripturas, contra Euangelium, contra Paulum & cõtra Auguſtinum, atq; adeo contra omnes Doctores totamq; Eccleſiam Chriſti.

Nobis uero & quibuſlibet religioſis mentibus contra omnes eius & uerborum fucos & argutiarum præſtigias ſatis eſſe poſſet unus ille ſermo B. Auguſtini de laudibus charitatis, licet breuiſsimus, cuius hoc eſt ſane initium. Diuinarum ſcripturarum multiplicem abundantiam latiſsimamq;

tiam latiſsimamq́ doctrinam, fratres chariſsimi, ſine ullo errore comprehendit, & ſine ullo labore cuſtodit, cuius cor plenum eſt charitate, dicente Apoſtolo. Plenitudo autem legis eſt charitas. Et alio loco. Finis autem præcepti eſt charitas &c. Ex his profecto uerbis Apoſtoli probat pius & acutus Doctor iſte ultimum iamiam recitatum articulum, quod charitas ſit iuſtitia. Quid eſt enim finis & plenitudo legis aliud quàm iuſtitia. Peſsime igitur negat Philippus, iuſtificare charitatem, perinde ac ſi negaret iuſtificare iuſtitiam. Hæc autem ſententia noſtra quàmplurimis deinde laudibus charitatis in eodem ſermone, quamuis compendioſo, confirmatur, dum ait. Nec dubitare ullo modo poteſt, quod templum Dei ſit homo in quo habitat charitas. Dilige & fac quod uis, Charitas cauſa eſt & mater omnium uirtutum. Quæ ſi deſit, fruſtra habentur cætera: ſi autem aſsit, habentur omnia. Omnia fiunt facilia charitate. Item. Qui ergo contra mortis uetuſtatem, attulit uitæ nouitatem: ipſe contra uetus peccatum oppoſuit nouum mandatum. Quapropter quiſquis uetus peccatum uis extinguere, mandato nouo extingue cupiditatem, & amplectere charitatem. Sicut enim radix omnium malorũ eſt cupiditas, ita & radix omnium bonorum eſt charitas. Item, Ille itaq́ tenet & quod patet & quod latet in diuinis ſermonibus, qui charitatem tenet in moribus. Item. Charitas eſt ſalus morum, finis cœleſtium præceptorum, mors criminum, uita uirtutum, uirtus pugnantium, palma uictorum, arma ſanctarum mentium, cauſa meritorum bonorum, præmium perfectorum, ſine qua nullus Deo complacuit, fructuoſa in pœnitentibus, læta in proficientibus, glorioſa in perſeuerantibus, uictorioſa in martyribus, operoſa in omnibus omnino fidelibus. Ex qua quicquid eſt boni operis uiuit &c. Quid rogo ſimile poteſt iſte improbus charitatis ſuggillator, impugnator & calumniator de ſola fide proferre? Eat ergo iam & opponat nobis B. Auguſtinum, obijciat S. Ambroſium, iactitet ſanctos patres. Ego certe M. T. Cæſar oſtendi, hos patres, Ambroſium & Auguſtinum ſentire nobiſcum pro charitate contra ſolam fidem. Nec mihi difficile foret, idipſum ex alijs quoq́ ſanctis patribus perquàm lucidiſsime oſtendere, niſi uererer tædioſam fore M. T. prolixitatem in te non dubia. Cęterum quàm improbæ ſint petulantis huius nugatoris in nos & ſcholaſticos Theologos calumniæ, quarum nonnullas ſupra recitatas audiſti, clarius intelliget M. T. ubi recitata fuerint ea, quæ S. Thomas (quem Philippus ipſe inter cordatiores Doctores connumerat uel primo loco) de iuſtificatione impij & ſcripſit & docuit.

Rom. 13. *1. Tim. 1.* *Aug. in Ser. de laudibus charitatis.* *Ioh. 13.* *1. Tim. 6.*

Recita.

69 SCRIBA. Verba S.Thomæ, de iuſtificatione impij.

S.Tho.in prima ſecundæ quæſt. 109. in prin.

I Conſequenter conſyderandum eſt de exteriori principio humanorum actuum ſcilicet de Deo, pro ut ab ipſo per gratiam adiuuamur ad recte agendum.

II Manifeſtum eſt enim, quod ſicut omnis motus corporalis reducitur in motum cœleſtis corporis, ſicut in primum mouens corporale: Ita omnes motus tam corporales quàm ſpirituales reducuntur in unum primum mouens ſimpliciter, quod eſt Deus.

III Non ſolum autem à Deo eſt omnis motus ſicut à primo mouente, ſed etiam ab ipſo eſt omnis formalis uel rationalis perfectio ſicut à primo actu.

IIII Actio igitur intellectus & cuiuſcunque entis creati, dependet à Deo quantum ad duo. Vno modo, inquantum ab ipſo habet perfectionem ſeu formam per quam agit. Alio modo, inquantum ab ipſo mouetur ad agendum.

Ib.art.2. V Sic igitur uirtute gratuita, ſuperaddita uirtuti naturæ, indiget homo in ſtatu naturæ integræ, quantum ad unum, ſcilicet ad operandum & uolendum bonum ſpirituale: Sed in ſtatu naturæ corruptæ, quantum ad duo, ſcilicet ut ſanetur, & ulterius ut bonum ſupernaturalis uirtutis operetur quod eſt meritorium. Vlterius autem in utroque ſtatu indiget homo auxilio diuino, ut ab ipſo moueatur ad bene agendum.

Ib.art.5 VI Homo per ſua naturalia non poteſt producere opera meritoria proportionata uitæ æternæ, ſed adhoc exigitur altior uirtus, quæ eſt uirtus gratiæ, & ideo ſine gratia non poteſt homo mereri uitam æternam.

Ib.art.6. VII Homo non poteſt ſe præparare ad lumen gratiæ ſuſcipiendum niſi per auxilium gratuitum Dei interius mouentis.

VIII Nihil poteſt homo facere niſi à Deo moueatur, ſecundum illud Iohan.xv. Sine me nihil poteſtis facere. Et ideo, cum dicitur homo facere quod in ſe eſt, dicitur hoc eſſe in poteſtate hominis ſecundum quod eſt motus à Deo.

IX Hominis eſt præparare animum, Prouer.xvj. quia hoc facit per liberum arbitrium, ſed tamen hoc non facit ſine auxilio Dei mouentis & ad ſe attrahentis.

Ib.art.7 X Apoſtolus dicit Gal.ij. Si data eſt lex quæ poteſt iuſtificare, ergo Chriſtus gratis mortuus eſt. Pari ergo ratione ſi homo habet

naturam

naturam per quam iuſtificari poteſt, ergo Chriſtus mortuus eſt gratis, id eſt, ſine cauſa.

XI Homo nullo modo poteſt reſurgere à peccato per ſeipſum ſine auxilio gratiæ.

XII Cum dicitur Ephe. v. Exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus, Non eſt intelligendum, quod tota exurrectio à peccato præcedat illuminationem gratiæ. Sed quia cum homo per liberum arbitrium à Deo motum, ſurgere conatur à peccato, recipit lumen gratiæ iuſtificantis.

XIII Sic igitur habitualis gratia, inquantum animum ſanat uel iuſtificat, ſiue gratam Deo facit, dicitur gratia operans; inquantum uero eſt principium operis meritorij, quod ex libero arbitrio procedit, dicitur cooperans. *Ib. queſt. III, art. 2.*

XIIII Quando ait Auguſtinus, Qui creauit te ſine te, non iuſtificabit te ſine te, Hoc intelligendum eſt, quod Deus non ſine nobis nos iuſtificat, quia per motum liberi arbitrij, dum iuſtificamur, Dei iuſtitiæ conſentimus. Ille tamen motus non eſt cauſa gratiæ, ſed effectus. Vnde tota operatio pertinet ad gratiam.

XIIII Quinq; ſunt effectus gratiæ in nobis. Quorum primus eſt, ut anima ſanetur, Secundus ut bonum uelit, Tertius ut bonum quod uult efficaciter operetur, Quartus ut in bono perſeueret, Quintus, ut ad gloriam perueniat. *Ib. art. 3.*

XV Nemo ſcit, utrum ſit dignus odio uel amore, Eccleſiaſtes. ix. Sed gratia gratum faciens facit hominem dignum Dei amore. Ergo nullus poteſt ſcire, utrum habeat gratiam gratum facientem. *Ib. art. 5. q. 112*

XVI Effectus diuinæ dilectionis in nobis, qui per peccatum tollitur, eſt gratia, qua homo fit dignus uita æterna, à qua peccatum mortale excludit. Ideo non poſſet intelligi remiſsio culpæ, ſi non adeſſet infuſio gratiæ, quia offenſa non remittitur, niſi per hoc quod animus offenſi pacatur offendenti. *Ib. queſt. 113. art. 2.*

XVII Deus hominem ad iuſtitiam mouet ſecundum conditionem naturæ humanæ, homo aut ſecundum propriam naturam habet quod ſit liberi arbitrij. Et ideo in eo qui habet uſum liberi arbitrij, non fit motio à Deo ad iuſtitiam abſq; motu lib. arb. *Ib. art. 3.*

XVIII Deus ita infundit donum gratiæ iuſtificantis, quod etiam ſimul cum hoc mouet liberum arbitrium ad donum gratiæ acceptandum in his qui ſunt huius motionis capaces.

O ij Pueri

XIX Pueri non ſunt capaces motus liberi arbitrij, Et ideo mouentur à Deo ad iuſtitiam per ſolam informationem animæ ipſorum. Hoc autem non fit ſine ſacramento baptiſmi.

Ib. art. 4. Pſal. 84. XX Deus mouet animam hominis conuertendo eam ad ſeipſum, ut dicitur in Pſal. ſecundum aliam literam. Deus tu conuertens uiuificabis nos. Et ideo ad iuſtificationem impij requiritur motus mentis, quo conuertitur in Deum. Prima autem conuerſio in Deum fit per fidem, ſecundum illud ad Heb. xj. Accedentem ad Deum oportet credere quia eſt. Et ideo motus fidei requiritur ad iuſtificationem impij.

XXI Sicut per fidem iuſtificatur homo, ita etiam & per quædam alia, ſcilicet per timorem, de quo dicitur Eccl'i. j. Timor Domini expellit peccatum, nam qui ſine timore eſt, non poterit iuſtificari. Et iterum, per charitatem, ſecundum illud Luc. vij. Dimiſſa ſunt ei peccata multa, quoniam dilexit multum. Et iterum per humilitatem, ſecundum illud Iacobi. iiij. Deus ſuperbis reſiſtit, humilibus autem dat gratiam.

XXII In iuſtificatione impij requiritur actus fidei quantum ad hoc, quod homo credat Deum iuſtificatorem eſſe hominum per myſterium Chriſti.

XXIII Motus fidei non eſt perfectus niſi ſit charitate informatus. Vnde ſimul in iuſtificatione impij cum motu fidei eſt etiam motus charitatis. Mouetur autem lib. arb. in Deum ad hoc, ut ſe ei ſubijciat. Vnde etiã concurrit actus timoris filialis & humilitatis.

Ib. art. 6. XXIIII Quatuor enumerantur quæ requiruntur ad iuſtificationem impij, ſcilicet Gratiæ infuſio, motus liberi arbitrij in Deum per fidem, & motus lib. arb. in peccatum per deteſtationem eius, & remiſſio culpæ quæ eſt iuſtificationis conſummatio. Dicitur enim Eſa. xxvij. Iſte eſt omnis fructus, ut auferatur peccatum eius.

Quàm multa de charitate ſcripſit S. Thomas. Hæc breuiter ex uno S. Thomæ libro recitata ſint, ad cætera, quæ huic commoda eſſent diſceptationi, non eſt modo tempus aut opportunitas. Quis enim facile uel perlegat ſemel, quæ uir ille pie, caſte, ſobrie ac ſolide ſcripſit ac diſputauit de charitate & eius fructibus? Etenim ut taceam XXII. quæſtiones, quibus multo plures inſunt articuli, hac de re in Secunda Secundæ, XVII. capitula. In ſumma contra Gentiles libro tertio, & XIII. quæſtiones in materia de uirtutibus, XVI. Item quæſtiones de gratia & iuſtificatione impij, in ſumma de ueritate, Quis non defatigetur operoſis illis quæſtionibus, quas de charitate

ſcripſit

ſcripſit in Magiſtrum ſententiarum per ſex diſtinctiones libri tertij? Certe unus ille inter opuſcula liber eius, quem inſcripſit de dilectione Dei & proximi, magis eſt eruditus, pius, utilis & ædificatorius, quàm ſint omnes omnium Lutheranorum quamlibet operoſæ lucubrationes & opera. M. T. obſecro, Religioſe Imperator, clementer mihi permittat, ſaltem ex fine illius paucula pietatis uerba referre, quæ mihi ſane poſt huius contentionis amaritudinem, mellis inſtar dulcia uidentur. Sic enim ait. *S. Tho. in opuſculis opuſ. 61.*

70 O charitas ordinis regula, electorum lex uniuerſalis, uniuerſos ligans, uirtus uirtutum, Canon Canonum, lex legum, non conſtitutio populi, ſed principis placitum, ſententia Regis regum, qua non ſolum edidit uel condidit iubendo, ſed & edixit & promulgauit perſonaliter docendo, & adimpleuit ſeruando, Eſa. xxxiij. Dominus legifer noſter, Dominus Rex noſter. Deut. xxxiij. In dextera eius ignea lex, dilexit populos &c. Quaſi lex terrena mandata iudicialia, ad modum terræ grauia, prementia non premiantia, obruentia non eruentia. Quaſi lex aquea, mandata ceremonialia. Quaſi lex aerea, cætera moralia. Sed amandi lex ignea, lucens, incendens, ſurſum mouens, carbo incipientibus, flamma proficientibus, lux perfectis. Hæc eſt lex in dextera, non tantum in corde eius, ad dictandum & dijudicandum. Et non in ſiniſtra, ſed in dextera manu, ad implendum, ad cooperandum, ad premiandum, Pſal. lxxxiij. Etenim benedictionem dabit Legiſlator. Ecce lex Domini conuertens animas, mater & origo legum diuinarum, magiſtra & domina humanarum rationabilium & æquarum, hoſtis iniquarum. Cuius obſeruantia per gratiam in hac uita initiatur, & continuata uſque ad mortem in alia uita conſummatur. Cum in ea de ſeruiente miles, de nouitia profeſſus, de ſponſa ſubarrata fit cõiunx conſummata, per Iheſum principem ſummæ Maieſtatis, Abbatem ſummæ ſanctitatis, ſponſum diuinæ charitatis, qui cum Deo patre & ſpiritu ſancto uiuit & regnat Deus in ſæcula ſæculorum, Amen. Hæc S. Thomas. *Laudes charitatis ex S. Tho.*

71 Quis igitur tam uæſanæ, reprobæ ac deploratæ mentis ſit, qui tam pijs eruditiſque ac ſolidis doctoribus, Cypriano, Ambroſio, Hieronymo, Auguſtino & Thomæ Aquinati, quos omnes aduerſus ſolam fidem produximus, non magis credat & conſentiat, quàm uerboſo huic nugoni, qui tantos uiros ſimul cum tota Eccleſia tam ſtulte impugnat quàm ſuperbe iudicat, cui cenſoriam uirgam nemo dedit, ſed temere ipſe ſibi ſumit. In quem profecto cum pio Iob dicere poſſunt,

Iob. 30. Nunc derident nos iuniores tempore, quorum non dignabamur patres ponere cum canibus gregis noſtri. Nunc in eorum canticum uerſi ſumus, & facti ſumus eis in prouerbium. Philippus enim iſte ſuperbiſſime præ ſe contemnit Origenem, quem tamen ſequi fatetur Græcos magno conſenſu, & ex Latinis eos, qui uidentur eſſe columnæ, Ambroſium ſcilicet & Hieronymum. Et hanc eius ſuperbiam fouet ſuus Lutherus, qui ſic præfert eum omnibus, ut non uereatur ſcribere, Hieronymi & Origenis Cōmentaria, eſſe meras nugas & ineptias, ſi Philippi ſui Annotationibus comparentur. Et ne iactitet aliquis, Philippum Paulo quoq; ſuperiorem uel æqualem eſſe, ait Philippo, Sufficit te proximum Paulo eſſe.

Phil. in Locis communibus.

Luth. in epiſtola præliminari in Anno. Phil.

72 Quantumuis autem inflet eum ſcientia, nos tamen amore ueritatis oſtendimus & olim quàm fœde lapſus ſit tum in Didymo ſuo tum in locis communibus de libero arbitrio, & nunc non ſolum quàm inepte, uerum etiam quàm maligne ac fraudulenter aſſerat ſolam fidem. De qua tamen non aſſerenda ſed reijcienda ficte conſenſerat nobis Auguſtæ in concordiæ Tractatu. Malignitas profecto ingens eſt, tot nos onerare calumnijs contra conſcientiam propriam. Nec minor fraudulentia in ſimulando & diſsimulando, dum in omnem partem tortuoſe uertit calamum, ut incautos decipiat. Nos autem tortuoſum hunc colubrum, quamlibet lubricum & ſæculari rhetorica uerſutum, ita tenemus medium, Deo bene iuuante, ut nullo aſtu elabi poſsit. Conſtringitur enim Saxonicæ Viſitationis proprijs uerbis, quod non ſola fides, ſed etiam pœnitentia prædicanda ſit, quia carnalis illa de ſola fide ſecuritas peior ſit omni ſub Papatu errore. Conſtringitur & proprio conſenſu in concordiæ Tractatu, ubi conſenſit, omittendam eſſe hanc uoculam, Sola. Conſtringitur item arctiſsime publica & M. T. Cæſar, & omnium ſacri Ro. Imperij Ordinum autoritate & ſententia, qua publice decretum eſt Auguſtæ, ne doceatur ulterius, nos ſola fide iuſtificari. Conſtringitur deniq; ualidiſsime infallibili ſacræ ſcripturæ cenſura & iudicio, dum nos apertiſsime ex uerbis Prophetarum Chriſti, Pauli & aliorum Apoſtolorum, conuincimus, hominem non ſola fide iuſtificari, atq; etiam ex ſuperabundanti idipſum probauimus non ſolum autoritate B. Auguſtini & S. Thomæ, uerum etiam Dialectices præſidio, inferentes ex iſta propoſitione, Sola fides iuſtificat, multa quæ omnino falſa ſunt. Quod certe fieri non poſſet, ſi eſſet ipſa uera, iuxta tritam iſtam Dialecticorum regulam, Ex falſo uerum, Ex uero nil niſi uerum. Dixi.

PHILIPPICA

QVARTA IO. COCHLEI, DE SEPTIMO & octauo Confeſsionis Lutheranæ articulis, ubi agitur de Eccleſia.

Q Vanquam magnæ nobis erant cauſæ, Inuictiſsime Imperator, circa ſeptimum Luthericæ Confeſsionis articulum & acrius & ſcrupuloſius reſpondendi quàm fecimus: non tam propter uerba Confeſsionis (quæ ſubdolo captandæ gratiæ & beneuolentiæ lenocinio inſidioſe blandiebantur in hypocriſi) quàm propter priora tum Lutheri tum Philippi huius contra Eccleſiam ſcripta, per quæ ſane nimium conſtabat, quàm contemptim & inique fuerit ab eis conculcata ſanctæ matris Eccleſiæ autoritas.

Mitiſsime tamen & publice reſponſum eſt eis in conſpectu M. T. & ſeorſum hac de re actitatum cum eis in Concordiæ tractatu, id quod acta publica teſtantur, quæ Imperialibus geſtorum ſcrinijs inſerta ſunt, & Auguſtæ in Autentica forma per publicum & iuratum Notarium, immo plus quàm Notarium, nempe per inſignem quendam Iureconſultum & Cancellarium, D. Hieronymum Vcun, & M. T. & ſacri Ro. Imperij Ordinibus exhibita & perlecta. Nam quum Catholici omnes uere deſyderarent Eccleſiæ pacem, quam & Lutherani ſuppliciter ambire & à M. T. petere uiderentur, non conueniebat, acriori reſponſo eam expectationem labefacere. Vnde factum eſt, ut benignius ac ſimplicius ad totam eorũ Confeſsionem reſponſum ſit quàm uel metuerant ipſi uel cauſæ magnitudo exigebat. At Rhetoris huius tanta eſt in nos amarulentia, ut in Apologia mox ſub initium criminetur nos Sycophantas, quod in reſponſione noſtra monuimus, ab Eccleſiæ conſortio non ſegregandos eſſe malos & peccatores qui in Chriſtum credunt, cum ipſi dicerent, Eccleſiam eſſe congregationem ſanctorum.

Huius autem benignæ admonitionis noſtræ & multæ profecto & neceſſariæ nobis erant cauſæ, Imperator, quas optimo cuiq; facile probaremus. Conſtabat enim quàm peruerſæ & pernicioſæ fuerint de Eccleſiæ membris opiniones Vualdenſium, Vuiclephiſtarum, Huſsitarum atq; aliorum id genus hæreticorum, quorum dogmata terq; quaterq; damnata, impio auſu Germaniæ populis inculcant contra M. T. Edictum Lutherani,

Etenim

Vualdenſes. Etenim docebant Vualdenſes, ſacerdotium Apoſtolicum ablatum eſſe ab Eccleſia Romana tempore Syluestri Papæ & Conſtantini Imperatoris, Romanos itaq; ſacerdotes, quoniam uitijs omnibus ſcaterent, neminem abſoluere poſſe. *Pauperes de Lugduno.* Docebant Pauperes de Lugduno, ſe ſolos eſſe Chriſti Eccleſiam, uerosq; Chriſti diſcipulos & Apoſtolorum ſucceſſores, proinde ſe ſolos abſoluendi ligandiq; poteſtatem habere, Romanam uero Eccleſiam eſſe Babylonem & meretricem, omnesq; damnati quicunq; obediunt illi. *Dulciniſtæ.* Docebant Dulciniſtæ, autoritatem Ro. Eccleſiæ omnino euacuatam eſſe, & iamdudum ceſſaſſe propter malitiam Prælatorum, totamq; poteſtatem illam ſpiritualem, quam Chriſtus dedit Eccleſiæ, tranſlatam eſſe in ſectam ſuam, quam dicebant de ordine Apoſtolorum. *Vuiclephiſtæ.* Docebant Vuiclephiſtæ, Epiſcopos & presbyteros, qui in peccato mortali eſſent, non ordinare, non conficere, non baptizare, non conſecrare, Ro. Eccleſiam eſſe ſynagogam Satanæ, & Papam cum omnibus Cardinalibus & Clericis, poſſeſsionem habentibus, hæreticos eſſe, & non modo eos, ſed etiam laicos illis conſentientes. *Huſſitæ.* Docebant Huſsitæ, Eccleſiam eſſe numerum prædeſtinatorum, Præſcitos autem, etſi aliquando ſint in gratia ſecundum præſentem iuſtitiam, nunquam tamen eſſe partem eccleſiæ ſanctæ. Non oportere igitur credere, quod Papa ſit caput Ro. Eccleſiæ, niſi reuelatum ſit, eum à Deo prædeſtinatum eſſe, Nec eſſe Papam uerum & manifeſtum ſucceſſorem Petri, ſi non imitetur mores & uitam Petri &c. Cum igitur nos non lateret, conſimiles impietatis & uæſaniæ uoces à Lutheranis quoq; paſsim ſpargi ac iactari in uulgus, neceſſarium ſane uidebatur nobis, contra huiuſmodi errores breuem admonitionem pie & abſq; omni amarulentia ſuperaddere, ne uideremur in eiuſmodi errorem tacite conſentire, neue alij talem ſenſum ex uerbis eorum conciperent.

Nullam igitur dedimus amaro huic conuitiatori cauſam ad atroces calumnias dirasq; imprecationes ſuas, quas in Apologia ſua in nos hoſtiliter eiaculatur, dum inuidioſe queritur, nullum remedium eſſe aduerſus Sycophantæ morſum, nihil tam circumſpecte dici poſſe, ut calumniam euitare queat, Atq; ut calore aliquando rhetorico igneſcere ac fulminea Iouis ſui uerba intonare uideatur, ait alicubi, Deus perdat iſtos impios Sophiſtas, tam ſceleſte detorquentes uerbum Dei ad ſua ſomnia uaniſsima. Hic eſt ſcilicet decorus, quo decebat hunc Oratorem uti ad Cæſaream Maieſtatem in modum lixæ aut lotricis conuitiari ac maledicere. At tuum eſto Cæſar iudicium, num iuſte aut

Chriſtiane

Chriſtianę ſic quiritetur aduerſum nos ſæuus iſte Gigantum fraterculus. Certe reſponſio, in quam ſic inuehitur, tam hoſtilia non meruit, eaq; non tam noſtra quàm M. T. omniumq; ſacri Ro. Imperij Ordinum fuit. Hæc enim uerba præmittebantur in prologo, Quam ſane reſponſionem, ſacra Cæſarea Maieſtas, ut decet Chriſtianum Imperatorem, accuratiſsime perlegit, ac cæteris Ro. Imperij Electoribus, Principibus & Statibus legendam dedit & examinandam, quam & ipſi, tanquam Orthodoxam, & cum Euangelio & ſacris literis per omnia conſentientem approbauerunt. Sed & in Receſſu Imperiali idem aſſecuta eſt reſponſio illa teſtimonium publicum & M. T. & omnium ſacri Ro. Imperij Ordinum.

Non igitur ſine graui læſæ Maieſtatis crimine tot maledictis & calumnijs inceſsitur, laceratur, atq; traducitur ea reſponſio à procaci ac rebelli hoc rhetorculo, cuius tanto maior eſt in conuitiando malignitas, quanto certius nouit (utpote qui præſens interfuit) quàm benigne ſumma cum diligentia, maturitate & inſtantia pro reparanda unitate omniq; diſcordia ſalubriter tollenda, cum Lutheranis Auguſtæ & à M. T. & ab alijs Imperij Ordinibus actum ſit. Quicquid igitur in eam reſponſionem dicit, in M. T. & in alios Principes ac Status Imperij, qui eam approbauerunt, dicere conuincitur, uelut perduellionis & læſæ Maieſtatis reus. 4

Nos admonitioni illi noſtræ nullum ſcomma, nullum conuitium adiecimus, ſed cauſas fideliter adduximus tum ex diuerſis Euangelij locis & parabolis, tum ex ſententia & autoritate Concilij Conſtantienſis, quod dogma illud Huſsiticum, quo ſegregantur ab Eccleſia Chriſtiani mali & peccatores, publice damnauit, & autorem illud pertinaciter aſſerentem, hæreſeos damnauit. Et iuſtiſsime quidem. Eſt enim dogma illud & antea ſæpiſsime damnatum, non modo in barbaris hypocritis, Vualdenſibus, alijsq; ſupra commemoratis hæreticis, uerum etiam in plærisq; alijs ſimili phariſaiſmo ſuperbientibus aliosq; præ ſecta ſua contemnentibus & damnantibus. 5

Quales fuerunt fraticelli ſeipſos flagellantes, qui inter quinquaginta damnabiles & damnatos articulos ſecundo loco ponebant, ac ſuperbe affirmabant, Deum reieciſſe Papam omnesq; Epiſcopos & Prælatos ac presbyteros, ne deinceps populo in ſpiritualibus præeſſent, omniq; eos abſoluendi & ligandi poteſtate priuaſſe, omnia uero in Crucifratres tranſtuliſſe. Et Leoniſtæ, qui inter lxx. perfidiæ ſuæ articulos uaniſsima ſuperbia docebant, Eccleſiam Romanam non eſſe 6 *Fratres flagellatores.* *Leoniſtæ.*

P Eccleſiam

Eccleſiam Iheſu Chriſti, ſed Eccleſiam malignantium, Papam eſſe caput omnium errorum, Prælatos ſcribas, Monachos phariſæos, non eſſe obediendum Prælatis ſed ſoli Deo, Romanam eccleſiam propter peccata Cleri damnatam eſſe.

7 Et longe ante eos conſimili ſuperbia inſaniebant Donatiſtæ in Aphrica, in quos tam multos edidit libros ſermonesq; & Epiſtolas B. Auguſtinus, quia damnabant omnes eccleſias totius mundi quæ non ſequerentur partes Donati, nec ullum é Catholicis in ſuum admittebant conſortium, niſi rebaptizatum, quaſi nullibi eſſent uera ſacramenta niſi in parte Donati. Contra quos ſic ait B. Auguſtinus in quinquagenis. Non confidunt in Domino, qui tunc eſſe dicunt ſancta Sacramenta, ſi per ſanctos homines dentur. Cogunt itaq; eos, qui accipiunt ſacramenta, ſpem ſuam in hominem ponere, cuius cor uidere non poſſunt. Et maledictus omnis, qui ſpem ſuam ponit in homine. Et iterum. Chriſto (inquit) tales maledicunt, qui dicunt, quia perijt eccleſia de toto orbe terrarum, & remanſit in ſola Aphrica. Si diceres illi, perdes uillam tuam, forte non à te temperaret manum. Et dicis, Chriſtum perdidiſſe hæreditatem ſuam, redemptam ſanguine ſuo? Quam autem faciat iniuriam, uidete fratres. Scriptura dicit, In lata gente gloria regis, in diminutione populi contritio principis. Ergo hãc iniuriam facis Chriſto, ut dicas, populum eius ad iſtam exiguitatem diminutum. Ideo natus es, ideo Chriſtianum te dicis, ut inuideas gloriæ Chriſti? cuius ſignum te in fronte portare aſſeris, & de corde perdidiſti? Hæc & id genus plurima B. Auguſtinus uarijs in locis & libris contra Donatiſtas, prædamnatos Lutheranorum proauos, quos illi ſeipſa ſequuntur, licet uerbis in Confeſſione ſua damnent.

Donatiſtæ. *Aug. in Pſ. 10.* *Hiere. 17.* *Idē in Pſal. 85* *Pro. 14.*

8 Quemadmodum enim Donatiſtæ ſepararunt ſeſe à Catholica Eccleſia propter unum hominem factioſum, nempe Donatum, qui per inuidiam, dolens ſibi in Epiſcopatu Carthaginenſi prælatum fuiſſe Cecilianum, diuiſit plebem, & factione ſua in odiũ Ceciliani alium conſtituit Epiſcopum Maiorinum, atq; ut factioni ſuæ robur adderet, Cecilianum traxit in iudicium, multa ei crimina calumnioſe obijciens non ſolum Romæ apud Melchiadem Papam, & Arelati apud Galliarum Epiſcopos, uerum etiã coram Imperatore Conſtantino Magno. Et quanquam ubiq; ſuccubuit uictus, nihilominus plebem interim & nouarum rerũ cupidos falſis in electum Epiſcopum criminationibus ita traxit in partem ſuam, ut creuerit ea factio intra breue tempus in tantam ſane multitudinem, ut in Aphrica numerum Catholicorum

ſuperare

ſuperare uideretur, nam ſupra CCC. Epiſcopos in parte ſua numera-bat, adeoqꝫ inualeſcebat, ut Romæ quoqꝫ Epiſcopum ſibi in parte ſua ordinaret, Ita & Lutherani nunc ſeparant ſe pernicioſiſsime non ſo-lum à Papa & ab Eccleſia catholica, uerum etiam à M. T. Imperator & ab omnibus catholicis Principibus ac Statibus ſacri Ro. Imperij, propter unum factioſiſsimum hominem, nempe Lutherum, cui ſic adhærent, ut non uereantur propter eum ſchiſma excitare, ut hac au-dacia ſua multos Imperij populos & Papæ & M. T. rebelles efficiant, atqꝫ in factionem trahant ſuam.

Verum Donatiſtæ multo plus in malitia ſua gloriari poterant 9
quàm poſſunt Lutherani. Primum, quia multos habebant in parte ſua *In multis excel-* Epiſcopos. Quamuis enim Maximianiſtæ (pars factionis eorum) ra-*lebant Luthe-* puiſſent in partem ſuam centum Epiſcopos, reliqua tamen multitudo *ranos Dona-* retinuit multo plures, nempe CCC. & X. Epiſcopos. At Lutherani *tiſtæ.* hactenus per annos XIIII. ne tres quidem Epiſcopos in partem ſuam trahere potuerunt, quamuis barbara, inſtar Pighardorum, temeritate paſsim in oppidulis ſuis ex plebanis & apoſtaticis Monachis ſine omni ordine Epiſcopos uoce tantum inſtituerint, quos Cerdonibus ſimiliores dicas quàm ſacerdotibus. Deinde, longe maior Donatiſta-rum erat multitudo quàm Lutheranorum. Hi enim in una tantum prouincia, nempe in ſola Germania, ſuas habent in manifeſto Eccle-ſias: illi uero ultra CCCC. Epiſcoporum populos Aphricæ etiam in tranſmarinis regionibus, atqꝫ adeo in ipſo capite mundi ROMA & populos habuerunt & Epiſcopos.

Tertio, multo plures maioreſqꝫ & doctiores habebant defenſo-res Donatiſtæ quàm Lutherani habent. Illi enim permultos habebant Epiſcopos eoſqꝫ ita & eruditione & eloquentia ingeniiqꝫ acrimonia decoratos, ut cum ipſo Auguſtino, fulgidiſsimo illo Eccleſiæ catholi-cæ lumine & præſidio, congredi atqꝫ contendere & auderent & poſ-ſent, non ſolum in priuatis ſeu literis ſeu colloquijs, uerum etiam in publicis plurimorum Epiſcoporum conuentibus & collationibus, licet cauſa & æquitate ſemper inferiores eſſent. Quem uero dabunt nobis ex omnibus defenſoribus ſuis Lutherani, qui Auguſtino comparari aut in arenam cum eo honeſte committi potuiſſet? Superbiſsimi qui-dem ſunt Lutherus & Philippus iſte, duo eorum luminaria, qui ſtulta confidentia ſeipſos maximi faciũt, & ſupra omnes iactitant, ſed quales aut quanti forent, obſecro, ad Auguſtinum comparati? ſi nos paruuli & priuati homines, poſſumus, Deo dante, eos tum ſcripturis tum

proprijs eorum libris, & hæreſeos conuincere, & de innumeris redarguere mendacijs, quid non poſſet in eos inuictiſsimus ille Catholicorum propugnator omniſq; generis hæreticorum debellator Auguſtinus? Nemo (arbitror) eouſq; deſipiet, ut cenſeat eos dignos qui Auguſtino conferantur. Quid enim ad talem tantumq; Epiſcopum uideri queant infamis & periurus Apoſtata, uxoriuſq; & pene imberbis adhuc pædotriba?

Quarto. Longe pauciores habebant errores Donatiſtæ quàm Lutherani. Illi enim præter uitium ſchiſmatis, non alium docebant Aug. Epi. 50. errorem, niſi quod Catholicos ad ſe tranſeuntes, rebaptizabant, tanquam extra eorum ſectam nemo uere baptizari poſsit. Lutherani uero cunctis propemodum hæreticis errore aliquo participant, quemadmodum diſerte atteſtata eſt iam olim ſacratiſsima M. T. in Edicto Vuormacienſi.

Quinto. Errorem ſuum Donatiſtæ argute & copioſe probare uidebantur ex plurimis ſacræ ſcripturæ locis, atq; etiam autoritate S. Cypriani, glorioſi Doctoris & Martyris Chriſti. Quantis enim rationibus & ſcripturis contendit uir ille ſanctiſsimus, extra Eccleſiam apud hæreticos non uerum eſſe baptiſma, proinde rebaptizandos eſſe eos qui ab hæreticis ad Eccleſiam ueniunt? quem non moueat in epiſtola ad Iubaianum? in epiſtola ad Pompeium? in epiſtola ad Stephanum Ro. Pontificem? maxime uero in Concilio Carthaginenſi, ubi tot præclari Epiſcopi ei conſenſerunt? Ea itaq; omnia Donatiſtæ in partem & ſententiam rapiebant ſuam, licet inique, quia Catholicos pro hæreticis habebant, & ſe ſolos eccleſiam Dei dicebant, quod certe S. Cyprianus nunquam fecit, ne cogitauit quidem. Quid uero pro innumeris erroribus ſuis comprobandis afferunt Lutherani? multa quidem uerba, ſed ſine ratione, ſine pondere, ſine æquitate. Maxima librorum ſuorum pars conuitia habet & calumnias iactantiaſq; impudentes, Si quando uero afferunt ſcripturas, eas ita deprauant ac detorquent, ut credas nunquam fuiſſe crudeliores aut maligniores ueritatis & uerbi Dei carnifices & caupones quàm iſti ſunt.

10 Placet igitur nobis, Imperator, à Lutheranis in Confeſsione ſua Rom. 2. damnari Donatiſtas, at nihilominus dicimus eis ex Paulo apoſtolo, quod inexcuſabiles ſint. In quo enim alios iudicant, ſeipſos condemnant, eadem enim agunt quæ iudicant, immo & multo peiora perpetrant, uti iam dictum eſt. Quot enim errores docent, quos illi non docuerunt? rebaptizabant illi Catholicos, iſti miſeris rebaptizatoribus

noſtris

noſtris anſam & originem dederunt, ut oſtenſum eſt ſupra, & ultra hunc errorem multo plures circa baptiſmum addiderunt. Non docuerunt Donatiſtæ, Baptiſmum neminem iuſtificare nec ulli prodeſſe, ſed ſolam fidem, uti Lutherus docet, Nec deſtruxerunt baptiſteria Donatiſtæ, nec irriſerunt benedictionem fontis baptiſmalis, nec omiſerunt ſolennem exorcizandi ritum, nec mutauerunt conſuetas circa baptiſmum ceremonias, ut faciunt barbarice Lutherani. Neq; alios multos Lutheri de baptiſmo errores, quos ego alibi commemoraui, aſſeruerunt Donatiſtæ. Hic breuitatis gratia ſufficiat, M.T. oſtendere, Donatiſtas multo minus reprehenſibiles fuiſſe etiã circa baptiſmum (in quo uno male repetito errabunt) quàm reprehenſibilis eſt Luthericus iſte defenſor, qui Donatiſtas damnat, qui certe nihil eorum docuerunt, quæ ex libris Philippi huius recitanda nunc exhibeo.

Philippica.2. & .3.

Luth. de Cap. Baby.

Lib.2. de erroribus Luth.

Recita.

SCRIBA. Errores Philippi de Baptiſmo.

Phil. in Anno. 1. Cor. 11.

I Duo ſunt omnino ſigna ſacramentalia, Baptiſmus & Euchariſtia: Reliqua ſacramenta quæ connumerantur, commenta ſunt hominum.

II Eſtq; baptiſmus proprie pœnitentiæ ſignum, ſicut Iohannes dixit, ſe baptizare in pœnitentiam.

III Nec ſacramentum pœnitentiæ diſtinguendum eſt à baptiſmo, quia ipſe baptiſmus eſt ſacramentale ſignum pœnitentiæ.

IIII Non iuſtificant ſigna, ut Apoſtolus ait, Circumciſio nihil eſt, ita baptiſmus nihil eſt, participatio menſæ Domini nihil eſt, ſed teſtes ſunt & ſphragides diuinæ uoluntatis erga te.

Idem in Locis communibus.

Sphragides, id eſt, ſigilla uel ſignacula.

V Vel ſine ſigno Gedeon uicturus erat, ſi credidiſſet: ita ſine ſigno iuſtificari potes, modo credas, adeo non iuſtificant ſigna.

VI Fidei excitandæ gratia ſigna ſunt propoſita: Nunc & fidem & ſignorum uſum extinxerunt, qui ea in quæſtu habent.

VII Hæc de ſignorum natura ideo monui, ne quis ſcholaſticos ſequatur, qui iuſtificationem horrendo errore ſignis tribuerunt.

VIII Atq; hinc adparet, quàm nihil ſigna ſint, niſi fidei exercendæ mnemoſyna.

IX Vterq; baptiſmus idem ſignificat, ſed hoc diſcrimine, quòd adhuc prædicandæ gratiæ Iohannis baptiſmus teſtimonium erat, Chriſti baptiſmus iam collatæ.

X Non iuſtificabant neq; Iohannis neq; Chriſti baptiſmus, de ſignis loquor, ſed certificabant, Iohannis lauacrum de prædicanda

adhuc gratia, Chriſti baptiſmus teſtabatur iam collatam eſſe gratiam, & promulgatam promiſsionem gratiæ. In utroq; iuſtificabat fides.

XI Sacramentum pœnitentiæ uel ſignum non aliud niſi baptiſmus eſt.

XII Neq; aliud eſt uita Chriſtiana, niſi hæc ipſa pœnitentia, hoc eſt, regeneratio noſtri.

XIII Sicut Euangelium non amiſimus alicubi lapſi, ita nec Euangelij ſphragida baptiſmum.

XIIII Certum eſt autem, Euangelium non ſemel tantum, ſed iterum atq; iterum remittere peccatum. Quare non minus ad ſecundam condonationem quàm ad primam baptiſmus pertinet.

12 *Rebaptizantium tria genera.* Nihil horum docuerunt, Imperator, Donatiſtæ, qui hac una re grauiſsime & peccabant & errabant, quod rebaptizabant Catholicos qui ad ſectam eorum tranſibant, & affirmabant extra ſectam ſuam non eſſe uſquam uerum baptiſma. Luthericos uero & Philippicos de baptiſmo errores nuſquam docuerunt. Minus igitur & in ea parte, in qua ſola grauiſsime peccauerunt, reprehenſibiles uidentur, quàm ſunt irreligioſi & impij doctores iſti nouelli. Quid ita? Quia Donatiſtæ ſemel tantum rebaptizabant, idq; faciebant, non ut intenderent rebaptizare, ſed ut ſemel uere baptizarent eum, qui alibi falſo (ut ipſi putabant) baptiſmate inaniter baptizatus fuiſſet. Quemadmodum nunc infœlices Anabaptiſtæ noſtrates, rebaptizant ſemel tantum adultos, tanquam inaniter baptizatos in infantia ſine propria fide. Lutherus uero & Ppilippus toties repetunt baptiſmum, quoties abſolutionem & Euangelium, nullum aliud permittens pœnitentiæ ſignum ſeu ſacramentum quàm baptiſmum. Quem tamen ita euacuant, ut nullam in eo iuſtificandi uirtutem relinquant. Hoc autem Donatiſtæ fecerunt minime, grauius igitur etiam circa baptiſmum errant & peccant Lutherani quàm Donatiſtæ fecerunt, non ſolum quod barbarice reijciunt priſcas circa baptiſmum ceremonias, uerum etiam quia tollunt ab eo iuſtificationem, & repetunt eum quotieſcunq; à peccatis abſoluunt, ſignum pœnitentiæ ex eo facientes, ut duo tantum Eccleſiæ ſacramenta relinquant, reiectis alijs quinq;. At hæc Donatiſtæ non fecerunt.

13 *Errores Lutheri innumeri.* Quantula uero eſt hæc, ô Auguſte, Luthericarum impietatum portio, licet in ea uel peſsimis hæreticis peiores eſſe conuincantur. Tanta profecto eſt reliquorum Luthericæ doctrinæ errorum & multitudo

iuxta & magnitudo, ut omnes eorum circa baptiſmum errores(qui certe neq; pauci neq; parui ſint,ſi accuratius conquirantur & expendantur)uelut leuis ac minima portiuncula, pro nihilo præ illis multis & magnis haberi queant. Quis enim abſq; tædio percenſeat,quot & quantos errores circa unum Euchariſtiæ ſacramentum male conceperunt,peius pepererunt,peſsime dilatauerunt: Si tua Cæſar Maieſtas iuſſerit,aut Lutherani à me poſtulauerint,non grauabor equidem uel mille propoſitiones erroneas circa iſtud ſacramentum ex unius Lutheri libris in unum cumulum extrahere,quarum nullam uel ſedes Apoſtolica uel ulla Vniuerſitas ſit admiſſura. Deinde ſi plures quis requiſiuerit à me,ubi operæprecium uidebitur, dabo certe ſexcentos Lutheri articulos reprobabiles circa ſacramentum pœnitentiæ,ac totidem circa ſacramentum Ordinis,atq; etiam plures (ſi opus fuerit) circa ſacramentum Matrimonij. Excedit enim Saxonicus iſte Apoſtata omnes omnium ætatum hæreticos non ſolum ſuperbia,iactantia,temeritate,furore & audacia,uerum etiam barbarica impietatum immanitate & damnatorum damnabiliumq; errorum numero. Id quod M. T. Cæſar iam olim præſenſit,ac diuinitus atteſtata eſt in Edicto Vuormacienſi. Quantos uero interim per X. annos continuos ſuperaddidiſſe illum putemus,tot editis Teuthonice libris ſermonibusq; & utriuſq; Teſtamenti tranſlationibus dicam an deprauationibus?

Hæc ſane ſunt M. T. uerba, ex Teuthonico tranſlata,in Edicto Vuormacienſi. Et mente ſua in eam cecidit inſaniam,ut glorietur,ſi memoratus Huſs ſemel hæreticus fuerit, ipſe decies hæreticus exiſtat. Atq; ut omnes aliæ innumeræ Lutheri iniquitates,breuitatis gratia, omittantur,unicus iſte,non homo,ſed uelut Diabolus in ſpecie hominis cum aſſumpta Monachatus cuculla, plurimorum hæreticorum maxime damnatas hæreſes,quæ diu latuerunt,in unam fetidam paludem in ſimul congregauit, & quaſdam à nouo excogitauit ipſe. Hęc & id genus grandia multa in Edicto Auguſte tuo,quæ tunc Vuormaciæ comprobauerunt publice reliqui Principes ac Status Imperij, ſed & Auguſtæ anno ſuperiore ab eis(demptis paucis) repetito conſenſu & approbatione ſunt publice confirmata. 14

Damnatio Lutheri in Edicto.

Tanta tamen eſt impudentis huius Rhetoris audacia, & infrunita temeritas,ut reum hunc ſuum,tot præiudicijs iudicijsq; & ſententijs conſtrictum,grauatum ac reaggrauatum,ita ad M. T. defendere eiusq; doctrinam impiam ac ſeditioſam commendare præſumat, ut

non

non uereatur etiam accuſatoris partes contra nos, qui iuſſu M. T. be-
nigne ad omnia reſpondimus, agere, perinde ac ſi nihil unquam ad-
uerſus Lutherum eiusq; doctrinam pronunciatum ſit. Cum non igno
ret, libros eius iam olim & damnatos & exuſtos eſſe non ſolum à Pa-
pa & à M. T. à ſupremis inquam Eccleſiæ Chriſti poteſtatibus, qui-
Rom. 13. bus Chriſtianos ſub animæ ſuæ ſalute obedire docet Apoſtolus, ue-
rum etiam ab alijs Regibus & Principibus totius Chriſtianitatis, in
Anglia, Scotia, Francia, Polonia, & ubi non? Quos & Turcas dete-
ſtari ferunt, magis tamen propter ſeditionis incendia, quæ paſsim ijſce
libris inſerta ſunt, quàm propter eius errores in fide & religione. Nam
& M. T. in ſupra memorato Edicto affirmat, illum nihil propemo-
dum aliud ſcribere, niſi quod ad ſeditionem, ſchiſma, bellum, cædem,
rapinam & incendium, atq; ad totam Chriſtianæ fidei defectionem
tendat ac deſeruiat.

15 Eat nunc Philippus, & in conſpectu M. T. dicat nos Sycophan-
tas, calumniatores, crudeles & impios Sophiſtas, quos ſcit longe mi-
tiora in Luthericam doctrinam dixiſſe Auguſtæ tum in reſponſione
publica, tum in Concordiæ tractatu, quàm ante X. annos prius dixe-
runt & fecerunt ſumma Eccleſiæ capita Ro. Pontifex & Ro. Impera-
tor, & poſt eos, ſummi Reges & Principes, Rex Franciæ, Rex An-
gliæ, Rex Poloniæ, Dux Lotharingiæ, Dux Sabaudiæ, Dux Gelriæ,
Duces Bauariæ, Saxoniæ item Dux Georgius, & Elector Imperij
Marchio Brandenburgenſis, alijq; nec pauci nec contemnendi Prin-
cipes, qui ſic damnarunt Lutheri doctrinam, ut nonnulli eorum mor-
te affecerint non modo impios aſſertores & doctores, uerum etiam
Bibliopolas & curſores, qui peſtilentes ac uetitos libros attulerant.

16 Nos autem, qui Sycophantæ & impij Sophiſtæ à Philippo dici-
mur, quid fecimus? Longam (inquit) declarationē addiderunt, quod
mali non ſint ab Eccleſia ſegregandi. Eſt ne additio iſta uſq; adeo uel
iniqua uel impia? At audiſti ſupra, Imperator, quàm neceſſarium fue-
rit nobis, contra diuerſos multorum hæreticorum errores eam decla-
rationem adijcere. Quid uero dicturus erat Philippus, ſi nos atroces
& impias in ſanctam Eccleſiam iniurias, quas ipſe & Lutherus alibi
ſcripſerunt ac in uulgus diſſeminauerunt, contra M. T. leges & Edi-
cta, in reſponſione noſtra, immo publica & Imperiali recitandas exhi-
buiſſemus? nunquid nullas noueramus? At ſatis conſtat etiam Lai-
cis tum Catholicis tum Lutheranis, quàm graues multasq; & uarias
in Rom. Eccleſiam contumelias & calumnias ſcripſerint, dixerint,

pinxerint,

pinxerint, cantauerint Lutherani tum publice tum priuatim, propter quas profecto uel ſolas & temporali & æterno ſupplicio digni forent.

Quantas deinde ſcripſerunt ac prædicauerunt in ſacroſancta Concilia Oecumenica? quantas in omnem ordinem Eccleſiaſticum? quantas in ſeptem Sacramenta? in publica ſacra? in ſolennes ceremonias? in receptas religionis noſtræ obſeruationes? in dies feſtos? in ieiunia? in peregrinationes? in fraternitates? in ueſtimenta & uaſa conſecrata? in quoſdam noui Teſtamenti libros? in approbatas Eccleſiæ conſuetudines? in ſanctos Eccleſiæ Doctores? in ſacros Canones? Breuiter in omnia ſacra & myſteria fidei noſtræ? Quid non contaminauerunt? quid ſaluum & intactum reliquerunt in tota Eccleſiæ Hierarchia? Nos tamen pacis & concordiæ ſtudio de iis omnibus diſsimulantes, unum, quod neceſſarium erat, adiecimus, ne ab Eccleſia ſegregarent malos aut peccatores in Chriſtum credentes, & propter unum iſtud uerbum mox dicimur Sycophantæ. Scilicet hæc eſt Lutheranorum patientia, in qua ſuas poſsideant animas.

At cur damnant ipſi Donatiſtas, qui nequaquam tot uel errores uel iniurias & blaſphemias in Eccleſiam, quot ipſi, euomuerunt? Tolle enim ſeprationis crimen & unum de baptiſmo errorem, & inuenies Donatiſtas ſexcentuplo meliores magisq; pios quàm Lutherani ſunt. Cur ergo damnati ſunt? quia ſchiſma in hæreſim uerterunt, & extra ſectam ſuam nuſquam uera putabant eſſe ſacramenta. Magna quidem per ſe ſunt iſta, & damnatione dignisſima, ſed parua admodum & leuia uidentur, ſi ad Lutheranorum errores & furores conferantur, & in iis Lutherani quoq; rei comperiuntur, licet illos damnent. Quantum enim ſchiſma excitarunt? & id quantis cum tumultibus? quantis item erroribus antiquarum hæreſum contaminatum? Donatiſtæ ſuam tantum ſectam commendabant, Lutherani uero dicunt beatos Græcos, beatos Bohemos, beatos omnes quicunq; ſeſe à Ro. Eccleſia ſepararunt. Vnde & barbaram Vualdenſium colluuiem longe ſupra Ro. Eccleſiam laudibus extollunt, licet in hoc eam reprehendant, quod ſeptem aſſerunt ſacramenta ſicut Ro. Eccleſia, cum ipſi duo tantum ſupereſſe affirment. 17

Luth. in Epitomen Syluestri.

Lut. ad fratres Vualdenſes.

18 Quantumuis uero cauſetur & conuitietur in nos Philippus, rerum tamen euidentia uictus, in eandem nobiſcum ſententiam poſt longas & inanes ambages & logomachias reuertitur. Concedit enim impios & hypocritas in hac uita, quia nondum reuelatum eſt regnum Chriſti, eſſe admixtos Eccleſiæ, & gerere officia in Eccleſia, atq; etiam

membra Eccleſiæ, ſecundum externam ſocietatem ſignorum Eccleſiæ, hoc eſt, uerbi promiſsionis & ſacramentorum, exiſtere, præſertim ſi non ſint excommunicati. Nec ſacramenta ideo non eſſe efficacia, quia per malos tractantur, imo recte nos uti poſſe ſacramentis, quæ per malos adminiſtrantur. Hæc, Imperator, ipſemet affirmat Philippus. Quid uero amplius tribuit impijs & hypocritis reſponſio noſtra? Nunquid dicimus eos habere gratiam Dei, aut charitatem diffuſam in cordibus per ſpiritum ſanctum? nunquid ſanctorum in cœlis conſortium aut ſocietatem angelorum? nũquid impios dicimus regnum aut hæreditatem Chriſti? Abſit, ſed dicimus malos & peccatores in Eccleſia huius uitæ admixtos eſſe bonis & ſanctis, uſq; ad conſummationem ſæculi, iuxta parabolas Domini Matth. xiij. & xxv. Eam proinde ponimus differentiam inter Eccleſiam triumphantem & militantem, quod in hac reperiuntur boni & mali, in illa boni tantum.

19 *Eccleſia ſancta eſt & dicitur, licet in ea aliqui ſint mali.*

Dicimus nihilominus Eccleſiam ſanctam, licet mali quoq; in ea conſiſtant. Eſt enim trita Dialecticorum regula, à digniori denominationem fieri. Iuſtius eſt igitur, ut Eccleſia militans à bonis dicatur ſancta quàm à malis execrabilis aut prophana. Et huius regulæ pulchra habemus in ſcripturis exempla. Nam Paulus ad Corinthios ſcribens ait, Paulus Eccleſiæ Dei quæ eſt Corinthi, ſanctificatis in Chriſto Iheſu, uocatis ſanctis, cum omnibus qui inuocant nomen Domini noſtri Iheſu Chriſti. Et poſt pauca. Quia in omnibus diuites facti eſtis in illo, ita ut nihil uobis deſit in ulla gratia. Et infra Neſcitis quia templum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in uobis. Siquis autem templum Dei uiolauerit, diſperdet illum Deus. Templum enim Dei ſanctum eſt, quod eſtis uos. Item. Omnia enim ueſtra ſunt, uos autem Chriſti, Chriſtus autem Dei. Et rurſus. Neſcitis quoniam corpora ueſtra membra ſunt Chriſti? Tollens ergo membra Chriſti, faciã membra meretricis? Abſit. Item. An neſcitis, quoniam membra ueſtra templum ſunt ſpiritus ſancti, qui in uobis eſt &c. Nos autem ſupra

Philippica. 3. oſtendimus M. T. Cæſar, non omnes, qui Corinthi erant, ad quos Paulus ſcripſit, fuiſſe ſanctos & iuſtos, ſed permultos in ijs fuiſſe peccatores & malos, è quibus unum tradidit Satanæ, alijs minabatur ſuum aduentum in uirga, alios dicebat corripi à Domino, multos item dor-

1. Cor. 15. mire, quoſdam etiam errare in fide, qui dubitabant etiam de neceſſario quodam fidei articulo, nempe de carnis reſurrectione. Sic & ad Epheſios, ad Ppilippenſes & ad Coloſſenſes ſcribens, uocabat eos ſanctos.

ctos, Non ſane quod nemo inter eos eſſet malus aut peccator, ſed à dignioribus in commune ſancti dicebantur.

20 Sic & Petrus ait .j. Pet. ij. Vos autem genus electum, regale ſacerdotium, gens ſancta, populus acquiſitionis. Et in ueteri Teſtamento ait Dominus ad filios Iſrael, Exo. xix. Vos eritis mihi in regnum ſacerdotale & gens ſancta. Et Moſes Deut. vij. Sculptilia comburite, quia populus es ſanctus Domino Deo tuo. Et tamen conſtat plurimos ex ijs fuiſſe malos & peccatores, adeo ut ex ſexcentis millibus duo tantum peruenerint in terram ſanctam, eis à Deo promiſſam. Num. 14. Multos, qui uitulum adorauerant aureum, occiderunt Leuitæ Exo. xxxij. Multos deuorauerunt ſepulchra concupiſcentiæ Num. xj. Multos abſorbuit terra uiuos in ſchiſmate, nec pauci perierunt murmure Nume. xvj. Deniq; pars magna occubuit gladio hoſtili Ioſuæ. vij. Quamuis igitur in ea gente multi eſſent mali & peccatores, dicta eſt tamen gens ſancta à dignioribus qui in ea gente ſancti erant. Quandoquidem & Sodomis parciturus fuerat Dominus ſi uel decem boni in quinq; illis Ciuitatibus reperti fuiſſent Gen. xviij. Sic & Eccleſia recte dicitur ſancta, licet plæriq; in ea ſint mali & peccatores.

21 Dicuntur præterea ſancti alicubi, non à ſanctitate uitæ aut à probitate morum, ſed ab officij dignitate, quomodo ſanctiſsimus dicitur Ro. Pontifex. Aut à ſacrorum communione, dum in Eccleſia participant eadem ſacramenta boni & mali, quidam digne, ad uitam, quidam uero indigne, ad mortem & in iudicium, ſicut teſtatur Apoſtolus .j. Cor. xj. Vnde & in legibus Imperialibus reperiuntur tituli De ſanctiſsimis Epiſcopis & reuerendiſsimis presbyteris. Et in epiſtolis ſanctorum Patrum conſueti erant & uſitati honoris & ſanctitatis tituli, quibus honore ſe inuicem præueniebant antiqui patres, iuxta doctrinam Apoſtoli Rom. xij. Sic ait ad Auguſtinum Hieronymus. Domino uere ſancto & beatiſsimo Papæ Auguſtino Hieronymus in Domino ſalutem. Et uiciſsim ad Hieronymum Auguſtinus. Domino uenerabili ac deſyderabili, ſancto fratri & compresbytero Hieronymo Auguſtinus in Domino ſalutem. Et ad alium minus notæ ſanctitatis ſic ait. Domino beatiſsimo & merito uenerando fratri & conſacerdoti Præſidio Auguſtinus in Domino ſalutem. Quinimmo & ad hæreticos, propter ſacramentorum eorundem communionem, fraternæ charitatis titulos perſcripſit, ut eſt uidere in quàmplurimis ad Donatiſtas libris & epiſtolis. Sic enim ait. Dominis dilectiſsimis & merito prædicandis fratribus Glorio, Euſebio, Fœlici &c. Item. Deſyderabili

Sanctitas officij.

& dilecto fratri Emerito Auguſtinus. Item. Domino eximio, meritoq́ ſuſpiciendo & dilectiſsimo fratri Euſebio Auguſtinus.

22 Si ergo B. Auguſtinus non dedignatus eſt fratres uocare hæreticos manifeſtos & ab Eccleſia præciſos, cur nos timeamus uocare fratres noſtros & eiuſdem matris Eccleſiæ membra Chriſtianos peccatores? Quis enim noſtrum à peccato immunis eſt? Ait enim prædilectus Chriſti diſcipulus. Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & ueritas in nobis non eſt. Et Iob uir ſimplex & rectus, Ecce (inquit) qui ſeruiunt ei, non ſunt ſtabiles, & in angelis ſuis reppcrit prauitatem, quanto magis hi qui habitant domos luteas? Et infra. Vere ſcio quod ita ſit, & quod non iuſtificetur homo, compoſitus Deo. Item. Quid eſt homo, ut immaculatus ſit, & ut iuſtus appareat natus de muliere, Ecce inter ſanctos eius nemo immutabilis, & coeli non ſunt mundi in conſpectu eius, quanto magis abominabilis & inutilis homo, qui bibit quaſi aquam iniquitatem? Item. Ecce luna & non ſplendet, & ſtellæ non ſunt mundæ in conſpectu eius, quanto magis homo putredo, & filius hominis uermis.

Nemo ſine peccato. *1. Iob. 1.* *Iob. 4.* *Iob. 9.* *Iob. 15.* *Iob. 25.*

23 Quemadmodum igitur Eccleſia catholica recte & pie dicitur ſancta, quamuis in ea multi ſint non ſancti ſed peccatores & mali ac prophani, impij, ſcelerati: Ita etiam dicitur ipſa recte & pie corpus Chriſti, regnum Chriſti, hæreditas Chriſti. Quamuis enim peccatores aut impij ſecundum ſe non ſint corpus, regnum aut hæreditas Chriſti, ipſi tamen iuſtis & pijs in Eccleſia uel officiorum adminiſtratione uel ſacramentorum communione ſociati & admixti, non impediunt nec prohibent, Eccleſiam propter iuſtos & pios dici ſanctam, dici corpus, regnum, hæreditatem, ſponſamq́ Chriſti. Non oportet igitur peccatores ab Eccleſia excludi, propter hoc quod dicitur regnum & corpus Chriſti, ſicut uane ac hypocriticœ contendit Philippus, alioqui prorſus incerta fieret nobis Eccleſia. Non enim ſcimus corda hominum, ut Deus, nec ſcimus quiſnam hic uere iuſtus aut ſanctus ſit.

24 Vana eſt igitur hæc Vualdenſium Huſsitarumq́ & Lutheranorum ſuperbia, impudensq́ præſumptio, qua Eccleſiam in hac uita ex ſolis ſanctis congregant, de occulta ſanctitate ſua impie & phariſaice, contra fraternam charitatem, ſuperbientes apud ſemetipſos, in corde ſuo dicentes, Nos Eccleſiæ Dei membra ſumus, non Papiſtæ, non Romani, non Galli, non Hiſpani, non alij deniq́, niſi qui tales ſunt quales nos ſumus. Et inſtar Phariſæi gratias Deo agunt, quod non ſunt ſicut cęteri homines, præſertim uelut Papiſtæ, qui in tenebris ambulant,

ambulant, & antiquo iure ac conſuetudine, more patrum ſuorum, Papæ obediunt, & Ro. Eccleſiæ adhærent, uerbo Dei nondum illuminati, ſicut ipſi illuminatos ſe putant. Si non eſt hæc, Imperator, omnium Lutheranorum communis ſententia occulte in cordibus eorum, uanus ſim & mendax. Quoties enim ingratitudinem ob hoc Germanis exprobrat, ac dira etiam atq; interitum minatur eis Lutherus, quod tantam Euangelij ſui lucem non cum debita reuerentia & gratiarum actione ſuſcipiunt, quando nunc clarius à Lutheranis prædicetur Euangelium quàm etiam Apoſtolorum temporibus prædicatum fuerit. Quanquam uero Philippus aſtutius in hypocriſi ſua hanc ſuperbiam noſtriq; damnationem & contemptum occultet, longa uerborum ambage modeſtiam præſeferens, reipſa tamen idem ſentit quod Lutherus & alij eius complices. Id quod uerba ipſius tacite inſinuant. Sic enim ait.

Luth. in Ser. de deſtructione Ieruſalem.

Quare etiamſi uindicant ſibi aduerſarij nomen Eccleſiæ, tamen nos ſciamus Eccleſiam Chriſti apud hos eſſe, qui Euangelium Chriſti docent, non qui prauas opiniones contra Euangelium defendunt. Et infra. Eccleſia (inquit) non eſt tantum ſocietas externarum rerum ac rituum, ſicut aliæ politiæ, ſed principaliter eſt ſocietas fidei, & ſpiritus ſancti in cordibus. Quæ tamen habet externas notas, ut agnoſci poſſit, uidelicet puram Euangelij doctrinam, & adminiſtrationem ſacramentorum conſentaneam Euangelio Chriſti. Et hæc Eccleſia ſola dicitur corpus Chriſti. Item. Et in hanc (inquit) ſententiam multa leguntur apud patres. Hieronymus enim ait, Qui ergo peccator eſt aliqua ſorde maculatus, de Eccleſia Chriſti non poteſt appellari, nec Chriſto ſubiectus dici &c.

Verba Phil. in Apologia.

Hic audis, Imperator, Eccleſiam Chriſti apud hos eſſe qui Euangelium Chriſti docent. Si hic interroges, qui nam ſint iſti, procul dubio Lutheranos indicabit, qui ſe hac ratione Euangelicos uocant, quos Lutherus docet ſic nobis inſultare, Euangelium Euangelium, ſi forte audiant nos dicere, Eccleſia Eccleſia. Etenim dum ſecta iſta recens adhuc eſſet & modica, nimis ridiculum uidebatur, ſi eam dicerent Eccleſiam Chriſti quæ per orbem terrarum dilatata eſt. Vt igitur Eccleſiæ autoritatem eluderent, opponebant ei Euangelium, quod de ſubtus ſcamno in lucem ſe produxiſſe iactitant, adeo ut clarius nunc prædicetur ab ipſis quàm temporibus Apoſtolorum prædicatum fuerit. Et contra Eccleſiam dicebant. Certum eſt, in manu Eccleſiæ aut Papæ prorſus non eſſe, ſtatuere articulos fidei, imo nec leges morum

25

Luth. de abrogan. miſſæ pri.

 ſeu bono-

Luth. in aſſertione art. 27. & 29. ſeu bonorum operum. Item. Via nobis facta eſt, eneruandi autoritatem Conciliorum, & libere contradicendi eorum geſtis, & iudicandi eorum decreta, & confidenter confitendi quicquid uerum uidetur, ſiue probatum ſiue reprobatum fuerit à quocunq; Concilio.

Poſteaquàm uero ſecta hæc magis inualuit in plęriſq; Germaniæ oppidis, arrogantior inde facta, Eccleſiæ nomen Catholicis nobis eripere ſibiq; arrogare cœpit, & dixit. *Idem de abrogandi miſſa.* Ideo ſignum, quo cognoſcitur certiſsimum, ubi Eccleſia ſit, eſt uerbum Dei. Non enim uerbum Dei eſt, quia Eccleſia dicit, ſed quia uerbum dicitur, ideo Eccleſia eſt. Ipſa non facit uerbum, ſed fit uerbo. Vnde ergo ſciemus, ubi ſit eccleſia, niſi audierimus prophetiam eius & teſtimonium ſpiritus? Hinc iam tacite concludunt, apud ſe, non apud Papiſtas (ut nos uocant) Eccleſiam eſſe. Spiritum enim & prophetiam ſibi maxime arrogant. Lutherus enim de ſpiritu ita iactitat ſeſe & ad Senatores ciuitatum & contra Suermeros ſuos, ut dicat ſe ultra omnes in ſpiritu fuiſſe, idq; reipſa demonſtraſſe. Et in Teuthonica aſſertione ait, ſi nō ſit propheta, Papiſtis tamen timendus ſit ut propheta, quia certus ſit, apud ſeſe, non apud illos, uerbum Dei eſſe. Sic & Philippus eius hic ait, Eccleſiam Chriſti eſſe apud hos qui Euangelium Chriſti docent, tacite ſubinferens, non apud Papiſtas, ſed apud ſuos, & Eccleſiam Chriſti eſſe & Euangelium doceri.

26 *Tertul. de præſcrip. hæreti.* Iam ſatis conſtat uel ex antiquiſsimo autore Tertulliano, omnes retro hæreticos ſuam de Euangelio & ſacris literis commendaſſe ac iactitaſſe doctrinam. Vnde enim ſua probarent aut populo ſuaderent niſi ex Euangelio & ſcriptura ſacra? At pulchre docet illis omnibus & ſingulis dicendum eſſe. Qui eſtis? Quando & unde ueniſtis? Quid in meo agitis non mei? Mea eſt (inquit eccleſia Catholica) olim poſſeſsio, habeo origines firmas & ipſis autoribus, quorum fuit res. Ego ſum hæres Apoſtolorum, Sicut cauerunt teſtamento ſuo, ſicut fidei commiſerunt, ſicut adiurauerunt, ita teneo. Vos certe exhæredauerunt ſemper & abdicauerunt, ut extraneos, ut inimicos &c.

27 *Omnes hæretici de Euangelio ſeſe iactitant.* Sicut igitur Lutherani nunc, & poſt eos Suermeri & Anabaptiſtæ, de Euangelio ſeſe iactitant, ſeq; hinc ueram eccleſiam eſſe gloriantur. Ita fecerunt ante eos Huſsitæ, Vuiclephiſtæ, Vualdenſes, Donatiſtæ, Apoſtolici, Angelici & omnes omnium ætatum hæretici, infœlicia de grege hircorum pecora, quæ computruerunt in ſtercore ſuo, *Pſal. 36.* & euanuerunt in uanitatibus ſuis. De quibus dicit Propheta. Vidi impium ſuperexaltatum & eleuatum ſicut cedros Libani, Et tranſiui,

& ecce

& ecce non erat, Quæſiui eum & non eſt inuentus locus eius. Quis enim nunc locus eſt in eccleſia Donatiſtis? quis Arrianis? quis Pelagianis? quis Vuiclephiſtis? quis armatis & bellicoſis Albigenſibus & Taboritis? quis alijs hæreticis? Exultant quidem & inſultant etiam nunc Lutherani, & ſoboles eorum Zuingliani & Anabaptiſtæ, ſed poſt breue tempus dicet uictrix mater eccleſia de eis, quod per Prophetam de alijs iam ſupra dixit hæreticis, Fundata eſt enim ſuper firmam petram, cui portæ inferi præualere non poterunt.

28 Quid enim reſpondere queant iſtæ inferorum portæ, Lutherani, ſi M. T. interroget eos, Qui eſtis? Quando & unde ueniſtis? Si dicant, Chriſtiani ſumus, annos nati XIIII. & uenimus è Vuittenberga. M. T. ulterius interroget, Vbi facti eſtis Chriſtiani? num in Lutheri eccleſia nouella? Ipſi uero ante annos XXX aut XL renati ſunt in eadem nobiſcum eccleſia, quando Lutheri nomen orbi prorſus incognitum erat. Non igitur à Luthero ſed à Papiſtis baptizati & Chriſtiani facti ſunt. Quomodo igitur in matrem ſuam, quæ eos regenerauit in Chriſto, conuertunt dentes ſuos, inſtar uiperarum, ut eam ſchiſmate dirumpant? Vnde habent hæreditatem Chriſti? unde poſſeſsionem Euangelij? nonne à Papiſtis? Cur igitur ea poſſeſsione reiecta, aliam, quam à parentibus non habent, inuadunt & uſurpant? Qua autem ſucceſsione Eccleſiæ corpus & Chriſti hæreditatem ſibi arripiunt? Vnde eam habet Lutherus? ab Huſſo? at non conuenit ei per omnia cum illo. A Vuiclepho? & hunc quoq; damnat hic Philippus. Vnde igitur uſurpatæ hæreditatis probat ſucceſsionem? Neminem habet, cui per omnia conſentiat, nouus homo eſt, ſectæ ſuæ parentes certos non habet, ſpurius nothus & uulgo conceptus, ſine patre, ſine origine certa, & in matrem ſuam maxime impius & ingratus.

DE ECCLESIA ROMANA.

29 *Ius Papæ certiſſimum.*

AT ſi quæras ex Papa, quo iure habeat ſucceſsionem & poſſeſsionem ſuam in hæreditate Chriſti? pulcherrime ſane & ueriſsime reſpondere poterit, quod nullus hæreſiarcha, nulla ſecta, nulla gens uere dicere queat, ſe legitima electione & iure approbato uocatum eſſe in ſedem B. Petri Apoſtoli, cui Chriſtus oues ſuas commiſit & claues regni cœlorum cum plena poteſtate tradidit. Et ius ſuum demonſtrare poteſt ex longiſsima ſerie ac certiſsima ſucceſsione ſuorum anteceſſorū, non ſane unius duorumue

aut

ſut trium duntaxat ſed ducentorum & triginta. Lutherus uero nouus Germaniæ Papa ne tres quidem continua ſerie anteceſſores ſuos poſſet indicare, immo nullum penitus, ſed mera uiolentia & inuaſio eſt, quicquid iuris rebellione ſua & nouarum rerum cupidæ multitudinis temeraria adhæſione ſibi uſurpat.

30 Papa autem ius hæreditatis ſuæ habet & comprobat ex certa & legitima ſucceſsione, qualem profecto nulli alij Prælati, nulli Duces, nulli Reges, ne Imperatores quidem aſsignare poſſunt. Quæ eſt enim alia ſeu naturalis ſeu electiua ſucceſsio, in toto orbe terrarum, adeo certa & diuturna, quæ abſq; ſtatus & Iuriſdictionis uarietate, per M.D. annos uno perpetuoq; tenore connumerare poſsit anteceſſores legitimos CC. & XXX? Talis profecto ſucceſsio antea nunquam fuit uel ab initio mundi, nec alia deinceps ulla erit. Omnia enim corruptibilia ſunt ſuper terram in hoc mundo, & omnium rerum uiciſsitudo eſt, ut
Eccle. 1. Ethnici quoq; docuerunt. Et Salomon. Generatio (inquit) præterit, &
1. Cor. 7. generatio aduenit, Terra autem in æternum ſtat. Et Apoſtolus. Tempus enim breue eſt, & præterit figura huius mundi.

31 *Sedes Petri incorrupta & diuinitus fundata.* Vnde eſt igitur una iſta Ro. Pontificum tam certa, diuturna & immutabilis ac incorrupta ſucceſsio? cum alij patriarchatus iampridem defecerint ſub Saracenis & Turcis, hæreſibusq; perſæpe contaminati fuerint? non aliunde profecto quàm ex inſtitutione diuina, quia Deus fundauit eam uſq; ad conſummationem ſæculi, uſq; in finem, quia dixit Petro Chriſtus Matth. xvj. Tu es Petrus, & ſuper hāc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduerſus eam. Et Luc. xxij. Ego pro te rogaui Petre, ut non deficiat fides tua. Et Ioh. xxj. Paſce oues meas.. Hæc ſunt, Imperator, ſolida Papatus fundamenta, quæ nullæ pluuiæ loquacitatis hæreticæ, nulla ſchiſmatum flumina, nulli tyrannicarum perſequutionum uenti, hactenus nec dimouere nec ſubruere potuerunt, nec unquam poterunt in futurum. Vnde hoc? Reſpondet Chriſtus, quia fundata eſt domus iſta ſuper petram, Matth. vij. ſuper uerbum Domini quod manet in æternum, Eſa. xl. ſuper ueritatem infallibilem quæ ait Matth. xxiiij. Cœlum & terra tranſibunt, uerba autem mea non præteribunt.

32 Hac Dei ueritate fretus B. Anacletus S. Clementis in ſede B. Petri ſucceſſor, beatiſsimus Martyr & Pontifex, in tertia ſuarum Epiſtolarum ſic ait. Anacletus ſeruus Chriſti Iheſu, in Apoſtolica ſede à Domino conſtitutus & à ſancto Petro Apoſtolorum principe Presbyter ordinatus, omnibus Epiſcopis & reliquis Chriſti ſacerdotibus,

in Domino

tu Domino ſalutem. Et poſt pauca. De primatibus chariſsimi, ſuper quibus me quidam ueſtrum conſuluerunt, ſi eſſe debeant an non, quantum hactenus de his à B. Petro Apoſtolo & reliquis Apoſtolis, & à Clemente noſtro ſancto Prædeceſſore & Martyre, nouimus ſtatutum, denegare uobis minime poſſumus. Et infra. Hæc uero ſacroſancta Romana & Apoſtolica eccleſia, non ab Apoſtolis, ſed ab ipſo Domino ſaluatore noſtro primatum obtinuit, ſicut ipſe beato Petro Apoſtolo dixit. Tu es Petrus, & ſuper hanc petram &c. *Diſt.22.c.Sacroſancta.* Adhibita eſt etiam ſocietas in eadem Ro. urbe beatiſsimi Pauli Apoſtoli, uaſis electionis, Qui uno die unoq́ tempore glorioſa morte cum Petro, ſub Principe Nerone agonizans, coronatus, & ambo ſanctam Ro. eccleſiam conſecrauerunt, alijsq́ omnibus urbibus in uniuerſo mundo, tam ſua præſentia, quàm uenerando triumpho prætulerunt. Et licet pro omnibus aſsidua apud Deum omnium ſanctorum fundatur oratio, his tamen uerbis Paulus beatiſsimus Apoſtolus Romanis proprio chirographo pollicetur, dicens. *Rom.1.* Teſtis eſt mihi Deus, cui ſeruio in ſpiritu meo, in Euangelio filij eius, quod ſine intermiſsione memoriam ueſtri facio ſemper in orationibus meis. Prima ergo ſedes eſt cœleſti beneficio Ro. eccleſia, quam (ut memoratum eſt) beatiſsimi Petrus & Paulus ſuo martyrio conſecrarunt. Hæc Anacletus Papa.

Sic & B. Ignatius, huic contemporaneus, ad Romanos ſcribens 33
ait. *Ignatius epiſt. 11. quæ ad Ro. eſt.* Ignatius, qui & Theophorus, miſericordiam conſecutæ in magnitudine Dei altiſsimi patris Iheſu Chriſti unigeniti eius filij Eccleſiæ, ſanctificatæ & illuminatæ in uoluntate Dei, quæ & præſidet in loco regionis Romanorum, Deo dignæ, eminentia dignæ, beatitudine dignæ, laude dignæ, fide dignæ, fundatæ in dilectione & fide Chriſti, paternum nomen habenti, ſpiritiferæ, quam & ſaluto &c.

Sic proxime poſt iſtos, eorum & noſtram ſententiam grauiſsimo & pulcherrimo confirmat teſtimonio B. Irenæus, Martyr & Pontifex Lugdunenſis, *Irenæus lib.3. c.3.* dum ſic ait. Sed quoniam ualde longum eſt, in hoc tali uolumine, omnium eccleſiarum enumerare ſucceſsiones, maximæ & antiquiſsimæ, & ab omnibus cognitæ, à glorioſiſsimis duobus Apoſtolis Petro & Paulo Romæ fundatæ & cõſtitutæ eccleſiæ, eam, quam habet ab Apoſtolis, traditionem, & annunciatam hominibus fidem, per ſucceſsiones Epiſcoporum peruenientem uſq́ ad nos, indicantes, confundimus omnes eos, qui quoquo modo uel per ſui placentiam malam uel uanam gloriam, uel per cæcitatem & malam ſententiam, præterquàm oportet, colligunt. Ad hanc enim Eccleſiam, propter

potentiorem principalitatem, neceſſe eſt omnem conuenire eccleſiam, hoc eſt, eos qui ſunt undiq; fideles, in qua ſemper ab ijs qui ſunt undiq; conſeruata eſt ea quæ eſt ab Apoſtolis traditio &c.

34 *Aug. in Epiſto lis epiſt. 165.* Sic & B. Auguſtinus à certa illa ſucceſsione Ro. Pontificum haud leue affert argumentum contra Donatiſtas. Euangelizatum tibi eſt (inquit ad Generoſum Donatiſtam) quod Propheticas & Apoſtolicas literas, quod Abrahæ dictæ ſunt promiſsiones, & ſemini eius quod eſt Chriſtus, cum ei diceret Deus. In ſemine tuo benedicentur omnes gentes. Has ergo promiſsiones tenenti, ſi tibi Angelus de cœlo diceret, Dimitte Chriſtianitatem orbis terræ, & tene partē Donati, Anathema eſſe deberet, quia te à toto præcidere, & in partem contrudere conaretur, & alienare à promiſsis Dei. Si enim ordo Epiſcoporum ſibi ſuccedentium conſyderandus eſt, quanto certius & uere ſalubriter ab ipſo Petro numeramus, cui totius Eccleſiæ figuram gerenti Dominus ait, Super hanc petram ædificabo eccleſiam meam, & portæ inferorum non uincent eam. Petro enim ſucceſsit Linus, Lino Clemens, Clementi Anacletus &c. In hoc (inquit) ordine ſucceſſionis nullus Donatiſta Epiſcopus inuenitur.

35 *Non licet à Ro. Eccleſia deficere.* Iam expende nobiſcū, Imperator, num dignum aut iuſtum ſit aut æquum & ſalutare, deficere à Ro. eccleſia, quæ mater noſtra in fide eſt, quæ nos per Euangelium regenerauit, quæ tot Chriſti & ſummorum Apoſtolorum eius Petri & Pauli totq; martyrū & apoſtolicorum uirorum probatiſsima habet ueritatis teſtimonia, quæ deniq; tam certa & glorioſa tot Pontificum catholicorū ſucceſſione ſupra omnes Epiſcopatus & cathedras eminet, ac omne totius mundi regimen & imperiū longe ſuperat. Et hac tam ſancta & glorioſa matre relicta & reiecta, transfugere ad colluuiem quandā adulteram, quæ temere ex perfidis Apoſtatis & rebellibus ſeditioſisq; ruſticis & ex ultima plebis fece primum collecta, per Prelatorū negligentiam poteſtatūq; conniuentiam ad eas ſenſim uires excreuit, ut optimis quibuſq; certum illatura fuiſſet exitium ante ſex annos, ſi confuſam multitudinem dux ullus militiæ peritus in aciem eduxiſſet, quæ omni calcata uirtute & diſciplina, uerbis Euangelica, factis diabolica eſt, quæ pro nihilo, immo pro peccatis habet bona opera, & operum doctrinam fidei doctrinæ contrarìam facit, tanquam aduerſus fidem doceat quiſquis bona opera docet.

Abſit igitur procul ab omnibus pijs cordatiſq; hominibus, neglecta aut reiecta patrum certa & tot ſæculis tot ſanctorum uirtutibus & miraculis

miraculis approbata fide & religione, quam ab Eccleſia Ro. certis tra-ditionibus uelut per manus accepimus, nouam à noua & confuſa hac ſecta fidem aut religionem recipere, in qua impudentia uerecundia eſt, improbitas uirtus, rebellio diſciplina, Apoſtaſia fides, uerboſitas Euangelium, bona opera peccata, mala opera baptiſmi recordatione ſtatim abſorpta & remiſſa. Abſit inquam à nobis & à cunctis alijs fidelibus Chriſti, dimittere Eccleſiam Ro. matrem noſtram, quæ in Chriſto Iheſu per Euangelium nos genuit, & alienigenam ſequi meretricem, quæ pedes ſuos omni tranſeunti diuidit, ut ait quidam ex Prophetis. *Ezech.16.* Quin dicimus confidenter cum Naboth Iezraelita, Propitius ſit nobis Dominus, ne demus hæreditatem patrum noſtrorum *3.Reg.21.* Luthero aut cuicunq; hæretico alteri.

Nos hanc Lutheranorum cæcam iactantiam, qua Eccleſiam & Euangelium uindicant ſibi nobiſq; adimunt, qui Ro. eccleſiam ſequimur, retundemus facile, non ſolum ſupradictis Chriſti Apoſtolorumq; *Diſt.19.21.22.* & Apoſtolicorum uirorum teſtimonijs, uerum etiam omnium ap- *&c. 24. q.1.* probatorum Conciliorum decretis, & omnium ſanctorum patrum re- *per totum C.* gulis & confeſsionibus, quæ per totum corpus Iuris Canonici latiſsi- *de ſumma Tri.* me patent, atq; etiam ſacris Chriſtianorum Imperatorum legibus *per totum.* quamplurimis. Hic tamen breuitatis gratia iſtis omnibus omiſsis, proprio eos gladio, nempe Lutheri ſui uerbis, apertiſsime conuincemus & iugulabimus. Sic enim ait.

Quod Ro. Eccleſia ſit à Deo præ omnibus alijs honorata, non 36 eſt dubium. Ibi enim Sancti Petrus & Paulus, Pontifices Ro. XLVI. *Luth. in declaratione quorundam articulorum.* ac tot centena milia Martyrum, ſanguinem ſuum fuderunt, infernum & mundum uicerunt, ut uel palpari queat, quàm ſingularem habeat ad eam Eccleſiam reſpectum Deus. Quod ſi nunc prohdolor ita res habet Romæ, ut expediret habere melius. Attamen neq; hæc neq; ulla alia cauſa tam grandis eſt, nec eſſe poteſt, ut ab Eccleſia illa ſeparatio aut diſceſsio ulla fieri debeat, Imo quanto peius res ibi habet, tanto magis accurrendum & adhærendum eſt. Per ſeparationem enim & contemptum non fit melius. Nec dimittendus eſt Deus propter diabolum, nec uitandi reliqui boni propter turbam prauorum, Imo propter nullum peccatum aut malum, quodcunq; excogitari aut nominari poteſt, debet reſcindi charitas, nec ſpiritualis unitas diuidi. Charitas enim omnia poteſt, & unitati nihil nimium graue eſt. Modica enim charitas & unitas eſt, quæ ſinit ſeſe propter aliena peccata diuidi. Hæc ille Lutheranorum Papa & Propheta ante annos plus minus

 XII. Quod

XII. Quod ſi hęc nimis antiqua uideantur in nouo hoc Chriſtianiſmo, Ecce tibi Cæſar alia eius uerba multo recentiora, quæ ante triennium edidit in Anabaptiſtas, reiectiuam ſobolem ſuam.

37 *Luth. contra Anabaptiſtas.* Audio (inquit) & uideo, rebaptizationem eiuſmodi à quibuſdam uſurpari ex eo fundamento, ut in deſpectum Papæ faciant, tanquam ij qui nihil ab Antichriſto habere uelint. Quemadmodum & Sacramentarij propterea merum panem & uinum credere uolunt, in deſpectum Papæ, arbitrantes ſe hoc pacto recte ſubuerſuros eſſe Papatum. Profecto friuolum eſt hoc fundamentum, ſuper quod nihil boni ædificaturi ſunt. Hoc enim pacto negare eos oporteret totam quoq; ſcripturam ſacram & prædicandi officium. Hoc enim totum à Papa nimirum habemus. Et nouam quoq; ſcripturam ſacram nos facere oporteret. Sic & uetus teſtamentum nos dimittere oporteret, ne quid ab infidelibus haberemus Iudæis. Stultitia eſt hoc totũ. Nam & Chriſtus in gente Iudaica inuenit phariſæorum & ſcribarum abuſus, non tamen propterea totum reiecit quod illi habuerunt & docuerunt, Matth. xxiij. Nos autem fatemur, ſub Papatu plurimum eſſe boni Chriſtiani, immo omne bonum Chriſtianum, atq; etiam illinc ad nos deueniſſe, Quippe fatemur, in Papatu ueram eſſe ſcripturam ſacram, uerum baptiſmum, uerum ſacramentum altaris, ueras claues ad remiſsionem peccatorum, uerum prædicandi officium, uerum Catechiſmum, ut ſunt Oratio dominica, X. præcepta, articuli fidei. Dico inſuper, ſub Papa ueram Chriſtianitatem, immo uerum nucleum Chriſtianitatis eſſe. Hæc ibi Lutherus Papæ & Ro. Eccleſiæ hoſtis.

38 Vides itaq; Imperator, quàm inique agat & temerarie Philippus iſte, dum conatur à nobis (quos Papiſtas & Papæ aſinos Lutherus uocat) Eccleſiam Euangeliumq; tollere, ſuæq; nouellæ ſectæ antiquiſsimum illud ius ac præſcriptam longiſsima Ro. Pontificum ſucceſsione poſſeſſionem nullo iure, ſed mera loquacitate, uindicare. Quandoquidem Lutherus ipſe fatetur, Ro. Eccleſiam præ omnibus alijs curæ eſſe Deo, & propter nullam cauſam ab ea diſcedendum eſſe, ſuoſq; habere ab illa & ſacram ſcripturam & prædicandi officium. In ea item eſſe plurimum boni, immo omne bonum Chriſtianum, ſub Papa deniq; ueram eſſe Chriſtianitatem, atq; adeo uerum nucleum Chriſtianitatis. Quid hinc ſequitur, obſecro, Auguſte? Sequitur profecto, omnes ſectas, quæcunq; à Ro. Eccleſia diſcedunt & deficiunt ſectas eſſe perditionis, & neq; nucleum neq; partem ullam eſſe ueræ Chriſtianitatis, proinde nec Eccleſiam Chriſti nec eius partem. Sequitur item, nihil

boni

boni Chriſtiani apud tales ſectas eſſe, quandoquidem omne bonum Chriſtianum ſub Papatu eſſe affirmat ipſe Lutherus. Sequitur præterea, Lutheranos omnes eſſe iniuſtos, nequid grauius hic dicam, qui contra Lutheri ſui leges, ab Eccleſia Ro. ſe diuidunt, etiam ſi uel maximas haberent diſcedendi ab ea cauſas. Atq; ut ipſius Lutheri ore clarius exprimam, quàm graue ſit peccatum ſchiſma iſtud Lutheri-cum, referam hic M. T. ipſius in Bohemos Huſsiticos ſententiam, qui conſimili auſu à Ro. Eccleſia receſſerunt.

Hi ſane peruertunt (inquit) hanc doctrinam, qui uolunt onera ſua portari, & ſolum commodis aliorum frui & uehi, ut qui indoctos, inutiles, iracundos, ineptos, difficiles, moroſos, dedignantur habere ſocios uitæ: ſed quærunt humanos, ſuaues, benignos, quietos & ſanctos homines, Hoc eſt, uolunt non in terra, ſed in Paradiſo, non inter peccatores, ſed inter angelos, non in mundo, ſed in cœlo uiuere. Quibus quoq; timendum eſt, ne & hic recipiant mercedem ſuam, & in hac uita ſuum regnum cœlorum poſſederint. Nam cum ſponſa nolunt eſſe lilium inter ſpinas, nec cum Hieruſalem in medio gentium poſita, nec cum Chriſto dominari in medio inimicorum. Euacuant enim crucem Chriſti in ſeipſis, & ocioſam ac ſtertentem alijsq; humeris uectatam habent charitatem. Proinde qui fugiunt talium ſocietatem, ut boni fiant, nihil aliud faciunt, quàm ut peſsimi omnium fiant. Quod tamen non credunt, quia propter charitatem fugiunt germanum officium charitatis, propter ſalutem fugiunt uerum compendium ſalutis. Eccleſia enim tunc ſemper fuit optima, quando agebat inter peſſimos. Horum enim onerū tolerantia mire rutilauit eius charitas, ſicut Pſal. lxvij. dicit. Poſteriora dorſi in pallore ſuo auri, Hoc eſt, tolerantia columbæ Chriſtianæ (quæ per dorſi poſteriora ſignificatur) tota eſt rutilantiſsima in aurea charitate. Alioquin cur non Moyſes quoq; reliquit duræ ceruicis populum? Cur non Heliſeus & Prophetæ reges Iſrael Idolatras?

Luth. in commētarijs in Epiſtolā ad Gal. cap. 6.

Conſequens eſt (inquit) quod Bohemorum diſcidium à Ro. Eccleſia nulla poſsit excuſatione defendi, quin ſit impium, & Chriſti omnibus legibus contrarium, quia contra charitatem, in qua omnes leges ſummantur, perſtat. Nam hoc, quod unice allegant, ſeſe timore Dei & conſcientiæ defeciſſe, ne inter malos ſacerdotes & Pontifices uiuerent, hoc eos maxime omnium accuſat. Si enim ſunt mali Pontifices, ſacerdotes, aut quicunq;, & tu uera charitate ferueres, non diffugeres, ſed etiam ſi in extremis maris eſſes, accurreres, fleres, mone-

tes, argueres, prorſus omnia faceres, & hanc Apoſtoli doctrinam ſecutus, non commoda ſed onera ferenda tibi eſſe ſcires. Itaq; claret, totam Bohemicæ iſtius charitatis gloriã eſſe merã ſpeciem & lucem, in quam ſe angelus Satanæ transfigurat. Nunquid & nos, qui ferimus onera & fere importabilia monſtra Ro. Curiæ, ideo fugimus & diſcedimus? Abſit abſit. Reprehendimus quidem, deteſtamur, oramus, monemus, ſed non ſcindimus ob hoc unitatem ſpiritus, non inflamur aduerſus eam, ſcientes, quod charitas ſuper omnia eminet, non tantum ſuper rerum corporalium damna, ſed etiam ſuper omnia monſtra peccatorum, ficta charitas eſt, quæ non niſi commoda alterius ferre poteſt. Hæc Lutherus ipſe in Galatis ſuis.

Damnatio Lutheri ex ore eius proprio.

39 Quid ad hæc modo dicent Lutherani, qui Papam angue peius oderunt, & Ro. Eccleſiam uelut Satanæ Synagogam deteſtantur & fugiunt? Ipſi uiderint, quando in nouiſſimo die Iudex de hac eorum diſceſſione rationem exacturus eſt. Nos interim autori ſchiſmatis huius dicemus. De ore tuo iudicamus te ſerue nequam, quod ſis impius deſertor & transfuga, quod ſis factioſus & ſeditioſus Apoſtata, quod tua diſceſsio grauiſsima ſit perfidia, & Chriſti omnibus legibus contraria, proinde prorſus inexcuſabilis, quod denicq; charitatis tuæ gloria mera ſpecies & lux ſit, in quam ſe angelus Satanæ transfigurat. Hoc interim iudicium de ore tuo accipe, Quale in extremo iudicio accepturus ſis, Deo committimus. Hic certe libenter coram ex Philippo hoc eius defenſore] audire uelim, Cæſar, quidnam contra hoc proprium Lutheri iudicium coram M. T. dicere queat. Quantumuis enim uerboſus ſit & callidus, tam manifeſtum tamen iudicium eludere non poterit,

40 Id quod Auguſtæ quocq; in Concordiæ tractatu ſibi accidiſſe recordatur, credo, & negare non poteſt, quia multis conuinci poſſet ac magnis teſtibus ſi negaret. Etenim poſteaquàm XI. articuli Confeſſionis eorum eſſent ad concordiam redacti mox primo conſeſſu, circa duodecimum uero articulum longa nos de ſatisfactione moraretur contentio, urgente ueſpere ita diſceſſum eſt, ut Philippo & mihi id negocij altero die uentilandum daretur, licet à parte Catholicorum primas inter Theologos in eo tractatu teneret D. Iohannes Eckius. Ego itacq; altero die mane attuli quædam Lutheri uerba, quæ manifeſte noſtræ ſententiæ aſtipulabantur, nempe quod ſatisfactiones neceſſariæ eſſent ad remiſſionem peccati quo ad pœnam.

Ita enim ait in aſſertione quinti Articuli ſui, Eccleſia mater, pio

affectu

affectu præuentura manum Dei, caſtigat filios ſuos ſatisfactionibus quibuſdam, ne incurrant flagella Dei, Sicut Niniuitæ operibus ſuis ſpontaneis præuenerunt iudicium Dei. Hæc pœna (inquit) eſt arbitraria, non in totum, ut illi uolunt, ſed tamen neceſſaria. At noſtri Indulgentiarij, etiam contra Eccleſiam, aſſerunt remitti penitus omnem ſatisfactionem, etiam à iuſtitia diuina requiſitam, quod eſt erroneum & impium. Nam aut nos aut homines aut Deus punit peccata, quod illi per indulgentias tollunt omnino &c. Sic & antea in reſolutione eiuſdem articuli dixerat, quod illæ tres partes ſatisfactionis, ieiunium, oratio, eleemoſyna, non pertinent ad ſacramentalem pœnitentiam, quo ad ſubſtantiam factorum, quia ſunt de præcepto Chriſti, ſed pertinent ad eam, quo ad certum modum & tempus, ſecundum quod Eccleſia ordinauerit. Videlicet, quàm diu ſit orandum, ieiunandum, dandum, item quantum & quid orandum, quantum & quid non comedendum, quantum & quid dandum &c. *Verba Lutheri.*

Hæc uerba, cum à D. Io. Eckio coram omnibus ex ſcheda recitarentur, Lutherani alius alium inſpexit, Philippus rubore ſuffuſus, demiſſis oculis fatebatur eſſe uerba Lutheri. Cumq; reijcere illa præ rubore non auderet, nec quid contra diceret haberet, eius pudori ſubueniens Illuſtriſsimus Dux Saxoniæ Iohannes Fridericus, dicebat, Lutherum olim quidem ita ſcripſiſſe, nunc uero aliter ſentire, tum Brentius & Schneppius, qui aſsiſtebant Philippo, animoſiores facti, dicebant. Quid nobis de uerbis aut ſcriptis Lutheri hoc in tractatu? non enim hic ſumus ut omnia eius uerba defendamus, ſed ut de Confeſſione fidei noſtræ uobiſcum agamus. His uerbis dimiſſa fuit ea contentio, & ad ulteriora in Confeſſione proceſſum.

Nos ergo longe tutius iuſtiusq; credimus de Ro. Eccleſia & de Ro. Pontificis poteſtate, Chriſto, Apoſtolis Apoſtilicisq; uiris & ſanctis patribus, quàm contentioſo huic Rhetori eiusq; socijs, quorum os maledictione plenum eſt & amaritudine & dolo. Quandoquidem & Euangeliſta eorum condemnauit in plæriſq; libris ſuis talem ab Eccleſia Ro. defectionem & ſchiſma, ut maxime de ipſo dixiſſe credatur Apoſtolus, Hæreticum hominem poſt unam & ſecundam correptionem deuita, ſciens quia ſubuerſus eſt qui eiuſmodi eſt, & delinquit, cum ſit proprio iudicio condemnatus. *Tit. 3.*

Inexcuſabiles ſunt igitur omnes Lutherani cum omnibus alijs ſectis à Ro. Eccleſia diſcedentibus. In quos B. Cyprianus hanc fert ſententiam. Nemo æſtimet bonos de Eccleſia poſſe diſcedere. Triticum *Cyp. de ſimplicitate Prelatorum.*

non rapit

non rapit uentus,nec arborem ſolida radice fundatam procella ſubuertit.Inanes paleæ tempeſtate iactantur, inualidæ arbores turbinis
I.Ioh.2. incurſione euertuntur. Hos execratur & percutit Iohannes Apoſtolus dicens.Ex nobis exierunt,ſed non fuerunt ex nobis. Si enim fuiſſent ex nobis,manſiſſent nobiſcum. Hinc hæreſes & factæ ſunt frequenter & fiunt,dum peruerſa mens non habet pacem,dum perfidia diſcordans non tenet unitatem.Fieri uero hæc Dominus permittit & patitur,manente propriæ libertatis arbitrio,ut dum corda & mentes noſtras ueritatis diſcrimen examinat,probatorum fides integra, manifeſta luce clareſcat.Per Apoſtolum præmonet ſpiritus ſanctus & dicit.Oportet & hæreſes eſſe,ut probati manifeſti ſint in nobis. Sic probantur fideles,ſic perfidi deteguntur.

42 *Lutheranorũ deſcriptio ex Cypriano.*

Sic & ante iudicij diem hic quoq; iam iuſtorum atq; iniuſtorum animæ diuiduntur,& à frumento paleæ ſeparantur. Hi ſunt qui ſe ultro apud temerarios conuenas,ſine diuina diſpoſitione præficiunt,qui ſe præpoſitos,ſine ulla ordinationis lege conſtituunt,qui nemine Epiſcopatum dante,Epiſcopi ſibi nomẽ aſſumunt. Quos deſignat in Pſalmis ſpiritus ſanctus,Sedentes in peſtilentiæ cathedra,peſtes & lues fidei,ſerpentes ore fallentes,& corrumpendæ ueritatis artifices,uenena lœthalia linguis peſtiferis euomentes,quorũ ſermo ut cancer ſerpit, quorum tactus pectoribus & cordibus ſingulorũ mortale uirus infun-
Matth.5. dit.Et infra.Ideo & cum orandi legem daret dominus,addidit dicens. Et cum ſteteritis ad orationem,remittite ſiquid habetis aduerſus aliquem,ut & pater ueſter qui in cœlis eſt,remittet uobis peccata. Et ad ſacrificiũ cum diſſenſione uenientem reuocat ab altari,& iubet prius concordare cum fratre,Tunc cum pace redeuntem Domino munus
Gene.4. offerre. Quia nec ad Cain munera reſpexit Deus,neq; enim habere pacatum Deum poterat, qui cum fratre pacem,per zeli diſcordiam, non habebat. Quam ſibi igitur pacem promittunt inimici fratrum? quæ ſacrificia celebrare ſe credunt æmuli ſacerdotum? An ſecum eſſe Chriſtum,cum collecti fuerint,opinantur,qui extra Chriſti eccleſiam colliguntur? Tales etiam ſi occiſi in confeſsione nominis fuerint,macula iſta nec ſanguine abluitur.Inexpiabilis & grauis culpa diſcordiæ nec paſsione purgatur.Eſſe martyr non poteſt qui in Eccleſia non eſt. Ad regnum peruenire non poterit,qui eam quæ regeneratura eſt dereliquit. Et iterum.

43 An eſſe ſibi(inquit)cum Chriſto uidetur,qui aduerſus ſacerdotes Chriſti facit,qui ſe à Cleri eius uel plebis ſocietate ſecernit? Arma illè

contra Eccleſiam portat, contra Dei diſpoſitionem repugnat, hoſtis altaris, aduerſus ſacrificium Chriſti rebellis, pro fide perfidus, pro religione ſacrilegus, inobſequens ſeruus, filius impius, frater inimicus, contemptis Epiſcopis, & Dei ſacerdotibus derelictis, conſtituere audet aliud altare, precem alteram illicitis uocibus facere, dominicæ hoſtiæ ueritatem per falſa ſacrificia prophanare, Nec ſcire, quoniam qui contra ordinationem Dei nititur, ob temeritatis audaciam diuina animaduerſione punitur. Sic Chore & Dathan & Abyron, qui ſibi contra Moyſen & Aaron ſacerdotem ſacrificantes, licentiam uendicare conati ſunt, pœnas ſtatim pro ſuis conatibus penderunt. Hæc & id genus multa & terribilia Cyprianus contra hæreticos & ſchiſmaticos. Num. 16.

Et tamen audet Philippus iſte iactitare, in ſententiam ſuam multa legi apud Patres, & nominatim citat Hieronymum, ſed ita maligne, ut neq; in textu neq; in margine locum aſsignet, ubinam ſic loquatur Hieronymus, perinde ac ſi Hieronymus unicum duntaxat librum ſcripſerit. Hac nequitia (qua non docendi ſed uexandi animo ſcribit) utitur in tota hac Apologia, atq; etiam Græcam interdum uoculam, eamq; nec tritam nec uulgo notam, abſq; omni interpretatione interſerit, ut Theologi ſeniores, quibus forte minus nota eſt lingua Græcanica, integram uerborum ſententiam intelligere non poſſint, ignorata uoce græca, ſine qua ſenſus non eſt integer. Quaſi eo doctior exiſtimari debeat quo à paucioribus intelligatur, Cum tamen facillimum eſſet, uel in margine breuem adijcere interpretatiunculam, præſertim dum accommodatiſsimum habeamus Chalcographiæ præſidium & facilitatem. Sed libet ei hac in cauſa magis uexare & irridere, quàm docere aut publico inſeruire commodo. Ideo tam accurate rhetoricatur, ut nos, qui malam fidem Lutheranorum in citandis autoribus ſæpe ſumus experti, multo inquirendi labore magis defatigemur (dum ſcire uolumus, num ita habeat autor, quem citat, an ſecus) quàm ipſa reſponſione ad obiecta. 44 *Malignitas Phil. in Apologia.*

Falſum eſt igitur, quod ait, in hanc ſententiam ſuam multa legi apud patres. Contrarium enim oſtendimus ex multis patribus, iiſq; ſanctiſsimis & uetuſtiſsimis. Quod autem Hieronymus ait, Qui peccator eſt, aliqua ſorde maculatus, de Eccleſia Chriſti non poteſt appellari, nec Chriſto ſubiectus dici. Hoc ſane intelligi debet de Eccleſia triumphante, non de militante. Quemadmodum & uerba ipſius Pauli Ephe. v. Super quibus hanc in commentarijs expreſſit ſententiam 45 *Reſponſio ad uerba B. Hieronymi.*

ipſe Hieronymus. Et hanc eſſe Pauli ſententiam, de Eccleſia triumphante, Auguſtinus in plæriſq; contra Donatiſtas libris & Epiſtolis euidenter oſtendit. De Eccleſia enim militante longe aliam protulit ſententiam ipſemet Hieronymus, cum alibi, tum apertiſsime in Dialogo contra Luciferianos, ubi inter multa alia, hanc ſententiam noſtram confirmantia, ſic ait.

Hiero. in dialogo cōtra Luciferianos. Hilarius cum Diaconus de Eccleſia receſſerit, ſolusq; ut putat, turba ſit mundi, neq; Euchariſtiam conficere poteſt, Epiſcopos & preſbyteros non habens, Neq; baptiſma ſine Euchariſtia tradere. Et cum iam homo mortuus ſit, cum homine pariter interijt & ſecta, quia poſt ſe nullum clericum Diaconus potuit ordinare. Eccleſia autem non eſt, quæ non habet ſacerdotem, ſed amiſſis paucis homunculis, qui ipſi ſibi & laici ſunt & Epiſcopi, auſculta, quid de omni Eccleſia ſentiendum ſit. Iſte enim ſcrupulus multos titillat, & longus fortaſſe ero in enarrando, Verum tanti eſt lucrum ueritatis.

46 *Arca Noe, typus Eccleſiæ.* *1. Pet. 3.* Arca Noæ Eccleſiæ typus fuit, Dicente Petro Apoſtolo. In arca Noæ pauci, id eſt, octo animæ ſaluæ factæ ſunt per aquam, quod & nos nunc ſimilis formæ baptiſma ſaluos facit, Vt in illa omnium animalium genera, ita & in hac uniuerſarum & gentium & morum homines ſunt, Vt ibi Pardus & hœdi, lupus & agni, ita & hic iuſti & peccatores, id eſt, uaſa aurea & argentea cum ligneis & fictilibus commorantur. Et poſt pauca.

47 Non ſolum in Eccleſia (inquit) morantur oues, nec mundæ tantum aues uolitant, ſed frumentum in agro ſeritur, & inter nitentia culta lappæq; & tribuli & ſteriles dominantur auenæ. Quid faciat agricola? euellat lolium? ſed tota pariter meſſis euerritur. Quotidie induſtria ruſticana aues ſonitu abigit, imaginibus exterret, hinc flagello crepitat, hinc formidines tendit, attamen aut ueloces capreæ aut laſciuus onager incurrit, hinc in effoſſa horrea mures frumenta comportant, hinc feruenti agmine ſegetem formica populatur. Ita res ſe habet. *Matth. 13.* Nemo ſecurus agrum poſſidet. Dormiente patrefamilias, inimicus homo zizaniam ſuperſeminauit; Ad quam eradicandam cum ſerui ire proponerent, dominus prohibuit, ſibi ſeruans palearum & frumenti diſcretionem. Hæc ſunt uaſa iræ & miſericordiæ, quæ in domo Dei ab Apoſtolo prædicantur. Veniet ergo dies, quando theſauro Eccleſiæ aperto, proferet Dominus uaſa iræ ſuæ, quibus exeuntibus ſancti dicent. Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis. Si enim fuiſſent ex nobis, manſiſſent utiq; nobiſcum. Nemo poteſt Chriſti palmam

palmam ſibi aſſumere,nemo ante diem iudicij de hominibus iudica‑re.Si iam mundata eſt Eccleſia,quid Domino reſeruamus? Eſt uia quæ uidetur eſſe apud homines recta, nouiſſima autem eius ueniunt in profundum inferni. In hoc errore iudicij quæ poteſt eſſe certa ſen‑tentia? Hæc & id genus multa Hieronymus pro ſententia noſtra de Eccleſia militante.

Vnde & in hæc ibi uerba concludit. Breuem tibi(inquit)aper‑tamq; animi mei ſententiam proferam.In illa eſſe eccleſia permanen‑dum,quæ ab Apoſtolis fundata,uſq; ad diem hanc durat.Sicubi au‑dieris eos qui dicuntur Chriſti,non à Domino Iheſu Chriſto,ſed à quoquam alio nuncupari,utputa Martionitas,Valentinianos,Mon‑tenſes ſiue Campates,ſcito,non Eccleſiam Chriſti ſed Antichriſti eſſe ſynagogam.Ex hoc enim ipſo quod poſtea inſtituti ſunt,eos ſe eſſe indicant,quos futuros Apoſtolus prænunciauit.Nec ſibi blandiantur, ſi de ſcripturarum Capitulis uidentur ſibi affirmare quod dicunt,cum & Diabolus de ſcripturis aliqua ſit locutus.Et ſcripturæ non in legen‑do conſiſtunt,ſed in intelligendo. Alioqui ſi literam ſequimur,poſſu‑mus & nos quoq; nouum nobis dogma componere,ut aſſeramus in Eccleſiam non recipiendos,qui calciati ſint,& duas tunicas habeant. Hæc ibi. 48

Campas locus apud ſinum Iſſicum.

Et in Epiſtola ad Damaſum multo adhuc apertius Ro. Eccleſiæ autoritatem aſſerit,dicens.Quoniam uetuſto Oriens inter ſe populo‑rum furore colliſus,in diſciſſam Domini tunicam,& deſuper textam, minutatim per fruſta diſcerpit,& Chriſti uineam exterminant uulpes, ut inter lacus contritos,qui aquam non habent,difficile, ubi fons ſi‑gnatus & hortus ille cõcluſus ſit,poſſit intelligi. Ideo mihi cathedram Petri,& fidem Apoſtolico ore laudatam,cenſui conſulendam. Inde nunc animæ meæ poſtulans cibum,unde olim Chriſti ueſtimenta ſu‑ſcepi.Neq; uero tanta uaſtitas elementi liquentis & intraiacens longi‑tudo terrarum,me à precioſæ margaritæ potuit inquiſitione prohibe‑re. Vbicunq; fuerit corpus, illuc congregentur aquilæ. Profligato à ſobole mala patrimonio,apud uos ſolos incorrupta patrum ſeruatur hæreditas.Ibi ceſpite terra fœcundo,dominici ſeminis puritatem,cen‑teno fructu refert: Hic obruta ſulcis frumenta in lolium auenasq; de‑generant.Nunc in Occidente ſol iuſtitiæ oritur,in Oriente autem Lu‑cifer ille qui ceciderat,ſupra ſydera poſuit thronum ſuum. Vos eſtis lux mundi, uos ſal terræ, uos uaſa aurea & argentea: hic teſtacea uaſa uel lignea, uirgam ferream & æternum operiuntur incendium. 49

Incorrupta patrum hæreditas Romæ.

Quanquam igitur tui me terreat magnitudo,inuitat tamen humanitas. A ſacerdote uictimã ſalutis,à paſtore præſidiũ ſalutis ouis flagito. Faceſſat inuidia,Romani culminis recedat ambitio, cum ſucceſſore piſcatoris & diſcipulo crucis loquor. Ego nullum primum niſi Chriſtum ſequens,beatitudini tuæ, id eſt,Cathedræ Petri communione conſocior.Super illam petram ædificatam Eccleſiam ſciò. Quicunq; extra hanc domum agnum comederit,prophanus eſt. Siquis in Arca Noæ non fuerit,peribit,regnante diluuio. Hæc & id genus præclara plurima ſunt B.Hieronymi de Ro. Eccleſia teſtimonia, quæ procul dubio maioris ſunt & fidei & ueritatis quàm conuitioſa & ſuperba blateramenta Lutheranorum, qui ſibi nomen, non à Chriſto ſed à Luthero imponunt.

50 *Autoritas Ro. Eccleſiæ.*

Eat nunc Philippus,& obijciat nobis uerba Hieronymi,quem uidet tot modis conſentire Ro. Eccleſiæ,& ad eam confugere,uelut ad Cathedram Petri,ad fidem Apoſtolico ore laudatam,uelut ad petram refugij,ad incorruptam patrum hæreditatem, uelut ad lucem mundi,ad ſal terræ,ad aurea & argentea uaſa in domo Dei. Id quod maximi & optimi quiq; Doctores Eccleſiæ tum Græci tum Latini ſemper fecerunt,ſcientes probe,in ſummis & maximis Concilijs,Niceno,Epheſino,Chalcedonenſi &c. decretum fuiſſe,ut ad Eccleſiam Ro.tanquam ad caput & matrem omnium eccleſiarum primamq; ſedem arduæ quæuis cauſæ tum fidei tum Epiſcoporum,referri & ab ea dijudicari debeant.Ita fecerunt Græci in Oriente & Aegypto Athanaſius,Cyrillus,Flauianus &c.Ita Latini in Aphrica & Italia,in Gallijs & Hiſpanijs Aurelius,Ambroſius,Auguſtinus &c.

Qua de re extant ſane quàm ampliſsima & inuictiſsima teſtimonia hoc tempore noſtro conſcripta contra hanc Lutheranorum diſceſsionem apud Epiſcopos Roffenſem in Anglia,Vienenſem in Germania,Item apud eruditiſſimum Card.Caietanum & apud Iohannem Eckium,in tribus præſertim libris quos de primatu Petri contra Lutherum edidit.Et longe ante eos,contra Græcos & Armenos ſchiſmaticos,adduxerunt irrefragabiles teſtes S.Thomas Aquinas & Richardus Armacanus Hiberniæ Archiepiſcopus.

51 *Obedientia Græcorũ erga Ro. eccleſiam.*

Et conſtat illos in Concilio Florentino ante annos centum ſub Eugenio IIII.unanimiter cum Latinis,in hæc uerba concluſiſſe. Diffinimus ſanctam Apoſtolicam ſedem & Ro. Pontificẽ in uniuerſum orbem tenere primatum,& ipſum Ro. Pontificem ſucceſſorem eſſe beati Petri principis Apoſtolorum,& uerum uicarium Iheſu Chriſti,

totiusq;

totiusq; Eccleſiæ caput, & omnium Chriſtianorum patrem & docto=rem exiſtere, & ipſi in beato Petro paſcendi, regendi & gubernandi uniuerſalem Eccleſiam à Domino Iheſu Chriſto plenam poteſtatem traditam eſſe. Quemadmodum & in geſtis Oecumenicorum & in ſa=cris Canonibus continetur. Hæc ibi. Et in hanc ſententiam multi ma=gniq; Græcorum doctores & ſancti Patres adducuntur teſtes, tum à ſupradictis uiris, tum à plærisq; alijs.

Certe contra omnia Lutheranorum in Ro. Pontificem conuitia uel unus Chalcedonenſis Concilij Canon ſatis ualidum præbet præſi=dium, qui ſic habet. Si quis Epiſcopus prædicatur infamis, liberam habeat ſententiam appellandi ad beatiſsimum Epiſcopum antiquæ Romæ, quia habemus Petrum petram refugij, ut ipſi ſoli libera pote=ſtate loco Dei ſit ius diſcernendi Epiſcopi criminati infamiam, ſecun=dum claues à Domino ſibi datas, Et omnia ab eo diffinita tenean=tur, tanquam à uicario Apoſtolici throni. Aut illud B. Lucij Papæ & Martyris teſtimonium, dicentis. Hæc ſancta & Apoſtolica mater o=mnium eccleſiarum Chriſti Eccleſia, per Dei omnipotentis gratiam, à tramite Apoſtolicæ traditionis nunquam erraſſe probatur, nec hæ=reticis nouitatibus deprauanda ſuccubuit, ſed ut in exordio normam Chriſtianæ fidei percepit, ab autoribus ſuis Apoſtolorum Chriſti principibus, illibata fidetenus manet. *Vide. 2. q. 6. c. Ideo. c. Qui ſe c. Si quis Epiſ. Vide itē epiſto las Athanaſij ad Iulium, Liberium, Fœlicem &c. In Decretis, 24. q. 1. c. à recta.*

Hæc Cæſar prolixiora fortaſſe ſunt quàm M. T. audire libeat, Veruntamen neq; ſine cauſa neq; abſq; neceſsitate dicūtur. Scio enim quantum periculi ſit, ab Eccleſia Ro. deficere aut diſcedere. Etenim S. Thomas contra Græcos & Armenos probat ex B. Cyrillo, quod ſubeſſe Ro. Pontifici ſit de neceſsitate ſalutis. Ait enim Cyrillus in li=bro Theſaurorum. Itaq; fratres ſi Chriſtum imitamur, ut ipſius oues uocem eius audiamus, manentes in Eccleſia Petri, & non inflemur uento ſuperbiæ, ne forte tortuoſus ſerpens propter noſtram conten=tionem nos eijciat, ut Euam olim de Paradiſo. Et Maximus in Epi=ſtola Orientalibus directa, dicit. Coadunatam & fundatam ſuper pe=tram confeſsionis Petri dicimus uniuerſalem Eccleſiam, ſecundum diffinitionem Saluatoris, in qua neceſſario ſalutis animarum noſtra=rum eſt remanere, & ei obedire, ſuam ſeruantes fidem & confeſsio=nem. Et in eandem ſententiam multa ſuperius recitata ſunt ex Ana=cleto, ex Irenæo, ex Cypriano, ex Hieronymo &c. qui ſpiritu ſancto inſpirati locuti ſunt (ut ait S. Petrus) ſancti Dei homines. Quos utiq; libentius ac ſecurius audit, & multo potius quàm Lutheranorum in *FZ Sub neceſsitate ſalutis tenemur obedire Ro. eccleſiæ. 2. Pet. 1.*

Papam & Ro. Eccleſiam calumnias & conuitia, quiſquis non eſt ad æternum gehennæ incendium à Deo præſcitus nec in reprobum ſenſum traditus.

De hoc igitur ſummo & maximo atq; etiam latiſsimo animarum periculo longe maior nobis eſt, Imperator, cum Lutheranis contentio quàm de ſeptimo Confeſsionis eorum articulo, de quo tam multa profundit inaniter uerba Philippus in Apologia ſua, cum non ignoret, quàm facile ſuper eo ceſſerit & conſenſerit nobis Auguſtæ in concordiæ tractatu. De hoc autem animarum periculo, quod ex impio & ſcelerato hoc Lutheranorum ſchiſmate tot milibus hominum certiſsime imminet, ne unum quidem uerbum in Confeſsione ſua protulit.

53 Calumniæ. In Apologia uero nequiter calumniatur & nos & Ro. Pontifices: hos ſane, quod eis magis curæ ſit dominatio ſua quàm Euangelium Chriſti, quod plæriq; ſint palam Epicurei, quod multi etiam palam irrideant religiones omnes, Quotuſquiſq; (inquit) curat Euangelium, aut iudicat dignum eſſe lectione? Aut ſiquid probant, probant illa quæ humanæ rationi conſentanea ſunt, cætera fabuloſa eſſe arbitrantur, & ſimilia Tragœdijs Poetarum. Nos uero ait definire, quod Papa ſit dominus totius orbis terrarum, omnium regnorum mundi, omnium rerum priuatarum & publicarum, quod habeat plenitudinem poteſtatis in temporalibus & ſpiritualibus, quod habeat utrunq; gladium, ſpiritualem & temporalem &c. Quæ ſane omnia malicioſo aſtu mendaciter ad M. T. commemorat, ut nos odibiles, ſuos uero acceptabiles hac nequitia ſua reddat, tanquam nos Imperatori ius ſuum adimamus, & Ro. Pontifici cuncta tribuamus, Lutherani uero Imperatoris & regum iura contra Papam aſſerant. Nos uero ſcimus Auguſte, quanto ſublimior ſit mens tua cunctis rebus & honoribus terrenis, ut huiuſmodi fraudulentis palpationibus minime poſsit uel moueri uel circumueniri. Scimus quàm continentes habeamus manus à rapiendis aut inuadendis alienis & rebus & iuribus.

54 In Decretis diſt. 8. c. 1. Nec adeo ſumus ignari ſacrorum Canonum, ut contra eorum ſanctiones per adulationem tribuamus Ro. Pontifici quod Ro. Imperatoris eſt aut Regum. Scimus enim à S. Auguſtino dictum eſſe, Iure humano defendi uillas Eccleſiæ, Ius autem humanum haberi in legibus regum, & iura humana eſſe iura Imperatorum. Quare? quia ipſa iura humana per Imperatores & rectores ſæculi Deus diſtribuit generi humano. Item, Tolle iura Imperatorum, & quis audet dicere, hæc

uſlla

nulla eſt mea, meus eſt iſte ſeruus, mea eſt hæc domus? Nec latet nos inſignis ille Decretorum Canon ex B. Ambroſio recitatus. Noli graꝫ uare te Imperator (inquit) ut putes te in ea quæ diuina ſunt Imperiale ius aliquod habere. Noli te extollere, ſed ſi uis diutius imperare, eſto Deo ſubiectus. Scriptum eſt, Quæ Dei, Deo, quæ Cæſaris, Cæſari. Ad Imperatores palatia pertinent, ad ſacerdotes Eccleſiæ. Publicorum tiꝫ bi mœnium ius cõmiſſum eſt, non ſacrorum. Et infra. Tributum Cæꝫ ſaris eſt, non negatur. Eccleſia Dei eſt, Cæſari utiq; non debetur, quia ius Cæſaris eſſe non poteſt templum Dei. Ait præterea Vrbanus Paꝫ pa. Quod in ore piſcis inuenitur, pro Petro & Domino dari iubetur, quia de exterioribus eccleſiæ, quod conſtitutum antiquitus eſt, pro pace & quiete, qua nos tueri & defenſare debent, Imperatoribus perꝫ ſoluendum eſt. Et Nicolaus Papa I. ad Michaelem Imperatorẽ. Cum ad uerum uentum eſt, ultra ſibi nec Imperator iura Pontificatus arriꝫ puit, nec Pontifex nomen Imperatorium uſurpauit. Quoniam idem mediator Dei & hominum homo Chriſtus Iheſus, actibus proprijs & dignitatibus diſtinctis officia poteſtatis utriuſq; diſcernit. Item Innoꝫ centius III. uir ſanctus & eruditus, ad Imperatorem Conſtantinopoꝫ litanum, in Decretalibus. Noſſe (inquit) debuerat Imperialis ſublimiꝫ tas, quod fecit Deus duo magna luminaria in firmamento: luminare maius, ut præeſſet diei, & luminare minus ut præeſſet nocti. Vtrunq; magnum, ſed alterum maius. Ad firmamentum igitur cœli, hoc eſt uniuerſalis Eccleſiæ, fecit duo magna luminaria, id eſt, duas inſtituit dignitates, quæ ſunt, Pontificalis autoritas, & regalis poteſtas. Sed illa quæ præeſt diebus, id eſt ſpiritualibus, maior eſt: quæ uero carnalibus, minor &c.

23. q. 8. Conuenior.

Ib. c. Tributũ.

Diſt. 96. c. Cũ ad uerum.

Ex. de maiori tate & obed. c. Solitæ.

Nos igitur regiæ & Imperiali poteſtati nihil detrahimus, Neq; taꝫ men ſeditioſis & impijs Lutheranorum ſcriptis (quibus Ro. Pontifici alijsq; Epiſcopis & Prælatis ius ſuum totamq; iuriſdictionem in toꝫ tum adimunt, & ſæcularibus, quibus contra Clerum malicioſe aduꝫ lantur, omnia tribuunt) aut tui Cęſar ullius aut Regum aut Principum metu conſentimus, ſed uia cupimus incedere regia, non ad dextram neq; ad ſiniſtram declinantes, ſed abſq; reſpectu perſonarum libere quod uerum eſt confitentes, nempe in ſpiritualibus & Eccleſiaſticis rebus ſummam eſſe poteſtatem Ro. Pontificis. In ſæcularibus uero & prophanis ſummam eſſe poteſtatem Ro. Imperatoris, ut iuxta doctriꝫ nam Apoſtoli, Reddamus omnibus debita, cui tributum, tributum: cui uectigal, uectigal; cui timorem, timorem; cui honorem, honorem.

Rom. 13.

Philippus

55 Philippus uero ſeditioſe ſpoliare nititur Ro. Pontificem ſuprema in terris poteſtate, quam Græco uerbo Anypenthynon uocat, hoc eſt, (licet ipſe non interpretetur) non ſubditam ſeu obnoxiam ulli iudicio. Et regni eius ait habere illum autores, non ſolum Canoniſtas, ſed etiam Danielem cap. xj. Hic uult ingenioſus uideri, dum facete per autorem ex Papa Antichriſtum, & ex Papatu regnum Antichriſti facere conatur, ut Philippica ſcilicet interpretione Papa ſit ille rex, apud Danielem, qui faciet iuxta uoluntatem ſuam, & leuabitur & magnificabitur aduerſus omnem deum, & aduerſus deum deorum, loquetur magnifica, & dirigetur, donec compleatur iracundia.

56 Sic cliens eius Lutherus, ex Daniele colligit XII. facies Antichriſti Romani, & ſedem eius execratur & detrudit ad ima Tartara, & quamuis plærunq; iactitet, ſe melius ſcripſiſſe de ſeculari poteſtate quàm ullus unquam ſcripſerit, eo quod gladio eius etiam Papam & omnem Clerum ſubijcit, & geſtit alicubi lauare manus ſuas in ſanguine eorũ: reuera tamen ſeditioſiſsime in utranq; poteſtatem inuectus, utranq; ſuſtulit, non ſolum in ſua Babylone, ubi omnes omnium hominum leges lege noua tollit & abrogat, uerum etiã in eo libello, quem uult eſſe optimum, de ſæculari poteſtate, ubi ſic habet. Ad regnum mundi aut ſubtus legem pertinent omnes qui non ſunt Chriſtiani. Inter Chriſtianos uero neq; debet neq; poteſt ulla eſſe maioritas, ſed unuſquiſq; alteri æqualiter ſubditus eſt, ſicut ait Paulus Rom. xij. Vnuſquiſq; alterum pro ſuo ſuperiore teneat. Item, Inter Chriſtianos non poteſt eſſe gladius. Eo igitur ſuper & inter Chriſtianos uti non potes &c. Sed & Ro. Imperij à Græcis ad Germanos translationem inter opera connumerat Antichriſti, uelut portentum principale & maximum.

Luthe. contra Catharinum. Idem ad nobil. Germa. Idem contra Epitomen ſyl.

Luthe. contra Catharinum.

57 Non parua eſt igitur quæſtio, Cæſar, de Eccleſia, ſiue Romanam ſiue Catholicam intelligas eccleſiam, Nam de utra exieris, animæ tuæ detrimentum facis. Inſeparabiles enim ſunt, perinde atq; caput & corpus. Non uiuit ſine capite corpus, nec ſine corpore caput. Nemo igitur de catholica eſt Eccleſia, qui à Ro. eccleſia ſeparatur aut exit. Nulla ergo ſalus, nulla ſpes regni cœleſtis eſſe poteſt ijs, qui Ro. eccleſiam dimittunt, reijciunt, contemnunt, impugnant, blaſphemant. Ipſa eſt enim inſeparabile ac maxime uenerabile membrum Eccleſiæ catholicæ. Ad quod ſane præſidium & caput uelut ad petram refugij omnes ſancti, exoriente aliqua hæreſi, confugerunt, & fidei cauſas ad eam retulerunt. Petro enim primo Ro. eccleſiæ Epiſcopo Chriſtus commiſit oues ſuas paſcendas, fratreſq; confirmandos, & dixit, Tu es Petrus

& ſuper

& ſuper hanc petram ædificabo Eccleſiam meam. Quiſquis igitur non uult paſci à Petro aut eius ſucceſſore, is non eſt ouis Chriſti, nec pertinet ad ouile Chriſti, quod unum eſt & indiuiſum, quemadmodum & unus paſtor Iohan. x. Et una eſt Eccleſia, una columba Cant. vj. una Chriſti ſponſa Ioh. iij. Principatum uero Petri X. ſcripturæ locis probat Epiſcopus Roffenſis, ac totidem exemplis, ubi Petrus factis & re ipſa ſuo principatu eſt uſus.

Epūs Roffen. contra 25. articulum aſſer. 58

Eundem deinceps in ſucceſſoribus eius principatum agnouit hactenus per M. D. annos uniuerſa Eccleſia Chriſti, non ſolum tacito conſenſu omnium Chriſti fidelium, nemine reclamante, uerumetiam expreſsis decretis & conſtitutionibus tum ſacratiſsimorum Conciliorum Niceni, Chalcedonenſis, Conſtantinopolitani &c. tum orthodoxorum Imperatorum. Hoc eſt enim initium legum Imperialium in Codice Iuſtiniani. Imperatores Gratianus, Valentinianus & Theodoſius AAA. ad populum urbis Conſtantinopoleos. Cunctos populos, quos Clementiæ noſtrum regit Imperium, in tali uolumus religione uerſari, quam diuinum Petrum Apoſtolum tradidiſſe Romanis, religio uſque adhuc ab ipſo inſinuata declarat, quamque Pontificem Damaſum ſequi claret.

C. de ſumma trini. L. 1.

T De Eccleſia

DE ECCLESIA
LVTHERANA.

59 *Quales ſunt, qui Ro.Eccleſiam deſerunt.*

QVid hinc ſequitur, obſecro, Religioſiſsime Imperator CAROLE? ſequitur profectò, cunctos populos, qui in Ro. Eccleſiæ fide & religione non uerſantur, eſſe ſine omni ſpe ſalutis, eſſe in ſtatu æternæ damnationis, eſſe non oues Chriſti ſed hircos Diaboli, eſſe impios in Deum, in Chriſtum, in Eccleſiam, in ſupremas Eccleſiæ poteſtates Ro. Pontificem & Ro. Imperatorem, eſſe rebelles & ſeditioſos ſubditos, eſſe perfidos caſtrorum Eccleſiæ deſertores, eſſe periuros Chriſtianæ militiæ transfugas, breuiter filios perditionis & titiones æterni incendij. Cauſas omnium iſtorum ſupra ad longum recitatas audiſti ex uerbis Chriſti, Anacleti, Irenæi, Cypriani, Hieronymi, Auguſtini &c. Quibus utiq; magis credent filij regni quàm impijs his Eccleſiæ ſpurijs & amarulentis fratrum accuſatoribus, qui mentiri non erubeſcunt.

60 In hac tot animarum perditione maxime reus comperitur iſte Philippus, qui plurimos à Romana Eccleſia abalienauit & ſeduxit, tum alijs libris & prælectionibus ſuis, tum uero præcipue in petulantiſsimo ſuo Didymo, ubi de cauſa Pontificia conuitiatur uerius quàm orat.

61 Poſt argumenti enim propoſitionem tanta ſcurrilitate uſus eſt in tota illa oratione, ut etiam Victorem Papam & Martyrem ſanctiſsimum auſit reprehendere, & Antichriſti præludia imputare. Retudit hanc eius improbitatem Radinus Todiſchus inſigni quadã oratione, & ego particulatim reſpondi hac de re & reprehendi mendacia eius lxxvij. calumnias lx. blaſphemias xl. ut minime opus exiſtimem, hic ad impietates illas denuo confutationem aliam exhibere. Id modo dixerim, hunc humanarum literarum profeſſorem, non modo contra humanitatem, uerum etiam contra honeſtatem omnemq; pietatem & religionem Chriſtianam barbariſsime in ea oratione ſua aduerſus Papam, ſummum Pontificem & ouium Chriſti paſtorem debacchatum eſſe, atq; etiam ſeditioſe in ſanguinem eius fundendum inuitaſſe Principes, ad exemplum Iehu regis Iſrael, qui occidit ſacerdotes Baal.

Libet

Libet itaq; hic pauca quædam Radini uerba ad M. T. Cæſar re- citare, quæ ſententiam noſtram confirmant, & damnationem omni- um Lutheranorum æternam certius declarant. Et tamen uidebatis (inquit) Principes, quo iſte uultu diceret, In quo ſicut nulla uirilis ſpe- cies, nullus probitatis pilus cernitur: ita religio nulla, nulla pietas elu- ceret. Qua confidentia? Gigantea, Diabolica, & ut omnia uno uerbo ſcelera comprehendam, Lutherana. Sed iterum audite quid diceret. At nos, inquiebat, de iure quærimus, num diuino iure oporteat Ro- mano Pontifici ſeruiamus, Quo cum non cogamur, quid obſtat, quo minus Papæ quod dedimus ius adimamus? Hæc ille, inſcienter qui- dem & plane ſtolide. Nam ſi de iure quærunt, de iure reſponſum eſt. Num diuino iure oporteat? omnino oportet eo ipſo diuino iure Chri ſtianos omnes Pontifici maximo parere, ſi ſpiritus ſanctus in Niceno Concilio, in Chalcedonenſi, in Lugdunenſi, in Florentino, in ſexcen- tis alijs, ſpiritus extitit ueritatis. Quo cum non cogamur, immo diui- nis legibus cogimur, Sed Lutherani non legibus ſed cathenis con- ſtringendi ſunt. Quid obſtat? ineluctabile diuinæ uoluntatis pondus. Quoniam non eſt ſapientia, non eſt prudentia, non eſt conſilium con- tra Dominum. Quo minus Papæ quod dedimus ius adimamus. En uobis Principes maximum ex furioſis his uerbis argumentum, non ex hominibus hunc principatum pontificium pendere, propterea quod Lutherani hoc tempore non poſſunt, neq; aliquando tot hære- tici ac uiolentiſsimi Tyranni potuerunt, neq; unquam, etſi totus con- iuraret orbis, homines poterunt poteſtatem hanc euertere. Ea profe- cto ratione, quoniam non homines ſed illam Deus inſtituit. Hæc Radinus. 62 Radinus cōtra Phil. Melan.

Maxima eſt igitur nobis Germanis Imperator & iuſtiſsima aduer- ſus Lutheranos querela, tum propter maximam & ſanctiſſimam Eccle ſiam Ro. matrem noſtram, quæ per Euangelium in Chriſto Iheſu nos genuit, & à qua Chriſtianiſmum, Euangelium, ſacramenta & omnia bona (ipſomet faciente Luthero) habemus, quam illi ſpurco & impio ore Satanæ ſynagogam uocant: tum propter Eccleſiam catholicam, quam ſumma cum iniuria ſpoliant quinq; ſacramentis & hæreditate Chriſti, quæ eſt ab ortu ſolis uſq; ad occaſum & uſq; ad terminos ter- ræ, ipſi autem eam contrahunt ad quoſdam Germaniæ angulos, in quibus ipſi prædominantur. 63

Sed & Mathematicam quandam ex ea faciunt Eccleſiam, abſtra-

Eccleſia Mathematica. ctam ſcilicet à loco & perſona, ut ſit ſolummodo in ſpiritu, neq; uidens neq; audiens, quam & nos neq; uidere neq; audire ſed credere *Luth. de abro. miſſa.* tantum poſsimus. Hæc enim ſunt uerba Lutheri. Quis Eccleſiam illam nobis monſtrabit, cum ſit occulta in ſpiritu, & ſolum credatur. *Idem in aſſer. art. 27.* Hinc ergo inferunt, in manu Eccleſiæ aut Papæ prorſus non eſſe, ſtatuere articulos fidei, immo nec leges morum ſeu bonorum operum. *Matth. 18.* Cum tamen conſtet, rectius dicere Chriſtum, Dic eccleſiæ, ſi eccleſiam *1. Timo. 3.* non audit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus. Et Paulum, qui uocat eam domum Dei, columnam & firmamentum ueritatis.

Eccleſia Platonica. Mere Platonicam inſuper (licet id neget Philippus) ex Eccleſia ciuitatem faciunt, quæ ſanctorum tantum congregatio ſit. Sicut enim nuſquam reperitur in terris ciuitas ulla ſecundum formam Reipub. à Platone traditam, licet optima uideretur, ſiqua eſſet aut eſſe poſsit, Ita & nulla reperitur in terris Eccleſia, quæ ſanctorum tantum congregatio ſit, ſed in omni Eccleſia reperiuntur ſancti & peccatores, boni & mali, ſicut Chriſti parabolæ clare indicant de tritico & zizania in eodem agro. De piſcibus item bonis & malis in eadem ſagena. Licet enim optima eſſet Eccleſia, in qua tantum ſancti & boni ſint, Qualis profecto eſt Eccleſia triumphans in cœlis, quæ neq; maculam neq; rugam habet ullam. In terris tamen nulla talis Eccleſia reperiri poteſt. Fruſtra igitur de tali, quæ nuſquam eſt in terris, contenditur, quemadmodum & de Platonis ciuitate, quæ nuſquam eſt, fruſtra diſputatur.

Eccleſia ficta. Sed & Chimeram, hoc eſt, rem mere fictam tum ex Romana tum ex catholica faciunt Eccleſia. Dum Lutherus ait, Papam eſſe rem fictam in mundo, & beſtiæ ſedem negat. Et de Eccleſia, quæ citra ſcripturas aliquid præcipit aut prohibet, dicit, quod talis non ſit Eccleſia, ſed fingat ſe Eccleſiam eſſe.

64 Memini uero, Imperator, me ante octo annos, Luthero hunc in *Ioh. Cochleus de autoritate Eccleſiæ lib. 1. c. 6.* modum de Eccleſia inter multa alia, quæ hic breuitatis gratia omitto, reſpondiſſe. Non eſt Eccleſia, ſicut cryptica ueſtra ſynagoga, occulta. Monſtratur tibi in Concilijs legitimis, quæ uniuerſalem Eccleſiam repræſentant. Monſtratur in Sede Apoſtolica, ut in uertice eius. Monſtratur & in Epiſcopis atq; Præpoſitis ſingularum Eccleſiarum particularium. Niſi forte & Lucæ Euangelium eadem fatuitate dicas oc*2. Cor. 8.* cultum ob id, quod ſcribit ad Corinthios Paulus. Miſimus etiam cum

illo

illo fratrem noſtrum, cuius laus eſt in Euangelio per omnes Eccleſias. Deſine igitur os fatuum tam fatue ponere in cœlum. Non eſt enim Eccleſia Dei occulta, quia non poteſt ciuitas abſcondi ſupra montem poſita. Si occultæ ſunt cryptæ ueſtræ, quid ad nos? Non ſunt Eccleſia Dei, ſed ſpeluncæ abominationum &c. Longum foret, Auguſte, commemorare hic omnes libros tractatusq́ & ſermones, quos noſtri contra Lutheranos pro Eccleſia ſcripſerunt. Non enim paucæ nec paruæ aut leues ſunt eorum contra ſanctam Eccleſiam iniuriæ, calumniæ, fraudes, machinationes & blaſphemiæ, quæ ne recenſeri quidem ſine tædio queant, tantum abeſt ut hic omnes particulatim reprobare intendam, Satis itaq́ fuerit, hic ſummatim de ijs pauca dixiſſe. *Matth. 5.*

Maxima profecto & nobis omnibus, in primis M. tuæ intolerabilis iſta eorum iniuria, qua ſummum Pontificem Antichriſtum & Romanam Eccleſiam (cuius tu Cæſar aduocatus es & protector ſupremus) Satanæ ſynagogam dicunt. Deinde quod ſchiſma & ſeditionem contra eam excitant, & beatos dicunt omnes qui ſe ab ea ſeparauerint. Tertio, quod inſtar latronum & rebelliū Barrabarum omnem eius Iuriſdictionem contemnunt, execrantur & abrogare conantur. Quarto, quod etiam catholicæ per orbem Eccleſiæ adimere præſumunt ius decernendi in Concilijs generalibus, ſiue de quæſtionibus fidei ſiue de moribus & operibus agatur. Quinto, quod Concilijs uniuerſalibus procaciter contradicunt & ius ſtatuendi tollunt, quantum in ipſis eſt. Sic enim ait Lutherus. Hoc Euangelium (ſcilicet Attendite a falſis Prophetis) ſubuertit funditus & radicitus Papatum & omnia Concilia, Quia non tenemur ſeruare quod Papa præcipit & homines conſtituunt. Sexto, quod ſcripturis ſanctis uim afferunt, & ſanam earum intelligentiam, non ab Eccleſia, cui ſpiritum ueritatis promiſit & dedit Chriſtus, ſed a ſe ipſis aut a damnatis hæreticis accipiendam putant, & gloriantur, apud ſe, non apud nos eſſe uerbum Dei. *5. Decem inſignes cōtra Eccleſiā iniuriæ.*

Septimo, quod Eccleſiam pro Ciphra & ſomnio habent, dum ſomniant eam in ſpiritu tantum eſſe, & nihil poſſe decernere aut ſtatuere, niſi quod in ſcripturis iam decretum ac ſtatutum eſt prius. Ait enim Lutherus, Pia conſcientia nouit nec dubitat, Eccleſiam nihil ſtatuere aut ordinare citra aut ultra uerbum Dei. Quæ autem hoc tentat, Eccleſia non eſt, ſed fingit ſe Eccleſiam eſſe.

Octauo, quod paſtorem Eccleſiæ, Papam, cui Chriſtus in Petro

paſcendas oues ſuas commiſit, habent nunc pro Antichriſto & Be-
Luth. in aſſer. art. 30. ſtia, nunc pro re nihili & ficta. Ait enim Lutherus. Ego uero, etiam ſi
S. Petrus hodie præſideret Romæ, negabo Romanum Epiſcopum
eſſe Papam. Papa enim res ficta eſt in mundo, neq; fuit, neq; eſt, neq;
erit, ſed fingitur eſſe. Quare ipſam ſedem Beſtiæ nego, nihil moratus,
Ambr. in Paulum. 1. Tim. 3. ſit ne bonus an malus qui in ea ſedet. At longe rectius ait S. Ambro-
ſius, quod cum totus mundus Dei ſit, Eccleſia tamen domus eius di-
catur, cuius hodie (inquit) rector eſt Damaſus. Quiſquis ergo rectorem
domus Dei non agnoſcit, ad domum Dei non pertinet. Et Auguſti-
Augu. contra Gauden. lib. 2. c. 25. nus contra Gaudentium Donatiſtam. Adhuc addis furori ueſtro uer-
ba blaſphemiæ, & audes dicere, Eccleſiam catholicam, humanum eſ-
ſe figmentum, cui dicit Deus. Ego ſum Dominus, qui facio te. Nos er-
Eſa. 54. go eum ſequimur, qui dixit Abrahæ. In ſemine tuo benedicentur o-
Gen. 22. mnes gentes. Propterea tenentes Eccleſiam, quæ dilatatur & creſcit
per omnes gentes, & per uniuerſam terram. Non utiq; figmentum ſe-
quimur humanum, ſed promiſſum factumq; diuinum.

Nono, quod Eccleſiam & Euangelium ſibi falſo arrogant, no-
Luth. contra regē Angliæ. biſq; auferre conantur. Sic enim ait Lutherus. Dei uerbum eſt ſuper
omnia, diuina Maieſtas mecum facit, ut nihil curem, ſi mille Auguſti-
ni, mille Cypriani, mille Eccleſiæ Henricianæ contra me ſtarent. Et
Phil. in Didy. Philippus eius. Cum pro Luthero dicimus, pro factis ueſtris, pro Chri-
ſti doctrina dicimus. Item, Quid Papæ cum Euangelio? Quid Belial
cum Chriſto? quid tenebris cum luce?

Ibidem. Decimo, quod ritus & ceremonias Eccleſiæ maxime contemnunt
& abrogant, nouaſq; in deſpectum Papæ & Eccleſiæ introducunt. Sic
enim ait idem qui ſupra Philippus. Cum in Chriſtianiſmo cuiuſuis ar-
bitrio permitti debeant ceremoniæ, Aſiam Epiſcopus Victor adigere
conatus eſt ad ritus Romani Paſchatis, primum, contra Euangelicam
ſententiam, quæ cuiq; ſuas ceremonias permittit. Deinde, contra ue-
terem Aſiæ conſuetudinem, cuius autores habuerunt Apoſtolos.
Neq; uero ſimpliciter Aſiam adoriebatur Victor, ſed nouo & inau-
dito exemplo, diris & Anathemate. An non uidentur hæc præludia
fuiſſe illius Antichriſti, qui Romanam ſedem paulo poſt erat occupa-
turus? An non erat hoc iniquitatis myſterium, quod etiam Pauli
temporibus rem Chriſtianam infeſtabat? Agebatur de ceremonijs, &
agebatur iſto Ro. fulmine, deuotionibus ſeu execrationibus. Quibus

peſtibus paulo poſt Antichriſtus erat in orbem graſſaturus. Quid enim iam à Carolorum temporibus reliquum eſt præter ceremonias & frigidum illud fulmen? Hæc & id genus multa petulanter & impie Philippus, contra publicas ceremonias.

Conſtat autem ex hiſtoria Eccleſiaſtica, non ſolum uictorem Papam, uerum etiam alios quàm plurimos Epiſcopos & Synodos reprobaſſe Aſianos, qui Iudaico more Paſcha celebrantes, ieiunium ſoluebant eo die, in quem Iudaicum Paſcha inciderat. At meliorem fuiſſe & cauſam & ſententiam Victoris, reipſa compertiſsimum habemus. Nam & ante & poſt Victorem ita ſeruauit uniuerſa Eccleſia, demptis paucis minoris Aſiæ Epiſcopis, qui tamen poſt ceſſerunt & more Iudaico dimiſſo, ſemper dominico die (ſicut aliæ Eccleſiæ facere ſolent) paſcha celebrarunt. Refert enim Platyna, in Niceno Concilio conſtitutum fuiſſe poſtea, ut Paſcha poſt XIIII. lunam celebraretur, ne Iudæos imitari uideremur. 66 *Hiſto. eccleſ. lib. 5. c. 22.* *Platyna in uita Victoris Papæ.*

Et multo ante Victorem idem ſtatuit S. Pius Papa, nonus à B. Petro, nempe ut die dominico paſcha Domini annuis temporibus celebretur, addens & hæc uerba. Licet nos idem paſcha prædicto die celebraremus, quia tamen inde quidam dubitabant, ad corroborandas animas eorum. Hermeti (qui doctor fidei & ſcripturæ effulſit inter nos) angelus Domini apparuit in habitu paſtoris, & præcepit ei, ut paſcha Domini die dominico ab omnibus celebraretur. Vnde & nos apoſtolica autoritate inſtituimus, omnes eadem ſeruare debere, quia & nos ſeruamus, nec debetis à Capite quoquo modo diſcedere. Hæc Pius. *In decretis. De conſecra. diſt. 3. c. Noſſe.*

Et in Philippum hunc ait Radinus. Quod ſi diuus Pius itidem Pont. Max. ſuaſu Hermetis, uiri utiq; diuino ſpiritu afflati, idem prius ſanxerat, Si Theophilus Paleſtinæ urbis Epiſcopus Victori conſentiebat, Si demum Nicena Synodus decretum hoc, legi Euangelicæ conſonum, damnatis Aſiaticorum ritibus, confirmauit. Cur martyrum geſta, quæ per ſeſe alioqui pleniſsimam deberent fidem facere, impius iſte contemnit? Quicquid enim ab iſtis ipſis in tanta uitæ ſanctimonia, pro gubernanda Chriſtiana Repub. aut geſtum aut decretum eſt, totum ad Chriſti ſenſum pertinere, ſanguinis proprij teſtimonio comprobarunt. Quod ſi ambitionis (ut auſus es) maculis, integerrimæ illorum uitæ & glorioſæ mortis ſplendorem aſpergas, quo te nomine *Verba Radini in Philippum.*

nomine appellabimus? Sceleratum? at in iſta contaminatiſsima oratione ſceleratiſsimus reperiris. Num ſchiſmaticum & hæreticum? occaluiſſe te ad iſta dictitas. Huſſitam & Vuiclephenſem? iam ea quidem præclara putas. Temerarium? ſtultum? furentem? beluam? leuiora omnino ſunt quàm cauſa poſtulat. Hæc & id genus multa respendit huic petulanti Rhetori Radinus, quæ ipſe tacendo hactenus, pro ueris agnoſcere uidetur.

67 *Luth. contra Catharinum.* Quid uero dicamus, Cæſar, digne pro demeritis, in ducem factionis huius Lutherum, qui etiam ſanctiſsimos & antiquiſsimos Eccleſiæ ritus, inter XII. facies Antichriſti connumerare audet? Etenim ſub ſexta eius facie comprehendit facierum (ut ait) quandam ſyluam, ſcilicet eorum quæ in templis ſunt & geruntur. Qualia ſunt Horæ canonicæ, quas uocat tumultus carminum, cantus & organa, calices, imagines, uaſa conſecrata, uela, pallæ ornamenta (quæ ſine modo & numero eſſe quiritatur) lumina, lampades, deniqꝫ ſacramenta (quæ aucta à nobis dicit) Confirmatio, Ordo, Matrimonium, extrema unctio, Atqꝫ ut inuidioſius hæc omnia irrideat & contemnat, exclamat in hæc uerba. Deus bone, quanta eſt hæc una uorago pecuniarum, immo & animarum. Quis hic iura illa ediſcat, quæ his rebus religioſe adminiſtrandis poſita ſunt? De ſeptima deinde facie ſic habet. Septimam faciem appellare licet, uniuerſum illum abuſum Miſſæ cum ſolennibus ſuis, cum Vigilijs, cum anniuerſarijs, fundationibus, ſepulturis, & totum negocium pro defunctis celebratum. Octaua eſt delectus ille ciborum & ieiuniorum. Nonam illam ſceleratam facio (inquit) feſtorum dierum multiplicationem & iniquitatem. Decima eſt inſignis ille Celibatus & Monaſticæ caſtitatis multitudo. Vndecima eſt Reliquiarum ueneratio. Duodecima & ultima (nam alijs alias commemorandas relinquit) eſt Chaos illud & ianua patens inferni, incredibili facie ſpectabilis, Vniuerſitates ſcilicet. Hæc & id genus complura ſcripſit Rapſaces iſte ante annos decem.

68 *Irriſor ceremoniarum Lutherus.* Et anno ſuperiore, quando M. T. Auguſtæ agebat, adhuc multo plura nominatim commemorando deriſit in Teuthonica quadam exhortatione ad Epiſcopos, ubi poſt xxxvij. particulas rituum & obſeruationum noſtrarum (quas fictæ & ſimulatæ ſeu apparentis & phariſaicæ dicit eſſe Eccleſiæ) nominatim rurſus quàm breuiſsime adnumerat Ra-

merat Raſuras, Caſulas, Albas, Suppellicia, Cappas, Templa, Sacella, Altaria, Mappas altarium, lumina, candelabra, imagines, tabulas, imagines Crucifixi, candelas, uexilla, thunbula, baptiſteria, monſtrantias, ciboria, calices, organa, campanas, aquam benedictam, ſal benedictum, herbas & omnis generis eſcas benedictas. Hæc omnia irridet & à ſua reijcit Eccleſia. Deinde adhuc plura ſuperaddit & irridenda & reijcienda, quæ in quadrageſima & in diebus feſtis à Catholicis fieri ſolent. Qualia ſunt, dies cinerum, uelum templi, imaginum uelatio, quadrageſimale ieiunium, Letania, Salue regina, confeſsio, pœnitentia & ſatisfactio, longæ preces, aſinus in die palmarum, eiaculatio(ut ipſe uocat)palmarum, cruces è palmis, cogere ad confeſsionem, cogere ad Sacramentum, Crucem oſculari & adorare &c. Cumq́ enumeraſſet huiuſmodi obſeruationes 50. ſubiunxit, in hæc uerba. Ceſſare hic uolo, quis enim poſsit omnia enumerare tam breuiter?

Hæc Religioſiſsime Imperator audet ſacrilegus iſte Apoſtata tuis temporibus(quæ uictorioſis alioqui triumphis & ſucceſsibus tuis glorioſiſsima ſunt) in lucem edere, & nominatim tam multa irridere, Quaſi non ſit M. T. poteſtas à Deo data in ſceleratos Eccleſiæ hoſtes & deſertores animaduertendi, aut quaſi gladium fruſtra portent poteſtates, aut quaſi non teneatur Imperator Eccleſiæ iura, ritus & ceremonias contra hæreticos, qui gladium ſpiritualem contemnunt, ſæculari gladio uindicare. Miratus ſum plęrunq́, Cæſar, Leoniſtas habuiſſe lxx. articulos, propter quos etiam publicis legibus in Codice condemnati uidentur. Nunc profecto multo magis & mirari & zelo domus Dei dolere cogor uni huic Apoſtatæ tam multa tuis temporibus contra omnem religionem noſtram tamdiu licere impune, cum tamen conſtet, nullis retro hęreticis tam multa impune licuiſſe unquam, etiam ſub decies minus fortunatis & potentibus quàm Dei dono M. tua eſt, Imperatoribus. Certe ſeueriſsimæ habentur Chriſtianorum quorundam Imperatorum leges contra hæreticos promulgatæ, partim in Codice legum, partim in Hiſtorijs. Et in eandem ſeueritatem ducunt ſacri quoq́ Canones & multa benigniſsimi alioqui & manſuetiſsimi patris B. Auguſtini ſcripta, præſertim quædam ad Bonifacium comitem & ad Marcellinum epiſtolæ. Et M. T. tanto maior incumbit neceſsitas uindicandi à tot iniurijs & blaſphemijs Eccleſiam (cuius omnia ſacra prophanat, omnia ſpecioſa dehoneſtat ſpurius iſte

69

C. de hæreticis L. Gazaros.

23. q. 4. per totum.

Aug. epiſt. 50.

cum affectis ſuis)quàm cæteris incumbat uel Regibus uel Principibus, quanto differentius ab illis habes nomen, & eminentiorem in Eccleſia locum & dignitatem. Hæc enim ſunt uerba mitiſsimi patris Auguſtini in ſermonibus ſuper Iohannem.

70 23.q.4.c.quãdo uult. Quando uult (inquit) Deus concitare poteſtatem aduerſus hæreticos, aduerſus ſchiſmaticos, aduerſus diſsipatores Eccleſiæ, aduerſus exufflatores Chriſti, aduerſus blaſphematores Chriſti, blaſphemi non mirentur, quia Deus concitat, ut à Sara uerberetur Agar. Cognoſcat ſe Agar, ſupponat ceruicem, quæ cum humiliata diſcederet à domina Gen.16. ſua, occurrit ei angelus & dixit. Quid tibi eſt Agar ancilla Saræ? Cum conqueſta eſſet de domina, quid audiuit ab angelo? reuertere ad dominam tuam. Ad hoc ergo affligitur ut reuertatur. Mirantur autem, quod commouentur poteſtates Chriſtianæ contra diſsipatores Eccleſiæ deteſtandos. Si non commouerentur, quomodo redderent rationem de imperio ſuo Deo? Intendat charitas ueſtra quid dicam, Quia hoc pertinet ad reges ſæculi, ſcilicet Chriſtianos, ut temporibus ſuis pacatam uelint matrem ſuam Eccleſiam habere, unde ſpiritualiter Dan.3. nati ſunt. Et paulopoſt. Nabuchodonoſor rex decreuit dicens. Quicunq; dixerint blaſphemiam in deum Sidrac, Miſac & Abdenago, in interitu erunt, & domus eorum in diſperſione. Ecce quomodo Rex alienigena ſæuit, ne blaſphemetur Deus Iſrael, qui potuit tres pueros de igne liberare. Et nolunt, ut ſæuiant reges Chriſtiani, quia Chriſtus exufflatur, à quo non tres pueri, ſed totus orbis terrarum cum ipſis Regibus à gehennarum igne liberantur. Hæc Auguſtinus.

71 Quum igitur manifeſtiſsima ſint Lutheri & complicum eius facinora, unum è duobus, Imperator, ſuſpicabitur (ut uereor) religioſa poſteritas, nempe aut noluiſſe aut non potuiſſe te iis obuiare. Noluiſſe te nemo dicet, quiſquis tuam in Lutherum ſententiam Vuormaciæ manu propria ſcriptam uel uidit uel audiuit, ſed & Edictum Imperiale illic promulgatum, & plæraq; ex Hiſpaniis ad Germaniæ Principes M. T. reſcripta, & diu deſyderatus in Germaniam reditus, uxore liberiſq; ac tot florentiſsimis regnis à tergo relictis, & Auguſtenſium Comitiorum geſta publica, deniq; diuturna hæc permanſio, qua nobiſcum patientiſsime perſeueras, hæc inquam omnia manifeſtiſsime indicant & conuincunt, te non nolle ſed uelle religioſa ſeueritate his malis

malis obuiare & mederi. Cæterum non potuiſſe te obuiare, quis obſecro ſuſpicetur aut credat? Quando enim unquam potentiorem Imperatorem habuit Germania? quando magis Deo hominibusq́ dilectum? quando magis rerum geſtarum gloria & uictoriarum fœlicitate inclytum? Nonne etiam rebelles iſti & à M. T. publice damnati inimici & hoſtes Eccleſiæ, uirtutes tuas prædicant & ad ſydera tollunt? forte tantas habent uires ex ſeditioſorum & nouas res quærentium colluuie, ut ſine graui multorum periculo coerceri non poſsint. Neſcio equidem quantum poſsit in occulto conſpiratio iſta, ſed ſcio, multo plures in aperto conſentire fidei & religioni tuæ, etiam in Germania, ut de latiſsimis tuis regnis & prouincijs Catholicis taceam, quàm conſentiant coniuratorum ſectæ: ſcio item optimos quosq́ in Lutheranis ciuitatibus deſyderare unitatem Eccleſiæ, ſcio quantum diſpliceat Magiſtratibus cordatis iſta Lutheranæ plebis inſolentia. Nec dubito continuis in occulto morſibus Lutheranorum uexari conſcientias, quæ eis dictant ex Paulo, ut omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit, quia non eſt poteſtas niſi à Deo. Quæ autem ſunt à Deo, ordinata ſunt. Itaq́ qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. Qualis igitur poteſt animus, quæ fortitudo eſſe in ijs quos eiuſmodi ſuggeſtionibus terret mens ſibi mali conſcia? Rom. 13.

72. Non iſta dico, Imperator, ut ad cædes & bella M. T. adhorter, abſit. Quid enim proficitur bello & cædibus? nōne maius inde lucrum diabolo accedit, dum interfectis hæreticis nulla reſtat amplius ſpes ſalutis, nullus reditus, nulla conuerſio? Et ea eſt belli malitia, ut multos uindictæ admiſceat & inuoluat innocentes. Alia igitur petimus à M. T. remedia, quæ iuris ſunt & æquitatis, habes leges, habes iudicia, habes exequendi poteſtatem. Siſte capita factionis iudicio, iudica ſecundum leges, ſecundum Canones, ſecundum ſcripturas, ſecundum Euangelium, fac prolatam ſententiam in rem tranſire iudicatam, corripe paucos, ut parcas multitudini. Si uerba non audiunt, audiant ſtridorem cathenarum & uerberum, guſtent ſqualorem carceris, donec reuertantur ad cor. Iuxta pulcherrimam illam B. Auguſtini petitionem, quam ſcripſit ad Donatum Proconſulem Aphricæ. Ex occaſione (inquit) terribilium iudicum & legum, ne æterni iudicij pœnas luant, corrigi eos cupimus, non necari. Nec diſciplinam circa eos negligi Aug. in epiſtolis epiſt. 127.

uolumus, nec ſupplicijs (quibus digni ſunt) coerceri. Sic ergo eorum peccata compeſce, ut ſint quos pœniteat peccaſſe.

Epiſtola. 159. Et ad Marcellinum Comitem. Non quod ſceleſtis (inquit) hominibus licentiam facinorum prohibeamus auferri, ſed hoc magis ſufficere uolumus, ut uiui & nulla parte corporis truncati, uel ab inquietudine inſana ad ſanitatis otium legum coercione dirigantur, uel à malignis operibus alicui utili operi deputentur. Vocatur quidem & iſta damnatio, ſed quis non intelligit magis beneficium quàm ſupplicium nuncupandum, ubi nec ſæuiendi relaxatur audacia, nec pœnitendi ſalutaris medicina ſubtrahitur? Imple Chriſtiane Iudex pij patris officium, ſic ſuccenſere iniquitati memineris, ut non in peccatorum atrocitatibus exerceas ulciſcendi libidinem, ſed peccatorum uulneribus curandi adhibeas uoluntatem. Hæc Auguſtinus, qui & ad Bonifacium Comitem ait. *Epiſtola. 50.* Quomodo reges Domino ſeruiunt in timore, niſi ea quæ contra Domini iuſſa fiunt, religioſa ſeueritate prohibendo atq; plectendo?

73 *Pſal. 2.* Si ergo ſeruis Domino, Piiſſime Imperator, in timore (ut omnes credimus) neceſſarium tibi eſt, Apprehendere diſciplinam, nequando iraſcatur Dominus, & pereas (quod abſit) à uia iuſta, ſi rebelles & indiſciplinatos iſtos Eccleſiæ diſsipatores & transfugas non corripueris iuxta legum publicarum tenorem & ſecundum diuini uerbi cœleſtia oracula quæ habentur Deut. xiij. & xvij. ac Matth. v. & xviij. & in pleriſq; alijs locis, quos alibi commemoraui. Ad hanc enim neceſsitatem obligat te Deus, obligat Sedes Apoſtolica, obligat Imperiale officium, *Rom. 13.* obligat Apoſtolus, ne gladium fruſtra portes, obligant leges & *C. de hæreticis per totum.* Canones, tum etiam propria Edicta tua, obligat denique mater Eccleſia, quæ te Chriſti cohæredem fecit, & fraterna charitas quæ omnia *23. q. 4. per totum.* ſuſtinere iubet, ut lucrifacias tot animas quæ hoc ſchiſmate pereunt.

Aug. in Pſal. 2 Tunc ergo apprehendis diſciplinam, quando præbes te præſidium (ut inquit Auguſtinus) ac munimentum quoddam aduerſus omnia quæ obeſſe poſſunt, quando corripis inquietos & conſolaris puſillanimes, quorum plærique gementes nunc dicunt, Sperabamus Cæſarem ſuo aduentu tamdiu deſyderato redempturum eſſe Iſrael. Quos ego ſane adhuc ſemper bene ſperare iubeo, de tua pietate erga Eccleſiam nihil omnino dubitans. Credo enim firmiſsime, te optima intentione

hanc facere

hanc facere moram, ut hos motus quàm prudentiſsime ſimul ac ſalu-
berrime componas, ut omnes intelligant, cor regis in manu Dei eſſe. Pro. 21.

Et de M. T. recte dici olim poſsit, quod de fortiſsimo & nobiliſ- 74
ſimo Rege Aſa legitur. Fecit (inquit textus) Aſa quod bonum & pla- 2.Para. 14.
citum erat in conſpectu Dei ſui, & ſubuertit altaria peregrini cultus, &
excelſa, & confregit ſtatuas lucosq́ ſuccidit, & præcepit Iudæ, ut quæ-
reret Dominum Deum patrum ſuorum, & faceret legem & uniuerſa
mandata. Et abſtulit de cunctis urbibus Iuda aras & phana, & regna-
uit in pace, mortuus autem eſt anno quadrageſimo primo regni ſui.
Sic & de filio eius Ioſaphat legitur, quod cor eius ſumpſit audaciam Ib.c. 17.
propter uias domini, ut etiã excelſa & lucos de Iuda abſtulerit, Ideoq́
dominus confirmauit regnum in manu eius. Sic etiam longe poſt il- 4.Reg.18.
lum fuit in manu Dei cor Ezechiæ regis quando deſtruxit lucos &
templa Idolorum & excelſa immolationum. Sic cor Ioſiæ, quando 2.Para.34.
combuſsit omnia uaſa quæ fuerant facta Baal, quando deleuit aruſpi- & 4.Re.24.
ces qui ſacrificabant in excelſis, quando deſtruxit ædiculas effœmina-
torum, quando occidit uniuerſos ſacerdotes excelſorum, & reſtituit
Phaſe & cæteras legis ceremonias, quas reges idolatræ (nouis ſubin-
troductis) aboleuerant. Sic etiam cor Regis Niniuitarum in manu Dei Iona. 3.
erat, quando indixit ieiunium & ſaccum pœnitentiæ ad placandam
iram Dei minantis euerſionem ciuitatis. Sic & Aſſyriorum regis Na-
buchodonoſor cor à Deo agebatur, quando ſtatuit legem terribilem, Dan.3.
ne quis blaſphemaret Deum Sidrac &c. Sic deniq́ & Darij regis Per-
ſarum cor in manu Dei erat, quando occidit ſacerdotes Beli, & tradi- Dan.14.
dit Idolum eius Danieli, qui ipſum & templum eius ſubuertit. Sic er-
go & cor tuum, Cæſar, in manu Dei eſſe ſperamus, ut deſtruas ali-
quando (ubi Deus nobis iraſci deſierit) hos rebellium motus, ſepara-
tiones & hæreſes uniuerſas, & manu forti reducas ad Eccleſiæ unita-
tem, ad pacem Chriſti, ad ouile Petro commiſſum omnes oues aber-
rantes, ut dicat tandem rebellium unuſquiſq́, Erraui ſicut ouis quæ Pſal.118.
perijt, requiſiuit me paſtor, renui uenire, compulit intrare Cæſar, & re-
uixi. Tu perge obſecro Cæſar in Domino confidens, ut hactenus, &
ipſe cor tuum diriget in ſalutem etiam rebellium & inimicorum tuo-
rum.

Qualis eſt enim apud eos Eccleſia? qualis cultus? qualis conuerſa- 75
tionis diſciplina? Talis eſt profecto eorum Eccleſia, de qua dicere

Qualis eccleſia Lutheran. Pſal. 25. queas. Odiui eccleſiam malignantium, & cum impijs non ſedebo. Nullus in ea ordo eſt ſacer, Temerariæ quædam ſunt apud eos ordinationes ſine ritu ſolenni, ſine unctione ſacra, quo quiſq; loquacior eſt & in Papam & omnem Clerum malignantior, eo gratior eſt ſeditioſæ plebi, quæ illum Epiſcopum ſibi creat, etiam ſi oppidulum ſit aut pagus. Nec refert, qualis anteacta ſit uita eius, dummodo loquax ſit & malignus in Catholicos. Sunt itaq; apud eos Epiſcopi leuiſsimi quiq; transfugæ, ſacerdotes contra uotum & legem uxorati, Apoſtatæ ſcelerati, fures, fornicatores, ſacrilegi, poetæ & rhetorculi qui gloriantur ſe putrido oleo non eſſe unctos, ſicut uncti ſunt ſacerdotes Papiſtici (ſic enim nos, quicunq; Ro. Eccleſiæ obedienter adhæremus, uocant) Et uxores eorum maxima ex parte ſunt Moniales apoſtaticæ, aut nequiſsima ſcorta, quæ procacitate, ſuperbia & ueſtium oſtentatione omnia ſuperant lupanaria. Auditores eorum ſunt truces Centauri, qui prædam meditantur ex Eccleſijs noſtris, ſeditioſa plebs & inquieta turba, quæ prætextu libertatis Chriſtianæ omne iugum excutere, omnes leges calcare, omnia facere æqualia deſyderat.

Iuuentus item diſſolutiſsima, effrenis & omnis diſciplinæ uel immemor uel impatiens, quæ in diem uiuit ſine timore Dei, ſine reuerentia maiorum, ſine morum diſciplina, uentri & Veneri citra uerecundiam indulgens, tota hebdomada domi operans aut ocio uacans ſi opibus abundat, die dominica in templum quidem ſemel uenit, aliquando, ſed non niſi ad conuitioſum in Clerum ſui Epiſcopi fictitij ſermonem, & ad cantilenas nouas, quas in deſpectum Eccleſiæ ſectarum duces excogitant, Miſſarum ſolennia & horas canonicas uix nominari ſuſtinet. Virgines eorum à Luthero perſuaſæ, quod nemo caſte uiuere queat, niſi per raram & paucis conceſſam gratiam Dei, diſputant inter ſeſe alicubi adeo impudice, ut ne uiri quidem ſine pudore uerba eorum referre queant.

Pueri deniq; eorum ita diſcunt & Cleri & religionis noſtræ à parentibus & eorum familijs contemptũ, ut quàm paucißimi uel ad literarum ſtudia uel ad morum diſciplinã propenſi uideantur. Vnde fit, ut ſcholæ eorum tantum nõ ſint uacuæ, in quibus uix X aut XX pueros nunc reperias, ubi prius reperiſſes C. CC. aut CCC. In plateis uero uideas miſeranda puerorum agmina, in quibus nihil ſit uel timoris Dei uel reuerentiæ & diſciplinæ, ſed ora omnium euomunt maledicta in

Papam

Papam & Clerum quęcunq; à parentibus aut aliȷs audierunt. Viſo autem Monacho mox inclamant, lupus lupus. Et iam multi ſunt apud eos pueri, quibus monſtri loco eſt, uidere Monachum in habitu ſuo, quia nulli ſunt amplius apud eos Monachi. Talis eſt Imperator eorum Eccleſia nouella, in qua nulla eſt ab Apoſtolis ſucceſsio, nulla Ordinum ſacrorum diſtinctio, nulla obedientiæ aut reuerentiæ erga præpoſitos cura, quos mira peruerſitate quanto uilius habent uelut compotores & contabernarios, eos magis amant & laudant.

Quid dicam de nouæ huius religionis cultu? Nulla ibi extruuntur templa aut altaria noua, uetera uero aut diruuntur funditus aut neglecta ſic ſqualent, ut apud nobiles eorum mundiora uideas equorum ſtabula quàm diuorum templa: ſacra uaſa uel direpta ſunt ui uel clam ab Apoſtatis ſublata & conflata: ueſtes ſacræ uerſæ ſunt uel in diploides & tunicas ſacrilegorum uel in thoralia & collaria aut dextralia meretricum aut perfidarum Monialium. Nulla ſunt apud eos ſacrificia, nullæ miſſarum oblationes, nullæ horæ canonicæ, nulla ieiunia, nullæ ſanctorum celebritates annuæ, nullæ eccleſiarum dedicationes, nullæ imaginum & reliquiarum uenerationes, nullæ ſupplicantium proceſſiones, nulla Crucis uexilla, nulla in templis luminaria aut candelabra. Breuiter nihil eorum, quæ ego ex Luthero ſupra recitaui triplici diſtinctione, quarum prima continebat particulas xxxviȷ. ſecunda xxviȷ. tertia l. quæ in unam ſummam redactæ faciunt. cxiiȷ. ut etiam Leoniſtarum numerum, qui. lxx. habent damnatos articulos, excedant. Et tamen longe plura connumeraturus fuerat Lutherus, niſi breuitatis gratia omiſiſſet. Ait enim ea ſe duntaxat commemoraſſe, quæ in eccleſiȷs Parochialibus ſunt & geruntur, longe autem plura fore, ſi connumerentur ea quæ in Cathedralibus & Collegiatis eccleſiȷs, & quæ in Monaſteriȷs & fratrum mendicantium Conuentibus, in Curiȷs item Officialium & in Vniuerſitatibus habentur & fiunt. 76

Qualis religionis cultus apud Luther.

Luth. in exhortatione ad Epiſcopos.

Nunc expende Imperator, quid Deus, quid Papa, quid aliȷ Reges ac Principes, quid poſteri deniq; de nobis Germanis ſentire queant, ſi tam multa tamq; pia, caſta, ſancta & antiqua ſanctorū patrum & maiorum noſtrorum inſtituta Eccleſiaſtica ſinãtur per teterrimas ex leuiſſimis hominibus conflatas ſectas iſtas in Germania ſubuerti, mutari, tolli, abrogari tanquam impia & Euangelio contraria, quaſi omnes 77

maiores noſtri in talibus Eccleſiæ inſtitutis errauerint ac impie contra Deum & Chriſtum eius egerint, proinde nunquam uere Chriſtiani fuerint. Quid dicet (obſecro) poſteritas, ubi ſenſerit, tuo ſub Imperio ſic defeciſſe ſcholas & ſtudia literarum? Niſi enim huic malo in tempore proſpexeris, poſt paucos nimirum annos nõ habebunt Germani neq; Theologos & Philoſophos in Vniuerſitatibus, neq; paſtores & Concionatores in eccleſijs, neq; Rectores & Pædotribas in ſcholis, neq; in aulis & palatijs Principum Conſiliarios, quia literarum ſcholæ nullos pene habent diſcipulos.

78 De conuerſatione autem iſtorum Euangelicorum hominum, qui factis diabolici potius quàm Euangelici reperiuntur, uerißimum ſane uidetur, quod Tertullianus de hæreticis in genere ſcripſit. Quàm futilis (inquit) quàm terrena, quàm humana eſt hæretica conuerſatio, ſine grauitate, ſine autoritate, ſine diſciplina, ac fidei ſuæ congruens. Ordinationes eorum temerariæ, leues, inconſtantes, nunc Neophytos conlocant, nunc ſæculo obſtrictos, nunc apoſtatas noſtros, ut gloria eos obligent, quia ueritate non poſſunt. Nuſquam facilius proficitur quàm in caſtris rebellium, ubi ipſum eſſe illic promereri eſt. Et infra. Adeo & de genere conuerſationis qualitas fidei æſtimari poteſt &c. At multo breuius clariusq; uitam eorum explicat propheticus ſermo Pſal. xiij. Qualis enim ea eſt conuerſatio, in qua laudantur manifeſta ſacrilegia, nuptiarum nomine cohoneſtantur flagitioſißima Monialium ſtupra, contemnitur ſacra uirginitas, & ſponſis Chriſti præferuntur raptus Monaſticarum, ubi placet ebrietas, diſplicet ſobrietas, exſibilatur ieiunium, exufflatur ſacra unctio, quæritur ſola fides, ſuggillantur bona opera, negantur merita iuſtorum, ficta prædicatur charitas, falſa ſpes, uana præſumptio, licita reſcinduntur matrimonia, admittuntur illicita, ubi denique ius faſq; deſpicitur, rapiuntur & poßidentur aliena.

Tertul. de præſcrip. hæret.

79 Talis eſt Imperator noua nouarum ſectarum Eccleſia, quam Philippus iſte Luthericus ueram Eccleſiam eſſe contendit, & congregationem ſanctorum dicendam putat. In qua quicquid libet licet, & omnia ſunt libera. Eiuſmodi enim Chriſtiani ab omnibus omnium hominum legibus exempti & liberi eſſe uolunt, Nec mortale eſſe peccatum ſinunt, ſiquis uel Eccleſiæ uel maiorum præcepta transgrediatur. Quaſi non queant uel Prælati noſtri uel Eccleſia mater noſtra, nobis aliquid ſub obedientiæ debito præcipere. Quaſi peccatum non ſit inobedientia.

Luth. in Cap. Babyl.

obedientia. Quaſi non dicat Paulus Rom. xiij. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. At nemo damnatur niſi propter peccatum mortale. Hic igitur error, quo ius præcipiendi tollitur & abrogatur Prælatis, Concilijs & Eccleſiæ, fons & origo eſt omnium pene rebellionum & tranſgreſsionum, quæ ab hæreticis contra Eccleſiæ ritus & ceremonias fiunt. Cum tamen ſint quàm manifeſtiſsima uerba & Chriſti Matth. xviij. & Pauli. ij. Theſſa. iij. Hic enim ait. Denunciamus uobis fratres in nomine domini noſtri Iheſu Chriſti, ut ſubtrahatis uos ab omni fratre, ambulante inordinate & non ſecundum traditionem quam acceperunt à nobis. Ille uero ſic. Si Eccleſiam non audierit, ſit tibi ſicut Ethnicus & publicanus. Iam ſatis conſtat, quod talis ſubtractio & excommunicatio non debet fieri pro leui & ueniali, ſed pro graui & mortali peccato.

Hæc ſunt CAROLE Auguſte, quæ contra tergiuerſantis & malignantis huius calumniatoris Apologiam de Eccleſia dicere uolui, non recriminandi quidem libidine, ſed pio admonendi ſtudio, ne credas fraudulento huic deceptori & uirulento Eccleſiæ diſsipatori, qui falſis ſuaſionibus probare nititur, apud ſuos non apud nos (qui Ro. Eccleſiam & maiorum noſtrorum ac ſanctorum patrum inſtituta ſequimur & amplexamur) ueram & Catholicam eſſe Eccleſiam. Nec exiſtimet obſecro M.T. hanc inter nos contentionem, ceu rem futilem & parui momenti, iudicio tuo indignam. Hæc enim controuerſia eſt de uniuerſa fide & ſalute noſtra. Si enim recte ſentit Philippus, neceſſarium profecto eſt, & nos & omnes patres noſtros (quod abſit) in æternam abire damnationem, quia ueram Chriſti fidem & Eccleſiã, quam Lutherani ſibi arrogant, non tenemus, ſed uelut impiam & hęreticam damnamus & anathematizamus, & ſequimur Eccleſiam Romanam, ſicut fecerunt tot ſeculis maiores noſtri, quam Lutherani Antichriſti ſynagogam dicunt. 80 Epilogus.

Si uero nos recte ſentimus, & ijs potius credendum eſt quos ſupra in teſtimoniũ ueritatis adduximus, quàm huic Philippo, neceſſarium profecto eſt, ut non modo omnes Lutherani, uerumetiã omnes Anabaptiſtæ, omnes Sacramentarij, omnes Suermeri, omnes omnium ſectarum (quæ cum Ro. eccleſia non conueniunt) homines, ne uno quidem excepto, fiant rei mortis æternæ, eantq; poſt hanc uitam mox recta in ignem æternum, iuxta illud Iob. xxi. Ducunt in bonis dies ſuos, & in puncto ad inferna deſcendunt. Quid ita? quia errant in fide, de-

ſerunt & ſcindunt Eccleſiam, relinquunt charitatem, maledicunt ſummo Pontifici, uero & legitimo paſtori ouium Chriſti. Hæ maculæ, ne ſanguine quidem (teſte Cypriano) dilui poſſunt. Quiſquis enim charitatem in unitate Eccleſiæ non habet, nihil eſt. j. Cor. xiij. quia multitudinis credentium erat cor unum & anima una Act. iiij. Hæc unitas & adunatio præfulget in cœlo (ut ait Albertus Magnus, quem Rhetor iſte ita ſtolidum facit, ut nulla ſit in toto corpore mica ſalis) in naturis oſtenditur, in operibus Chriſti exemplificatur, in diuinis legibus præcipitur, & in toto Chriſti corpore myſtico obſeruatur.

Cyp. de ſimpl. Prælatorum.

Albertus mag. de officio miſſæ tract. 3. c. 5

Phil. in Didy.

Ioh. 10.

Vnum ouile Chriſti et unus paſtor.

Certe Chriſtus dominus & ſaluator noſter ait. Et fiet unum ouile & unus paſtor, Ouile eſt Eccleſia, Paſtor ouium B. Petrus, non Lutherus, non Melanchthon, non Zuinglius, non alij ſectarum duces, Ioh. xxj. Petre amas me plus his, paſce oues meas. Petri igitur oues eædem ſunt quæ Chriſti, qui ergo ſedem & Eccleſiam Petri non ſequitur, nec cum eo colligit, is nec Chriſtum ſequitur, ſed diſpergit Matth. xij. Chriſtus autem mortuus eſt non ſolum pro gente, ſed ut filios Dei qui erant diſperſi, congregaret in unum Ioh. xj. Huius Imperator ſequere obſecro exemplum, & da operam, ut ſecundum uirtutem & potentiam ac poteſtatem tuam, à Deo Opt. Max. in ædificationem & in ſalutem generis humani tibi conceſſam, diſperſas Chriſti oues congreges fœliciter in unum, ut uigore potentiæ & M. T. opitulante diuina gratia, ad nos redeant, qui à nobis exiuerunt, uno eodemq; baptiſmo Eccleſiæ nobiſcum in Chriſto regenerati, qui nunc damnabili diſsidio foris baptizant paruulos ſuos, non ad uitam (ut anxie metuo) ſed ad mortem ſempiternam, niſi ad Eccleſiæ gremium, unde exierunt, reuertantur. Moueat igitur M. tuam ſaltem paruulorum ac tot milium puerorum infœlicitas, qui neſcientes foris perituri ſunt ſimul cum parentibus ſuis, niſi Pietas tua eos uel inuitos in Chriſti ouile reducat. Dixi.

LIPSIAE EXCVDEBAT NICOLAVS FABER, MENSE IVNIO ANNO M. D. XXXIIII.